

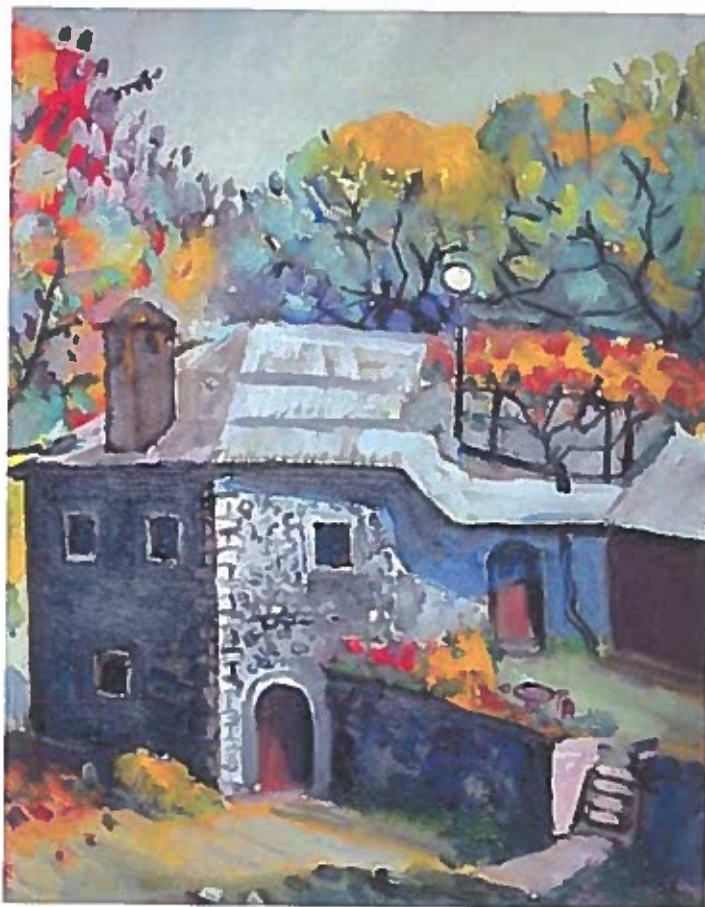

BASHKIA MIRDITË

VLERËSIMI STRATEGJIK MJEDISOR

PLANI I PËRGJITHSHËM VENDOR

BASHKIA MIRDITË

DPKZHT: Z. Altin Marashi

KONSULENT "GAIA S.A. MELETON", Dimitrios Mamounis, Nr. Liç.554

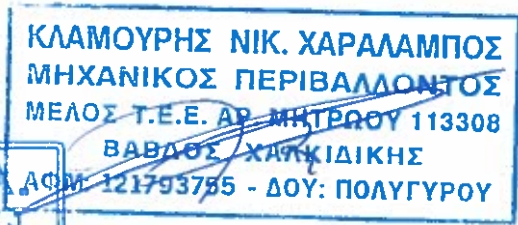

TABELA E PËRMBAJTJES

1. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE	5
2. HYRJE	21
2.1. Hyrje dhe procedura VSM	21
2.2. Informacion i përgjithshëm i VSM	21
2.2.1. Përkufizime për VSM	21
2.2.2. Rëndësia e VSM.....	23
2.2.3. Problemet në zbatimin e VSM.....	25
3. PËRSHKRIM I PËRGJITSHËM I PLANIT	27
3.1. Qëllimi dhe objektivat e Planit.....	27
3.1.1. Qëllimi e Planit	27
3.1.2. Vizioni– Objektivat Strategjike – Aksete Prioriteteve sipas Planit të propozuar	28
3.2. Objektiva Europianë.....	40
3.2.1. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin.....	40
3.2.2. Politika e Përbashkët Bujqësore 2014-2020	44
3.2.3. Harta Leipzig për Zhvillimin e Qendrushëm Urban	45
3.2.4. Axhenda Territoriale e B.E.-së 2020 (Territorial Agenda).....	46
3.3. Objektivat kombëtare	48
3.4. Lidhja ndërmjet Planit të Përgjithshëm Vendor me Strategji, Plane dhe Programe të tjera	50
3.4.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar	50
3.4.2. Strategji dhe direktiva të planifikimit sektorial.....	60
4. PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE	77
4.1. Toka.....	77
4.1.1. Morfologjia	77
4.1.2. Karakteristikat e tokës.....	81
4.1.3. Gjeologjia.....	95
4.1.4. Erozioni i tokës dhe Shkretëzimi	101
4.1.5. Sizmiciteti	103
4.2. Ajri.....	110
4.3. Faktorët klimatike.....	111
4.4. Uji.....	121
4.4.1. Sistemi furnizimit me ujë.....	123
4.4.2. Sistemet e ujitjes	124

4.4.3.	Analiza e elementëve kimikë	125
4.5.	Biodeversiteti.....	127
4.5.1.	Zonat e mbrojtura natyrore	130
4.6.	Mbetjet.....	138
4.7.	Zhurmat	141
4.8.	Popullsia dhe asetet material	144
4.8.1.	Analizë e vlerësimeve demografike	144
4.8.2.	Analiza dhe problem për gjendjen e strehimit	151
4.9.	Trashegimia Kulturore	160
4.10.	Peizazhi	173
4.11.	HOT SPOT	175
5.	TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA “0”)	181
5.1.	Hyrje	181
5.2.	Toka.....	181
5.3.	Ajri.....	182
5.4.	Faktorët klimatike.....	182
5.5.	Uji.....	183
5.6.	Biodeversiteti.....	183
5.7.	Mbetjet.....	184
5.8.	Zhurma	185
5.9.	Popullsia dhe asetet materiale	185
5.10.	Trashëgimia Kulturore	185
5.11.	Peisazhi.....	186
5.12.	Konkluzioni.....	186
6.	NJOHJA DHE PARASHIKIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE	188
6.1.	Hyrje	188
6.2.	Njohja e ndikimeve mjedisore të Planit	188
6.3.	Parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit.....	197
7.	VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE	209
7.1.	Hyrje – Metodologjia	209
7.2.	Vlerësimi i ndikimeve mjedisore të Planit	210
7.2.1.	Ndikime në tokë	210
7.2.2.	Ndikimet në ajër.....	211
7.2.3.	Ndikimet mbi faktorët klimatikë.....	212

7.2.4.	Ndikime mbi ujërat	213
7.2.5.	Ndikime mbi biodiversitetin	214
7.2.6.	Ndikime mbi mbetjet	215
7.2.7.	Ndikime në mjedisin akustik/zhurma	217
7.2.8.	Ndikimet mbi popullsinë dhe në asete pasurore	218
7.2.9.	Ndikimet në trashëgiminë kulturore	222
7.2.10.	Ndikime mbi peisazhin	222
7.3.	Propozime, drejtimet dhe masat për trajtimin e ndikimeve në mjedis të Planit.....	224
7.3.1.	Hyrje.....	224
7.3.2.	Trajtimi i ndikimeve në tokë.....	224
7.3.3.	Trajtimi i ndikimeve në ajër.....	225
7.3.4.	Trajtimi i ndikimeve tek faktorët klimatikë	226
7.3.5.	Trajtimi i ndikimeve në ujëra	226
7.3.6.	Trajtimi i ndikimeve në biodiversitet.....	227
7.3.7.	Trajtimi i ndikimeve tek mbetjet.....	227
7.3.8.	Trajtimi i ndikimeve në mjedisin akustik/zhurma	228
7.3.9.	Trajtimi i ndikimeve mbi popullsinë dhe mbi asetet aktive.....	229
7.3.10.	Trajtimi i ndikimeve në trashëgiminë kulturore	229
7.3.11.	Trajtimi i ndikimeve në peisazh.....	229
7.3.12.	Konkluzion për trajtimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit	229
7.4.	Program Monitorimi i Ndikimit në Mjedis	230
7.5.	Konkluzione	237
8.	RAPORTI I KONSULTIMIT	238
	BIBLIOGRAFIA	242

1. PËRMBLEDHJE JO-TEKNIKE

Proçesit të Vlerësimi Strategjik Mjedisor i nënshtrohet hartimi i Planit të Përgjithshëm vendor të Bashkisë Mirditë. VSM hartohet në zbatim të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor", i cili trupëzoi në ligjin e Shqipërisë Direktivën Evropiane 2001/42 KE. Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një studim mjedisor, i cili vlerëson ndikimet e Planit të propozuar (PPV) në mjedis dhe në veçanti, në tokë, ajër, ujë, klimë, florë dhe faunë, në mbeturina, mjedisin akustik / zhurmat, në popullsi dhe asete, kulturë (qendrat arkeologjike, monumentet, etj.) dhe në peizazh. Por meqënëse studimi VSM ka karakter strategjik dhe vlerëson Objektivat Strategjike dhe Akset Prioritare të Planit të propozuar, nuk i referohen detajeve apo projekteve të veçanta, të cilat janë vlerësuar për ndikimin e tyre në mjedis në studimet e tjera të Vlerësimeve të Ndikimit në Mjedis.

Vlerësimi i ndikimeve të Projektit të propozuar në mjedis realizohet në tre hapa, me ndihmën e tabelave: Njohja e ndikimeve mjedisore ka të bëjë me studimin se cilat propozime të Planit kanë ose jo ndikim në mjedis dhe në faktorët e mjedisit të përmendura më lart; parashikimi i ndikimeve mjedisore, merret me studimin nëse ky ndikim do të jetë negativ apo pozitiv dhe do të vlerësojë me përafërsi sa negativ apo pozitiv do të jetë ndikimi dhe vlerësimi i ndikimeve mjedisore, i cili vlerëson shkallën e ndikimeve, sa shpesh shfaqen ato, nëse mund të trajtohen ose jo me disa masa, nëse ndikojnë në shtetet e tjera, nëse ndikojnë veprime të tjera dhe faktorë të tjerë të mjedisit, nëse akumulohet si ndotje në mjedis, etj.

Për ndikimet mjedisore, të vlerësuara si negative, propozohen masat e duhura për përbalimin e tyre, mundësisht parandaluese, në mënyrë që të mos shkaktojnë dëme nga shfaqja e tyre, por të parandalohet shfaqja e ndikimeve, dhe së fundi, për këto ndikime negative dhe masat e përbalimit të tyre, propozohet një plan monitorimi, në të cilin propozohen disa tregues që duhet të regjistrohen, disa shërbime dhe agjenci, në mënyrë që të përpilojnë një raport p.sh. një herë në vit, për të treguar se Projekti po zbatohet dhe ndikimet mjedisore po përballohen.

Në Bashki propozimet e Planit janë përmbledhur si më poshtë: Zhvillimi turistik në rajon, Modernizimi dhe fuqizimi i prodhimit primar, Forcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë, Mbrojtja dhe promovimi i të gjitha monumenteve kulturore - arkeologjike, Forcimi, zhvillimi dhe shfrytëzimi i hapësirave kulturore dhe veprimtarive të reja kulturore, Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore, Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore, Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore, Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i tokës bujqësore, Ndërgjegjësimi mjedisor i shoqërisë lokale, Përmirësimi/modernizimi i rrjeteve urbane të shërbimeve (ujësjellës -kanalizime, energjia, menaxhimi i mbeturinave) në qytet dhe në vendbanime të tjera, Përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore, Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës së sistemeve të transportit, Përmirësimi i infrastrukturës sociale, mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të strukturuar urban, eGovernment dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike. Këto propozime janë paraqitur nga Plani si Akse Prioritare.

Tabela e mëposhtme tregon lidhjen midis Akseve të Prioritetit dhe Parametrave të Mjedisit:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
Objektivi strategjik 1 " Rivitalizimi ekonomik i zonës nëpërmjet vlerësimit të pozitës kyç të Bashkisë "					
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	√	√	X	√	X
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	√	X	X	√	X
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	X	√	X	√	X
Objektivi strategjik 2 " Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore të bashkisë "					
Aksi Prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve natyrore- arkeologjike-kulturore të Bashkisë	X	√	X	X	X
Aksi prioritar 5: Përforcim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	X	√	X	X	X
Objektivi strategjik 3 " Mbrojtja dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Mjedisit dhe Burimeve Natyrore "					
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	√	X	X	X	√
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	√	√	√	X	√
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	√	X	X	√	√
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	√	X	X	√	X
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit lokal	√	X	X	√	X
Objektivi strategjik 4: " Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve "					
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	√	X	X	√	√
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	X	√	√	X	X
Aksi prioritar 13: Përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës	X	X	X	X	X
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	X	X	X	X	X
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	X	√	X	X	X

Tabela 1.1: Tabela e Identifikimit të Ndikimeve Mjedisore për çdo Aks Prioriteti dhe Faktori Mjedisor (√: Ndikimi Aksit te Prioritetit në faktorin mjedisor, X: nuk ka efekt të Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor).

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
Objektivi strategjik 1" Rivitalizimi ekonomik i zonës nëpërmjet vlerësimit të pozitës kyç të Bashkisë "					

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	√	√	√	√	√
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	√	X	√	X	√
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	√	√	√	X	√
Objektivi strategjik 2 " Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore të bashkisë "					
Aksi Prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	X	√	√	√	√
Aksi prioritar 5: Përforcim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	X	√	√	√	√
Objektivstrategjik 3 " Mbrojtja dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Mjedisit dhe Burimeve Natyrore "					
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	√	X	√	X	√
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	X	X	√	X	√
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	X	X	√	X	√
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	√	X	√	X	√
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit local	√	X	√	X	X
Objektivi Strategjik 4 " Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve "					
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	√	X	√	X	X
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	X	√	√	√	√
Aksi prioritar 13: Përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës	X	X	√	X	X
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	√	√	√	X	√
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës	√	√	√	√	X

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peisazhi
elektronike					

Tabela 1.1.b: Njësoj si Tabela 1.1.a.

Në tabelat e mëposhtme është përcaktuar parashikimi e ndikimeve mjedisore të Akseve të Prioritetit në faktorët e mjedisit, dmth, në qoftë se ndikimi i paraqitur në dy tabelat më sipër, pritet të jetë pozitiv apo negativ dhe sa:

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
Objektivi strategjik 1" Rivitalizimi ekonomik i zonës nëpërmjet vlerësimit të pozitës kyç të Bashkisë "					
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës					
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar					
Aksi prioritar 3: Përforsimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike					
Objektivi strategjik 2 " Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore të bashkisë "					
Aksi Prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë					
Aksi prioritar 5: Përforsim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore					
Objektivistrategjik 3 " Mbrojtja dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Mjedisit dhe Burimeve Natyrore "					
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore					
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore					
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore					
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore					
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit local					
Objektivi Strategjik 4: " Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve "					
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore					
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit					
Aksi prioritar 13: Përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës					
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet					
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi					

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodeversiteti
i infrastrukturës elektronike					

Tabela 1.2.a: Tabela e Parashikimeve të Ndikimeve Mjedisore për çdo Aks Prioriteti dhe Faktori Mjedisor, sipas deklaratës së mëposhtme.

	Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë pozitiv.
	Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak pozitiv.
	Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak negativ.
	Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë negativ.
	Sipas Stadi të Identifikimit të Ndikimeve në Mjedis, Aksi i Prioritetit nuk lidhet me faktorin mjedisor.

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peizazhi
Objektivi strategjik 1 " Rivitalizimi ekonomik i zonës nëpërmjet vlerësimit të pozitës kyç të Bashkisë "					
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës					
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar					
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike					
Objektivstrategjik 2 " Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore të bashkisë "					
Aksi Prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë					
Aksi prioritar 5: Përforcim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore					
Objektivi strategjik 3 " Mbrojtja dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Mjedisit dhe Burimeve Natyrore "					
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore					
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore					
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore					
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore					

	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peizazhi
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit local					
Objektivi Strategjik 4: " Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve "					
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore					
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit					
Aksi prioritar 13: Përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës					
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet					
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike					

Tabela 1.2.b: Njësoj si Tabela 1.2.a.

Vlerësimi i ndikimeve realizohet nëpërmjet karakterizimeve të ndikimeve mjedisore të pritshme, me ndihmën e tabelës 1.3:

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Probabiliteti	!!	Shumë i mundur
	!	I mundur
	0	Asnjë mundësi
Shkalla	++	Jashtëzakonisht pozitive
	+	Pozitive
	0	Asnjë
	-	Negative
	--	Jashtëzakonisht negative
Frekuenca/Kohëzgjatja	>>	Zakonisht si e qëndrueshme/afatgjatë si e përhershme
	>	E rastësishme/A fatshkurtër
	0	Asnjë ndikim
Kthyeshmëria	IR	E pa kthyeshme
	R*	E kthyeshme me kushte
	R	E kthyeshme
Dimensioni Nderkufitar	TR	Ndikime të mundshme kufitare
	0	Asnjë mundësi ndikimesh kufitare
Pasiguria	?	Ndikimi i mundshëm varet nga zbatimi i PPV

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Sekuenca	P	Ndikim parësor
	S	Ndikimi dytësor
Ndërveprimi	C	Ndikim grumbullues
	SI	Ndikimi sinergjik
	0	Asnjë ndikim me parametra të tjerë

Tabela 1.3: Vlerësimi përmes simboleve të karakteristikave të ndikimeve mjedisore (burimi: Helander and Grant, 2006 dhe përpunimi – pasurim nga studimi).

Kështu, ndikimet mjedisore të propozimeve të Planit, në faktorët mjedisore në të cilët do të ndikojnë, paraqiten në tabelat e mëposhtme:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritët të ndikojnë në tokë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Ndërveprimet
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit local	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	!!	+/-	>>	R	0	?	P	SI

Tabela 1.4: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në toka të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritët të ndikojnë në ajër, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Ndërveprimet
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i	!!	+	>>				P	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore								
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 3: Përforsimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	-	>>	R*	0		P	C
Aksi prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5: Përforsim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 1.5: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në ajër të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në faktorët klimaterikë	Karakteristikatë ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!	+	>>				P	
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!	+	>>				S	

Tabela 1.6: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek faktorët klimaterikë të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i	!!	++	>>				P	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritjet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
qëndrueshëm i tokës bujqësore								
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit local	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	!!	--	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 3: Përforsimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	--	>>	R	0		P	SI

Tabela 1.7: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek ujërat të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritjet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	!	+/-	>>	IR	0	?	S	0

Tabela 1.8: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek biodiversiteti i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritjet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuffitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit local	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	--	>>	R*	0	?	P	C

Tabela 1.9: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mbetjet i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuffitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	-	>	R	0		P	0

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	!!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 5: Përforcim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	!!	-	>	R	0		P	SI

Tabela 1.10: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mjedisin akustik/zhurmat i propozimeve të PPI, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5: Përforcim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit lokal	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjetëve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës	!	+	>>				S	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
teknike mjedisore								
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 13: Përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				S	

Tabela 1.11: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi popullsinë dhe në asetet aktive i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashigiminë kulturore, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5: Përforsim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!!	+	>>				P	

Tabela 1.12: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek trashëgimia kulturore i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti.

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	++	>>				P	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuffitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5: Përforsim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3: Përforsimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	-	>	IR	0		P	0

Tabela 1.13: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek peisazhi i propozimeve të PPI, për çdo Aks Prioriteti.

Për ndikimet mjedisore, të identifikuara si negative, Studimi i Vleresimit Strategjik të Ndikimeve Mjedisore propozohen masat për përballimin e tyre, të cilat janë kryesisht parandaluese dhe kanë të bëjnë me masat strategjike dhe jo me masa të hollësishme, pasi ato janë subjekt i Studimeve të Ndikimit në Mjedis. Shënohet se Studimet e Ndikimit në Mjedis që do të përgatiten në të ardhmen për projekte të ndryshme të propozuara të infrastrukturës teknike apo projekte të zhvillimit në zonën e Bashkisë, duhet të marrin parasysh Vleresimin Strategjik të Ndikimeve Mjedisore (VSM), për të qenë më efektiv në identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të projekteve si dhe formulimin e masave për të trajtuar këto ndikime mjedisore. Masat për trajtimin e ndikimeve mjedisore janë përmbledhur më poshtë në Tabelën 1.14:

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Toka	Ndotje të tokës nga pesticidet dhe plehrat kimike në kuadër të fuqizimit të sektorit primar, Reduktimi i burimeve të tokës për shkak të aktiviteteve minerare	Mbështetje shkencore i fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
	<p>Ndotja e tokës në HOT SPOTS nga materialet sterile të minierave ekzistuese dhe fabrikave të pasurimit të cilat janë depozituar në të kaluarën ose janë duke u depozituar sot ose do të depozitohen në të ardhmen në tokë, në vende të pa kontrolluara.</p>	<p>Evropian / Vendosije e kontrolluar dhe licencimi i aktiviteteve minerare / Rigjenerim i burimeve territoriale pas skadimit të lejes së aktivitetit</p> <p>Përgatitja e studimeve për hartat e të gjitha HOT SPOTS, heqja - menaxhimi i materialeve sterile dhe dekontaminimi i tokës.</p>
Ajri	<p>Ndotja e ajrit për shkak të zhvillimit të turizmit me rritjen e lëvizjeve në dhe nga atraksionet turistike</p> <p>Ndotja e atmosferës nga shkarkimi i gazrave që vjen nga prodhimi dytësor dhe tregtia e tranzitit</p>	<p>Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e biçikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban</p> <p>Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkëkohore./ Organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS/ Miratimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedor.</p>
Ujëra	<p>Ndotje dhe ndikim në sasinë e ujërave nëntokësore nga intensifikimi dhe forcimi i prodhimit primar</p> <p>Përdorim i ujit për promovimin e përpunimit të produkteve bujqësore dhe në përgjithësi të sektorit dytësor të prodhimit</p> <p>Përdorim të ujit nga zhvillimi dhe promovimi i turizmit dhe i agroturizmit</p>	<p>Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuareve dhe digave - Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujitje, energji, furnizim me ujë)</p> <p>Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësinor dhe përqendrim i njësisve prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njësisve individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njësitë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedor</p> <p>Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke</p>

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
		informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.
Biodiversiteti	Ndërtimi dhe funksionimi i infrastrukturës energjitike (hidrocentraleve), landfilleve, impianteve të trajtimit të ujërave të zeza, punimet rrugore (ura, rrugë, kryqëzime rrugësh), zonave ekologjikisht të ndjeshme.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore
Mbetje	Rritja e mbetjeve nga veprimtaritë e prodhimit primar dhe sekondar Shtim të mbetjeve nga aktivitetet e turizmit dhe agroturizmit	Ndërtimi i landfilleve / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria e Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor. Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për përpunimin e tyre optimal dhe shfrytëzimin e tyre
Mjedisi akustik/zhurma	Shtimi i zhurmës me zhvillimin e sektorit sekondar (njësitë e përpunimit të lëndëve të para) dhe tregtia e tranzitit (lëvizja e automjeteve të rënda të transportit të mallrave) Zhurma nga zhvillimi i turizmit	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njërive të përpunimit në zona ekonomike Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.
Peisazhi	Ndryshimet në peizazh për shkak të zhvillimit të sektorit sekondar (vendndodhjes të ndërtesave industriale, zhvillimit të minierave) dhe përmirësimit të infrastrukturës teknike dhe mjedisore (landfilleve, impianteve të trajtimit të ujërave të zeza, infrastrukturës energjitike).	Organizimi territorial i impianteve përpunuese në zonat ekonomike / Zona periferike jeshile në secilën zonë ekonomike / Rivendosja e detyrueshme e peizazhit në kuadrin e licencimit të minierave dhe hidrocentraleve.

Tabela 1.14: Përmbledhje e ndikimeve mjedisorë të parashikuara negative tek faktorët mjedisorë dhe të masave të propozuara të trajtimit të tyre.

Së fundi, paraqitet programi i monitorimit të ndikimeve në mjedis, në të cilin përcaktohen treguesit e monitorimit, nevoja e përpilimit të raportit përfunduar me rezultatet dhe organin përgjegjës për zbatimin e programit të monitorimit.

Konkluzioni i Studimit të Vlerësimit Sstrategjik të Ndikimeve në Mjedis është se ndikimet negative janë të kufizuara në faktorë të veçantë të mjedisit (tokës, ujit, biodiversitetit, mbeturinave, mjedisit akustike / zhurmave dhe peizazhit), ndërsa ndikimet pozitive të Projektit të propozuar janë të

rëndësishme dhe kanë të bëjnë me të gjithë faktorët e mjedisit. Kjo është një e vërtetë që pritet pasi nga fillimi i draftimit të propozimeve të tij, Plani ka marrë parasysh kriteret e zhvillimit të qëndrueshëm, duke integruar dimensionin mjedisor dhe parametrin e mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit natyror, kulturor dhe njerëzor në çdo objektiv strategjik në secilin prioritet. Pra, që nga fillimi, Plani kishte orientim miqësor me mjedisin, dhe për këtë arsye nuk është për t'u habitur që në vlerësimin e ndikimeve mjedisore të tij, shumë ndikime pozitive dhe shumë negative shpesh varen nga mënyra e zbatimit të Planit dhe jo direkt nga rekomandimet e Planit, siç zbulohet nga Akset Prioritare të propozuara.

2. HYRJE

2.1. Hyrje dhe procedura VSM

Ky studim VSM përgatitet me qëllim vlerësimin e mjedisit të PPV të Mirditës.

Hartohet në zbatim të ligjit 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedor", i cili është hartuar si pjesë e Direktivës Evropiane 2001/42 KE. Struktura e këtij studimi ndjek gjithçka që propozohet në Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedor". Sipas Ligjit 91/2013, ndiqet procedura e mëposhtme:

- Së pari realizohet një konsultim paraprak me grupet e interesit, ku paraqiten a) koncepti i Vlerësimit Strategjik të Ndikimit në Mjedis, b) procedurat për aplikimin e Vlerësimit Strategjik Mjedor, c) faktorët e rëndësishëm mjedorë të Bashkisë që pritet të preken nga propozimet e PPV dhe d) realizohet diskutim me qëllim që palët e interesit të shprehin pikëpamjet e tyre mbi ndikimin mjedor të PPV dhe të regjistrohen shqetësimet e tyre në lidhje me çështjet e mjedisit.
- Në vazhdim përgatitet dhe dorëzohet Vlerësimi Strategjik i Ndikimeve në Mjedis (buletin dhe harta shoqëruese), me strukturën dhe përmbajtjen, në pajtim me Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedor".
- Realizohet konsultim në lidhje me gjetjet e Vlerësimit Strategjik të Ndikimit në Mjedis, në lidhje me ndikimin mjedor të PPV të Bashkisë Mirditë, e cila në mënyrë procedurale realizohet paralelisht me konsultimet mbi propozimet e fazës C të PPV të Bashkisë Mirditë.
- Së fundi, duke marrë parasysh gjetjet dhe rezultatet e dy konsultimeve - të VSM dhe të PPV - hartohet Vlerësimi përfundimtar Strategjik i Ndikimit në Mjedis, miratimi i të cilit përbën një parakusht për miratimin përkatës të PPV të Bashkisë Mirditë.

2.2. Informacion i përgjithshëm i VSM

2.2.1. Përkufizime për VSM

Një nga vizionet më moderne për vlerësimin e ndikimit në mjedis është institucioni i Vlerësimit Strategjik Mjedor, i cili zbatohet përmes hartimit të një studimi mjedor, në fazën primare të një plani strategjik zhvillimi, në nivel politik («Policy»), projekti («plani»), programi («program»), domethënë jo të një projekti individual. Ky studim mjedor quhet Vlerësim Strategjik Mjedor (VSM) dhe në Evropë gjen zbatim vetëm në plane dhe programe - dhe jo në politika - në përputhje me Direktivën 2001/42 KE. Në literaturën ndërkombëtare referimi i parë për Vlerësimin Strategjik Mjedor, sipas Noble (2010), kryhet nga Wood & Djeddour në vitin 1989, të cilët e përmendin si vlerësim mjedor të politikave, planeve dhe programeve, i cili ka një karakter strategjik në lidhje me atë të projekteve individuale.

VSM merr parasysh objektivat e përgjithshme të zhvillimit të një vendi apo rajoni, efektet kumulative të planifikimit strategjik të propozuar, problemet globale mjedimore, duke lidhur planifikimin strategjik me to (p.sh. efekti serë), por edhe gjithë çështjet e tjera të zhvillimit të

qëndrueshëm, për të cilat janë zhvilluar strategji evropiane dhe kombëtare dhe janë vendosur objektiva konkrete p.sh. reduktim të ndotësve serë, menaxhim të integruar të burimeve ujore në nivel baseni, menaxhim të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta dhe të lëngshme, etj.

Vlerësimi Strategjik Mjedisor është një proces sistematik dhe gjithëpërfshirës i vlerësimit të ndikimeve mjedisore të një politike, të një plani apo programi, duke përfshirë një raport me rezultatet e konsultimeve me grupet e interesit dhe me konkluzionet e studimit, me qëllim për të ndihmuar në vendimmarrje të një planifikimi strategjik (Therivel dhe Partidario, 1996). Përkufizime të tjera të rëndësishme që janë dhënë në literaturën ndërkombëtare po paraqiten si më poshtë:

- VSM është një vlerësim i parë i skenarëve alternativë dhe i propozimeve që kanë lidhje me planet e propozuara apo tashmë të miratuara, me programe dhe politika, në kuadër të një vizioni më të gjerë strategjik mjedisor dhe të një sërë objektivash që duhen plotësuar. Qëllimi është që ky vlerësim të drejtojë për nga përzgjedhja e alternativave më të mira, me qëllim që në planifikim të arrihet efekti i dëshiruar (Noble, 2000).
- VSM përbën një proces kompleks dhe të strukturuar, që ka si qëllim vlerësimin e ndikimit në mjedis të propozimeve strategjike (të politikave, planeve, programeve) dhe propozimin e masave të mundshme për të trajtuar ose ndaluar efektet apo masat të karakterit parandalues për shmangien e shfaqjes së ndikimeve apo nxitjen e ndikimeve/efekteve pozitive të propozimeve strategjike në mjedis. Ky proces përfshin edhe një raport me shkrim me rezultatet e konsultimeve. Rezultatet e këtij procesi përdoren nga autoritetet kompetente gjatë vendimmarrjes për zbatimin e planifikimit strategjik (Risse et al., 2003).
- VSM përbën një proces sistematik për vlerësimin e ndikimeve mjedisore nga politikat, planet dhe programet e propozuara, me qëllim për tu siguruar se merren parasysh, qysh në një fazë të hershme të procedurës së vendimmarrjes, çështjet mjedisore të propozimeve të tyre, në kombinim me parametra ekonomike dhe sociale (Sadler dhe Verheem, 1996). Ky përkufizim thekson se VSM përbën një proces të tërë - merr pjesë paralelisht me procesin e planifikimit strategjik - dhe nënvizon se rezultatet e VSM merren parasysh në vendimet përfundimtare mbi planifikimin strategjik (Glasson et al., 2012.). Theksohet se ky përkufizim është ndër të parët që është dhënë për VSM dhe mbulon plotësisht objektin e tij, dhe referohet në pjesën më të madhe të punimeve dhe artikujve shkencorë që kanë si objekt VSM.
- VSM përbën një mjet të rëndësishëm i cili ndihmon që faktorët mjedisorë të përfshihen në marrjen e vendimeve në nivel strategjik dhe për rrjedhim, ofron një përpjekje efikase në arritjen e qëllimit për një zhvillim të qëndrueshëm (Therivel dhe Partidario, 1996). Siguron integrimin e çështjeve mjedisore që nga fillimi i procesit të vendimmarrjes, siguron një kuadër për vazhdimësinë e veprimeve në nivel të propozimeve strategjike, kontribuon në politikën e zgjeruar të planifikimit dhe ka potencial të identifikojë ndikime të mundshme mjedisore që në fazat e hershme, para se të zhvillohen planet strategjike dhe programet (Desmond, 2007).

VSM vlerëson ndikimin e politikave, planeve dhe programeve në nivel strategjik, si rrjedhim, kërkohen metodologji të ndryshme të vlerësimit mjedisor të ndikimeve në lidhje me ato të Studimeve të Ndikimeve Mjedisore të projekteve individuale dhe ka shumë vështirësi, pasi p.sh. nga një plan apo një program mund të gjenerojnë shumë projekte të ndryshme në zbatim të tyre (Dalal-Clayton dhe Sadler, 2003). Gjithashtu, ndarja ndërmjet politikave, planeve dhe programeve është shpeshherë fluide dhe e paqartë, pasi nuk ka kufijë të qarta ndarës ndërmjet tyre dhe në lidhje me propozimet që ato bëjnë. Në qoftë se merret parasysh akoma edhe ekzistenca e një numri të

madh projektesh dhe programesh mbi tema të ndryshme p.sh. energjia, transporti, turizmi, akuakultura, industria etj dhe shpesh herë ka mbivendosje në propozimet e tyre, atëherë është e kuptueshme se po zhvillohet një kompleksitet edhe në vlerësimin përkatës të ndikimit të tyre në mjedis përmes VSM (Fischer, 2003). Së fundi, VSM, në varësi të fushës së tyre të zbatimit, ndahen në VSM të bazuara në politika («Policy-based SEA»), domethënë në thelb në politika qeveritare, VSM sektoriale për planet dhe programet përkatëse p.sh. për turizmin, zhvillimin industrial, menaxhimin e zonave bregdetare apo zonat malore, promovimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë, etj, dhe VSM hapësinore që kanë lidhje me nivele të ndryshme të planeve ose programeve hapësinore që kanë referencë në zona të veçanta gjeografike në të cilat zbatohen planet dhe programet në fjalë (Noble, 2010).

2.2.2. Rëndësia e VSM

VSM kërkohet që të mbulojë një "boshllëk" të institucionit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis të projekteve dhe aktiviteteve, dmth, VSM kanë mundësinë të mbulojnë disa të meta të Vlerësimeve të Ndikimit në Mjedis. (Therivel dhe Partidario, 1996):

- VSM janë të dobishme për shkak se ato kontribuojnë në konfigurimin e një kuadri strategjik – plani os eprogrami - më miqësor për mjedisin, brenda të cilit do të ndërtohen në të ardhmen projekte të ndryshme zhvillimore dhe projektete infrastrukturës (Wood, 2003). Është karakteristike, ndërsa në Vlerësimet e Ndikimit në Mjedis shqyrtohen ndikimet mjedisore të një veprimi të planifikuar zhvillimi, me qëllim minimizimin e tyre, me VSM ngrihen pyetje me karakter parandalues, në lidhje me cilat alternativë zhvillimi është më e mirë dhe cilat objektiva duhet të plotësohen në të ardhmen (Noble, 2010).
- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis nuk marrin parasysh efektet kumulative që rezultojnë nga projekte të tjera dhe aktivitetet në zonën e studimit, të cilat mund të jenë në fazë ndërimit apo funksionimit (Glasson et al., 2012), ndërsa VSM kanë mundësinë të vlerësojnë ndikimet kumulative.
- VSM kanë mundësi për të vlerësuar në mënyrë mjedisore propozimet alternative të planeve dhe programeve, në mënyrë që zgjidhet për çdo herë ajo që është më miqësore me mjedisin, ndërsa Vlerësimet e Ndikimit në Mjedis shpesh herë nuk mund të merren me projekte alternative apo masa alternative për trajtimin e ndikimeve, sepse variantet e skenarëve alternativë kufizohen nga hartimi i projektit në nivel strategjik, i cili është paraprirë në kohë (Glasson et al., 2012).
- Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis shumë herë është i nevojshëm të hartohet në një periudhë kohore të shkurtër, ose përshkak të kufizimeve financiare, ose që të mos vonohet ndërtimi i projektit të propozuar. Kjo ndihmon për të reduktuar materialin e mbledhur të informacionit dhe cilësisë së analizës së tij. Përkatësisht e reduktuar dhe e dobët mund të jetë edhe përfshirja e qytetarëve në procesin e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (Glasson et al., 2012). Përkundrazi, VSM për shkak se shqyrtojnë planet dhe programet që kanë natyrë strategjike, paraqesin plotësinë paraqitjen e të dhënave mbi mjedisin ekzistues.

Nga ana tjetër, kur një VSM është hartuar në stadet fillestare të procedurës së vendimmarrjes dhe i cili përshkruan gjithë potencialin e mundshëm të zhvillimit të një rajoni, përmes planifikimit strategjik të tij, atëherë sigurohen zgjidhje alternative, mirren në konsideratë ndikimet kumulative,

sigurohet përfshirja e qytetarëve në këto procedura dhe vendimet për projekte të veçura merren përmes një mjedisi parandalues, i cili është paracaktuar përmes VSM (Therivel, 2004). VSM mund të kontribuojë në mënyrë të konsiderueshme në zhvillimin e qëndrueshëm, pasi shtrin parimet dhe teknikat e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis në një nivel më strategjik. Kjo do të nënkuptonte adaptimin e problematikës së parametrave mjedisorë në proceset e vendimmarrjes në të gjitha nivelet: të politikave, të planeve dhe të programeve (Arce dhe Gullon, 2000). Si rrjedhim, studiohen pasojat mjedisore dhe masat për ti përballuar ato në nivel strategjik, ndërsa ka dhe transparencë më të madhe në procesin e vendimmarrjes dhe një përfshirje më efektive të qytetarëve. Por që një VSM të mund të përshkruhet si "i qëndrueshëm", duhet të mos ketë si qëllim të vetëm minimizimin e ndikimeve të një plani apo programi në mjedis, por të formësojë veprimet dhe objektivat e tyre, në mënyrë të tillë që ato të plotësojnë kriteret e objektivat afatmesme të zhvillimit të qëndrueshëm.

Gjithashtu, VSM merr në konsideratë projektet afat-gjatë dhe të një shkalle më të madhe, kështu ai mund të përqëndrohet në rrugë të ndryshme ose alternative që çojnë në arritjen e objektivave specifike mjedisore të planeve ose programeve. Për më tepër, shqyrtimi i zgjidhjeve alternative nga VSM, sipas Noble (2000), përbën kusht kyç për arritjen e zhvillimit të qëndrueshëm, pasi gjatë njohjes së zgjidhjeve alternative, kërkohet përfshirja e elementëve socioekonomike dhe biofizike, por edhe mirëkuptimi i lidhjes së tyre të ndërsjellë dhe të ndërvarur. Për të përcaktuar se cilat nga zgjidhjet alternative kanë më shumë gjasa për të kontribuar në qëndrueshmërinë, është e nevojshme të përcaktohen kriteret në bazë të të cilave merren vendimet e zbatimit të planifikimit strategjik. Këto kritere janë të lidhura kryesisht me besueshmërinë e procesit të VSM p.sh. në çështjet e konsultimit, por dhe të materialeve të informimit që përdoren. Përveç kësaj, VSM inkurajon konsultimet në mes të palëve të përfshira dhe institucioneve, dhe forcon pjesëmarrjen publike akoma edhe në konsultimin e vet projektit ose programit të propozuar. Përmes konsultimeve të kryera me palët e interesuara, si pjesë e procesit të VSM, është e mundur të identifikohen çështje, nevoja, shqetësime, vlera dhe ide nga ato grupe dhe pjesë të shoqërisë që mund të preken nga një politikë e veçantë, një plan ose një program (Dalal-Clayton dhe Sadler, 1999).

Përveç sa më sipër, von Seht (1999) thekson përfitime edhe më konkrete nga zbatimi i VSM të cilat kanë lidhje me sa më poshtë:

- Rrit ndjeshëm promovimin e parimit parandalues në lidhje me Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis të projekteve dhe aktiviteteve.
- Detyron planet dhe programet strategjike për të shqyrtuar akoma edhe më shumë zgjidhje alternative, skenarë dhe propozime.
- Rrit shanset për vlerësimin e efekteve kumulative, ndikimeve sinergjike dhe indirekte, në krahasim me Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis të projekteve.
- Lidh ndikimet e pritura me problemet rajonale dhe globale të mjedisit.
- Forcon transparencën dhe besueshmërinë e proceseve vendimmarrëse, pasi nxit konsultimet dhe kontribuon në ndërgjegjësimin social.
- Ofron më shumë besim tek investitorët e mundshëm dhe të kushtëzuar, kontribuon në hartimin e Studimeve më të mira të Ndikimeve në Mjedis, ndërsa njëkohësisht në disa raste është i mundur edhe reduktimi i kohës së nevojshme për lejen mjedisore të disa projekteve dhe aktiviteteve.

2.2.3. Problemet në zbatimin e VSM

VSM përballet me një numër çështjesh teknike dhe procedurale, probleme të natyrave të ndryshme. Në lidhje me çështjet teknike, projektet e ardhshme të zhvillimit të një zone, të cilat do të rezultojnë nga zbatimi i një plani ose programi, mund të jenë të shumta dhe për këtë arsye, vlerësimi i ndikimit në mjedis krijon një kompleksitet analitik. Informacioni mbi kushtet mjedisore aktuale dhe sidomos të ardhmen - pasi hetohet evolucioni i mjedisit të zonës së studimit, pa miratimin e planit ose programit të propozuar - është zakonisht i kufizuar, siç edhe informacioni mbi natyrën, shkallën dhe pozicionimin e saktë të projekteve të ardhshme të propozuara, të cilat do të rezultojnë nga zbatimi i planeve dhe programeve (von Seht, 1999). Shpesh, numri i madh i alternativave në projektet e propozuara kontribuon negativisht në kompleksitetin e VSM. Përveç kësaj, VSM përbën një institucion relativisht të ri, në mënyrë të veçantë në Shqipëri, fakt që do të thotë se nuk ka përvojë të veçantë për adresimin e çdo problemi apo zhvillimin e metodologjisë së përshtatshme për përgatitjen e VSM.

Përveç problemeve teknike, të rëndësishme, dhe në veçanti të vështira, paraqiten aspektet procedurale të proceseve vendimmarrëse. Politikat, planet dhe programet paraqiten përgjithësisht me një mënyrë relativisht abstrakte dhe evoluohen vazhdimisht. Për shkak të kësaj dinamike të tyre, është i domosdoshëm studimi i vazhdueshëm i ndikimeve të tyre në mjedis, gjatë gjithë rrjedhës së proceseve vendimmarrëse, fakt i cili e bën Strategjinë e Studimit të Ndikimeve në Mjedis akoma edhe më të vështirë. Përveç kësaj, nuk ka kufijë të qartë për ndarjen e politikave të ndryshme, planeve dhe programeve, domethënë, nuk mund të ketë ndarje të plotë të objekteve midis tre planeve, një për transport, një për energjinë dhe një për përdorimin e tokës, pasi ekzistojnë marrëdhënie të ndikimit të ndërsjelltë në mes tyre. Gjithashtu, vihet re se efektet e një politike varen në mënyrë të drejtpërdrejtë nga mënyra me të cilën u dha interpretimi në politikë, me qëllim zbatimin e saj, realizimin e saj. Në fund të fundit vendimi është një politikë procesi, fakt që do të thotë se palët e vendimmarrjes nuk do të marrin parasysh vetëm efektet mjedisore nga zbatimi i një politike, i një plani apo një programi, por do të përllogarisin dhe vet interesat e tyre, si edhe ndikimet në nivel politikë (Glasson et al., 2012).

Përveç çështjeve të mësipërme, Noble (2003) argumenton se është veçanërisht e vështirë për tu studiuar efektiviteti i një VSM, pasi ai, në një masë të madhe, varet jo vetëm nga efektet e tij dhe nga mënyra se si ai ndikon vendimmarrjen me mbrojtjen e mjedisit, por edhe nga cilësia e procesit të përgjithshëm, siç përcaktohet nga proceset e pjesëmarrjes dhe konsultimet. Akoma edhe sistemet e ndryshme dhe kuadri institucional i VSM në çdo vend, formësojnë kritere të ndryshme për vlerësimin e efektivitetit të tij, të cilat përcaktohen nga direktivat përkatëse dhe kuadri ligjor (Noble, 2003).

Si rrjedhim krahasimi midis VSM të ndryshme të vendeve të ndryshme nuk është menjëherë i mundshëm dhe kjo krijon ngatërresë/komplikim në shkëmbimin e pikëpamjeve dhe përvojave, në mënyrë që të realizohet zhvillimi i tyre shkencor. Le të shënohet në këtë pikë se në rastet kur ka çështje të ndotjes ndërkufitare dhe menaxhimit të burimeve natyrore, krijohet nevoja e zbatimit të një VSM ndërkufitare, me gjithë vështirësitë që ai përfshin (Morrison-Saunders dhe Arteve, 2004).

Një pikëpamje e ngjashme shprehet edhe nga Fischer (2002a, 2002b), i cili pas një kërkimi dhe studimi në 25 VSM të përgatitura në Britaninë e Madhe dhe Gjermani për politika, plane dhe

programe, arrin në përfundimin se kërkojnë një kërkim dhe studim të mëtejshëm çështjet e mëposhtme:

- Referenca në lidhje me çështje socio-ekonomike në VSM e projekte.
- Aftësia që VSM për plane dhe programe të kërkojnë skenarë alternativë që të kenë lidhje me zhvillimin dhe rritjen e sektorëve të tjerë përveç atij që po studiohet.
- Mënyra integritit të plotë të VSM në projektin për të cilin po përgatitet.
- Nevoja e pjesëmarrjes së publikut në VSM për programet - pjesëmarrja publike është zakonisht vetëm në VSM për projekte.

Së fundi, sipas Therivel (2004), ka disa çështje në Direktivën Evropiane 2001/42 që kanë nevojë për sqarime p.sh. referohen faktorët mjedisor të biodiversitetit, të florës dhe faunës, por cilat janë dallimi i qartë midis këtyre tre faktorëve të mjedisit? Gjithashtu, çfarë saktësisht nënkupton me shprehjen "asete"? Dhe pse ato, ashtu siç edhe shëndeti i njeriut hynë në VSM dhe nuk miratohen dhe parametra të tjerë social ekonomike? Për më tepër, shkalla e detajit në përshkrimin e projektit apo programit të propozuar, në situatën ekzistuese mjedisore, në objektivat dhe fizibilitetin e projektit ose programit, e kombinuar me referencën e nevojshme në projekte dhe programe të tjera me të cilat ka lidhje, mbetet të përcaktohet nga përvoja e ardhshme e studiuesve dhe ndoshta në varësi të llojit të projektit apo programit të propozuar dhe shkallën e aplikimit të tij. Për më tepër, edhe detaje të tjera të tilla si p.sh. cilat organizma dhe institucione duhet të marrin pjesë në konsultime, por edhe se ku me saktësi ndalon referimi i skenarëve alternativë, mbetet të përcaktohet përsëri nga aplikimi i VSM në praktikë (Therivel, 2004).

3. PËRSHKRIM I PËRGJITSHËM I PLANIT

3.1. Qëllimi dhe objektivat e Planit

3.1.1. Qëllimi e Planit

Qëllimi i Planit të propozuar dëshmohej nga përfitimet që pritet të shkaktojë si në shoqëritë lokale, ashtu edhe në mjedisin natyror, kulturor dhe infrastrukturor. Qëllimi bazë i Planit të propozuar lidhet me zhvillimin territorial dhe organizimin e Bashkisë, me ndihmën e mjeteve të planifikimit territorial, urban dhe arkitektonik. Mjetet do të përdoren, duke ndjekur përzgjedhjet bazë strategjike të Planit Kombëtar Territorial të Shqipërisë, dhe do të kenë si standart:

- Vlerat e zhvillimit të qëndrueshëm dhe si akse përmirësimin e ekuilibruar të nivelit të jetesës, nëpërmjet vlerësimit të mjeteve natyrore dhe njerëzore që janë në dispozicion.
- Forcimin e kohezionit social.
- Mbrojtjen e trashëgimisë natyrore dhe kulturore.

Propozimet e Planit pritet të kontribuojnë në përmirësimin e përgjithshëm të zonës, por edhe në mbrojtjen e mjedisit, ndërsa paralelisht do të kontribuojnë në zhvillimin lokal. Më konkretisht, Plani i propozuar është një plan territorial me rëndësi lokale, i cili mund të rregullojë çështje si brenda vendbanimeve, ashtu edhe jashtë vendbanimeve të Bashkisë. Paralelisht, synon të përmirësojë cilësinë e shërbimeve sociale të ofruara, si edhe të infrastrukturave teknike të Bashkisë. Gjithashtu, nëpërmjet organizimit hapësor të Bashkisë, bëhet përpjekja për përballjen e konflikteve ekzistuese të përdorimeve të tokës, të cilat rezultojnë nga afërsia e drejtëpërdrejtë e përdorimeve dhe aktiviteteve të papajtueshmërive ndërmjet tyre. Njëkohësisht, si mjet zhvillimor, Plani thekson veprat e nevojshme të infrastrukturave që do të duhet të realizohen, me qëllimin që të arrihet zhvillimi në nivel lokal, ndërsa jep orientime për iniciativa, që synohet të ndërmerren në të tre sektorët e prodhimit, gjithmonë duke patur si kriter zhvillimin e qëndrueshëm të Bashkisë, fakt që sipas kushteve siguron mbrojtjen efikase të mjedisit. Së fundmi, konstaton dhe propozon:

- Burimet më të rëndësishme të ndotjes dhe përpiqet t'i kufizojë me ndihmën e mjeteve të planifikimit territorial.
- Zonat e ndjeshme ekologjike dhe elementët e interesit kulturor.
- Masat për mbrojtjen dhe promovimin e zonave të ndjeshme ekologjike dhe të zonave me interes kulturor.

Si përfundim, Plani formulon modelin zhvillimor të zonës, i cili do të mbështetet në aktivitetet ekonomike të organizuara, të bazuara në kritere të qëndrueshme territoriale, duke çuar në mbrojtjen dhe promovimin e mjedisit, dhe në forcimin e kohezionit social.

Referimi ndaj objektivave mjedisore të politikave, strategjive dhe planeve, në nivel europian dhe kombëtar, lidhet me njohjen e kërkesave dhe të angazhimeve që rezultojnë nga këto dhe që ndikojnë në objektivat e Planit të propozuar. Kështu, më poshtë paraqitet në mënyrë të përmbledhur kuadri ligjor dhe rregullues europian dhe kombëtar, në të cilin paraqiten objektivat për mbrojtjen e mjedisit dhe të cilat kanë të bëjnë me Planin e propozuar, me qëllim që të theksohet rëndësia e mbrojtjes së mjedisit. Paraqitja e kësaj tabelë që përcakton objektivat mjedisore bëhet sipas parametrave mjedisore,

siç përcaktohen në Direktivën Europiane 2001/42 EK për Vlerësimin Strategjik Mjedisor dhe në Ligjin përkatës 91/2013. Për më tepër, përmenden objektivat e politikës mjedisore siç shprehen nga strategjitë tematike dhe programet e veprimit. Parametrat kryesorë mjedisorë janë si vijon: bioshumëllojshmëria, popullisa, shëndeti i njeriut, flora, fauna, toka, ujërat, ajri, faktorët klimaterikë, elementët pasurorë materialë, trashëgimia kulturore, përfshi edhe trashëgiminë arkitekturore dhe arkeologjike si edhe peisazhin.

Para se t'i referohemi objektiveve të sipërpërmendura, paraqiten propozimet e Fazës së Dytë, të cilat kanë të bëjnë me vizionin, objektivat strategjike dhe akset e prioritetit për zhvillimin territorial të Bashkisë.

3.1.2. Vizioni– Objektivat Strategjike – Aksete Prioriteteve sipas Planit të propozuar

3.1.2.1. *Vizioni i zhvillimit*

Vizioni i zhvillimit të Bashkisë Mirditë për vitin 2032 paraqitet si më poshtë:

Vizioni i Zhvillimit të Bashkisë ka për qëllim të trajtojë dhe përballojë dobësitë dhe rreziqet që janë theksuar për rajonin e studimit dhe të shfrytëzojë avantazhet, si ato natyrale, ashtu edhe ato të përfituara nga mundësitë e paraqitura. Vizioni i zhvillimit të Bashkisë Mirditë për vitin 2032 është formuluar si më poshtë:

"Bashkia e Mirditës do të jetë një qendër shërbimi dhe përpunimi, bashkëkohor dhe konkurrues, bazuar në aksin trans-evropian Shqipëri-Kosovë (E851) dhe do të zhvillohet si pol i formave alternative të turizmit, bazuar në rezervat kulturore të shquara dhe burimet e pasura natyrore të saj".

Propozohet ringjallja ekonomike e rajonit, me qëllim që të bëhet një pol turistik bashkëkohor dhe konkurrues. Stimulimi i sektorit të turizmit do të arrihet duke e parë rajonin si një formë e zhvillimit të turizmit alternativ, duke përfituar nga rezervat e pasura kulturore, trashëgimia e veçantë arkitektonike e Bashkisë në kombinim me burimet e saj natyrore dhe duke identifikuar pozicionin kyç të Bashkisë.

Qëllimi i këtij studimi është që Bashkia e Mirditës të jetë një destinacion turistik, duke përfituar nga pozicioni i saj si një urë komunikimi midis bregdetit dhe rajoneve të brendshme të vendit. Në kuadër të nxitjes së zhvillimit të turizmit, propozohet që Bashkia të drejtohet drejt formave alternative të turizmit, të tilla si (a) turizmi - fetar kulturor i cili do të bazohet në monumentet e shumta që Bashkia disponon në rajonin e saj (Orosi është një pol me monumente në këtë zonë) dhe ndërtesat e shquara arkitektonike (Kullat) dhe (b) në turizmin natyror dhe ekoturizmin që do të bazohet në mjedisin e pasur natyror të Bashkisë.

Në të njëjtën kohë, propozohet që të forcohet dhe të organizohet edhe sektori industrial (sektori sekondar) dhe ai i tregtisë (sektori terciar), veçanërisht në afërsi të zonave urbane Rrëshen dhe Rubik. Forcimi sektorëve të mësipërm do të kryhet nëpërmjet zhvillimit të tyre të organizuar, në zona të caktuara ekonomike që do të propozohen dhe me qëllim mbrojtjen e mjedisit dhe menaxhimin racional të burimeve natyrore të Bashkisë.

Së fundi, duhet të mbështetet edhe sektori i bujqësisë, kryesisht në zonat e njëjësive administrative Rrëshen, Kthellë dhe Selitë, të cilat janë zona me karakteristika rurale të spikatura dhe ku duket gjithë

dëshirë dhe vullnet i ruajtjes së veprimtarisë së tyre prodhuese. Në këto zona propozohet forcimi i aktiviteteve rurale përmes promovimit të metodave ekologjike miqësore për prodhimin e produkteve të zonës, koordinimit dhe funksionimit të organizuara (p.sh. përmes kooperativave). Ky prodhim do të mund të zhvillohet dhe me krijimin e njëjësive agroturistike (të tilla si fermat rurale me gjënë e gjallë, gastronominë, etj.).

Në zhvillimin e rajonit të lart përmendur do të kontribuojë përmirësimi dhe integrimi i infrastrukturës dhe shërbimeve sociale, me synimin që banorët e Bashkisë të jetojnë në një mjedis të përmirësuar në mënyrë të qëndrueshëm, i cili do të jetë tërheqës dhe do të ndihmojë në shmangien, zbutjen e fenomenit të migrimit drejt qyteteve të tjera. Në këtë mënyrë do të ketë mbajtje të numërit të popullsisë dhe përmirësim të cilësisë së jetës. Për më tepër, do të duhet që Bashkia, të jetë në gjendje të ofrojë si për banorët ashtu edhe për vizitorët e zonës mundësitë dhe infrastrukturën përkatëse (energjinë, telekomunikacionin, internet, etj.).

3.1.2.2. Strategjia e Zhvillimit dhe Objektivat

Parimet kryesore udhëzuese për zbatimin e strategjisë së vizionit dhe zhvillimit të Bashkisë Mirditë janë renditur më poshtë si Objektiva Strategjike. Për çdo Qëllim Strategjik, shënohen në mënyrë treguese parametrat individualë që të çojnë në zbatimin e tij.

Objektivi Strategjik 1: Rivitalizimi ekonomik i zonës përmes shfrytëzimit të pozitës kyçe të Bashkisë.

Ky objektivi do të arrihet përmes: (a) zhvillimit turistik të rajonit, (b) nxitjes së sektorit të prodhimit sekondar, (c) zhvillimit të tregtisë tranzitore dhe (d) nxitjes së sektorit primar nëpërmjet shfrytëzimit të burimeve natyrore të bashkisë (prodhimet bujqësore, burimet minerale, etj.).

Objektivi i parë strategjik i propozuar për bashkinë e Mirditës, synon forcimin e ekonomisë lokale të kombinuar me vendndodhjen gjeografike kyçe të qytetit, i cili gjendet në qasje të drejtpërdrejtë me aksin trans-evropian (E851) që lidh Shqipërinë me Kosovën, ndërsa në të njëjtën kohë ajo është një urë komunikimi midis zonës bregdetare dhe asaj në brendësi të vendit, me synimin e krijimit të vende të reja të punës, me qëllimin e parandalimit të fenomenit të rënies së numërit të popullsisë dhe lëvizjen e tij drejt qendrave kryesore urbane të vendit.

Një sektor i rëndësishëm i ekonomisë që propozohet të forcohet është sektori i turizmit. Ky është një sektor që mund të mbështetet si në trashëgiminë e pasur kulturore që bashkia disponon, ashtu edhe në burimet ekzistuese natyrore, me synim nxitjen e formave alternative të turizmit dhe sidomos turizmit fetar - kulturor, turizmin natyror, ekoturizmin dhe turizmin rural në disa zonat të Bashkisë. Kështu, aktivitetet që do të propozohen në vazhdim, kanë synim përmbushjen e objektivit strategjik të përcaktuar nëpërmjet kombinimit:

- Mjedisi i pasur antropogjen i Bashkisë, në të cilin përfshihen monumentet kulturore, si ato arkitektonike, historike, fetare etj., ndërtesat e veçanta arkitektonike (Kullat, shtëpi të vjetra, etj.), trashëgimia e paprekshme (si këngët, veshjet, dasmat tradicionale, artizanatet, etj.) dhe të gjitha ato elemente që krijojnë karakterin e veçantë kulturor të zonës.
- Rezerva e pasur natyrore e Bashkisë, ku përfshihet mjedisi natyror i Bashkisë, zonat e shpallura të mbrojtura, monumentet natyrore, formacionet gjeologjike, rrjetet e pasura hidrografike etj. Një burim i rëndësishëm natyror i rajonit është burimi i ujërave termale Krutës, Bashkia, i cili mund të jetë një tërheqje e magjishme turistike.

Për forcimin e sektorit të turizmit, do të duhet të propozohen disa aktivitete plotësuese që do të kenë si qëllim promovimin e produktit turistik të zonës, si psh pikat e informimit, tabela orientimi drejt zonave që duhen promovuar, informim të komunitetit lokal, etj.

Për sektorin primar të zhvillimit rekomandohet mbështetja e duhur, me theks të veçantë prodhimin e produkteve vendore cilësore (vreshta, drurë frutorë, lloje bimësh të cilat janë lehtësisht të prodhuara në këto zona etj.), dhe duke përdorur metoda miqësore me mjedisin, në mënyrë që të mos shkaktohen dëme të pariparueshme mbi të, si për shkak të keqpërdorimit të burimeve natyrore, ashtu edhe për shkak të ndotjes dhe degradimit të tyre.

Në sektorin primar gjithashtu përfshihet edhe prodhimi blegtoral për të cilin propozohet modernizimi i tij.

Sektori primar gjithashtu përfshin shfrytëzimin e burimeve minerare të Bashkisë. Sipas hartave të PPK rajoni i bashkisë Mirditë është një zonë me rezerva të shumta të bakrit dhe mineraleve jo-metalike dhe përmendet si qendër e nivelit kombëtar për zhvillimin e industrisë përpunuese. Propozohet forcimi i këtij drejtimi, ndërsa paralelisht të merren masat e nevojshme mbrojtëse për të minimizuar ndotjen e mjedisit, burimet ujore, dhe njëkohësisht të merren masat e nevojshme që Bashkia të vjelë përfitimet përkatëse që asaj i takojnë nga përdorimi i nëntokës.

Sektorë të tjerë që duhet të stimulohen janë sektori dytësor, përmes krijimit të zonave të përpunimit të produkteve primare, me qëllim forcimin e sektorit të përpunimit dhe standardizimit të produkteve vendore dhe krijimin e zonave industriale në zonat që konsiderohen të përshtatshme për kryerjen e këtyre aktiviteteve (Rubik dhe Rrëshen). Përveç kësaj, industria e përpunimit do të kombinohet edhe me sektorin e logjistikës, duke përfutuar nga pozita kyçe e bashkisë, e cila i siguron qasje të lehtë Bashkisë nga të gjitha drejtimet, në veri drejt Shkodrës, në jug drejt Tiranës, në lindje drejt Kukësit dhe Morinës dhe në perëndim në drejtim të bregdetit dhe portit të Durrësit. Qasja e lehtë dhe e shpejtë nga Bashkia drejt qendrave urbane fqinje dhe kryeqytetit, përveç numrit të konsiderueshëm të njerëzve që ju mundësohet të lëvizin çdo ditë për punë në Bashki, do të mundësohet gjithashtu edhe qarkullimi i produkteve.

Në kuadër të forcimit të pozitës kyçe të Bashkisë, rëndësi ka dhe lidhja e së rajonit me rrjetin hekurudhor të vendit, një vepër, e cila propozohet gjithashtu nga Plani i Përgjithshëm Kombëtar "Shqipëria 2030" . Kështu, propozohet një rrjet hekurudhor, që lidh Kukësin dhe Kosovën, në jug do të kalojë përmes Rrëshenit në Klos dhe në fund do të lidhe Tiranën nëpërmjet Rubikut. Në këto zona, brenda Bashkisë Mirditë, propozohet të krijohen zona tregtare me hapësira për magazinimin dhe specifikimet e duhura për forcimin e sektorit të tregtisë.

Objektivi Strategjik 2: Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore të Bashkisë.

Mjedisi kulturor i Bashkisë, i cili bazohet në trashëgiminë e pasur historike të saj, në rezervën arkeologjike dhe arkitektonike, në aktivitetin kulturor lokal (evente, festime, etj.) dhe në gjithë traditën popullore (zakonet dhe traditat, mitet, legjendat etj.), është veçanërisht i mrekullueshëm dhe propozohet të mbrohet dhe të promovohet më tej.

Bashkia disponon elemente të mrekullueshme të trashëgimisë kulturore që janë burime për zhvillimin e butë turistik përmes formave alternative të turizmit si turizmi kulturor, fetar, arkeologjik. Gjithashtu në këtë zonë, e kënaqshme është infrastruktura kulturore e tillë si muze të ekspozitat, etj. Përdorimi i burimeve kulturore dhe infrastrukturës pritet

dukshmërinë, njohjen e rajonit dhe identitetin e tij turistik, duke tërhequr vizitorë - turistë dhe në këtë mënyrë kemi bërë të mundur zgjerimin e ekonomisë lokale të Bashkisë.

Në elementët e trashëgimisë kulturore që propozohen të mbrohen, ose, disa prej tyre tashmë mbrohen, duhet të promovohen në mënyrë të përshtatshme, përfshir këtu burgu në Orosh (Burgu i Spaçit), një monument kombëtar, si edhe shtëpitë e vjetra – kulla të mirënjohura, të cilat janë shembuj të arkitekturës lokale. Një përqendrim i këtyre ndërtesave është identifikuar në ish Bashkinë e Oroshit.

Për më tepër, qëllimi i këtij studimi është promovimi i qytetit të Rrëshenit, i cili është një qendër e rëndësishme e Bashkisë. Për promovimin e qytetit të Rrëshenit, aktualisht janë në zbatim projekte të ndryshme rindërtimi, me synimin e krijimit të një profili më tërheqës dhe më interesant, dhe paralelisht është propozuar forcimi i shërbimeve publike, me qëllimin e mirë që si banorëve ashtu edhe vizitorëve t'ju shërbehet sa më mirë që të jetë e mundur.

Objektivi Strategjik 3: Mbrojtja dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Mjedisit dhe Burimeve Natyrore.

Bashkia e Mirditës ka një numër të konsiderueshëm burimesh natyrore dhe peizazhe të cilat janë të njohura ose në proces njohje si monumente natyrore dhe që kanë nevojë për mbrojtje dhe promovim. Megjithatë, deri më sot, pasuria natyrore mbeten të pashfrytëzuara dhe ato janë potencial në drejtimin kyç për zhvillimin turistik të zonave.

Sipas situatës aktuale, duket se promovimi i monumenteve të natyrës nuk ka qenë prioritet i planifikimit të zhvillimit. Për këtë arsye, një objektivi i rëndësishëm për Bashkinë është mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i mjedisit dhe i elementeve të tij natyrorë, në mënyrë që më vonë të mund të mbështesë veprime të tjera, siç janë format alternative të turizmit.

Përveç zonave të shpallura të mbrojtura propozohet të shpallet si zonë e mbrojtur edhe Mali i Munellës, i cili ndodhet në lindje të bashkisë, së bashku me zonat e tjera të mbrojtura, propozohet një korridor i gjelbër i mbrojtjes, ku një rol kyç do të ketë burime termale, ndërsa në përfundim të Bashkisë propozohet të zgjerohet zona aktuale e mbrojtur e Rezervuarit Natyror të menaxhuar të Bërzanës. Qëllimi i studimit është që të ketë një menaxhim më të mirë dhe më efektiv i këtyre zonave natyrore me qëllim mbrojtjen e biodiversitetit dhe habitateve dhe promovimin e formave alternative të turizmit.

Në këtë objektivi strategjik, do të përfshihet gjithashtu edhe toka bujqësore pavarësisht faktit se në zonën e Bashkisë ajo nuk është shumë e përhapur. Sipërfaqet më të shumta bujqësore gjenden në njësitë administrative Rrëshen dhe Kthellë, ato shtrihen kryesisht në zonat anësore të lumenjve dhe përrenjve. Fushat janë një burim i rëndësishëm ekonomik në rajon dhe për këtë arsye duhet të mbrohen nga çdo shtrirje e mundshme ndërtimi në të ardhmen, nga ndotja për shkak të përdorimit të tepërt të plehrave dhe pesticideve, nga çdo intensifikim i ardhshëm i tepruar në kulturat bujqësore, të cilat do të ulin cilësinë dhe rendimentin e tokës, si edhe nga rreziku i keqpërdorimit të ujit për ujtiqe.

Si rrjedhim, propozohet që të ketë rregulla përkatëse mjedisore për të mbrojtur mjedisin natyror dhe burimet e tij, por edhe për të adresuar rreziqet natyrore dhe artificiale që ndikojnë negativisht në cilësinë e tokës dhe mjedisit natyror në përgjithësi.

Përveç kësaj, duhet të merren masa për të adresuar problemet e ndotjes së tokës dhe ujërave nëntokësore të identifikuara në bashki, kryesisht për shkak të aktivitetit minerar, të cilat megjithëse nuk janë shqetësuese për zonën e studimit, por duhet të mbahen në vëmendje në të ardhmen.

Objektivi Strategjik 4: Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve.

Për arritjen e këtij qëllimi kërkohet kompletimi i infrastrukturës teknike dhe krijimi i një niveli të lartë të infrastrukturës sociale. Në të njëjtën kohë, banorëve duhet t'u jepen mundësi më të mira punësimi përmes rigjallërimit të ekonomisë së Bashkisë, siç e kemi përmendur në objektivat e mësipërme strategjike.

Ky qëllim strategjik ka për qëllim përmirësimin e kushteve të jetesës së banorëve në secilën vendbanim, pavarësisht largësisë nga qendrat më të mëdha urbane të Bashkisë. Mjaftueshmëria e të mira materiale, pastërtia dhe higjiena e vendbanimeve, qasja në arsim dhe kujdes shëndetësor, rritja dhe përmirësimi i produktivitetit, mbrojtja dhe promovimi i pasurisë kulturore, do të çojnë në zhvillimin e komuniteteve të qëndrueshme, që do të ruajnë identitetin dhe barazinë e tyre ndaj ligjit.

Përveç kësaj, synohet të përmirësohet cilësia e jetës dhe mirëqenia e banorëve, përmes krijimit të mundësive për të gjithë qytetarët që të marrin pjesë në aktivitetet ekonomike përmes informimit dhe trajnimit profesional të të gjithë profesionistëve, përmes frymës së bashkëpunimit dhe solidaritetit të aktorëve prodhues dhe të gjithë qytetarëve ndërmjet tyre, përmes informimit të gjithë qytetarëve, për teknologjitë e reja të aplikuara dhe realizimin e aktiviteteve të mundshme inovative, në mënyrë që ata, të jenë në gjendje të punojnë në çdo mundësi ekonomike që ju paraqitet, por edhe për t'iu dhënë mundësi për të zhvilluar vet këto potenciale, me qëllim që rajoni të ketë orinetimin drejt zhvillimit ekonomik dhe me një përfitim të dukshëm për të gjithë qytetarët.

Një rol të rëndësishëm në përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve do të luajë përmirësimi i sistemit të infrastrukturës teknike. Do të duhet të zbatohen projektet e duhura për përmirësimin e qasjes së fshatrave më të largëta me bashkinë.

Pozita e bashkisë, siç kemi theksuar më lart, është e favorshme për shkak se përshkohet nga aksi trans-evropian E851, megjithatë do të duhet të tregohet kujdes edhe për qendrat e tjera të banimit të Bashkisë dhe lidhjen e tyre si me qytetin e Rrëshenit, ashtu edhe me rajonin e Lezhës dhe të Tiranës ku jetojnë shumë persona që punojnë në këtë bashki. Përveç kësaj, duhet të kihet kujdes në zgjidhjen e problemeve të identifikuara në seksionet rrugore (mungesa e shtrimit të sipërfaqeve përfundimtare, gjerësi e vogël, rrëshqitje të tokës) kryesisht në fshatrat malore, të cilat paraqesin siguri rrugore të limituar. Për sa i përket infrastrukturës tjetër teknike, është e nevojshme të krijohet një rrjet i organizuar i kanalizimeve, dhe ndërtimi i një impianti për trajtimin e ujërave të ndotura, posaçërisht për qytetin e Rrëshenit, ndërsa për shkak të morfologjisë së tokës dhe distancave të vendbanimeve dhe madhësive të tyre të popullsisë, kërkohen impiante të trajtimit të ujërave të zeza gjithashtu edhe në Rubik, Fan dhe Kurbnesh. Për sa i përket mbeturinave komunale propozohet të rinovohet vendi i vjetër i deponimit të mbeturinave. Së fundi, për sa i përket infrastrukturës së mbetur teknike, duhet që rrjeti i furnizimit me ujë dhe me energji dhe i telekomunikacioneve të përmbushin nevojat e ardhshme të Bashkisë.

Në lidhje me infrastrukturën sociale, ajo do të duhet të jetë në gjendje t'i shërbejë nevojave themelore të banorëve të bashkisë, të ofrojë mundësi më të mira për punësim dhe strehim dhe

kështu të mund të flasim për një standard të përmirësuar të jetesës dhe mundësi më të mira në arsim, shëndetësi, aktivitete kulturore, etj. Në qytetet Rrëshen dhe Rubik, ku tashmë ekzistojnë disa nga infrastrukturat sociale, ato duhet të stimulohen dhe të përmirësohen, ndërsa në vendbanimet ku ka mangësi, duhet të parashikohet krijimi i tyre.

3.1.2.3. Parimet dhe politikat kryesore

Për të arritur objektivat strategjike, që formësojnë strategjinë e zhvillimit dhe vizionin për Bashkinë, kualifikohen akse konkrete prioritetesh dhe politikash, siç po i paraqesim më poshtë.

OBJEKTIVA STRATEGJIKE 1: Rivitalizimi ekonomik i zonës nëpërmjet vlerësimit të pozitës kyç të Bashkisë.

Forcimi i ekonomisë lokale të Bashkisë në kombinim me pozicionin gjeografik të rëndësishëm do të çojnë në rigjallërimin ekonomik të rajonit dhe si rrjedhim në frenimin e fenomenit të shpopullimit dhe transferimit të tyre drejt qendrave të tjera të mëdha urbane në vend. Për zbatimin e Objektivit të Parë Strategjik, propozohen këto akse prioritare:

Aksi Prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës.

Zhvillimi turistik i rajonit mbështetet kryesisht tek trashëgimia e pasur kulturore që ka bashkia, por edhe në resurset ekzistuese natyrore. Politikat dhe ndërhyrjet janë:

- Organizimi i formave të buta të turizmit alternativ në bazë të burimeve natyrore, njerëzore dhe kulturore që disponon Bashkia (turizmi malor, turistik, kulturor, fetar, natyror, etj.).
- Zhvillimi i sinergjive midis organizatave alternative të turizmit për menaxhim optimal dhe promovimin e burimeve të ndryshme turistike.
- Përmirësimi i infrastrukturës ndihmëse të turizmit (rrugët e shënuara, qendrat e informacionit, shtigjet, kioskat, etj.) dhe shërbimeve (ushqimi, mikpritja, etj.).
- Promovim i përshtatshëm turistik dhe organizimi i faqes së internetit të të gjitha burimeve të rëndësishme me informata dhe foto të përshtatshme.
- Organizimi i programeve të trajnimit për informimin dhe specializimin e potencialit njerëzor në turizëm.
- Ndërgjegjësimi i komunitetit lokal në lidhje me çështjet e zhvillimit të turizmit.

Aksi Prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar.

Përforcimi i prodhimit primar përfshin përmirësimin cilësor të procesit dhe produktit të prodhuar, zvogëlimin e kostove të prodhimit, rritjen e konkurrueshmërisë dhe tregtueshmërisë së produkteve dhe së fundi rritjen e të ardhurave të gjeneruara. Politikat dhe ndërhyrjet individuale janë:

- Specializimi dhe intensifikimi i prodhimit të produkteve bujqësore që konkurrojnë në tregjet e brendshme dhe të jashtme përmes iniciativave të reja të investimeve.
- Kthim tek kulturat e reja alternative, kultivime organike me bimë të reja që prodhojnë produkte me vlera të larta ushqyese dhe farmaceutike, dhe që janë lehtësisht të adaptueshme me kushtet e kësaj zone.
- Ruajtja dhe rritja e varieteteve lokale (rrushi, qershitë, bimët medicinale, etj.).

- Krijimi i kooperativave për trajtimin e përbashkët të problemeve të fermerëve, efektivitetin e menaxhimit të tyre, si edhe në porositë për pajisje, plehra, pesticide, etj, por edhe për informacionin dhe trajnimin e përbashkët të tyre.
- Mbështetje dhe trajnim për prodhuesit nga institucionet shkencore/kërkimore (p.sh. eksplorim i kulturave të reja fitimprurëse, cilësisë së tokës, shfrytëzimin e qëndrueshëm të ujit, masa për të përmirësuar cilësinë e produktit).
- Sigurimi i stimujve, veçanërisht për fermerët e rinj për të lehtësuar vendosjen e tyre fillestare dhe përshtatja strukturore e zotërimeve/ kulturave të tyre.
- Projekte konsolidimi në parcelat shumë të vogla të shpërndara, përqendrimin e tyre në të njëjtën zonë dhe bashkimin e parcelave të vogla të shumë pronarëve, në mënyrë që toka e kultivuar të jetë më e shfrytëzueshme.
- Modernizimi i sistemeve të ujitjes, duke respektuar ruajtjen dhe balancimin e burimeve ujore, duke shtuar projektet e menaxhimit të ujit, p.sh. duke krijuar rezervuarë të vegjël.
- Modernizimi i prodhimit të blegtorisë, forcimi i kapitalit blegtoral dhe specializimi i tij, krijimi i zonave të përshtatshme për kullotje dhe kultivim të bimëve për përdorimin e tyre në blegtori dhe menaxhim të qëndrueshëm të mbeturinave nëpërmjet kompostimit me krimba toke.

Aksi Prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike.

Përforcimi i prodhimit dytësor duhet të përqendrohet si në përpunimin dhe standartizimin e produktit primar edhe në mbështetjen e prodhimit primar, por edhe në zhvillimin e sektorëve tradicionalë. Në të njëjtën kohë, në kontekstin e shfrytëzimit të pozitës kyçe të Bashkisë, propozohet kthesa në sektorin e tregtisë.

Në veçanti, propozohet:

- Krijimi i një zone industriale në një zonë të përshtatshme.
- Përforcimi i përpunimit të produkteve primare nëpërmjet krijimit të njëjësive agro-përpunuese, standardizimit dhe paketimit.
- Zbatimi i standardeve për rritjen e cilësisë dhe certifikimi i produkteve të përpunuara në lidhje me origjinën, mënyrën e prodhimit dhe përbërësit e tyre.
- Krijimi i një zone logjistike tregtare në një vend të përshtatshëm dhe afër infrastrukturës së nevojshme të transportit.

OBJEKTIVI STRATEGJIK 2: Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore të bashkisë.

Trashëgimia e pasur historike e Bashkisë , arkeologjike dhe arkitekturore propozohet të mbrohen dhe forcohen me synim për të përmirësuar njohjen e rajonit dhe shtimin e turistëve. Në drejtim të këtij qëllimi strategjik, propozohen këto aksione prioritare:

Aksi Prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë.

Qyteti Mirditës disponon dhe ofron një rezervë të pasur e cila është e rrethuar nga një histori interesante, që ka çuar në krijimin e një arkitekture të shquar (ndërtesa të njohuara si Kulla) dhe monumenteve të tjera me rëndësi lokale dhe kombëtare.

- Regjistrimi i ndërtesave të vlefshme të bashkisë.

- Rehabilitimi dhe përmirësimi i trashëgimisë monumentale me prioritet ndërtesat e mirënjohura të bashkisë (shtëpi të vjetra, Kullat etj).
- Mbrojtja dhe promovimi i monumenteve kulturore të Bashkisë (arkitekturore, fetare, historike)
- Marrje e masave për mbrojtjen e monumenteve - përmes shpalljes së tyre, etj.
- Mirëmbajtja e monumenteve të mbrojtura të bashkisë.
- Përdorimi i butë turistik i burimeve kulturore, qofshin vende arkeologjike, gjeologjike, ndërtesa historike, ndërtesa tradicionale, festa lokale etj.
- Promovim dhe shënjim i monumenteve të mbrojtura të bashkisë.
- Zhvillim i sinergjisë me institucionet akademike në mënyrë që studentët të kontribuojnë në proceset e nevojshme për regjistrimin, analizat, dokumentimin, ruajtjen, restaurimin dhe reklamimin e burimeve kulturore.

Aksi Prioritar 5: Përforsim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore.

Qëllimi i këtij aksi është shfrytëzimi i burimeve kulturore të Bashkisë dhe zhvillimi i formave alternative të turizmit (kulturore, fetar, arkeologjik etj.) që çojnë në tërheqjen e grupeve të ndryshme të turistëve. Për këtë qëllim, vëmendje do t'i kushtohet:

- Krijimi i hapësirave muzeale për promovimin e trashëgimisë kulturore të bashkisë.
- Krijimi i intenerarëve që lidhin monumentet e vlefshme kulturore me njëra-tjetrën (p.sh. burgun me 7 kishat, etj.).
- Mirëmbajtje e shtigjeve dhe rrugëve që çojnë në monumentet kulturore.
- Vendorsje e kiosave të posaçme për ofrimin e informacionit për vizitorët dhe shitjen e suvenireve.
- Krijimi i broshurave reklamuese për atraksionet turistike në gjuhë të ndryshme.
- Përditësim i faqes së Bashkisë në lidhje me vendet kulturore dhe monumentet në rajonin e saj.
- Organizim i aktiviteteve kulturore (ekspozita, festime, festivale) për shfrytëzimin e burimeve kulturore dhe forcimin e turizmit.

OBJEKTIVI STRATEGJIK 3: Mbrojtja dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Mjedisit dhe Burimeve Natyrore.

Përveç elementeve të mjedisit kulturor për Bashkinë Mirditë, objektivi strategjik i programit është mbrojtja dhe promovimi i monumenteve të natyrës. Propozohet promovimi i monumenteve natyrore, një veprim i cili ende nuk ka qenë një prioritet për Bashkinë, në mënyrë që në të ardhmen të mund të mbështesë veprime të tjera në lidhje me format alternative të turizmit. Akset prioritare të propozuara për këtë objektiv strategjik janë si më poshtë:

Aksi Prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.

Politikat dhe projektet që mbështesin mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore kanë të bëjnë me:

- Përcaktimin e zonave të mbrojtura natyrore (p.sh. mali i Munellës, në lindje të bashkisë, Kunore - Kroi i Bardhë, etj.).

- Mbrojtja e biodiversitetit dhe habitateve nëpërmjet organizimit të duhur hapësinor të aktiviteteve të lejuara.
- Përcaktim i zonave me vlerë të lartë ekologjike dhe estetike për qëllimin e përdorimit të tyre turistik, duke ruajtur cilësinë e tyre të lartë ekologjike.
- Zbatimi i restaurimeve të nevojshme në zonat e privuara, aty ku kërkohet, për shembull, në vende jo të organizuara të deponimit të mbetjeve.
- Rritje e ndërgjegjësimit mjedisor të qytetarëve, në mënyrë që, fillimisht dhe para së gjithash të kuptojnë nevojën për grumbullimin e organizuar dhe deponimin e mbeturinave në vende të organizuara (landfill) dhe në të ardhmen të marrin pjesë në programet e riciklimit të produkteve inerte, plastike, qelqi, metali, letër, por edhe atyre organike komunale të ngurta, në mënyrë që në hapësirat e deponimit të mbeturinave që do të përcaktohet, në të ardhmen të përfundojnë vetëm mbetjet për deponim dhe jo gjithë totali i mbeturinave të ngurta komunale.
- Bashkëpunim ndërbashkiake në çështje të menaxhimit të burimeve natyrore, me qëllim që të ketë një menaxhim të integruar dhe të qëndrueshëm, pasi është pranuar nga të gjithë se mjedisi dhe burimet natyrore nuk ndërpriten apo përshkohen nga kufijtë administrativë.

Aksi Prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore. Propozohet:

- Përfundim i plotë dhe zbatim i planeve të menaxhimit të pyjeve në zonat pyjore të mbrojtura (kushte, monitorimi i mbrojtjes etj.)
- Ripyllëzimi - krijimi dhe mirëmbajtja e infrastrukturës pyjore, si dhe mbrojtja nga zjarri.
- Instalimi i sistemeve bashkëkohore të parandalimit të zjarrit me sensorë dhe sistemi i monitorimit nga Bashkia.
- Marrja e masave për mbrojtjen kundër rreziqeve natyrore (siç është erozioni që ndikon negativisht në rigjenerimin natyror të pyjeve) nëpërmjet punimeve të përshtatshme hidrike të malit (p.sh. hartimi i rrjedhave me barriera mbajtëse).
- Monitorimi i zhvillimit të pyjeve me kalimin e kohës përmes imazheve të përshtatshme satelitore dhe sistemeve të informacionit gjeografik (GIS).
- Marrja e masave për mbrojtjen e sipërfaqeve pyjore nga kullotja.

Aksi Prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore.

Vlera ekologjike, estetike dhe ekonomike e lumit Fan dhe degëzimeve të tij Fan i Vogël dhe Fan i Madh, të cilat paraqesin probleme ndotjeje kryesisht për shkak të ujërave të zeza urbane dhe mbetjeve industriale që derdhen në to, kërkojnë politikat e mëposhtme:

- Trajtimi i qëndrueshëm i ujërave të zeza për vendbanimet me më shumë se 2000 banorë.
- Ndërtimi i gropave septike për përqindjen e popullsisë që nuk mbulohet nga një rrjet kanalizimesh.
- Përdorimi racional i burimeve ujore, nga njëra anë, nëpërmjet projekteve të përshtatshme për rikuperimin e tokës, për ujitje, dhe nga ana tjetër, përmes aplikimit të praktikave bujqësore që synojnë reduktimin e përdorimit të ujit.
- Ndërtimi i rezervuarëve për ruajtjen e ujit, me qëllim reduktimin e përdorimit të ujit nga burime sipërfaqësore ose nëntokësore.

- Promovimi i praktikave të kultivimit (bujqësia organike) për të ndihmuar në uljen e përdorimit të inputeve (plehrave, pesticideve) dhe ndotjen e ujërave nëntokësore.
- Zhvillimi i bashkëpunimit me bashkitë fqinje dhe Drejtorinë e Ujërave të Rajonit për menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve ujore ndërkomunale (lumenjve, liqeneve dhe ujërave nëntokësore) përmes hartimit të një plani dhe programe të përshtatshme për zbatimin e masave specifike.

Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore.

Bujqësia, përveç funksionit të saj themelor (prodhim produktesh dhe të tjera), ka një karakter multifunksional dhe ndikon në shumë nivele, si për shembull në mundësitë e punësimit dhe mbajtjen e popullatës lokale, në formësimin e peizazhit, në mbrojtjen e burimeve natyrore etj. Ky fakt bën të domosdoshme veprime e mëposhtme:

- Mbrojtja e tokës bujqësore me planifikim të përshtatshëm për të shmangur lokalizimin e veprimtarive të papërshtatshme rezidenciale, industriale.
- Minimizimi i përdorimit të plehrave dhe pesticideve, përdorimi kronik i tyre kontribuon jo vetëm në ndotjen e burimeve ujore, por edhe në reduktimin e cilësisë së tokës, e cila bëhet më pak produktive.
- Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore nën Aksin Prioritar 8, për të mbrojtur pjellorinë e tokës.
- Përforcimi i tokës, me përmirësues toke, do të rezultoj nga kompostimi natyral ose kompostimi i mbeturinave të kafshëve dhe llumit nga impiantet e trajtimit të ujërave të zeza.

Aksi Prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit lokal.

Parametër katalitik për mbrojtjen e mjedisit natyror është trajnimi i duhur dhe informimi i popullatës lokale mbi çështjet e mbrojtjes dhe menaxhimit. Propozohet:

- Krijimi i Qendrave të informimit dhe ndërgjegjësimit mjedisor.
- Zbatimi i programeve të edukimit mjedisor në shkolla, duke filluar që me shkollën fillore.
- Organizimi i veprimtarive/degjësave për ndërgjegjësimin e qytetarëve për çështje që kanë lidhje me menaxhimin e burimeve ujore, hedhjen e mbeturinave, menaxhimin e ujërave të zeza dhe rreziqeve që krijohen për shëndetin e njeriut, mjedisin si edhe nga format e pakontrolluara të ndotjes.

OBJEKTIVI STRATEGJIK 4: Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve.

Qëllimi për zhvillimin e qëndrueshëm të komuniteteve ka të bëjë me riaftësimin e një mjedisi të përmirësuar, cilësor dhe tërheqës ku njerëzit zgjedhin të jetojnë dhe punojnë.

Parimet bazë për arritjen e qëllimit janë plotësimi i infrastrukturës së nevojshme teknike dhe krijimi i një niveli të lartë të infrastrukturës sociale. Përveç kësaj, ajo duhet të ofrojë shërbime me një nivel të tillë që të gjithë banorët e Bashkisë të kenë mundësi të barabarta për punësim, arsim, kujdes shëndetësor, siguri etj. Për të përmirësuar cilësinë e jetës dhe mirëqenien e komunitetit lokal, prioritet u jepet akteve të mëposhtëm:

Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.

Nevojitet një qasje e integruar e cila do të optimizojë efikasitetin e rrjetit, do të sigurojë shpërndarje të balancuar dhe do të zvogëlojë ndikimin në mjedis. Në mënyrë të veçantë, propozohet:

- Projektimi dhe ndërtimi i rrjeteve të furnizimit me ujë për të plotësuar nevojat e tanishme dhe në të ardhmen për të gjitha vendbanimet e bashkisë dhe për të siguruar 24 orë furnizim me ujë.
- Projektimi dhe ndërtimi i rrjeteve të kanalizimeve, aty ku është ekonomikisht dhe teknikisht i lejueshëm. Në vendbanimet e zonës së studimit të cilat do të shërbehen nga gropa septike është thelbësore mirëmbajtja dhe hidroizolimi i duhur.
- Projektimi dhe ndërtimi i veprave për kullimin e ujërave të shiut, në bazë të intensitetit dhe kohëzgjatjes së reshjeve, frekuencën e zgjatjes së një përmblytjeje dhe shkallën e mbledhjes së ujërave. Është e nevojshme të merren parasysh fenomenet ekstreme të motit të ndodhura në vitet e fundit, si rezultat i ndryshimeve klimatike globale dhe në rast të mungesës së të dhënave për reshjet, propozohet përdorimi i metodave të pacaktuara (Fuzzy Logic), me qëllim të vlerësohet besueshmëria e mbledhjes së ujërave të shiut.
- Ndërtimi i sistemeve moderne të trajtimit të ujërave të zeza, të përshtatshme për ti shërbyer dhe vendbanimeve me popullsi të vogël.

Për sa i përket menaxhimit të mbetjeve, janë të nevojshëm këto hapa:

- përcaktimi i alternativës më të mirë të asaj që parashikon Plani Kombëtar i Mbetjeve për Shqipërinë (Plani Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve) dhe menaxhimin e mbetjeve në nivel vendor bashkiak;
- kryerjen e studimeve të menaxhimit të mbetjeve në nivel rajonal (për secilin rajon), për shkak se menaxhimi i mbetjeve duhet të jenë i decentralizuar, por edhe strategjik (nuk është ekonomikisht i qëndrueshme ekzistenca e një landfill-i sanitar për çdo qytet apo bashki dhe për shkak të morfologjisë së terrenit, sasisë së vogël të mbetjeve,
- një landfill sanitar mund të mbulojë disa qytete, pra më shumë se një bashki, nga ana tjetër menaxhimi i mbetjeve duhet të decentralizohet sepse nuk është ekonomikisht i qëndrueshëm transporti i mbetjeve larg nga burimi i tyre të prodhimit).

Studimet Rajonale të Menaxhimit të Mbetjeve do të vlerësojnë sasinë e prodhimit të mbeturinave nga të dhëna të besueshme – dhe kjo është shumë e rëndësishme - dhe do të zbatojnë objektivat strategjike të Planit Kombëtar të Mbetjeve për landfillet, riciklimin dhe kompostimin. Për këtë arsye, do të përcaktojmë numrin dhe vendndodhjen e landfillleve të nevojshme që do të ndërtohen dhe do të përcaktojë objektivat për parandalimin e mbetjeve, minimizimin e mbetjeve, riciklimin dhe kompostimin e tyre. Është theksuar se komunat duhet të bashkëpunojnë në procesin e Studimit Rajonal të Menaxhimit të Mbetjeve për disa arsye: ky studim rajonal duhet të pranohet nga shoqëria, duke mbuluar në mënyrë të qëndrueshme nevojat e të gjitha qyteteve për administrimin e mbetjeve; dhe studimi rajonal do të zbatohet duke ndërtuar të gjithë infrastrukturën e nevojshme, për të mirën e bashkive dhe komunitetit vendas. Prandaj, është propozuar që duhet të ketë një transformim ligjor në mënyrë që bashkitë të mund të formojnë ndërmarrjet bashkiake për menaxhimin e mbetjeve në nivel vendor.

- Rritja e ndërgjegjësimit publik dhe vetëdijes mjedisore, në mënyrë që të bëjë qytetarët të marrin pjesë në programet e riciklimit të produkteve të plastikës, qelqit, metalit, letrës dhe

mbetjeve të ndërtimit, si dhe mbeturinave organike urbane (biosolide), me qëllimin e minimizimit të mbetjeve që do të hidhen në landfill-in e ardhshëm.

- Përmirësim/modernizim i rrjetit energjetik.
- Përmirësim/modernizim i rrjetit të telekomunikacionit.

Aksi Prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit.

Duke pasur parasysh se rrjeti rrugor është në shumicën e rasteve në një gjendje të keqe të pashtuar dhe problematikë në lidhjen ndërmjet pjesës perëndimore dhe asaj lindore, modernizimi i infrastrukturës së transportit është i një rëndësie të madhe dhe jetike. Lëvizje e qëndrueshme do të thotë transport pasagjerësh dhe mallrash të shpejtë, të sigurt dhe efikas, përmbushjen e të gjitha nevojave të transportit, daljen nga izolimi gjeografik nëpërmjet transportit dhe minimizimin e kostove të jashtme (rreziqe mjedisore, aksidente, etj.). Konsiderohen të nevojshme sa më poshtë:

- Modernizimi i rrjetit rrugor kryesor me punime asfaltimi, rindërtimi, përmirësimi të karakteristikave gjeometrike të rrugës dhe në veçanti të mirëmbajtja, si edhe hapjen e rrugëve të reja.
- Sigurimi i qasjes në mjediset e arsimit për të gjithë nxënësit, mësuesit
- Ndërtimi, restaurimi dhe përmirësimi i seksioneve rrugore brenda qytetit të Rreshënit dhe Rubikut.
- Krijimi i një sistemi transporti me Mjete të Transport Masiv, midis vendbanimeve dhe lidhja e tyre edhe me zonat e largëta.

Aksi Prioritar 13: Përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.

Në veçanti, propozohen veprimet e mëposhtme:

- Rindërtimi i ndërtesave shkollore që kanë nevojë për përmirësim/ riparime/ modernizim/ ngrohje.
- Ndërtimi i shkollave të reja, infrastrukturës shëndetësore, qendra kulturore etj. në varësi të nevojave dhe madhësisë të parashikuara të popullsisë.
- Përmirësimi i mjedisve sportive aty ku është e nevojshme.

Aksi Prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet.

Për përmirësimin e mjedisit rezidencial, i cili ka të bëjë me funksionalitetin dhe estetikën, propozohen si në vijim:

- Rikonstruksione/ rikualifikime urbane.
- Ruajtja e një ambienti të pastër urban, nëpërmjet menaxhimit të duhur të mbeturinave (nga asgjësimi i kazanëve aktual dhe furnizimi dhe i tyre përfundimtar referuar ricikilimit të produkteve).
- Promovimi i lëvizjes urbane të qëndrueshme (shëtitorët e këmbësorëve, korridoret për biçikleta, infrastrukturë për personat me aftësi të kufizuara, etj.).
- Reformimi i zonave komunale (si parqe, terrene lojrash, etj.).
- Shtimi i gjelbërimit urban aty ku ka mungesë.
- Sistemimi i përrenjve që kalojnë pranë zonave të banuara.
- Ndërhyrjet në ndërtesat ekzistuese, me anë të restaurimit të fasadave termike, por jo vetëm, etj.

Aksi Prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.

E-qeverisje i referohet futjes së teknologjisë së informacionit në administratën publike me qëllim që korrespondenca, menaxhimi dhe arkivimi i dokumenteve të bëhet tashmë në mënyrë elektronike.

Nëpërmjet këtij procesi do të minimizohen kostot e dërgimit dhe pranimit të shkresave ndërmjet organeve qeveritare, dhe si rrjedhim do të luftohet burokracia, do të rritet transparencja, ndërkohë që qytetarët dhe bizneset do të shërbehen plotësisht dhe më lehtë, sidomos ata që janë larg nga qyteti Rreshënit.

Për këtë qëllim, është propozuar:

- Të zhvillohet infrastruktura për lidhjen e gjithë njësive administrative me rrjet interneti të teknologjisë bashkëkohore.
- Përforsim i infrastrukturës teknike dhe teknologjike në çështje të teknologjisë dhe kompjuterëve në shërbimet e bashkisë
- Përzgjedhja e programit të duhur software për të gjetur zbatim e-qeverisje.
- Trainimi i stafit të bashkisë për përdorimin e softuerit të ri.
- Krijimi i një baze të integruar të të dhënave për menaxhimin territorial të bashkisë.
- Të krijohet një Zyrë për Shërbimin e Qytetarëve në çdo njësi administrative, për të siguruar që të gjithë qytetarët dhe banorët e zonave të largëta do të kenë qasje në portalline-qeverisje, pavarësisht nga mosha dhe niveli i arsimimit të tyre.

3.2. Objektivat Europiane

3.2.1. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin

3.2.1.1. Në përgjithësi

Që në fillimet e dhjetë vjeçarit të 1970, në Europë ekziston angazhimi për çështjet që lidhen me mbrojtjen e mjedisit. Kështu, për çështjet që kanë të bëjnë me mbrojtjen e cilësisë së ajrit atmosferik dhe të ujërave, me mirëmbajtjen e burimeve natyrore dhe të bio shumëllojshmërisë, me menaxhimin e mbetjeve dhe në përgjithësi me aktivitete që kanë pasoja të pafavorshme dhe përbëjnë sektorë bazë veprimi si në nivel europian ashtu edhe kombëtar, ndeshen angazhime nga politika europiane, me qëllim që të minimizohen pasojat mjedisore dhe të sigurohet zhvillimi i qendrueshëm i modelit social europian. Objektivi Bashkimit Europian është promovimi i zhvillimit të qendrueshëm me qëllim afatgjatë zhvillimin e barabartë që të sigurohet zhvillimi ekonomik dhe progresi social, ndërsa paralelisht të ekzistojnë masa edhe për mbrojtjen e mjedisit.

Zhvillimi i legjislacionit europian mjedisor fokusohet në ndryshimin mbarë botëror klimaterik, në reduktimin e ndikimeve mjedisore të transporteve, në promovimin e modeleve të qendrueshme prodhuese dhe konsumatore, në menaxhimin e qendrueshëm të burimeve natyrore, në reduktimin e kërcënimeve ndaj shëndetit publik, në luftimin e varfërisë dhe të izolimit social, si edhe në masat që lidhen me shoqërinë e dijes, mjetet financiaro-ekonomike, komunikimin, si edhe me politikat e nevojshme. Në bazë të strategjisë së re që u propozua për Europën e vitit 2020, Europa mund t'ia dalë mbanë nëse vepron në mënyrë kolektive, si "Bashkim" dhe ta shndërrojë ekonominë e saj në një ekonomi të zgjuar, të qendrueshme dhe pa përjashtime, kudo të ekzistojnë nivele të çfarëdoqësi.

punësimi, prodhueshmëri edhe kohezioni social. Koordinimin e politikës mjedisore do ta marrë përsipëriniciativa emblematike «Një Europë që përdor në mënyrë efikase burimet», propozime bazë të së cilës janë reformimi i politikës së përbashkët bujqësore, i politikës së përbashkët të peshkimit, i politikës për kohezionin, rishikimi i rrjeteve ndëroeuropiane të transporteve, rishikimi i legjislacionit përndjekjen dhe paraqitjen e raporteve në lidhje me emetimet e gazrave serë, ecuria për një ekonomi me emetime të ulëta të karbonit deri në vitin 2050, rishqyrtimi i lëndëve të prioritetit që përmenden në direktivën – kuadër për ujërat, etj.

Deri më sot janë zbatuar shtatë Programe Veprimi për Mjedisin, të cilat kanë përcaktuar formulimin e politikës europiane për mjedisin. Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin është konsideruar si kuadri bazë politik për zbatimin e politikës mjedisore dhe përcakton prioritetet e Bashkimit European (B.E-së.), deri më 31 Dhjetor 2020 (2013-2020). Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin thekson te nëntë objektiva prioriteti që duhet të arrijë B.E.-ja. Këto objektiva paraqiten në mënyrë të përmbledhur si më poshtë vijon (Vendimi 1386/2013/B.E., 2013):

- Mbrojtja, ruajtja dhe forcimi i kapitalit natyror të Bashkimit.
- Shndërrimi i Bashkimit në një ekonomi të gjelbër dhe konkurruese me nivele të ulëta të emetimeve të gazrave karbonikë dhe përdorimit efikas të burimeve.
- Mbrojtja e qytetarëve të Bashkimit nga presionet mjedisore dhe rreziqet për shëndetin dhe mirëqenien.
- Maksimizimi i përfitimeve të legjislacionit mjedisor të Bashkimit nëpërmjet përmirësimit të zbatimit.
- Përmirësimi i bazës së dijeve dhe dëshmimeve për politikën mjedisore të Bashkimit.
- Sigurimi i investimeve në politikën mjedisore dhe klimaterike si edhe përballja e kostos së jashtme mjedisore.
- Përmirësimi i inkuadrimin të distancës mjedisore dhe të kohezionit të politikave.
- Forcimi i qendrueshëm i qyteteve të Bashkimit.
- Rritja e efikasitetit të Bashkimit përsa i përket përballjes së sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike.

3.2.1.2. Mbrojtja, ruajtja dhe forcimi i kapitalit natyror

Për mbrojtjen, ruajtjen dhe forcimin e kapitalit natyror të Bashkimit, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin deri në vitin 2020 ka si objektiv mbrojtjen e bioshumëllojshmërisë dhe të ekosistemeve të ndjeshme. Synon zëvendësimin e të paktën 15% të ekosistemeve të nënvlerësuar. Për më tepër, në përputhje me Direktivën – Kuadër 2000/60/E.K. për ujërat, do të duhet të mbrohen edhe ujërat e brendshëm sipërfaqësorë, kalimtarë, bregdetarë dhe nëntokësorë, me qëllim që të ekzistojë ujë i mjaftueshëm sipërfaqësor dhe nëntokësor me cilësi të mirë. Një parametër tjetër, i cili është i rëndësishëm për kapitalin natyror të B.E.-së, është reduktimi i presioneve që kanë ujërat detarë. Dhe për ujërat detarë, objektiv përbën ruajtja e gjendjes së mirë mjedisore, duke marrë masa për mbrojtjen dhe ruajtjen e mjedisit detar, për zëvendësimin, aty ku është e mundur, të ekosistemeve detare, për bashkëpunimin ndërshtetëror etj. Së fundmi, në lidhje me forcimin e kapitalit natyror, në vazhdim i referohemi reduktimit të ndotjes atmosferike dhe të ndikimeve që kjo ka në ekosisteme mbrojtjes së mjaftueshme të tokave të B.E.-së; përballjes së ndotjes me elementë

ushqyesë dhe në veçanti me azot dhe fosfor; dhe së fundmi, menaxhimit të drejtë të sipërfaqeve pyjore, nëpërmjet mbrojtjes së tyre nga zjarret, fenomenet natyrore, etj.

3.2.1.3. Shndërrimi i Bashkimit në një ekonomi "të gjelbër" dhe konkurruese

Për shndërrimin i Bashkimit në një ekonomi "të gjelbër" dhe konkurruese me nivele të ulëta të emetimeve të gazrave karbonikë dhe përdorimit efikas të burimeve, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron se deri në vitin 2020, do të jenë arritur objektivat që ka vënë Bashkimi Europian në lidhje me klimën dhe energjinë, ndërsa do të jenë bërë përpjekje të rëndësishme për të përkjet reduktimit të emetimit të gazrave serë me synim ruajtjen e rritjes së temperaturës mesatare të planetit; do të jenë reduktuar pasojat mjedisore të sektorëve të mëdhenj të ekonomisë dhe do të jetë rritur efikasiteti gjatë përdorimit të burimeve natyrore, ndërsa do të jepen stimuj në nivel tregu, me qëllim që të inkurajohen investimet e sipërmarrjeve dhe të novacionit dhe të theksohet zhvillimi i gjelbër; do të jenë reduktuar ndërhyrjet totale mjedisore të prodhimit dhe të konsumimit, kryesisht në sektorët e ushqimit, të strehimit, por edhe të lëvizshmërisë, nëpërmjet ndryshimeve strukturore në prodhim, në teknologji, në novacion; dhe së fundmi, do të bëhet menaxhimi i sigurt i mbetjeve, me qëllim reduktimin e NDIKIMEVE në shëndet dhe në mjedis, nëpërmjet reduktimit të prodhimit të mbetjeve (si për frymë, ashtu edhe në çmime absolute) dhe të kufizimit të groposjes së lëndëve jo të riciklueshme, ndërsa, nëse zbatohen kërkesat e Direktivave të Bashkimit Europian, në lidhje me mbetjet dhe hapësirat e groposjes së tyre, do të reduktohet edhe ndotja e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, e tokës dhe e atmosferës.

3.2.1.4. Presione mjedisore dhe rreziqe për shëndetin dhe mirëqënien

Me qëllim që qytetarët e Bashkimit Europian të mbrohen nga presionet mjedisore dhe rreziqet për shëndetin dhe mirëqënien, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020) përmirësim të rëndësishëm në mbrojtjen si të ajrit të jashtëm në B.E., me qëllim që të ekzistojë përqsje e niveleve që propozon Organizata Botërore e Shëndetësisë (O.B.SH.), ashtu edhe në atë brendshëm në përputhje me orientimet e kësaj organizate; reduktim i rëndësishëm i ndotjes akustike dhe sërisht duke patur synimin për t'iu afruar niveleve të O.B.SH.-së; ekzistenca e standarteve të rrepta për ujin e sigurt të pijshëm dhe ujëra të sigurta notimi për qytetarët e B.E.-së; përballje efikase për të përkjet minimizimit të rreziqeve si për mjedisin, ashtu edhe për shëndetin, nga përdorimi i lëndëve të rrezikshme kimike që përmbajnë produktet, ato që përmenden më sipër sigurohen me legjislacionin përkatës të B.E.-së dhe kanë si synim një mjedisi jo toksik; mungesa e NDIKIMEVE të dëmshme në shëndetin e njeriut, por edhe në mjedis, nga përdorimi i produkteve për mbrojtjen e bimëve; përballje efikase e shqetësimeve që lidhen me nanomateriale por edhe të tilla; dhe së fundmi, progres i rëndësishëm për të përkjet përshtatjes ndaj NDIKIMEVE të ndryshimit klimaterik.

3.2.1.5. Përfitimet e legjislacionit mjedisor

Me qëllim që të maksimalizohen përfitimet e legjislacionit mjedisor të Bashkimit, nëpërmjet përmirësimeve të rëndësishme për zbatimin e tij, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020) akses të thjeshtë të publikut në informacionet që kanë të bëjnë me mënyrën e zbatimit të legjislacionit mjedisor të B.E.-së; rritje të pajtueshmërisë me veprime konkrete legjislative për të përkjet mjedisit; imponim të legjislacionit mjedisor të B.E.-së në të gjitha nivelet

e administratës dhe sigurim të konkurrencës së barabartë në tregun e brendshëm të Europës; krijim të marrëdhëniesve të besimit të qytetarëve përsa i përket të drejtës mjedisore të B.E.-së dhe të zbatimit të saj; dhe së fundmi, lehtësim të ruajtës së parimit të mbrojtjes efikase të qytetarëve të B.E.-së.

3.2.1.6. Përmirësimi i bazës së dijeve dhe të dëshmive për politikën mjedisore

Me qëllim që të përmirësohet baza e dijeve dhe e dëshmive për politikën mjedisore të B.E.-së, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin synon (deri në vitin 2020), krijimin e politikave dhe të interesuarve të tjerë, të cilët kanë në dispozicionin e tyre më shumë të dhëna për hartimin dhe zbatimin e politikave në lidhje me mjedisin dhe klimën, ndërsa do të duhet të kenë kuptuar tashmë pasojat mjedisore nga aktivitetet e njeriut; ekzistencën e mirëkuptimit të madh për problemet e ndryshme mjedisore dhe për rreziqet klimaterike dhe këto të mund të vlerësohen dhe të menaxhohen në mënyrë të përshtatshme; forcimin e kontaktit ndërmjet shkencës dhe politikës në sektorin e mjedisit, ndërsa do të duhet të përfshihen edhe qytetarët për të patur akses në të dhënat dhe të jenë pjesëmarrës në veprën shkencore; dhe forcimin e ndikimit të B.E.-së në komunitetin ndërkombëtar, përsa i përket lidhjes shkencë – politikë, me qëllim përmirësimin e dijes rreth çështjeve të politikës ndërkombëtare mjedisore.

3.2.1.7. Investime në politikën mjedisore dhe klimaterike

Për sigurimin e investimeve në politikën mjedisore dhe klimaterike dhe përballjen e kostos së jashtme mjedisore, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin propozon arritjen e objektivave të politikës për mjedisin dhe klimën, deri në vitin 2020, në mënyrë efikase nga ana ekonomike dhe me mbështetje analoge nga financimi i mjaftueshëm; kërkon rritjen si të financimit publik ashtu edhe atij privat, në shpenzime që kanë të bëjnë me mjedisin dhe parametrat klimaterikë; dhe siguron vlerësim të saktë në vlerën e kapitalit natyror dhe të shërbimeve që kanë të bëjnë me ekosistemet, ndërsa përlllogarit edhe koston e përkeqësimit të tyre, faktorë që ndikojnë në hartimin e politikës.

3.2.1.8. Inkuadrimi i distancës mjedisore në politika

Për përmirësimin e inkuadrimit të distancës mjedisore në politika, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin ka si objektivi, deri në vitin 2020 të zbatohen politika sektoriale në nivelin e Bashkimit Europian dhe të shteteve anëtare, që t'u shërbejnë objektivave mjedisore dhe klimaterike që lidhen me to. Kështu, propozon inkuadrimin e kushteve dhe stimuljeve që lidhen me klimën dhe mjedisin, me rishqyrtim paralel edhe të politikave tashmë ekzistuese; kërkon kryerjen e vlerësimeve për pasojat mjedisore, sociale dhe ekonomike si në nivelin e B.E.-së, ashtu edhe në nivel kombëtar, për të siguruar kohezionin dhe efikasitetin e tyre; kërkon zbatimin e plotë të Direktivave për Vlerësimin Strategjik të Mjedisit dhe për Vlerësimin e ndikimeve në Mjedis; kërkon vlerësimin e informacioneve që nxirren nga vlerësimi i zbatimit të planit mjedisor, me qëllim përmirësimin e pasojës dhe të kohezionit të tij; dhe dëshiron menaxhimin e kompromiseve që mund të rezultojnë në të gjitha politikat, me qëllim që të maksimalizohen sinergjitë dhe të reduktohen, sa më shumë të jetë e mundur, pasojat negative në mjedis.

3.2.1.9. *Forcimi i qëndrueshëm i qyteteve*

Për forcimin e qëndrueshëm të qyteteve, Programi i Bashkimit, Plani i Shtatë i Veprimit për Mjedisin siguron (deri në vitin 2020), zbatimin e politikave të programimit dhe planifikimit të qëndrueshëm urban në pjesën më të madhe të qyteteve të Bashkimit, të cilat nënkuptojnë pastrimin e ndërtesave për vlerësimin e performancave mjedisore të qyteteve, duke marrë parasysh pasojat ekonomike dhe sociale, si edhe kujdesin, me qëllim që qytetet të informohen në lidhje me financimin për masat e mbrojtjes së qëndrueshmërisë urbane dhe të kenë akses në të. Është i nevojshëm zgjerimi i iniciativave ekzistuese që mbështesin inovacionin dhe praktikatat me të mira në qytete, si edhe gjithashtu krijimi i rrjetit dhe shkëmbimet ndërmjet tyre, me qëllim që të inkurajohen qytetet të promovojnë pozicionin e tyre lider në zhvillimin urban të qëndrueshëm.

3.2.1.10. *Përballja e sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike*

Me qëllim që të rritet efikasiteti i Bashkimit, përta i përket përballjes së sfidave ndërkombëtare mjedisore dhe klimaterike, Programi i Shtatë i Veprimit për Mjedisin duhet (deri në vitin 2020) të sigurojë inkuadrim të plotë të rezultateve të Konferencës së Rios në politikat e B.E.-së dhe kontributin efikas të B.E.-së në përpjekjet dhe iniciativat botërore, që kanë si objektiv krijimin e një ekonomie «të gjelbër» dhe pa përjashtime, në kuadër të zhvillimit të qëndrueshëm; mbështetje efikase e përpjekjeve kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare që bëhen për përballjen e problemeve mjedisore dhe klimaterike, me objektiv zhvillimin e qëndrueshëm; dhe reduktim i ndikimeve të konsumimit në mjedis, nëpërmjet zhvillimit të përpjekjeve për një përqasje botërore drejt zhvillimit të qëndrueshëm. Për këtë qëllim, kërkohet miratimi i objektivave të zhvillimit të qëndrueshëm, të cilat mbulojnë sektorët e prioritetit pa përjashtime të ekonomisë së «gjelbër» dhe të kenë si kusht të domosdoshëm ratifikimin e marrëveshjeve bazë shumëpalëshe mjedisore shumë më përpara se viti 2020, me qëllim që të ruhen angazhimet për vitin 2020. Për më tepër kërkohet bashkëpunimi me shtetet-partnere në mënyrë më strategjike, me qëllim që të promovohen praktikatat më të mira në legjislacionin e brendshëm mjedisor dhe në konvergjençë të vendeve gjatë negociatave shumëpalëshe mjedisore.

3.2.2. Politika e Përbashkët Bujqësore 2014-2020

Politika e Përbashkët Bujqësore (P.P.B.), e cila u themelua në vitin 1962, lidh sektorin e bujqësisë me Europën. P.P.B. e re (pas vitit 2013) duhet të përballet me më shumë probleme, si rritja e rëndësishme e popullsisë me tokën në lidhje me prodhimin e ushqimeve, ndryshimi klimaterik dhe nevoja për menaxhim të qëndrueshëm të burimeve natyrore, mbrojtja e natyrës dhe ruajtja e qëndrueshmërisë në ekonominë bujqësore. Kështu, reforma e P.P.B. duhet të përballet me tre probleme serioze, forcimin e sigurisë ushqimore, sfidën e ndryshimit klimaterik dhe krijimin e vendeve të punës në zonat agrare me synim zhvillimin e tyre.

P.P.B., në kuadrin më të gjerë të mbështetjes së zhvillimit agrar, duhet të kontribuojë në arritjen e objektivave të mëposhtëm: në forcimin e konkurrencës në sektorin e bujqësisë; në sigurimin e menaxhimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore; në promovimin e veprimeve në lidhje me luftimin e ndryshimit klimaterik; dhe në arritjen e zhvillimit të ekuilibruar në ekonominë agrare, në të cilin përfshihet edhe krijimi dhe ruajtja e vendeve të punësimit. Për arritjen e objektivave të sipërpërmendur, P.P.B. propozon veprimet e mëposhtme:

- Provovimin e kalimit të dijeve dhe novacionit në bujqësi, në pylltari dhe në zonat agare. Propozohet forcimi i lidhjeve ndërmjet bujqësisë, pylltarisë, kërkimit dhe novacionit, menaxhimit të përmirësuar mjedisor dhe efikasitetit të sektorëve të sipërpërmendur të ekonomisë, trajnimit dhe formimit profesional të fermerëve.
- Forcimin e qendrueshmërisë së shfrytëzimeve bujqësore dhe të konkurrencës në të gjithë sektorët e bujqësisë, nëpërmjet përmirësimit të efikasitetit ekonomik të shfrytëzimeve bujqësore, ristrukturimit të shfrytëzimeve bujqësore, modernizimit të metodave të bujqësisë, trajnimit të përshtatshëm të fermerëve në objekte të specializuara.
- Promovimin e organizimit të rrjetit të ushqimeve, nëpërmjet përmirësimit të konkurrencës së produkteve me krijimin e sistemeve të cilësisë dhe promovimin e tyre të përshtatshëm; dhe menaxhimin e rrezeve që paraqesin shfrytëzimet bujqësore.
- Zëvendësimin dhe ruajtjen e ekosistemeve që lidhen me sektorët e bujqësisë dhe të pyllëtarisë, si zonat në rrjetin Natura 2000 dhe zona të tjera me vlerë të lartë natyrore, përmirësimin e menaxhimit të ujërave, nëpërmjet menaxhimit të duhur të ilaçeve për mbrojtjen e bimëve etj. dhe parandalimin e erozionit të tokës.
- Promovimin e efikasitetit të burimeve (ujë, energji) dhe marrjen e masave, me qëllim që të reduktohen emetimet e dioksidit të karbonit dhe të gazrave të tjerë serë, me qëllim që të kufizohet fenomeni i ndryshimit klimaterik, i cili ndikon edhe në sektorët e bujqësisë dhe të ushqimeve.
- Promovimin e zhvillimit ekonomik në zonat agrare dhe në veçanti krijimin e sipërmarrjeve të vogla dhe vendeve të punës, promovimin e zhvillimit lokal, forcimin e përdorimit të teknologjive të reja të informacionit dhe telekomunikacioneve në zonat agrare.

3.2.3. Harta Leipzig për Zhvillimin e Qëndrueshëm Urban

Në kuadrin e politikës europiane për qytetet, ndër dokumentat e rëndësishëm janë Strategjia Tematike për Mjedisin Urban e vitit 2006 dhe Harta Leipzig për Qytetet e Qëndrueshme Europiane e vitit 2007. Drejtimit e dy teksteve të sipërpërmendura, në mënyrë të përmbledhur i referohen politikave dhe programeve të plota të zhvillimit urban; parimit të qytetit «kompakt» (compact city); dhe kthimit të planifikimit urban të qyteteve, me qëllim ristrukturimin e rrjetit infrastrukturor të tyre, të hapësirave publike dhe të rezervës ndërtimore, përmirësimin e disa fenomeneve të rëndësishme sociale, parandalimit të « konflikteve » të përdorimit të tokës, etj.

Në Hartën Leipzig për Qytetet e Qëndrueshme Europiane të vitit 2007 propozohet politika e zhvillimit të plotë urban. Bëhet fjalë për një proces, në kuadrin e të cilit duhet të ekzistojë koordinim ndërmjet enteve territoriale, sektoriale dhe hapësimore të politikës urbane. Një rëndësi e veçantë duhet t'i jepet pjesëmarrjes së të interesuarve dhe faktorëve ekonomikë, por edhe publikut të gjerë. Për zhvillimin e plotë urban, mund të hartohen programe, të cilat mund të:

- Përshkruajnë cilat janë pikat e dobëta dhe të forta në një qytet dhe cilat janë objektivat zhvillimore që mund t'i japin një shtysë zonës urbane.
- Koordinojnë planet e ndryshme komunale, sektoriale dhe teknike dhe politikat, me synim të sigurojnë investimet përkatëse që do të ndihmojnë në zhvillimin e zonës urbane.
- Koordinojnë përdorimin e burimeve.

- Koordinojnë barazinë ndërmjet zonave urbane dhe agrare, ndërmjet qyteteve të vogla dhe mesatare dhe qyteteve të tjera brenda zonave mitropolitane.

Që të arrihen objektivat e sipërpërmendur, propozohen tri veprime konkrete: sigurimi i hapësirave tërheqëse publike me cilësi të lartë, me theks ruajtjen e trashëgimisë arkitektonike, por edhe planifikimin e saktë të infrastrukturave të ndryshme; modernizimi i rrjeteve të infrastrukturave, si të furnizimit me ujë, të përpunimit të ujërave të zeza, të transporteve, por edhe përdorimi i drejtë i burimeve natyrore; dhe promovimi i metodave të novacionit dhe më konkretisht, të teknologjive të mëparshme të informacionit dhe komunikimit, me synim instalimin e sipërmarrjeve të reja, por edhe përmirësimin e sektorëve të arsimit, të punësimit, të shërbimeve sociale të shëndetit.

Vëmendje e veçantë do të duhet t'u jepet lagjeve të qyteteve që përballen me probleme ekonomike (papunësi, përjashtim social, etj.), nëpërmjet zbutjes së pabarazive, e cila do të arrihet me promovimin e kohezionit social, dhe me përmirësimin e mjedisit të tyre natyror dhe të infrastrukturave të tyre. Më konkretisht, për theksimin e dizavantazheve të zonave urbane, propozohet zbatimi i masave të përmirësimit të mjedisit, nëpërmjet:

- Përmirësimit të rrjetit ekzistues të banesave në lagjet “e varfëra” përsa i përket planifikimit, kushteve natyrore dhe performancës energjike.
- Forcimit të ekonomisë lokale nëpërmjet vlerësimit të produkteve lokale dhe sigurimit të vendeve të punës me krijimin e sipërmarrjeve të reja.
- Promovimit të mjeteve dhe mënyrave të trajnimit për të rinjtë, nëpërmjet organizimit të programeve dhe seminareve të trajnimit, me qëllim që të jenë në gjendje të kërkojnë vende të reja pune.
- Promovimit të transporteve urbane në aspektin ekonomik të përballeshëm, të cilat do të jenë edhe më efikase, me qëllim që t'u jepet e drejta banorëve të zonave në fjalë të kenë shanse të barabarta aksesit – kjo propozohet të arrihet nëpërmjet planifikimit dhe menaxhimit të qarkullimit në këto zona, ndërsa do të propozohen edhe rrjete të përshtatshme për qarkullimin e këmbësorëve dhe të biçikletistëve.

3.2.4. Axhenda Territoriale e B.E.-së 2020 (Territorial Agenda)

“Axhenda Territoriale e Bashkimit Europian e vitit 2020”, në vazhdim të Axhendës Territoriale që filloi në vitin 2007, është diskutuar në vitin 2011, në Hungari dhe i përket planifikimit të zhvillimit hapësinor. Ka marrë parasysh zhvillimet e fundit të cilat përshkruhen në raportin “Territorial State and Perspectives of the European Union”, si edhe raportin e pestë të Komisionit Europian “Kohezioni Ekonomik, Social dhe Territorial” dhe për “Europën Strategjike 2020” dhe kishte si fokus objektivin e ri të Bashkimit Europian, që është Kohezioni Territorial. Në bazë të Axhendës në fjalë, ofrohen orientime strategjike për zhvillimin hapësinor, për promovimin e inkuadrimit të dimensionit hapësinor në politika të ndryshme dhe në të gjitha nivelet e qeverisjes, dhe për sigurimin e zbatimit të “Europës Strategjike 2020”, në përputhje me parimet e kohezionit hapësinor. Objektivat që përcaktohen (nga B.E.-ja) për “Europën Strategjike 2020”, janë promovimi i një zhvillimi të zgjuar, të aftë dhe pa përjashtime, i cili do të arrihet dhe do të duhet të përllogaritet edhe dimensionin e tyre hapësinor, sepse ekzistojnë mundësi të shumta zhvillimi, në analogji me çdo zonë.

Për me tepër, kohezioni territorial forcon parimin e solidaritetit duke patur si objektiv konvergjencën e ekonomive ndërmjet tyre të zonave më të frytshme me zonat në të cilat zhvillimi është i vonuar. Diversiteti i territoreve konsiderohet se çon drejt zhvillimit, ndërsa territoret me mundësi plotësuese mund të bashkëjnë forcat dhe përparësitë e tyre krahasimore, duke krijuar në këtë mënyrë kushtet për zhvillim të mëtejshëm. Që të arrihet objektiv i B.E.-së për një zhvillim «të zgjuar» dhe pa përjashtime, do të duhet të ekzistojë bashkëpunim ndërmjet zonave të ndryshme të B.E.-së në të gjitha nivelet përkatëse hapësinore. Nëpërmjet zhvillimit të plotë territorial, mund të realizohet kohezioni social, qendrueshmëria dhe konkurrenca. Nëpërmjet kohezionit territorial, mund të arrihet zhvillimi i qendrueshëm ekonomik dhe të ekzistojë kohezioni si ekonomik ashtu edhe social. Për këtë arsye, është e nevojshme të zhvillohen kushtet e përshtatshme, me qëllim që të sigurohen shanse të barabarta për qytetarët e B.E.-së.

Me qëllim që të realizohet “Europa Strategjike 2020” për zhvillimin dhe punësimin, e cila filloi në vitin 2010 në nivelin e B.E.-së, janë vënë pesë objektiva bazë që i përkasin: punësimi të grupmoshave 20-64, afërsisht rreth 75%; kërkimit dhe zhvillimit për të cilin propozohet B.E.-ja të investojë 3% të GDP së saj; veprimi kundrejt ndryshimit klimaterik, nëpërmjet reduktimit të emetimeve të gazrave serë, të sigurimit të energjisë nga burime të rinovueshme dhe të rritjes së efikasitetit energjik rreth 20%; dhe së fundmi, trajnimit dhe më konkretisht, reduktimit të përqindjeve të braktisjes së parakohshme të shkollës (nën 10%) dhe plotësimit t[përqindjes më të madhe (të klasës prej 40%) për kategorinë e grupmoshës 30-34 dhe luftimit të varfërisë dhe të përjashtimit social, me synim reduktimin e përqindjes.

Përveç objektiva të sipërpërmendura, për më tepër, janë vënë edhe disa prioritete territoriale për B.E.-në, me qëllim zhvillimin territorial, kështu që propozohet:

- Promovimi i një zhvillimi policentrik dhe të barabartë territorial të B.E.-së, nëpërmjet reduktimit të pabarazive të mëdha rajonale në territorin europian, me përballjen e atyre pengesave që ndeshen në zhvillim, fakt i cili inkurajohet edhe nga qytetet e zhvilluara të Europës, të cilat mund të bashkëpunojnë me qytetet e tjera, duke krijuar rrjete me mënyrë novative, për promovimin e mirëqenies ekonomike.
- Inkurajimi i zhvillimit të plotë ndërmjet qyteteve dhe fshatrave, i cili promovon edhe përpjekjet e qyteteve për të qënë mekanizma zhvillimi, duke krijuar mjedise tërheqëse, që të tërheqin investime dhe për pasojë, edhe njerëzit që do të jetojnë në to do të kenë më shumë mundësi. propozohet bashkëpunimi i qyteteve që do të kontribuojë në zhvillimin e periferive të qyteteve, por edhe përmirësimi i kalueshmërisë së qendrave urbane nga zonat agrare.
- Plotësimi territorial i funksioneve ndërkufitare dhe ndërshtetërore në Periferi mund të përbëjë faktor të rëndësishëm për forcimin e konkurrencës mbarëbotërore. Kështu, do të promovohen peisazhet natyrore dhe zonat me bukuri të veçantë, elementët e trashëgimisë kulturore, ndërsa rrjetet e qyteteve dhe për pasojë, edhe tregjet e punës do të mund të përdoren lirshëm pa ndarjen e rreptë të kufijve brenda dhe jashtë zonave.
- Sigurimi i konkurrencës mbarëbotërore, e cila mund të forcohet me ekzistencën e ekonomive të forta lokale, por edhe me zhvillimin e sektorëve të plotë mbarëbotërorë të ekonomisë, synon në forcimin si të tregut mbarëbotëror ashtu edhe të atij lokal (zhvillimi i produkteve lokale, përmirësimi i ekonomive lokale, etj.), me vlerësimin paralel të kapitalit social, zhvillimin e novacionit dhe të strategjive të tjera të rëndësishme që shkojnë drejt këtij drejtimi.

- Përmirësimi i lidhshmërisë territoriale ndërmjet personave, komuniteteve, sipërmarrjeve synon nevojën për akses të thjeshtë në transportet rrugore, hekurudhore dhe ajrore, por edhe në infrastrukturën dhe rrjetet e tjera teknike, ndërsa mbështetet përdorimi i burimeve të rinovueshme të energjisë dhe reduktimi i emetimit të dioksidit të karbonit.
- Menaxhimi dhe lidhja ndërmjet periferive të elementëve të rëndësishëm ekologjikë, lokalë dhe kulturorë është një element i domosdoshëm për zhvillimin e qëndrueshëm dhe mund të arrihet me mbrojtjen dhe promovimin e elementëve të mjedisit, por edhe të trashëgimisë kulturore, duke marrë parasysh veçantitë gjeografike të çdo zone.

3.3. Objektivat kombëtare

Objektivat kombëtare kryesore të Shqipërisë për pesëmbëdhjetë vjetet e ardhshme janë si më poshtë:

- Zhvillimi i infrastrukturës kombëtare të transportit për lidhjen e Shqipërisë me korridoret Paneuropiane të transportit.
- Zhvillimi i Shqipërisë si qendër infrastrukturash dhe energjie për të gjithë rajonin e Ballkanit.
- Promovimi i zhvillimit nëpërmjet një sistemi të zhvillimit urban policentrik dhe të decentralizuar.
- Promovimi dhe aksesueshmëria e zonave me mjedis të shquar natyror dhe peisazh, e kombinuar me menaxhimin inteligjent të burimeve natyrore dhe kulturore me qëllim ruajtjen dhe mbrojtjen e tyre në kuadër të zhvillimit dhe globalizimit. Shfrytëzimi i njëkohshëm i tyre nëpërmjet përmirësimit të aksesueshmërisë të tyre me qëllim zhvillimin ekonomik.
- Zhvillimi i sistemeve të transportit multimodal, miqësor ndaj mjedisit (transporti multimodal) për të mbështetur zhvillimin rural policentrik, së bashku me përmirësimin e infrastrukturës dhe zhvillimin ekonomik.
- Nxitja e burimeve të energjisë të rinovueshme në sektorin e energjisë.
- Dizajni dhe zhvillimi i shërbimeve të integruara në fushën e komunikimit, transportit, bujqësisë dhe energjisë.
- Organizimi hierarkik, specializimi dhe grupimi funksional i qyteteve shqiptare.
- Urbanizimi dhe formalizimi i zonave informale të ndërtimit.

Këto objektiva kombëtare i shërbejnë vizionit të vendit për krijimin e një demokracie vibruese në procesin e anëtarësimit në Bashkimin Evropian, me një ekonomi të qëndrueshme dhe konkurruese, e cila garanton lirinë dhe të drejtat e njeriut. Pozicioni i Shqipërisë, në mes të Evropës, Azisë dhe Afrikës, favorizon pjesëmarrjen e vendit në një rrjet ndërkombëtar të transportit rrugor, detar, intermodal dhe sot, 25 vjet pas liberalizimit politik dhe ekonomik të vendit, është koha e duhur që Shqipëria të jetë pjesë e këtij rrjeti ndërkombëtar. Dhjetë korridore të transportit multimodal të interesit Evropian, krijojnë një bazë për zhvillim në degen e transportit për në Evropën Lindore, me portet e Shqipërisë në Adriatik dhe detin Jon të jenë një parametër i rëndësishëm. Për këto arsye, është veçanërisht e rëndësishme për vendin perfundimi i rrugëve / korridoreve kombëtare, perfundimi i korridorit hekurudhor, zgjerimi dhe fuqizimi i aeroportit të Tiranës dhe aeroporteve rajonale, ndërtimi i terminaleve në porte dhe qytete, që do të inkurajojnë transportin multimodal dhe forcimin e shërbimeve në portet e vendit.

Në të njëjtën kohë, kërkohet një përpjekje për të transformuar shoqërinë në shoqëri të të mësuarit dhe informacionit, përmes integritit të infrastrukturës dixhitale në të gjithë vendin, përmirësimin e shërbimeve elektronike publike dhe krijimin e transparencës në qeverisjen e vendit. Për më tepër, nga pikpamja administrative, Shqipëria synon të forcojë qeverisjen lokale dhe decentralizimin, të përmirësojë efikasitetin e qeverisjes në përputhje me parimet evropiane të vetëqeverisjes vendore dhe vlerat e modelit të Menaxhimit të Decentralizuar Evropian.

Në sektorin e mjedisit, qëllimi është zhvillimi i qëndrueshëm social dhe ekonomik me mbrojtjen e burimeve natyrore nga ndotja dhe degradimi përmes menaxhimit të integruar dhe përmirësimin e vlerave mjedisore që kontribuojnë për prosperitetin ekonomik. Qëllimi është i bazuar në parimin e zhvillimit të integruar, mbrojtjen dhe rritjen e burimeve mjedisore, si dhe sigurimin e rritjes ekonomike dhe prosperitet social dhe kohezionit. Sot, zonat e mbrojtura në Shqipëri përbëjnë 15% të sipërfaqes së vendit dhe janë pjesë e Brezit të Gjelbër Evropian, por gjithsesi shumë zona të mbrojtura nuk janë të vizituara dhe nuk kontribuojnë financiarisht në vend. Gjithashtu, është e njohur që mjedisi është pjesë e pasurisë kombëtare dhe ndikohet si nga proceset natyrore edhe nga ndërhyrja e njeriut. Kështu, objektivat kryesore për menaxhimin e qëndrueshëm të mjedisit janë:

- Mbrojtja e zonave ekologjike të ndjeshme dhe siguri i një funksionimi të vazhdueshëm të mirë në të ardhmen.
- Krijimi i një sistemi informacioni për mbrojtjen e burimeve natyrore.
- Zhvillimi i rolit të burimeve mjedisore dhe natyrës në zhvillimin ekonomik të vendit, por edhe për të përmirësuar cilësinë e jetës së banorëve të qendrave urbane, duke lidhur qytetet me zonat natyrore.
- Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore për të mbështetur zhvillimin ekonomik në të gjitha fushat, p.sh. bujqësi, pylltari, peshkim, gurore, energji, industri, shërbime, turizëm etj
- Krijimi i rrjetit European Natura 2000 për mbrojtjen e zonave ekologjike të ndjeshme dhe ruajtjen e peisazheve të vlefshme natyrore.
- Rritja e pjesëmarrjes së publikut në proceset e vendimmarrjes dhe integrimi i planifikimit hapësinor në vend.

Zhvillimi rural ka nevojë për të promovuar zhvillimin e sektorit të bujqësisë, me ndihmën e një kornize për të siguruar sektorin agro-ushqimor, inovativ dhe të qëndrueshëm, të aftë për të përballuar presionet e tregut dhe kriteret e cilësisë të Bashkimit Evropian. Rezultati do të jetë vende të reja pune, rritje ekonomike, kohezion social dhe mbrojtje e cilësisë së jetës për banorët e zonave rurale. 40% e sipërfaqes së vendit përbëhet nga tokë bujqësore dhe gjysma e saj është e vendosur në pjesën perëndimore të vendit dhe në zonën bregdetare të saj. Pjesëmarrja e bujqësisë në Produktin Kombëtar Bruto është 20%, me 50% të punësuarve i perkasin veprimtaritë primare. Objektivi kryesor është përmirësimi i bilancit ushqimor të importeve - eksporteve, pasi eksportet janë rritur ndjeshëm në dekadën e fundit, por balanca mbetet negative. Gjithashtu thelbësore është ripyllëzimi i zonave të degraduara dhe testimi i kulturave të reja fitimprurëse në zonat rurale, paralelisht me krijimin e një rrjeti të suksesshëm të zinxhirit rural- ekonomik. Reduktimi i kostove të prodhimit, investimeve në teknologji për zonat rurale, menaxhimi i ujit për ujitje dhe ndërtimi i infrastrukturës përkatëse, bashkëpunimi në sektorin e bujqësisë me sektorët e tjerë si p.sh. agroturizmi cilësor, futja e burimeve të ripërtëritshme të energjisë në aktivitetet rurale dhe krijimi i qendrave dhe poleve të prodhimit bujqësor, në varësi të karakteristikave të produkteve, janë faktorët kryesor për zhvillimin

rural

Qëllimi për turizmin parashikon njohjen e Shqipërisë si një destinacion tërheqës turistik në Evropë, autentik dhe mikpritës, bazuar në shfrytëzimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore dhe burimeve kulturore, të cilat do të jenë të qasshme në tregjet ndërkombëtare.

Për sektorin e energjisë, objektivi kryesor është pavarësia energjetike e Shqipërisë dhe zhvillimi i një ekonomie me karbon të ulët, me përdorimin e burimeve të energjisë të rinovueshme, futjen e teknologjive të reja në energjetikë dhe zhvillimi i kërkimeve përkatëse për këtë qëllim. Objektivat e politikës energjetike janë përdorimi i energjisë me 20% nga Burimet e Rinovueshme të Energjisë, përmirësimi i efikasitetit të energjisë në masen 20% dhe duke reduktuar emetimet e CO₂ me 20%. Në të njëjtën kohë, është i domosdoshëm zhvillimi i mëtejshëm të hidrocentraleve, pasi Shqipëria ka burime të mjaftueshme të ujit, forcimi i rrjeteve të transmetimit dhe shpërndarjes dhe integrimi i tyre në planifikimin hapësinor, përdorimi i energjisë diellore dhe zhvillimi i fushave ekzistuese gjeotermale. Me rëndësi strategjike është edhe gazsjellesi që do të kalojë përmes Shqipërisë.

3.4. Lidhja ndërmjet Planit të Përgjithshëm Vendor me Strategji, Plane dhe Programe të tjera

3.4.1. Plani i Përgjithshëm Kombëtar

Plani i Përgjithshëm Kombëtar (i miratuar me VKM Nr.881, datë 14.12.2016) pritet të miratohet dhe parashikon një periudhë afatgjatë zhvillimi deri në 2030. PPK siguron kuadrin referues strategjik për zhvillimin e qëndrueshëm dhe afatgjatë të territorit kombëtar. Specifikon nevojat dhe ndërhyrjet e nevojshme në këtë fushë, duke adoptuar një qasje të integruar të kombinuar. Përbën bazën për harmonizimin dhe koordinimin e politikave sektoriale dhe ndërsektoriale kombëtare dhe mbështet organizimin e ri administrativ të territorit kombëtar (Ligji 115/2014). PPK shoqërohet me Vlerësimin Strategjik Mjedisor, i cili vlerëson ndikimin mjedisor.

Analizohet rëndësia e PPK në nivel politik, institucional dhe ekonomik, përfitimet e tij të shumëfishta (ekonomike, sociale dhe mjedisore). Synimet e tij janë:

- Promovimi i kohezionit territorial përmes zhvillimit të balancuar ekonomik dhe social të rajoneve dhe përmirësim të konkurrencës.
- Nxitje e zhvillimit të gjeneruar nga funksionet e përziera urbane dhe përmirësimi i marrëdhënieve midis zonave urbane dhe rurale
- Promovim të aksesit.
- Përmirësimi i aksesit në njohuri dhe informacion.
- Reduktimi i dëmtimit të mjedisit.
- Mbrojtja e burimeve natyrore dhe kulturore.
- Forcimi i trashëgimisë kulturore si faktor i zhvillimit.
- Zhvillimi i burimeve të energjisë duke ruajtur, paralelisht, sigurinë e energjisë.
- Promovimi i cilësisë dhe turizmit të qëndrueshëm.
- Ulja e ndikimit të fatkeqësive natyrore.

Vizioni i PPK për Shqipërinë në 2030 është **krijimi i një qendre të integruar në sistemin evropian të ekonomisë dhe infrastrukturës, zhvillimi i një ekonomie me disa nivele dhe konkurruese në rajonin e Ballkanit, dhe krijimi i një shteti që ofron qasje të barabartë në infrastrukturë.**

ekonomi dhe në njohuri si edhe siguron mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, historike dhe natyrore, me synim për të krijuar një destinacion autentik.

Në mënyrë të veçantë janë vendosur gjashtë objektiva strategjike:

- Integrimi shumëdimensional në kontekstin evropian.
- Krijimi dhe forcimi i një pozite ekonomike të fortë dhe konkurruese të Shqipërisë në rajonin e Ballkanit dhe të Mesdheut.
- Sigurimi i integritetit fizik dhe territorial të peizazhit historik, kulturor, natyror dhe urban në të gjithë territorin shqiptar.
- Rritja dhe përmirësimi i cilësisë së jetës për njerëzit, duke promovuar zhvillimin ekonomik, eliminuar pabarazitë hapësinore, hequr barrierat e aksesit në ekonomi, infrastrukturë dhe dije.
- Promovimi i "së drejtës për qytetin".
- Krijimi i bazave për zhvillim rajonal.

PPK identifikon pesë sistemet territoriale me objektiva specifike dhe politika, të cilat janë të organizuara veçmas me ndihmën e qendrave, akseve dhe zonave. Bëhet fjalë për një sistem urban, sistem agrare, sistem natyror, sistem hidrik dhe sistemin e infrastrukturës.

SISTEMI URBAN

Me synim "zhvillimin e zgjuar urban", propozohet dendësimi dhe zhvillimi policentrik i sistemit urban i cili do të heqë pengesat dhe do të lehtësojë pabarazitë. Promovon rajonet e forta të cilat komunikojnë mes tyre dhe kanë marrëdhënie plotësuese.

PPK paraqet një rrejt të integruar dhe hierarkik të qendrave urbane të cilat përbëhen nga:

- Metropoli.
- Qendrat primare urbane.
- Qendrat Sekondare Urbane, të cilat fokusohen në ofrimin e shërbimeve me nivel të lartë të rëndësisë rajonale (shërbime lokale, tregti me pakicë, administratë, arsim bazë, kulturë dhe argëtim).
- Qendrat Terciare Urbane, të cilat janë seli të Bashkive të reja (pas ristrukturimit administrativ) dhe mbulojnë nevojat në shërbimet e arsimit dhe shëndetësisë së nivelit të tretë.
- Qendrat Lokale, të cilat janë konsideruar pole banimi të karakterit periferik dhe rural dhe janë qendra të komunave të vjetra. Shënohet se edhe pse këto përcaktohen nga plane subjekte të PPK, njihen disa qendra lokale, të cilat karakterizohen nga rritja ekonomike, burime natyrore, minerale, peisazhe, vlera kulturore dhe historike.
- Lokalitetet, të cilat janë qendra të vogla rurale. Përcaktohen nga plane subjekte të PPK dhe në vija të përgjithshme janë njësi më e vogël e organizimit territorial.

Me qëllim zhvillimin hapësinor në përputhje me vizionin e PPK "Shqipëria 2030", propozohen një seri ndërhyrjesh strategjike në qendra urbane, në varësi të llojit të tyre:

- Konsolidim dhe Përforsim: metropoli dhe qendra të nivelit të parë.
- Forcim dhe rigjenerim: qendra të nivelit të tretë.
- Fuqizim dhe Rigjenerim - Qendra - hyrje dhe qendra urbane lindore.
- Bashkëpunim - në nivel kombëtar.

Konkretisht për rajonin që po studiohet, selia e Bashkisë integrohet në qendra urbane të nivelit të tretë, ndërsa vendbanimi Rubik në qendra vendore të specializuara. Në drejtimet specifike për qendra të nivelit të tretë, ku përfshihen Mat, Klos, Pukë, Rrëshen dhe Vau i Dejës, zgjedhje strategjike është nga njëra anë forcimi i lidhjes së tyre me portat - qendra të hyrjes së vendit, portet dhe aeroportet dhe nyjet multimodale të transportit kombëtar dhe nga ana tjetër përmirësimi i aksesit të qendrave lokale nga selia e Bashkisë. Paralelisht, janë të nevojshme ndërhyrjet rehabilituese në qendrat e nivelit të tretë, të cilat disponojnë ndërtesa me vlerë dhe revitalizim të industrive me përdorime të reja ekonomike në fushën e industrisë jo dëmtuese të përpunimit dhe industrisë së ushqimit (p.sh. prodhimi i produkteve standarde dhe të njohura të tilla si mjalti, vera, rakia).

Gjithashtu, rivitalizimi rekomandohet në lidhje edhe me konsolidimin e elementëve historikë, arkitektonikë dhe kulturorë me qëllim për t'i shërbyer ekonomisë së turizmit. Veçanërisht e rëndësishme për këto qendra është nxitja e bashkëpunimit mes tyre si edhe bashkëpunimi me qendrat urbane të afërta të nivelit të parë (për zonën e studimit poli Shkodër-Lezhë). Gjithashtu theksohet rëndësia strategjike e integritit të Rubikut në rrjetin primar hekurudhor dhe të lidhjes hekurudhore të tij me portin e Durrësit. Së fundi, ia vlen të përmendet afërsia e Bashkisë me dy zona ndërkufitare të bashkëpunimit, e cila promovohet më tej në kuadër të programeve IPACB: (a) Kukës-Prishtinë ku përfshihet aeroporti i Kukësit, me të cilin lidhja është direkte përmes autostradës Rruga e Kombit dhe (b) Shkodër-Podgoricë, ku përfshihet porti i Shengjinit.

Në lidhje me zonat rurale që ndodhen aty pranë dhe përreth poleve ekonomike të propozuara nga PPK, propozohet ruajtja e karakterit rural nëpër vendbanime, ndërsa në zonat përreth tyre u jepet prioritet aktiviteteve bujqësore dhe atyre blegtorale si edhe infrastrukturës që ka lidhje me këto aktivitete. Zhvillimi urban dhe ai turistik duhet të bazohet në rivitalizimin e qendrave rezidenciale që ruajnë karakter të vlefshëm arkitekturor, në mënyrë që të tërheqin vizitorë, investime dhe vende pune. Zhvillim i ri urban duhet të fokusohet në zonat tashmë të ndërtuara, ndërsa zgjerimet e tij duhet të jenë veçanërisht të kufizuara. Propozohet, gjithashtu, përdorimi i mjeteve të tilla si transferimi i së drejtës së zhvillimit, intensiteti me kushte etj. dhe projektet lokale, të tilla si PPV, luajnë një rol të rëndësishëm në zbatimin dhe në ekspertizën e tyre.

Nga ana tjetër, fshatrat në zonat e thella malore dhe ato rurale kanë potencial të madh në lidhje me diversifikimin dhe specializimin e sektorit të bujqësisë, për shkak të karakteristikave të tyre specifike dhe përdorimeve dhe aktiviteteve të ndryshme që ndeshen shpesh në zonën e tyre. Identifikimi dhe njohja e këtyre mundësive dhe rasteve, si edhe funksionimi i tyre duhet të jetë drejtimi kryesor dhe të mbështetet nga komuniteti lokal, grupet e biznesit, bordet rajonale, agjencitë e zhvillimit rajonal, bordet e ndërmarrjeve të qarkut dhe departamentet e agjencive të ndryshme lokale, por edhe nga institucionet qendrore në varësi të MBZHRAU.

Së fundi, referim specifik bëhet veçanërisht për zonat e ndjeshme mjedisore (p.sh. fshatra pranë liqeneve dhe grykëderdhjet e lumenjve, brenda zonave të mbrojtura). Përveç zbatimit të rreptë të legjislationit sektorial (p.sh. për zonat e mbrojtura, për burimet ujore), zhvillimi duhet të kufizohet brenda kufijve të fshatrave. Për zhvillimin e turizmit të qëndrueshëm propozohet: diversifikimi i produktit të turizmit, duke zhvilluar forma të reja (p.sh. ekoturizmi, turizmi rural), prodhimi i produkteve autentike lokale, zhvillimi i rrugëve për çiklizëm dhe mjeteve të transportit publik, lidhja me fshatrat tradicionale rurale të rajonit, lidhja e përshtatshme rrugore me qendrat kryesore urbane.

SISTEMI BUJQËSOR

Objektivi për sistemin e bujqësisë është rritja e efikasitetit dhe produktiviteti i një sektori të prodhimit bujqësor.

Politikat e PPK janë: ruajtja, konsolidimi, modernizimi. Në mënyrë të veçantë, në këtë kontekst propozohet:

- Ruajtja maksimale e mundshme dhe mbrojtja e tokës bujqësore përmes: zbatimit të politikave të dendësimit të zhvillimit urban (Ruajtje maksimale e fondit të tokës bujqësore me anë të politikave të densifikimit të zhvillimit urban) (pas miratimit të PPK nuk do të lejohet ndërtimi që nuk ka lidhje me sistemin e bujqësisë).
- Pyllëzimi i tokës së degraduar pyjore duke respektuar natyrën dhe identitetin natyror të çdo zone.
- Funksonimi i mirë i ekosistemeve natyrore përmes mbrojtjes së tyre dhe krijimit të korridoreve të gjelbra përgjatë rrugëve ujore.
- Krijimi i një zinxhiri efikas të furnizimit: Prodhim-grumbullim-përpunim-disponim (zinxhiri ekonomik bujqësor: prodhim - grumbullim - përpunim - tregtim), me synim rritjen e vlerës së shtuar të një produkti (rritjen e vlerës së zinxhirit ekonomik).
- Reduktimi i kostos së prodhimit dhe përmirësimi i cilësisë së produktit nëpërmjet modernizimit teknologjik dhe investimeve në mirëmbajtjen e rrjeteve të ujitjes dhe kullimit.
- Bashkëpunimi me sektorët e tjerë ekonomikë: (a) Turizëm (kontributi i shijes dhe cilësisë së produkteve bujqësore në njohjen e produktit turistik shqiptar), (b) energjisë (përdorim të burimeve të rinovueshme të energjisë për përpunimin e produkteve bujqësore) dhe (c) transporti (rritje e performancës së zinxhirit të furnizimit (rritjes së efikasitetit të rrjetit bujqësor në grumbullimin dhe tregtimin e produkteve bujqësore).
- Krijimi i qendrave/terminaleve bujqësore bazuar në traditat bujqësore lokale (bazuar në traditën e kultivimit të kulturave vendore).
- Prodhimi i produkteve të çertifikuara, të njohura «Made in Albania» dhe specializim në produktet shqiptare karakteristike (bimë mjekësore, fruta, ullinj, rrush, perime tipike lokale, produkte të standartizuara bujqësore).

Duke u fokusuar në rajonin e studimit, konstatohet se gjendet jashtë zonave dinamike pasi hapësirat e sistemit të bujqësisë janë të kufizuara dhe të shpërndara.

Megjithatë, duhet theksuar se fqinjësohet me qytetin e Shkodrës, i cili është një nga gjashtë polet bujqësore të vendit.

Me bazë hartën e sistemit bujqësor konstatohet se, në njësitë administrative Rrëshen dhe Kthellë, gjendet tokë bujqësore si edhe vreshta. Drejtimi kryesor është kultivimi i kulturave (grurë, misër) dhe ullishtet.

SISTEMI NATYROR

Duke patur si koncepte udhëzuese për sistemin natyror promovimin dhe aksesueshmërinë, PPK rekomandon:

Zgjerimin e zonave natyrore, duke rritur rajonet me prioritet, mbrojtjen e mjedisit natyror (20% e zonës kontinentale dhe 15% e hapësirës detare për vitin 2030 dhe deri në 10% të hapësirës

detare dhe zonave bregdetare për vitin 2020) dhe arritjen e lidhjes së tyre përmes korridoreve natyrore përgjatë luginave. Korridoret natyrore duhet të konsiderohen pjesë e rrjetit kombëtar të zonave të mbrojtura dhe janë zona të përshtatshme për zhvillimin e butë të infrastrukturës miqësore me mjedisin.

- Përcaktimi i tre fushave strategjike, zhvillimi i të cilave do të ketë prioritet ruajtjen dhe mbrojtjen e mjedisit natyror dhe vlerave të tij: Parkun e Alpeve, Parkun Buna dhe Parkun Vjosa.
- Krijimi i zonave rekreative dhe atraksioneve natyrore përgjatë luginave të lumenjve.
- Integrimi i zonave të rrjetit Emerald në sistemin e zonave të mbrojtura.
- Menaxhimi i qëndrueshëm i zonave të mbrojtura.
- Krijimi i një "rrjeti kombëtar të çiklizmit" i cili do të sigurojë qasje dhe lidhje në rajone të trashëgimisë natyrore, kulturore dhe historike.
- Pyllëzimi dhe rigjenerimi i zonave të degraduara nga fenomene të tilla si erozioni dhe përmbytjet.
- Integrimi i sistemit natyror në ekonomi (Përfshirja e sistemit natyror në zinxhirin e zhvillimit ekonomik).
- Mbështetje dhe zhvillim i rekreacionit dhe ekoturizmit përmes menaxhimit të qëndrueshëm të sistemit natyror.
- Integrimi i Shqipërisë në kuadrin ballkanik dhe evropian përmes projektit "Dinaric Arc Ecoregion (Eko-rajoni i zonës Dinarike)" dhe "European Green Belt (Brezi i Gjelbërt European)".
- Rritja e pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje në lidhje me menaxhimin e sistemit natyror.
- Rritja e efikasitetit të menaxhimit të natyrës, të zonave të mbrojtura dhe biodiversitetit nga organet qendrore dhe ato lokale.
- Integrimi i planeve të menaxhimit në sistemin e planifikimit dhe të planeve vendore.
- Përgatitje paralele e PPV dhe planeve të menaxhimit, me synim për të arritur qëndrueshmërinë dhe rëndësinë e parashikimeve, të mjeteve dhe afateve.

Ndërlidhja e sistemit natyror me sektorët e tjerë ekonomikë është një nga qasjet e PPK-së për zhvillim të qëndrueshëm ekonomik. Në këtë drejtim mënyrat e përafrimit ndaj tij ndryshojnë sipas karakteristikave të qendrave urbane ku ndodhen. Konkretisht për rajonin që po studiohet propozohen si më poshtë vijon:

Në qendrat lokale dhe lokalitetet, ku kërkohet kooperim dhe përforsim:

- Zhvillimi urban duhet inkurajuar brenda zonave të urbanizuara që shfrytëzojnë infrastrukturën ekzistuese të ndërtuar.
- Toka me karakteristika të mira pjellore, por që nuk mund të përdoren më për bujqësi, duhet të pyllëzohen aty ku është e mundur. Kjo do të rriste mundësitë ekonomike të zonës për shfrytëzim të lëndës drusore ose për përmirësim të peizazhit natyror dhe rritjen e atraksioneve turistike.
- Në tokat me karakteristika jo të mira bujqësore inkurajohet përdorimi i tyre për parqe fotovoltaike apo eolike sidomos për zonat pranë stacioneve dhe rrjetit ekzistues elektrik.

- Në tokat me shfrytëzim intensiv të bujqësisë rekomandohet ripërdorimi i mbetjeve bujqësore për gjenerimin e energjisë elektrike. Kjo do të mundësonte zhvillimin e energjisë së rinovueshme dhe mbrojtjen e cilësisë së rrjedhave ujore nga shpërhapja e mbetjeve bujqësore.
- Promovimi i rrjedhave ujore për sportet dhe aktivitetet ujore.

Në qendrat urbane terciare ndërmjet të tjerave, ku kërkohet konsolidim dhe fuqizimi:

- Parandalimi i shpërhapjes urbane.
- Ndalimi ku është e mundur dhe reduktimi i humbjes së tokës bujqësore dhe tokës së lirë natyrore, për shkak të përdorimit urban.
- Mbrojtja e karakteristikave të peizazhit rural dhe minimizimi i fragmentimit të tij, duke ruajtur sa më qartë diferencat karakteristike midis peizazhit urban dhe atij rural.
- Krijimi i infrastrukturës së gjelbër për qytetet e mëdha e të vogla, që do t'i mundësojnë banorëve akses në zonat natyrore dhe në aktivitetet rekreative që do të zhvillohen në to.
- Ruajtja dhe aty ku është e mundur shtimi i zonave të mbrojtura mjedisore dhe biodiversitetit në to.
- Mbrojtja e objekteve dhe strukturave ndërtimore, me vlera karakteristike të peizazhit të traditës historike e kulturore.

Në qendrat terciare dhe qendrat lokale ndërmjet të tjerave, ku kërkohet rigjenerim:

- Mjedisi si produkt turistik që tërheq vizitorët nga cilësia e peizazhit natyror, historiko - kulturor dhe biodiversitetit, si edhe nga një gamë e gjerë mundësish për zhvillimin e aktiviteteve natyrore;
- Tërheqja e sipërmarrjeve dhe njerëzve që karakterizohen nga aftësi dhe një spektër i gjerë ekspertize teknike dhe intelektuale, për të cilët jetesa në qytete të vogla ku garantohet cilësia mjedisore, i mundëson atyre cilësinë e jetës që ata kërkojnë;
- Zhvillimi i avancuar i infrastrukturës së komunikimit, e cila mund të sigurojë zgjerimin e shkallës së aktiviteteve ekonomike si dhe të sipërmarrjeve të vendosura në një vend të caktuar.

Në mënyrë të veçantë për zonën e studimit dhe duke u bazuar në hartën e PPK, elementë kryesorë të sistemit natyror janë si më poshtë:

- Një korridor i gjelbër përgjatë lumit të Fanit dhe lumit të Fanit të Madh (lidhje me lumin e Matit, por edhe elementë lidhje me Bashkitë fqinje Pukë dhe Kurbin).
- Monumentet natyrore, të cilat gjenden kryesisht në njësinë administrative Orosh dhe përgjatë luginës së Lumit Fan i Madh përreth zonave turistike dhe në njësinë administrative Selitë, në skajin jugor të Bashkisë.
- Zona të mbrojtura: Zona e Mbrojtur e Resurseve të Menaxhuara Bjeshka e Oroshit gjendet pothuajse plotësisht jashtë Bashkisë, ndërsa në rajonin më gjerë (në kontakt apo në fqinjësi direkte) gjendet (a) Parku Kombëtar i Lurës në pjesën Juglindore, i cili propozohet të zgjerohet në mënyrë të konsiderueshme dhe të mbulojë pjesë të madhe të njësisë administrative Selitë me bashkimin e rrjetit Emerald në rrjetin kombëtar, (b) Rezervat Natyrore të Menaxhimit Bërzanë në perëndim dhe (c) monumenti natyror Vlashaj (pyll me sipërfaqe prej pothuajse 50ha) në pjesën lindore dhe me kontakt me të.
- Zona të shumta pyjore në gjithë territorin e Bashkisë.

- Zonë turistike në rajonin e mbrojtur Bjeshka e Oroshit.
- Korridore për çiklizëm, pjesë e rrjetit kombëtar, ku nga njëra anë zhvillohen në drejtimin lindje-perëndim, përgjatë rrugëve SH30 dhe SH34, dhe në drejtimin veri-jug nga Rrësheni deri në Pukë.

SISTEMI UJOR

Në lidhje me sistemin ujq PPK identifikon një sërë dobësish dhe problemesh që kanë të bëjnë me çështje si: (a) të menaxhimit, (b) të sasisë së burimeve ujore, (c) të cilësisë së burimeve ujore (d) ndotjes nga burime të ndryshme dhe përparon në rekomandimet përkatëse, si psh përdorim racional i ujit, kontroll të aktiviteteve ilegale, koordinim dhe bashkëpunim midis shërbimeve lokale, rajonale dhe qendrore, me synim për të përmirësuar kuadrin institucional në lidhje me monitorimin, menaxhimin e qëndrueshëm të ujërave nëntokësore, duke përfshirë pusët, kontrollin dhe shfrytëzimin të ujërave të shiut, investime për kërkime dhe njohuri mbi burimet ujore.

Propozimet kanë të bëjnë me:

- Miratimin e politikave të dendësimit urban.
- Krijimin e korridoreve natyrore të mbrojtjes përgjatë luginave të lumenjve.
- Përcaktim të vijës blu për mbrojtjen e zonave bregdetare nga përdorime të ndaluara, monitorimin e aktiviteteve dhe rigjenerimin e korridoreve natyrore
- Njohjen dhe mbrojtjen e vlerave të peizazhit natyror në të gjithë territorin kombëtar të vendit, që nga bregu deri në kreshtat e rajoneve malore.
- Mbrojtjen e basenit të Vjosës për shkak të karakteristikave të saj të veçanta: shkallën e lartë të ujëshmërisë, ndërtimin gjeologjik të formacioneve dhe larminë e peizazheve përgjatë luginës.

Në zonën e studimit dallohet presioni dhe gjendja e rënduar e burimeve ujore. Lumenjtë Fan, Fan i Vogël dhe Fan i Madh janë të ndotur, ndërsa regjistohen edhe vatra të izoluara të ndotjes nga depozitimi i mbeturinave dhe nga aktivitetet urbane dhe ato industriale.

SISTEMI INFRASTRUKTUROR

Qëllimi i PPK është të mbështesë zhvillimin e integruar të rrjeteve të infrastrukturës të cilat përbëhen nga elementet e mëposhtme:

- Transportet (si ai hekurudhor, ajror dhe transporti detar, transportin publik).
- Energjia (duke përfshirë energjinë elektrike, naftën, gazin, burimet minerale).
- Komunikimi (duke përfshirë rrjetin e telekomunikacionit, fibër optike, etj.).

Propozohet zhvillimi i një sistemi multimodal, të integruar dhe miqësor me mjedisin i transportit, i cili do të sigurojë lidhjen dhe aksesin në nivel kombëtar, do të zhvillojë lidhjen ndërkuftare, do të promovojë transportin publik dhe mjetet alternative (p.sh. biçikletë) dhe do të lidh akset transportuese me korridore turistike dhe historike.

Zona e studimit përshkohet nga Aksi kryesor i rëndësisë kombëtare/ndërkombëtare "Rruga e Kombit": Kosovë-Tiranë, Kosovë-Durrës, Kosovë-Shkodër-Lezhë (port i Shëngjinit, plazhi i Velipojës). Ky aks duhet të përmirësohet me terminal për forcimin e transportit publik të njerëzve dhe mallrave. Njëpërmjet këtij aksi Bashkia lidhet me hub ndërkombëtare Kukës në lindje dhe me Lezhën në perëndim, si edhe me portin e Shëngjinit. Ky i fundit, propozohet të forcohet, në mënyrë

për ti shërbyer si port qendrave urbane Shkodër dhe Lezhë dhe si hyrje në vend të akseve Lezhë-Nish dhe Shkodër-Podgoricë.

PPK bën propozime edhe në lidhje me infrastrukturën e energjisë me objektiv zhvillimin e një rrjeti efikas të energjisë:

- Zero importe të energjisë.
- Pajisje të porteve Porto Romano dhe Vlorë 2 - Terminali Petrolifera me infrastrukturën e duhur në lidhje me magazinimin - shpërndarjen e produktet të naftës dhe gazit të lëngshëm.
- Ndrëtim i korridoreve të gazit natyror: TAP - IAP - IAP Kosovë dhe linjave të tyre të interkoneksionit.
- 15% kursim të energjisë, 20% përdorim të burimeve të rinovueshme të energjisë, 20% rritje të efikasitetit të energjisë, 20% ulje të emisioneve të gazrave CO₂.
- Arritje të tre objektivave - makro (makro-objektiva) për krijimin e një tregu të brendshëm të energjisë: Konkurrueshmëria, furnizim të sigurt, qëndrueshmëria.

Gjithashtu, vendos kornizën udhëzuese për zhvillimin si të energjisë me bazë hidrokarburet ashtu edhe të gjitha formave të energjisë së rinovueshme (diellore, eolike, hidro, gjeotermale, biomasa).

Së fundi, në fushën e telekomunikacioneve, PPK vendos si prioritet maksimal zhvillimin e infrastrukturës dixhitale dhe transmetimit me kapacitet të lartë, propozon për të përfshirë në planet themelore projekte specifike dhe promovon menaxhimin e integruar të korridoreve për infrastrukturën.

Për sa i përket Bashkisë e cila po hartohet studimi, bazuar në hartat e PPK, ajo ka një pozicion kyç në lidhje me rrjetet e energjetike, pasi përshkohet nga linjat ekzistuese të transmetimit të energjisë të llojeve të ndryshme dhe nga gazësjellësi i propozuar i gazit natyror IAP-Kosovë. Gjithashtu, është një zonë me rezerva të shumta të mineralit të bakrit dhe minerale jo-metalike. Referohet si qendër e nivelit kombëtar për zhvillimin e industrisë përpunuese (një nga 11 në total). Së fundi, konstatohet se nuk është rajon prioriteti me lidhje me zhvillimin e energjisë së rinovueshme, por ndërkohë disponon potencial për prodhimin e energjinë eolike dhe energjisë nga biomasa.

RAJONALIZIMI

Një parakusht për arritjen e qëllimeve strategjike kombëtare është krijimi i një baze për një zhvillim të barabartë rajonal. Në këtë drejtim, PPK identifikon 7 pole të nivelit kombëtar: Shkodër-Lezhë, Tiranë-Durrës, Elbasan. Fier-Vlore-Berat, Kukës-Has-Tropeje, Gjirokastër-Sarandë dhe Korçë-Pogradec. Si edhe katër zona të zhvillimit specifik:

1. Malësi e Madhe - Tropejë (rajoni i Alpeve), rajon i cili është shumë interesant dhe një zonë natyrore e bukur dhe është ideale për turizmin malor.
2. Dibër - Klos - Bulqizë, rajon i cili disponon burime të shumta minerare dhe ekspertizë në përpunimin e mineraleve.
3. Këlcyrë - Përmet - Skrapar, rajon me përvojë në kultivimin, grumbullimin dhe përpunimin e bimëve aromatike dhe medicinale, pemët frutore, bujqësinë, zhvillimin e blegtorisë dhe turizmin mjedisor.
4. Pukë - Mirditë - Fushë Arrëz.

Zona e studimit është pjesë e zonës së veçantë të zhvillimit Pukë - Mirditë - Fushë Arrëz. Tipare të rëndësishme të kësaj zone janë nxjerrja e mineraleve dhe përpunimi i tyre, zhvillimi i industrisë përkatëse dhe teknologjisë. Në veçanti, ka rezerva të konsiderueshme të bakrit në pjesën veriore të Bashkisë Mirditë, në lindje të Bashkisë Pukë dhe në Bashkinë Fushë Arrëz, dy miniera në Lakrosh dhe Munellë, si edhe uzimnë të pasurimit të bakrit. Minierat e bakrit kanë një ndikim të drejtpërdrejtë negativ në lumenj, për këtë arsye, duhet të merre masa për rehabilitimin dhe minimizimin e ndotjes. Përveç kësaj, rajoni disponon elementë natyrorë dhe peizazhe të cilat duhet të ruhen dhe zhvillohen më tej. Ka mundësi për prodhimin dhe kultivimin e lajthisë, arrave dhe gështenjave, dhe për këtë arsye ka nevojë për forcimin e një zinxhiri të integruar të prodhimit: kultivimin-mbledhjen-përpunimin.

Gjithashtu, ndodhet në zonën e menjëhershme të ndikimit të polit Shkodër-Lezhë, i cili shërben si porta perëndimore e rajonit malor verior të vendit.

Sipas një studimi nga INSTAT, nënjësitë vendore (LGU363) klasifikohen në gjashtë grupe bazuar në ndërveprimet dhe marrëdhëniet funksionale në mes tyre dhe qendrave urbane: Grupi 1 "i Madh-periferik", Grupi 2 "i vogël/periferik", Grupi 3 "mesatar-gjysmë-qendror", Grupi 4 "i vogël/qendror", Grupi 5 "mesatar/qendror (gjysmë-grabitqarë)" dhe Grupi 6 "i vogël/qendror (grabitqarë)".

Grupi i parë përfshin nënjësitë vendore që karakterizohen nga dendësi të ulëta, me sipërfaqe të madhe dhe lëvizshmëri të ulët të banorëve (lëvizje jashtë kufijve të tyre). Në të dytën, nënjësitë vendore kanë karakteristika të ngjashme, por dendësi më të lartë. Në të tretin karakteristika kryesore është lëvizja e përditshme e rëndësishme e banorëve.

Njësitë administrative të Bashkisë bëjnë pjesë në grupet e mësipërmendura, në përputhje me tabelën e mëposhtme. Gjithashtu, bazuar në sa më sipër, për zonën e studimit ndërhyrja dominante hapësinore është kooperim dhe përforsim.

Njësi Administrative	Grupi
Rrëshen	Grupi 1 "I madh-periferik"
Rubik	
Orosh	
Kthellë	
Fan	
Selitë	
Kaçinar	Grupi 2 "I vogël/periferik"

Tabela 3.4.1.2: Klasifikim i njërive administrative të Bashkisë bazuar në nivelin e ndërveprimeve hapësinore mes tyre dhe qendrave urbane kryesore, si edhe pozicionimin e tyre lidhur me këtë rol (burimi: PPK).

Bazuar në hartën përkatëse, Bashkia përshkohet nga aksi i madh i infrastrukturës së transportit (Rruga e Kombit) dhe të energjisë (IAP-Kosovë) si edhe një rrugë të një peizazhi të jashtëzakonshëm me drejtim Veri-Jug, përmes së cilës lidhet nga veriu me Bashkitë Pukë dhe Fushë Arrëz dhe nga jugu me Bashkinë e Matit.

Në lidhje me zhvillimin e turizmit duhet të theksohet se akset kryesore dhe mundësitë për zonën e studimit janë monumentet natyrore, zonat e mbrojtura (të rrjetit kombëtar dhe rrjetit Emerald), shumica e të cilave janë të përbashkëta me Bashkitë fqinje, korridoret e gjelbrëta përgjatë lumenjve

të Fan, Fan i Vogël dhe Fan i Madh ti cilat e përshkojnë atë. Së fundi, shënohet se fqinjësohet nga jugu me rrugën turistike "Via Skanderbeg", e cila përshkon vendin nga lindja në perëndim.

NDRYSHIMET KLIMATIKE

PPK jep drejtimet në lidhje me përballimin dhe përshtatjen me ndryshimet klimatike, të cilat në nivel rajonal përfshijnë, ndërmjet të tjerash:

- Gjatë planifikimit të çdo ndërtimi të ri, apo zgjerimi të strukturave ekzistuese, duhet të kryhet një analizë ndjeshmërie e infrastrukturës së parashikuar në kushtet ekstreme të motit. Në bazë të rezultateve të saj, duhet të përgatitet një plan masash për të pakësuar në mënyrë të përhershme pasojat e këtyre dukurive.
- Zbatimi i masave për të ulur ndjeshmërinë e infrastrukturës ndaj kushteve ekstreme të motit duhet të jetë një detyrë qendrore e menaxhimit të çdo lloj infrastrukture. Qëllimi i zbatimit të këtyre masave duhet të bazohet sidomos në zvogëlimin e dëmit të shkaktuar për përdoruesit e infrastrukturës së ndjeshme ndaj motit, nëse ata nuk mund ta përdorin atë.
- Rehabilitimi, zgjerimi si dhe krijimi i infrastrukturave për furnizimin me ujë duke përfshirë skenarët e ndryshimeve klimatike në këtë sektor. Menaxhimi i kërkesës për ujë përmes ripërdorimit, sigurimit të rezervave ujore të reja, ujit të shiut, shkripëzimit etj.
- Përmirësimi i efçencës së ujit, infrastrukturës ujëtare, varieteteve të bimëve, sistemit të kullimit, plehërimit si dhe ruajtja e lagështisë së tokës janë disa masa që duhet të ndërmerren në sektorin e bujqësisë, nisur nga ndryshimet e pritshme të klimës (temperaturave).

IMPLEMENTIMI DHE MONITORIMI I PPK

PPK përfshin propozime për aplikimin (në tre faza) dhe monitorimin e planit. Ndër projektet strategjike të propozuara përfshihen:

- Projekte për trajtimin e ndryshimeve klimatike (p.sh. pyllëzimi, përmirësimi i rrjeteve të ujitjes)
- Rigjallërimin e zonave të vjetra industriale
- Pajisje të zonave me prioritet nxjerrjen dhe përpunimin e mineraleve.
- Shtim të zonave të mbrojtura të mjedisit natyror
- Krijimi i një rrjeti kombëtar të rrugëve për biçikleta
- Rritje të efikasitetit të sistemit të furnizimit me ujë dhe rrjeteve të kanalizimeve dhe krijim/përmirësim të impianteve për trajtimin e ujërave të zeza, krijim të vendeve të përshtatshme për hedhjen e mbeturinave.
- Hartimi i planeve të menaxhimit për zonat me një trashëgimi të shquar historike dhe kulturore.
- Ngritja e kapaciteteve të pushtetit vendor për planifikimin, zhvillimin, monitorimin dhe qeverisjen e mirë të territorit lokal.

Zbatimi i politikave/strategjive për çdo sistem territorial do të promovojë arritjen e objektivave strategjike dhe do të promovojë planin kombëtar për një Shqipëri të integruar në hapësirën evropiane, qendër të Ballkanit, me një mjedis tërheqës dhe konkurrues urban, natyror dhe kulturor dhe zhvillim të balancuar territorial.

Duke përmbledhur propozimet specifike dhe udhëzimet e PPK për zonën e studimit, Bashkia Mirditë bën pjesë në zonën e zhvillimit të veçantë që përkon me zonën Pukë - Mirditë - Fushë

Arrëz, e cila varet dhe ndikohet drejtpërsëdrejti nga poli kombëtar i zhvillimi rajonal Shkodër-Lezhë. Prioritet përbën përmirësimi i lidhjes së tij me këtë dipol - portë hyrjeje e vendit dhe promovimi i bashkëpunimit të tyre. Është e rëndësishme afërsia e bashkisë me dy zona ndërkufitare të bashkëpunimit që përfshijnë edhe nyje mulimodale të transportit ndërkombëtar: Kukës-Prishtinë dhe Shkodër-Podgoricë. Aks kryesor i zhvillimit është E851 (Rruga e Kombit) e cila to të dal në pah në aks të integruar të infrastrukturës. I përket rrjetit primar rrugor kombëtar, lidh Shqipërinë me Kosovën dhe bën pjesë në rrjetet trans-evropiane. Krahas tij pritet të ndërtohet dega kryesore e rrjetit hekurudhor me drejtim Kukës dhe Kosovë, si edhe degë wë do të lidh Rrëshenin me Klosin. Gjithashtu, në një zonë më të gjerë të tij do të kalojë tubacioni i gazit IAP Kosovë.

Pranë tij gjendet selia e Bashkisë e cila është një qendër e nivelit të tretë bazuar në hierarkinë e rrjetit kombëtar të vendbanimeve, si edhe Rubiku i cili është një qendër e kualifikuar lokale, me epiqendër industrinë dhe përpunimin.

Për forcimin e këtij të dyti propozohet rigjallërimi i zonës industriale dhe ndërtimi i stacionit të mallrave dhe lidhja e saj me vijën hekurudhore Durrës-Kukës. Gjithashtu, krijohet edhe një aks i dytë i një zhvillimi të butë me drejtim Veri-Jug përmes rrugëve në peisazhe të bukura natyrore dhe krijimi i rrugëve për biçikleta, i cili lidh bashkinë me bashkitë Pukë dhe Mat dhe jep qasje në burime të reja dhe destinacione. Për më tepër, forcimi i bashkëpunimit me bashkitë fqinje dhe kryesisht me bashkinë Pukë, Mat, Fushë Arrëz dhe Kukës është një përparësi për PPK.

Drejtimit për ekonominë dhe infrastrukturën përfshijnë:

- Vlerësimin e zonave minerare dhe zhvillimin e industrisë minerare dhe përpunimit të mineraleve.
- Zhvillimin e turizmit me fokus zonën e mbrojtur Bjeshka e Oroshit i bazuar në monumentet natyrore, zonat e lumenjve, të cilat është e dëshirueshme të jenë korridore të gjelbra - ekologjike dhe zhvillimin e rrugëve për biçikleta të cilat do të lidhin elementet e veçanta të mjedisit natyror dhe kulturor.
- Revitalizimin e industrive me përdorime të reja në sektorin e jo ndotës të përpunimit dhe industrisë ushqimore.
- Përmirësimin e aksesit të qendrave lokale nga selia e bashkisë dhe të saj me nyjet multimodale kombëtare.
- Ruajtjen e tokës bujqësore, zhvillimin e kulturave të specializuara dhe prodhimin e produkteve cilësore lokale.
- Shtimin e zonave të mbrojtura natyrore me integrimin e zonave në Rrjetin Emerald.
- Trajtimi i burimeve të ndotjes, sidomos të lumenjve.

3.4.2. Strategji dhe direktiva të planifikimit sektorial

Kuadri ligjor, i cili ndikon indirekt në planifikimin territorial kombëtar është: kuadri ligjor për zhvillimin dhe integrimin, kuadri ligjor i bujqësisë dhe zhvillimit rural, kuadri ligjor mjedisor, kuadri ligjor për turizmin, kuadri ligjor për trashëgiminë kulturore, kuadri ligjor për mbrojtjen sociale, kuadri ligjor për energjinë, kuadri ligjor për transportin, kuadri ligjor për furnizimin me ujë, kanalizime dhe mbetje, dhe legjislacion tjetër (miniera, teknologji, etj.).

Strategjia e dytë Kombëtare për Zhvillimin¹ (Strategjia Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2014 - 2020) paraqet vizionin kombëtar për zhvillimin ekonomik dhe social të vendit për periudhën 2014- 2020 dhe përbën një nga komponentët kyç të Sistemit të Integruar të Planifikimit në Shqipëri (SIP)². Bazuar në vizionin e përmirësimit të nivelit të jetesës në një shoqëri ligjore dhe kohezioni, dhe në integrimin në Bashkimin Evropian, përcaktohen synimet për secilen fushë politike. Paraqiten programet sektoriale në mënyrë të detajuar për arritjen e objektivave. Në përputhje me vizionin evropian përcaktohen përparësitë kryesor kombëtare në fushën e energjisë, të infrastrukturës së transportit, infrastruktura të tjera teknike (ujë, kanalizime, etj.), të zhvillimit rajonal, të fushës së bujqësisë, të turizmit, të mjedisit dhe të planifikimit territorial.

Në nivel zhvillimi rajonal, problemet ekzistuese janë rezultat kryesisht i migracionit të brendshëm në masë. Lidhen me fenomene si mbipopullimi, përdorimi i paqëndrueshëm i burimeve dhe pabarazi rajonale (midis komunave, zonave rurale- urbane, zonave bregdetare dhe malore).

Me qëllim zhvillimin e qëndrueshëm dhe të ballancuar dallohen:

- Forcimi i aftësive konkurruese të rajoneve.
- Forcimi i kohezionit rajonal (reduktimi i pabarazive).
- Menaxhimi efikas dhe real i zhvillimit rajonal.

Në kuadër të adoptimit të standarteve evropiane, territori i vendit u nda në tre rajone statistikore bazuar në klasifikimin evropian NUTS II, në rajonin e Durrësit dhe zonat veriore, Tiranë dhe Elbasan, dhe zonat jugore.

Prioritetet strategjike në fushën e prodhimit bujqësor lidhen me modernizimin e sektorit agro-shqimor dhe me zbatimin e metodave ekologjike, miqësore në prodhim. Gjithashtu, lidhen më menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve dhe me zhvillimin e balancuar territorial të zonave rurale. Objektivat specifikohen dhe politikat përkatëse propozohen në kuadër të Strategjisë Kombëtare Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural, 2014-2020.

Sektori i turizmit, vitet e fundit ka rritur kontributin e tij në ekonominë e vendit, kjo është rezultat i përmirësimit të infrastrukturës dhe shërbimeve. Objektivat strategjike lidhen me reklamimin e vendit në nivel ndërkombëtar, si një destinacion turistik dhe në shumëllojshmërinë e produktit turistik. Gjithashtu, lidhen me zgjatjen e sezonit turistik, shfrytëzimin turistik të pasurive natyrore dhe kulturore në zonat rurale dhe në gjithë territorin e vendit, si dhe në përmirësimin e shërbimeve turistike.

Mbrojtja e mjedisit shtrihet në disa fusha, të tilla si, cilësia e ajrit, ndryshimet klimatike, ndotja industriale, menaxhimi i burimeve ujore, regjistrimi i zonave të mbrojtura, mbrojtja e biodiversitetit etj. Objektiva strategjike kombëtare janë zhbllkimi i zonave urbane nga ndotja atmosferike dhe akustike, reduktimi i gazrave dhe përshtatja ndaj ndryshimeve klimatike. Gjithashtu, objektiva të tjera janë rritja e numrit të zonave të mbrojtura dhe menaxhimi i qëndrueshëm dhe i integruar i pyjeve, kullotave, burimeve ujore dhe ujrave ndërkombëtare.

¹ Strategjia e parë Kombëtare mbulonte periudhën 2007- 2013

² Me miratimin e VKM-së nr. 692, datë 11.10.2011 u krijua Sistemi i integruar i Planifikimit Shqiptar, një sistem kombëtar vendimmarrës për përcaktimin e orientimeve strategjike të zhvillimit dhe zhvendosjen e burimeve.

Në vazhdim të orientimeve sektoriale, u hartuan strategji të ndryshme të cilat specifikojnë objektivat e tyre, parashikojnë një sërë masash dhe politikash dhe krijojnë bazën për pajtueshmërinë e kuadrit ligjor kombëtar me legjislacionin evropian.

Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014 – 2020, është vazhdimi i strategjisë së kaluar (Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rural, 2007 – 2013), u miratua nga Këshilli i Ministrave me Vendimin nr. 709, datë 29.10.2014. Përbën kuadrin strategjik kombëtar për zhvillimin rural, në përputhje me udhëzimet evropiane.

Përcakton politikat, me qëllim që të bëjë sa më konkurrues sektorin agro-ushqimor përballë sfidave të tregut evropian. Ndërhyt në tre fusha, në politikat e zhvillimit bujqësor, skemat mbështetëse për mbështetjen e fermerëve dhe infrastrukturës dhe në zbatimin e normave evropiane.

Prioritetet kryesore të politikave të ndërmara për zhvillimin rural për periudhën 2014- 2020 janë:

- Përmirësimi i prodhimeve bujqësore, me qëllim përshtatjen me standartet evropiane duke ju përgjigjur kërkesave të tregut ndërkombëtar.
- Adoptimin e një modeli për prodhimet bujqësore i cili do të sigurojë mbrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve natyrore.
- Zhvillim territorial dhe ekonomik i balancuar i zonave rurale, duke synuar kryesisht diversifikimin e aktivitetit ekonomik, krijimin e vendeve të punës dhe përmirësimin e nivelit të jetesës.
- Ndarja e njohurive, informacionit dhe inovacionit në fushën e bujqësisë dhe pyjore midis zonave rurale.
- Strategjia kombëtare është baza për harmonizimin e kuadrit ligjor kombëtar në sektorin bujqësor me ata legjislacionin evropian.

Ligji nr. 9817, datë 22.10.2007 “Për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural” përcakton objektivat e politikave kombëtare bujqësore dhe përcakton kuadrin ligjor, institucionet publike përgjegjëse dhe format e organizimit të aktiviteteve bujqësore dhe blegtorale.

Në kuadër të programit të asistencës së para-anëtarësimin (IPA II),³ u themelua **Programi për Zhvillimin Rural** bazuar në instrumentat e asistencës së para-anëtarësimin të Republikës së Shqipërisë 2014 – 2020. Ky program promovon investimet në sektorin argo-ushqimor dhe në shërbimet/strukturat mbështetëse për të forcuar konkurrencën. Objektivat e programit, nga njëra anë janë në përputhje me drejtimet përkatëse të ISARD 2014-2020, nga ana tjetër përputhen me objektivin kryesor të vendosur nga Dokumenti Strategjik Kombëtar 2014- 2020⁴ për zhvillimin rural. Synimi është zhvillimi i qëndrueshëm, inovativ dhe konkurrues i sektorit argo-ushqimor. Ky program ndihmon në përmbushjen e objektivave nëpërmjet:

- Nxitjes së investimeve në sektorin agro-ushqimor me synim përmirësimin e aftësive konkurruese dhe në mbrojtjen e mjedisit.
- Përkrahjes së investimeve në zonat rurale me synim shumëllojshmërinë e ekonomisë bujqësore, përmirësimin e mundësive për punësim dhe kohezionin social.

³ U krijua me Rregulloren e Parlamentit Evropian dhe Këshillit nr. 231/2014

⁴ Dokumenti Strategjik Kombëtar 2014- 2020 përcakton prioritetet e mbështetjes financiare të vendit nga BE për periudhën 2014- 2020 në rrugën drejt anëtarësimin. U përgatit në kuadër të Programit IPA II, i cili është i përkrahjes financiare dhe teknike për reformat në vendet aspiruese.

Me identifikimin e rëndësisë së sektorit të turizmit në ekonomi dhe punësim, **Strategjia Kombëtare e Turizmit 2014-2020**, përcakton udhëzimet, politikat dhe mjetet për një zhvillim turistik të qëndrueshëm dhe konkurrues. Bazuar në vlerësimin e thelle të situatës aktuale (produktet dhe shërbimet e turizmit, kuadrin ligjor etj), por edhe në strategjitë e mëparshme,⁵ u përcaktuan objektivat kryesore dhe parimet, objektivat financiare dhe strukturore (tregje, produkte, destinacione industriale). Për realizimin e objektivave është propozuar një platformë me 14 drejtime strategjike, të grupuara në pesë sektorë, dhe në më shumë se 100 masa. Në kuadër të masave zbatuese, janë përcaktuar treguesit si kriter minimalqë duhet të realizohet brenda 2020, ndërsa përcaktohet dhe sistemi i monitorimit/menaxhimit. Të gjitha propozimet janë hartuar me bazë vizionin e vitit 2020, i cili është për ta bërë vendin destinacion terheqës, konkurrues në nivel evropian dhe destinacion lehtësisht të aksesueshëm. Shtyllat kryesore janë:

- Rritja e kontributit të turizmit në të ardhurat kombëtare (krijimi i vendeve të punës, rritja e të ardhurave, forcimin e sipërmarrjes), menjë shpërndarje të balancuar të dobive ekonomike në të gjith vendin.
- Qëndrueshmëria e zhvillimit të turizmit, membrojtjen dhe menaxhimin racional të burimeve dhe respektin daj mjedisit dhe komuniteteve lokale.

Ligji nr. 93, datë 27.07.2015, “Për Turizmin” rregullon marrëdhëniet, të drejtat dhe detyrimet e subjekteve publike dhe private, personave fizik apo juridik që përfshihen në aktivitete turistike. Përcakton parimet, standartet dhe rregullat që mbulojnë të gjithë spektrin e turizmit. Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore janë ndër prioritetet kyç të Strategjisë, në kuadër të harmonizimit me objektivat evropiane. Në politikën kombëtare mjedisore është përfshirë edhe legjislacionin përkatës.

Pas nënshkrimit të Konventës për Diversitetin Biologjik, në Janar të vitit 1994 dhe në përmbushje të detyrimeve përkatëse, u hartua në vitin 1999 Strategjia e parë e Biodiversitetit dhe Plani i saj i Veprimt⁶. Që atëherë, vendi ka shënuar progress të madh në zhvillimin e kuadrit institucional dhe ligjor për mbrojtjen e biodiversitetit. Politikat dhe legjislacioni mjedisor u forcuan edhe më shumë pas nënshkrimit të Marrëveshjes së Stabilizim – Asocimit (MSA) me Bashkimin Evropian. Në vitin 2007 u miratua Strategjia Ndërsektoriale e Mjedisit 2007 – 2013 ose ndryshe Sektori i Mjedisit dhe Strategjia Ndërsektoriale (SMSN) 2007, e cila ishte pjesë e pandashmë e Strategjisë Kombëtare për Zhvillimi dhe Integrim.

PLANIFIKIMI URBAN DHE TERRITORIAL		
KUADRI LIGJOR BAZË		
viti	ligji	Akti rregullator
1993	Ligji nr. 7693, datë 06.04.1993 "Për urbanistikën"	
1998	Ligji nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"	
2006	Ligji nr. 9482, datë 03.04.2006 "Për legalizimin,urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje"	
2007	Ligji nr. 9780, datë 16.07.2007 "Për	

⁵ Strategjia Sektoriale e Turizmit 2007- 2013, u miratua me VKM nr. 884, datë 11.6.2008 " Për miratimin e Strategjisë Sektoriale të Turizmit"

⁶ U bazua në programet ekzistuese, të tilla si Plani I Veprimt Kombëtar për Mjedisin (Komisioni për Mbrojtjen e Mjedisit, 1993) apo Strategjia Mjedisore e Shqipërisë (Banka Botërore, 1993), etj.

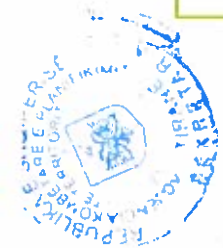

PLANIFIKIMI URBAN DHE TERRITORIAL		
KUADRI LIGJOR BAZË		
viti	ligji	Akti rregullator
	<p>inspektimin e ndërtimit"</p> <p>Ligji nr. 9743, datë 28.05.2007 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"</p> <p>Ligji nr. 9843 datë 17.12.2007 "Për disa ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"</p>	
2009	<p>Ligji nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për Planifikimin e Territorit"</p> <p>Ligji nr. 10078 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën dhe ndryshimet e mëvonshme"</p> <p>Ligji nr. 10097 datë 19.03.2009 "Për disa shtesa në ligjin nr. 8405, datë 17.09.1998 "Për urbanistikën"</p>	<p>VKM nr. 1190, datë 13.11.2009 "Për mënyrën e organizimit dhe të funksionimit të Agjencisë Kombëtare të Planifikimit të Territorit"</p>
2010	<p>Ligji nr. 10258, datë 25.03.2010 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit"</p> <p>Ligji nr. 10360, datë 16.2.2010 "Për disa ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit"</p>	<p>VKM nr. 459, datë 16.6.2010 "Për miratimin e standarteve të përbashkëta gjeodezike dhe GIS"</p> <p><i>*VKM nr. 460, datë 16.6.2010 "Për organizimin dhe funksionimin e regjistrit të planifikimit të territorit"</i></p> <p>VKM nr. 480, datë 22.06.2011 "Për miratimin e rregullore model të planifikimit"</p> <p><i>*VKM nr. 481, datë 22.06.2011 "Për miratimin e rregullore uniforme të instrumenteve të planifikimit"</i></p> <p><i>*VKM nr. 502, datë 13.07.2011 "Për miratimin e rregullore uniforme të kontrollit të zhvillimit të territorit"</i></p>
2013	<p>Ligji nr. 22, datë 14.02.2013 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit"</p> <p>Ligji nr. 110, datë 01.04.2013 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 10119, datë 23.04.2009 "Për planifikimin e territorit"</p>	
2014	<p>Ligji nr. 107, datë 31.07.2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit".</p> <p>Ligj nr. 115/2014 "Për ndarjen administrative territoriale të njësisve të qeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë.</p> <p>Ligji nr.183, datë 24.12.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 9780, datë 16.07.2007"</p>	
2015	<p>Ligji nr.73, datë 02.07.2015 "Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 107, datë 31.07.2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit"</p>	<p>VKM nr. 408, datë 13.05.2015 "Për miratimin e rregullore së zhvillimit të territorit"</p> <p>VKM nr. 671, datë 29.07.2015 "Për miratimin e rregullore së planifikimit të territorit"</p> <p>VKM nr. 672, datë 29.07.2015 "Për një ndryshimin në VKM nr. 408, datë 13.5.2015"</p> <p>Vendim nr. 1096 datë 28.12.2015 "Për miratimin e rregullave, kushteve e procedurave për përdorimin dhe menaxhimin e</p>

PLANIFIKIMI URBAN DHE TERRITORIAL		
KUADRI LIGJOR BAZË		
viti	ligji	Akti rregullator
		hapësirës publike” VKM nr.894, datë 04.11.2015 “Për unifikimin e procedurave të kontrollit të territorit nga Inspektorati Kombëtar i Mbrojtjes së Territorit dhe ai I Njësive Vendore” VKM nr.,280, datë 01.04.2015 i ndryshuar me VKM nr.756 datë 26.10.2016) “Për përcaktimin e kriterëve,procedurave e dokumentacionit të zbatueshëm për të kualifikuar ndërtimet pa leje,shtesat anësore dhe/ose në lartësi,në ndërtime me leje”
2016		Vendim nr. 271, datë 06.04.2016 Për ndryshime dhe shtesa ne VKM nr.408, datë 13.05.2013 “Per miratimin e rregullores se zhvillimit te territorit te ndryshuar” VKM nr. 342, datë 4.5.2016 “Për miratimin e kufijve territoriale dhe hidrografike të baseneve ujore” VKM nr. 881, datë 14.12.2016 “Për miratimin e Planit të Përgjithshëm Kombëtar të Territorit” VKM nr. 348, datë 11.05.2016 “Për miratimin e Strategjisë Kombëtare për zhvillim dhe integrim 2015-2020” VKM nr.634 datë 07.09.2016 Për disa ndryshime dhe shtesa në vendimin nr.589, datë 10.09.2014 “Për përcaktimin e procedurave të evidentimit faktit në terren të ndërtimeve pa leje/shtesave në ndërtime me leje,të organeve dhe dokumentacionit për propozimin dhe miratimin e zonave informale”
2017	Ligj nr. 28, datë 23.3.2017 “Për disa ndryshime dhe shtesa në Ligjin nr. 107/2014, “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit”,të ndryshuar””	VKM nr. 231, datë 21.3.2017 për disa ndryshime dhe shtesa në VKM nr. 408, datë 13.5.2015 “Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit”, të ndryshuar VKM nr. 355, datë 19.4.2017 “Për disa shtesa dhe ndryshime në VKM nr.408, datë 13.5.2015 “Për miratimin e rregullores së zhvillimit të territorit”, të ndryshuar VKM nr. 686, datë 22.12.2017 “Për miratimin e rregullores së planifikimit të territorit”

PLANIFIKIMI SEKTORIAL: KUADRI LIGJOR BAZË

BUJQËSIA - ZHVILLIMI RURAL - BLEGTORIA	
2001	Ligji nr. 8752, datë 26.3.2001 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës "
2004	Ligji nr. 9244, datë 17.6.2004 "Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore" i përditësuar me Ligjin nr. 69, datë 14.02.2013
2005	Ligji nr. 9426, datë 6.10.2005 "Për mbarëshkrimin e blegtorisë"
2007	Ligji nr. 9817, datë 22.10.2007 "Për Bujqësinë dhe Zhvillimin Rural"
2010	Ligji nr. 10257, datë 25.3.2010 Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8752 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës"
2012	VKM nr. 410, datë 27.6.2012 “Për përcaktimin e rregullave dhe të procedurave të ndryshimit të kategorive të resurseve të tokës”
2013	Ligji nr. 69, datë 14.2.2013 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9244 “Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore”

BUJQËSIA - ZHVILLIMI RURAL - BLEGTORIA	
2014	Ligji nr. 130, datë 2.10.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8752/2001 "Për krijimin dhe funksionimin e strukturave për administrimin dhe mbrojtjen e tokës " Ligji nr. 131, datë 2.10.2014 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 9244, datë 2004 "Për Mbrojtjen e Tokës Bujqësore"
2015	VKM nr. 282, datë 1.4.2015 "Për rishpërndarjen e numrit të punonjësve në njësitë e qeverisjes qendrore", për vitin 2015.
2016	VKM nr. 342, datë 04.05.2016 "Për miratimin e kufijve territoriale e hidrologjike të baseneve ujore në RSH dhe qendrën e përbërjen e Këshillit të secilit prej tyre"

MJEDISI NATYROR	
viti	Ligji/VKM
2002	* Ligji nr. 8906, datë 6.6.2002 "Për Zonat e Mbrojtura" Ligji nr. 8897, datë 16.5.2002 "Për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja", i ndryshuar me ligjin nr. 10266, datë 15.4.2010
2003	Ligji nr. 9010, datë 13.2.2003 "Për Administrimin Mjedisor të Mbetjeve të Ngurta", i ndryshuar me ligjin nr. 10137, datë 11.5.2009. Vendim nr.795, datë 26.11.2003 "Për ngritjen, përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të komisionit të përhershëm të vlerësimit të objekteve të trashëgimisë kulturore, në pronësi private, të luajshme dhe për kriteret shkencore e procedurat e vlerësimit të këtyre objekteve"
2005	VKM nr. 676, datë 20.12.2005 "Për deklarimin e Monumenteve Kulturore Shqiptare si Zona të Mbrojtura" Ligji Nr. 9385, datë 4.5.2005 për pyjet dhe shërbimin pyjor
2006	Ligji nr. 9587, datë 20.7.2006 "Për Mbrojtjen e Biodiversitetit"
2007	Ligji nr. 9700, datë 26.3.2007 "Për Mbrojtjen e Mjedisit nga Ndikimi Ndërkufikar" Ligj nr.9693, datë 19.3.2007 "Për fondin kullosor"
2008	Ligji nr. 9868, datë 4.2.2008 "Për disa shtesa dhe ndryshime në Ligjin nr. 8906 "Për Zonat e Mbrojtura" Ligji nr. 10006, datë 23.10.2008 "Për mbrojtjen e faunës së egër" VKM nr.1353, datë 10.10. 2008 "Për rregullat për paraqitjen e kërkesës, mbajtjen dhe plotësimin e dokumentacionit teknik, kriteret dhe procedurat e zvogëlimit të sipërfaqes dhe të vëllimit të fondit pyjor" Vendimi Nr.1354,datë 10.10.2008 "Per rregullat dhe procedurat që ndiqen per heqjen, shtimin dhe ndryshimin e destinacionit te fondit kullosor"
2010	Ligji nr. 10253, datë 11.3.2010 'Për gjuetinë'
2011	Ligji nr. 10431, datë 9.6.2011 "Për Mbrojtjen e Mjedisit" Ligji nr. 10440, datë 7.7.2011 "Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis" Ligji nr. 10448, datë 17.7.2011 "Për Lejet e Mjedisit" Ligji nr. 10436, datë 22.9.2011 "Për Menaxhimin e Integruar të Mbetjeve"
2012	Ligji nr. 111, datë 31.7.2012 "Për Menaxhimin e Integruar të Burimeve Ujore"
2013	Ligji nr. 91, datë 28.2.2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor"
2016	VKM 372, datë 18.05.2016 "Për miratimin e rregullave te komunikimit, konsultimit dypalesh, dhe vendimmarres per lejen e mjedisit te tipit A, për funksionimin e instalimit të vendosur në territorin e RSH"
2017	Ligji nr. 81, datë 4.5.2017 "Për zonat e mbrojtura"

TRASHËGIMIA KULTURORE	
viti	Ligji/vkm
2003	Ligji nr. 9048, datë 7-4-2003 "Për Trashëgiminë Kulturore" i ndryshuar me Ligjin nr. 9592/2006, Ligjin nr. 9882/2008, Ligjin nr. 77/2003 VKM nr.795, datë 26.11.2003 "Për ngritjen, përbërjen dhe mënyrën e funksionimit të Komisionit të Përhershëm të Vlerësimit të Objekteve të Trashëgimisë Kulturore, në pronësi private, të luajtshme dhe për kriteret shkencore e procedurat e vlerësimit të këtyre objekteve"
2015	Vendim i KKT nr. 1, datë 09.09.2015 "Për përcaktimin dhe shpalljen si zona të rëndësisë kombëtare në planifikim, të 64 zonave të mbrojtura të monumenteve të kulturës, të shpallura me urdhër të ministrit të kulturës, pas miratimit në Këshillin Kombëtar të Restaurimeve për periudhën 2014-2015"

TURIZMI	
viti	Ligji/vkm
2007	Ligji nr. 9734, datë 14.5.2007 "Për Turizmin", i ndryshuar me ligjin nr. 9930/2008, ligjin nr.76/2013
2015	Ligji nr.93, datë 27.7.2015 "Për Turizmin" VKM Nr. 961, datë 02.12.2015 "Për krijimin,organizimin dhe funksionimin e Agjencisë Kombëtare për Zhvillimin Rajonal, të Agjencive të Zhvillimit Rajonal dhe Agjencisë së Zhvillimit Ekonomik Rajonal"

Ndërtimi	
Viti	Ligji/vkm
1998	Ligji nr.8402, datë 10.9.1998 "Për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit për kontrollin dhe disiplinimin e punimeve të ndërtimit", i ndryshuar me: Ligjin nr. 9200, datë 26.02.2004; Ligjin nr.9794, datë 23.07.2007; Ligjin nr.9826, datë 11.11.2007; Ligjin nr.10324, datë 23.09.2010; Ligjin nr.11/2012, datë 09.02.2012; Ligjin nr.20/2013, datë 14.02.2013.
2006	Ligji nr. 9482, datë 3.4.2006 "Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje", i azhurnuar me: Ligjin Nr.9786, datë 19.07.2007; Ligjin nr. 9895, datë 09.06.2008; Vendimi I Gjykatës Kushtetuese nr.3, datë 02.02.2009; Ligjin Nr. 10099, datë 19.03.2009, Ligjin nr. 10169, datë 22.10.2009; Ligjin nr. 10 219, datë 4.2.2010; Ligjin nr. 50/2014 "Për disa ndryshime dhe shtesa ne Ligjin nr.9482, date 03.04.2006 "Për legalizimin, urbanizimin dhe integrimin e ndërtimeve pa leje"
2007	Ligj Nr. 9780, datë 16.7.2007 "Për inspektimin e ndërtimit për inspektimin dhe mbrojtjen e territorit nga ndërtimet e kundërligjshme"
2015	VKM nr. 280, datë 1.4.2015 "Për përcaktimin e kriterëve, procedurave e dokumentacionit të zbatueshëm për të kualifikuar ndërtimet pa leje, shtesat anësore dhe/ose në lartësi, në ndërtime me leje", i ndryshuar me VKM nr. 756, datë 26.10.2016
2016	VKM 428, datë 08.06.2016 "Për krijimin e bazës së të dhënave shtetërore për hartën dixhitale të venddepozitimeve të mbetjeve të ngurta" VKM nr. 634, datë 07.09.2016 "Për miratimin e rregullave të komunikimit, konsultimit dypalësh dhe vendimarrës për lejet e mjedisit të tipit A, për funksionimin e instalimit të vendosur në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe që ka mundësi reale të krijojë efekte negative të konsiderueshme në mjedisin e një shteti tjetër ose menjëherë pasi kërkohet nga ky shtet"

Pushteti Vendor	
viti	Ligji/VKM
2015	Ligj nr. 139, datë 17.12.2015 "Për vetëqeverisjen vendore" VKM nr.283, datë 01.04.2015 "Për rishpërndarjen e numrit të punonjësve në njësitë e qeverisjes qendrore për vitin 2015" VKM nr. 961, datë 2.12.2015 "Për krijimin, organizimin dhe funksionimin e agjencisë kombëtare për zhvillimin rajonal, të agjencive të zhvillimit rajonal dhe agjencisë së zhvillimit ekonomik rajonal".

Transporti	
viti	Ligji/VKM
2000	VKM nr. 153, datë 7.4.2000 "Për miratimin e rregullores për zbatimin e Kodit Rrugor të Shqipërisë"
2004	Ligj Nr.9317, datë 18.11.2004 "Kodi Hekurudhor i Republikës së Shqipërisë"
2012	Ligj nr.8378, datë 22.7.1998 ""Kodi Rrugor i Republikës së Shqipërisë", i ndryshuar me ligjin nr.9808, datë 24.9.2007 dhe ligjin nr.10488, datë 5.12.2011
2016	Ligj nr. 142, datë 22.12.2016 "Kodi Hekurudhor i Republikës së Shqipërisë"

Mbetjeve	
viti	Ligji/VKM
2009	VKM nr. 1189, datë 18.11.2009 "Për rregullat dhe procedurat për hartimin dhe zbatimin e programit kombëtar të monitorimit të mjedisit"
2010	VKM nr 798, datë 29. 09. 2010. "Për Administrimin e Mbetjeve Spitalore"
2011	VKM nr. 175, datë 19.01.2011 "Për miratimin e strategjisë kombëtare të menaxhimit të mbetjeve dhe të planit kombëtar të menaxhimit të mbetjeve"
2011	Ligji nr. 10463 datë 22.09.2011 "Për menaxhimin e integruar të mbetjeve" të ndryshuar
2012	VKM nr. 177, datë 06.03. 2012 "Për Ambalazhet dhe mbetjet e tyre"
2012	VKM nr. 705, datë 10.10. 2012 "Për Automjetet të dala jashtë përdorimit"
2012	VKM nr. 452, datë 11.07. 2012 "Për Lendfilllet e Mbetjeve"
2012	VKM nr. 866, datë 04.12. 2012 "Për Bateritë dhe Akumulatorët"
2014	VKM nr. 229, datë 23. 04. 2014 "Për miratimin e rregullave për transferimin e mbetjeve jo të rrezikshme dhe të dokumentit të transferimit të mbetjeve jo të rrezikshme"
2014	VKM nr. 371, datë 11.06.2014 "Për përcaktimin e rregullave për dorëzimin e mbetjeve të rrezikshme dhe miratimin e dokumentit të dorëzimit të mbetjeve të rrezikshme"
2014	VKM nr. 418, datë 25.06.2014 "Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim"
2014	VKM nr. 608, datë 17.09.2014 "Për masat e nevojshme për grumbullimin dhe trajtimin e mbetjeve bio si dhe kriteret dhe afatet për pakësimin e tyre"
2015	VKM nr. 127, datë 11.02.2015 "Kërkesat për përdorimin në bujqësitë llumrave të ujërave të ndotura"
2015	Ligji nr. 139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore"
2015	VKM nr. 575, datë 24.06.2015 "Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte"
2015	VKM nr. 387, datë 06.05.2015 "Rregullat për kontrollin e asgjësimit të PCB-ve/PCT-ve, çndotjen apo asgjësimin e pajisjeve që përmbajnë PCB/PCT dhe/ose asgjësimin e mbetjeve të PCB-ve/PCT-ve të përdorura"
2015	VKM nr. 687, datë 29.07.2015 "Për miratimin e rregullave për mbajtjen, përditësimin dhe publikimin e statistikave të mbetjeve"

Energjia	
viti	Ligji/VKM
2016	VKM Nr. 27, datë 20.1.2016 "Për miratimin e Planit Kombëtar të Veprimit për Burimet e Energjisë së Rinovueshme, 2015–2020"

* është shfuqizuar. *Tabela 3.4.2.1: Planifikimi urban,territorial dhe sektorial: Kuadri ligjor bazë.*

Në Janar të vitit 2016 u miratua **Strategjia Kombëtare e Biodiversitetit dhe Plani i saj i Veprimit**, e cila përbën mekanizmin kryesor të zbatimit të Konventës së Diversitetit Biologjik (KDB). Përcakton hapat dhe veprimet që duhet të ndërmerren vendi për të realizuar objektivat e KDB

për mbajtur dhe përdorur në mënyrë të qëndrueshme biodiversitetin. Në kuadër të kësaj Strategjie, përcaktohen objektiva/prioritete të përgjithshme dhe qëllimet përkatëse:

- Futja e konceptit dhe e nevojës për mbrojtje të biodiversitetit në politikat sektoriale përkatëse.
- Reduktimin/ ujlën e faktorëve që çenojnë biodiversitetin.
- Monitorimin e veprimeve që degradojnë biodiversitetin dhe ndikimet përkatëse.
- Promovimin e ruajtjes së biodiversitetit dhe përdorimit të qëndrueshëm të ekosistemeve.
- Sensibilizimin e opinionit publik, arsimim dhe informim.
- Sigurimi i një qasje për ndarjen e drejtë dhe të barabartë të përfitimeve që vijnë nga përdorimi i burimeve gjeneruese.
- Rritje dhe përhapje e njohurive shkencore lidhur me biodiversitetin.

Për arritjen e objektivave, propozohen masa/veprime konkrete për një periudhë pesë vjeçare si dhe përcaktohen burimet e financimit. Së fundi, parashikohet një plan veprimi për zbatimin e kësaj strategjie, në formë tabele, që përmban objektivat, masat, kohën dhe koston e realizimit.

Kuadri ligjor kombëtar i cili rregullon mbrojtjen dhe menaxhimin e burimeve natyrore përmban një numër të madh ligjesh dhe vendimesh, të cilat u hartuan dhe u miratuan kryesisht pas vitit 2001. Pas miratimit të ligjit nr. 9587, datë 20.07.2006 “Për Mbrojtjen e Biodiversitetit” u përcaktua kuadri bazë për mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të biodiversitetit, bazuar në Konventën e Diversitetit Biologjik (CBD)⁷. Në vitin 2011 u miratuan katër ligje mjedisore, më ndihmën teknike të Bashkimit Evropian dhe në kuadër të programit CARDS 2000- 2006⁸ (shiko tabelën 3). Ligji nr. 10431, datë 9.6.2011 “Për Mbrojtjen e Mjedisit” përcakton parimet, rregullat dhe procedurat për të siguruar mbrojtjen e mjedisit. Ligji nr. 10440, datë 7.7.2011 “Për vlerësimin e ndikimit në mjedis” synon parandalimin dhe trajtimin e degradimit mjedisor si dhe përcakton direktiva, organet dhe procedurat për vlerësimin e ndikimeve në mjedis. Në vitin 2013 u miratua ligji nr. 91, datë 28.2.2013 lidhur me Studimet Strategjike të Ndikimeve në Mjedis.

Mbrojtura menaxhohen dhe administrohen nga Agjencia Kombëtare e Zonave të Mbrojtura dhe Administrata e Zonave të Mbrojtura Qarku Lezhë, e cila monitoron, administron dhe menaxhon duke zbatuar Ligjin nr. 81 datë 04.05.2017 “Për Zonat e Mbrojtura”.

Ligji nr. 9048, datë 7.4.2003 “Për Trashëgiminë kulturore” i ndyshuar me ligjin nr. 9592, datë 27.7.2006, ligjin nr. 9882, datë 28.2.2008, ligjin nr. 10137, datë 2009 dhe ligjin nr. 77, datë 2013 përbën kuadrin ligjor bazë që rregullon menaxhimin e trashëgimisë kulturore kombëtare. Identifikon elementët mbrojtës të trashëgimisë kulturore materiale dhe jomateriale, të luajtshme dhe të paluajtshme. Gjithashtu, përcakton detyrat e institucioneve përgjegjëse dhe organeve qëverisëse, si dhe ndëshkimet në rast të shkatërimit të pasurisë kulturore.

Për sa i përket Strategjisë Sektoriale të Transportit në Shqipëri, kjo është përcaktuar nga Ministria e Transportit dhe Infrastrukturës (ish Ministria e Punëve Publike, Transportit dhe Komunikacionit). Deri më tani, kuadri bazë për sektorin e transportit ishte Rishikimi i parë pesë vjeçar i **Planit Kombëtar të Transportit në Shqipëri i vitit 2010**, i mbajtur dhe i përditësuar çdo vit që atëherë,

⁷ Konveta u paraqit për nënshkrim në 5 Qershor të vitit 1992 në kuadër të Konferencës së Kombeve të Bashkuara për Mjedisin dhe Zhvillimin (Samiti për Tokën në Rio) hyri në fuqi në 29 Dhjetor 1993. Shqipëria ka ratifikuar këtë Konventë në 5 Janar 1994.

⁸ Programi Evropian Cards për periudhën 2000-2006, ka dhënë ndihmë dhe asistencë teknike vendeve të Evropës Juglindore që ishin pjesë e procesit të Stabilizim Asociimit me Bashkimin Evropian.

me objektiva të përgjithshme për të promovuar një sistem dhe infrastrukturë të sigurt, të besueshme, eficiente dhe plotësisht të integruar, duke plotësuar nevojat e udhëtarëve dhe të mallrave, ndërsa bëhej ekologjikisht dhe ekonomikisht e qëndrueshme. Aktualisht “Strategjia Përfundimtare dhe Plani i saj i Veprimit” është duke u përpunuar me fondet dhe asistencën teknike të projektit të Bashkimit Evropian IPA, dhe ndodhet në fazën e fundit të miratimit. Strategjia dhe Plani i veprimit do të mbulojë periudhën 2016–2020, me qëllim zhvillimin e mëtejshëm të sistemit kombëtar të transportit dhe përmirësimin e qendrueshmërisë, ndërlihdjen, ndërveprimin dhe integrimin e tij me sistemin e transportit ndërkombëtar, në përputhje me Politikën e transportit të Bashkimit Evropian dhe të Strategjisë Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2015- 2020, e cila synon përmbushjen e dispozitave të Marrëveshjes së Stabilizim Asociimit, detyrimeve që rrjedhin nga statusi i vendit kandidat për tu futur në BE (për sa i përket politikave të transportit – Kapitulli 14 dhe Sistemit trans- evropian- Kapitulli 21) dhe pjesëmarrjen në Iniciativen e Ballkanit Perëndimor që ka përcaktuar së fundi shtrirjen e rrjetit të transportit trans-evropian dhe koridorret kryesore në rajon.

Modernizimi dhe zhvillimi i infrastrukturës së transportit në Shqipëri është një prej prioriteteve kryesore, me synim krijimin e parakushteve për zhvillimin e sektorëve të tjerë të ekonomisë, rritjen e aksesit dhe kontributit në mënyrë të konsiderueshme në rritjen e përgjithshme të ekonomisë dhe zhvillimin ekonomik. Shqipëria ka investuar shumë në transport, duke patur parasysh mungesën ose cilësinë e dobët të infrastrukturë bazë, kryesisht në rrugë (97.2% e investimeve totale në periudhën 2010 – 2014) dhe në shtyllën e rrjetit kombëtar, ndërsa me prirjet e përgjithshme në rajonin e Ballkanit Perëndimor për kreditim, vëllime të konsiderueshme janë alokuar nga buxheti i shtetit.

Veçanërisht për zhvillimin e infrastrukturës së transportit, Strategjia Kombëtare për Transportin ka parashikuar si më poshtë:

- Për infrastrukturën rrugore, prioritet strategjik është përfundimi dhe modernizimi i rrjetit rrugor primar dhe sekondar i vendit, duke vendosur lidhjen interurbane dhe ndërkombëtare si dhe sigurinë në rrugë. Megjithë investimet e fundit në rrjetin rrugor lokal dhe rajonal, cilësia e infrastrukturës rrugore është e ulët dhe ka dallime të konsiderueshme rajonale në aspektin e qasjes në tregje dhe shërbime bazë. Rrjeti rrugor në vend është ende i kufizuar si në shtrirje ashtu dhe në cilësi, dhe vuan nga mungesa e mirëmbajtjes, pavarësisht nga investimet e bëra nëpërmjet Fondit Shqiptar të Zhvillimit (FSHZH). Mirëmbajtja dhe performanca sipas standardeve të BE-së, si dhe dendësia e rrjetit, duhet të përmirësohet, me anë të një sistemi të menaxhimit të pasurive rrugore dhe zgjerimin e rrjetit rrugor kombëtar me pjesë të rrjetit rural. Në këtë drejtim, kontributi në zbatimin i Bankës Botërore (IBRD) me projektin e Mirëmbajtjes Rrugore dhe Sigurisë (RRSP) deri në vitin 2020 dhe zbatimi i një programi shtesë, bashkë-financuar nga IPA, për mirëmbajtjen e rrugëve kombëtare që nuk janë të mbuluara nga projekti i Mirëmbajtjes Rrugore dhe Sigurisë, por janë konsideruar si prioritet i lartë nga Deklarata e Samitit të Vjenës për Ballkanin Perëndimor (BB 6 Initiative - Axhenda).
- Gjithashtu, rishikimin e klasifikimit funksional të rrjetit rrugor, rritjen e zhvendosjeve të buxheteve vjetore për funksionimin dhe mirëmbajtjen e rrjetit rrugor kombëtar, promovimin e prodhimit dhe koncesioneve të bazuara në performancë (partneriteteve publike-private) për operacionet dhe mirëmbajtjen e rrugëve, jo vetëm për rrjetin kombëtar, por edhe për rrjetin rajonal dhe lokal dhe shqyrtimin e mundësisë së përcaktimit të një tarife të caktuar të përdoruesve të rrugëve për operacionet dhe mirëmbajtjen e rrjetit rrugor.

- Për më tepër, për të siguruar lidhjen nëpërmjet Europës Juglindore dhe BE-së, strategjia parashikon përmirësimin e infrastrukturës ekzistuese dhe ndërtimin e rrjetit që mungon në Rrjetin Gjithëpërfshirës Trans-European SEE, duke siguruar në të njëjtën kohë lidhjen e këtij rrjeti me pjesën tjetër të rrjetit primar dhe sekondar të vendit. Projekti i Gazësjellësit përfshin sektorin Rreshen- Milot, Korridori 7 që lidh Nishin (Serbi) – Prishtinën (Kosovë) dhe Durrësin, Korridorin Adriatik- Jon (seksioni Thumanë- Kashar/Vorë, Fushë Krujë- Shkodër, dhe bypass-in e Tiranës, Lezhës dhe Tepelenës), rikonstruksionin e rrugës së lumit të Vlorës dhe fillimin e ndërtimit të rrugës së Arbërit. Përveç këtyre projekteve të cilat janë në një fazë të avancuar maturimi në kuptimin e përgatitjes dhe financimit, ndërtimi i korridorit VIII (Bypass-i i Elbasanit, Korçë- Kapshticë, Elbasan- Qafë Thanë) mbetet prioritet dhe është planifikuar për këtë periudhë, edhe përfundimi i urës dhe tunelit në Kukës-Morinë, në korridorin 7 në drejtim të Prishtinës.
- Për sa i përket infrastrukturës hekurudhore, prioritet është vendosja e vendit në tregun hekurudhor evropian si një lojtar në korridoret e transportit të Evropës Juglindore. Kjo kërkon përpjekje për rritjen e performancës së hekurudhave dmth, të reduktohet koha e kalimit transit dhe kostot logjistike, lehtësimin e kalimeve kufitare duke vendosur kalime të përbashkëta kufitare dhe duke tërhequr investimet e nevojshme për të lidhur aspektet rregullatore teknike dhe të tjera në përputhje me standardet e BE. Është planifikuar një korridor tërheqës dhe konkurrues hekurudhor nga Porti i Durrësit në Tiranë (ndërtimi dhe modernizimi i linjës të Terminalit të Transportit Publik të Tiranës dhe të lidhjes munguar me aeroportin e Tiranës), së bashku me rehabilitimin e linjës nga Durrësi deri në Rrogozhinë - Elbasan - Pogradec dhe Lin, ndërtimi i linjës Qafë Thanë drejt kufirit me ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë, përgatitjen e rinovimit të linjës Vorë - Hani i Hotit drejt kufirit me Malin e Zi.
- Lidhur me Portet, vazhdimi i zhvillimit dhe modernizimit të infrastrukturës dhe shërbimeve në porte është parashikuar deri në vitin 2020, përmes zbatimit të modernizimit dhe rehabilitimit të planeve investuese në portin e Vlorës, Shëngjinit dhe Sarandës që do të përpunohet deri në vitin 2018. Qëllimi i përgjithshëm është që të rriten ndjeshëm vëllimet e mallrave dhe udhëtarëve.
- Së fundi, për aeroportet, po përpunohet një Master Plani për të gjithë vendin për 20 vitet e ardhshme, me theks të veçantë në zhvillimin dhe ndërtimin e një aeroporti të ri në jug të vendit (po punohet për të filluar në 2019), në mënyrë që të shërbejë si një qendër për fluturimet ndër-evropiane dhe mesdhetare, në zgjerimin e rrugëve të Tiranës pas vitit 2025 dhe modernizimin e rrugëve të Kukësit në periudhën 2018-2019.

Prespektiva e zhvillimit është për një transport multimodal dhe transport i kombinuar, qëllimi është për të integruar planifikimin terminal dhe zhvillimin në planifikim më të gjerë të transportit dhe të përdorimit të tokës, për të përmirësuar qasjen në terminale dhe objektet e terminaleve dhe kapaciteteve operacionale dhe për të drejtuar investimet për të adresuar pengesat, për të siguruar transport efikas të integruar me zinxhirët logjistike, kosto të ulët dhe të reduktohet trafiku i mjeteve të rënda, nga portet kryesore shqiptare në vendet fqinje (duke përfshirë ato të izoluar, të Kosovës dhe Ish-Republikën Jugosllave të Maqedonisë) dhe më gjerë, duke kontribuar në këtë mënyrë në zbatimin e zbatimit Akseve të anijeve në rajon. Shqyrtimi i zhvillimit të qendrave të logjistikës në Milot dhe Elbasan, duke siguruar akses hekurudhor në Portin e Durrësit do të shqyrtohet në vitin 2017 dhe ndërtimi i tyre është parashikuar për vitin 2019. Investimi në qendrat e rrethinat logjistike bi-modale bashkë me korridoret është parashikuar gjithashtu, në përputhje me projektin rajonal të autostradës Durrës-Tiranë "Durana".

Në zbatim të Ligjit 107/2014 "Për Planifikimin dhe Zhvillimin e Territorit", të ndryshuar, për hartimin e Planeve Kombëtare Sektoriale (Planet sektoriale për të gjithë territorin ose një pjesë të tij, neni 16, 17) dhe në bazë të Vendimit nr. 14 të Këshillit Kombëtar të Territorit datë 07.3.2014 "Për miratimin e nismës për hartimin e Planit Ndërsektorial të Integruar të Bregdetit" nisi procedura për hartimin e Planit të Përgjithshëm Ndërsektorial të zonës së bregdetit. Hartimi i një modeli përfunduar zhvillimi për zonat bregdetare mund të konsiderohet si një nga prioritetet më parësore të planifikimit në nivel kombëtar, i cili do të pasohet me dokumente të tjera të planifikimit. Vizioni i zhvillimit të rajonit është orientimi drejt një destinacioni turistik shumëplanësh, pjesë integrale e rrjetit të zonës mesdhetare. Koordinimi i administrimit mjedisor, mbrojtjes së mjedisit natyror e kulturor dhe plotësimi i nevojave vendase duhet të aplikohen në të gjithë territorin bregdetar, një burim i rëndësishëm kombëtar.

Programimi i Planit të Integruar Ndërsektorial të Bregdetit (PINS_Bregdeti), morri në konsideratë strategjitë kombëtare sektoriale, studimet e mëparshme për rajonin si dhe udhëzimet evropiane e politikat për menaxhimin e integruar të zonave bregdetare të Mesdheut. Koordinimi me objektivat sektoriale kombëtare, por edhe formësimi i objektivave dhe politikave sipas fushave, vërtetojnë karakterin ndërdisiplinor të studimit. Zona e studimit të PINS_Bregdeti përfshin katër breza me renditje A-D:

- Brezi i parë, zona A, e ashtuquajtur zona det-diell, e cila përfshin bregdetin me portet, strukturat e specializuara për turizëm bregdetar dhe ekosistemet bregdetare natyrore. Ketu përfshihen qytetet bregdetare si Durrësi, Vlora, Saranda, Himara, Ksamili, Velipoja, Lezha dhe Divjaka.
- Brezi i dytë, zona B, përfaqëson zonat për agrikulturë, duke përfshirë qytetet e vijës së dytë dhe lokalitetet e vogla përkatëse, si Tirana, Shkodra, Fushë Kruja, Kavaja, Lushnja e Fieri.
- Brezi i tretë, zona C, me shtrirje në brendësi të zonës, përfshin qytetet me vlera në trashëgiminë historike, kulturore, folklorike, artistike dhe të monumenteve. Këtu përmendim qytetet si Berati, Gjirokastra, Kruja, Elbasani e Tepelena.
- Brezi i katërt, zona D, e cila shtrihet në zonën e detare me gjerësi 12 milje, duke përfshirë të gjithë pasurinë ujore e nënujore si dhe vijën bregdetare.

Të katër zonat kanë karakteristika të ndryshme si dhe paraqesin nevoja të veçanta aspektin e planifikimit dhe ritmin e rritjes, por janë pjesë integrale e zonës në studim. Për këtë, nevojitet një qasje e përgjithshme që do të kombinojë politikat e ndryshme shënjestruese dhe do të përmirësojë ndërveprimin midis zonave me qëllim final zhvillimin e qëndrueshëm të integruar.

Zona e studimit e PINS_Bregdeti ndahet edhe në planin horizontal, në bazë të morfologjisë, mjedisit, zhvillimit urban, faktorëve natyrorë, zonave të mbrojtura dhe karakteristikave të veçanta. Në bazë të diferencimit në planin horizontal propozohet ndarja në 4 zona me mundësi ekonomike zhvillimi:

- Zona e ekoturizmit. Shtrihet nga Hamallaj në Durrës deri në grykë-derdhjen e Bunës, duke përfshirë bashkitë e Kurbinit, Lezhës dhe Shkodrës. Zhvillimi ekonomik shikohet kryesisht drejt ekoturizmit (peshkim, bujqësi, blegtori), për shkak të vlerave mjedisore me ekosisteme të pasura natyrore.

- Zona e turizmit të shërbimeve përfshin qytetet e Durrësit dhe Kavajës, ku mbizotërojnë aktivitetet ekonomike si logjistika, shërimet, përpunimi e fasoneria. Shërbimet turistikë kanë karakter masiv detar, ditor, por me ndikim të drejt-përdrejtë në nivel kombëtar e më gjerë.
- Zona e agroturizmit. Shtrihet nga Golemi në Kavajë e deri në Pyllin e Sodës në Vlorë, duke përfshirë bashkitë Kavajë, Rrogozhinë, Divjakë, Vlorë dhe Fier. Karakteri dominues bujqësor, industria nxjerrëse e përpunuese, peshkimi e blegtoaria, e orientojnë zonën drejt agroturizmit dhe ekoturizmit.
- Zona e turizmit det-diell dhe kulturor, e cila shtrihet në jugun e Shqipërisë, duke përfshirë bashkitë e Vlorë, Sarandës, Himarës dhe Konispolit. Zona e bregdetit jugor mund të konsiderohet Parku i ri bregdetar me destinacione tërheqëse turistike dhe lidhje të ngushtë me trashëgiminë e pasur kulturore të zonës.

Bashkia Mirditë nuk është pjesë përbërëse e drejt-përdrejtë e Planit të Integruar Ndërsektorial të Bregdetit, por mund të konsiderohet si thellim i zonës së rajonit natyror horizontal Shkodër – Kurbin. Prandaj, ndikohet nga drejtimet që jep PINS_Bregdeti sipas sektorëve përkatës.

PINS_Bregdeti përcakton objektivat dhe politikat sipas sektorëve, në veçanti për sistemet urbane, infrastrukturën, turizmin, energjinë, ekonominë, bujqësinë dhe mjedisin natyror. Synimet për qendrat urbane kanë të bëjnë me zhvillimin e qëndrueshëm urban dhe formimin e një Aksi tradicional arkitektonik. Propozohen:

- Dendësimi i qendrave urbane me qëllim reduktimin e shpërndarjes urbane në zonat natyrore, rurale dhe të mbrojtura (vende arbitrarë pa infrastrukturë teknike dhe sociale).
- Rritjen urbane në brendësi të territorit (forcimin e qendrave urbane lokale dhe të specializuara), me qëllim zhbllokimin e bregdetit.
- Zhvillimi policentrik, hierarki e qendrave urbane kryesore, të mesme dhe të specializuara në nivel lokal si dhe fuqizimin analog të tyre.
- Restaurimi dhe rehabilitimi i zonave me rëndësi kombëtare.
- Financime për ndërtimin e banesave tradicionale.
- Promovimi dhe zhvillimi turistik i arkitekturës tradicionale vendore.

Përmirësimi i aksesit dhe i ndërlidhjes në zona të zhvilluara, turistike dhe mbulimi i plotë i vijës bregdetare me infrastrukturën themelore të transportit, energjisë, kanalizimeve, etj janë qëllimet kryesore për sektorin e infrastrukturës. Disa prej politikave të propozuara janë:

- Përdorimi i infrastrukturës së butë ('soft') në zonat e ndjeshme natyrore.
- Ndërtimi i rrjetit të përshtatshëm infrastrukturor rajonal për zonat bregdetare.
- Promovimi dhe lehtësimi i lëvizjes së këmbësorëve.
- Forcimi i infrastrukturës detare.
- Forcimi i transportit hekurudhor.

Në sektorin e energjisë, është propozuar përdorimi i qëndrueshëm i energjisë së rinovueshme dhe mbështetja e institucioneve publike dhe private në këtë drejtim. Propozohen mbështetja e iniciativave private për prodhimin e energjisë diellore, duke promovuar përdorimin e materialeve ndërtimore me efikasitet energjetik. Objektivi tjetër është shpërndarja e përshtatshme dhe efektive të energjisë përmes rrjetit ekzistues dhe linjave të reja, si dhe mbulimi i plotë i nevojave të tanishme dhe të ardhshme të energjisë.

Zona bregdetare e vendit karakterizohet nga diversiteti dhe ndryshim në furnizim, prodhimin dhe aktivitetin ekonomik. Përdorimi i qëndrueshëm i karakteristikave unike vendase dhe burimeve të çdo zone (natyrore, kulturore, monumentale, etj) do të japë një avantazh konkurrues dhe do të nxisë zhvillimin ekonomik. Qëllimi është që të bëhet një nga zonat më të zhvilluara të vendit dhe konkurruese në nivel ndërkombëtar për sa i përket turizmit. Disa nga politikat e propozuara për rigjenerimin ekonomik janë:

- Përdorimi i qëndrueshëm i të gjitha burimeve të disponueshme dhe mundësive vendase.
- Informimi, edukimi dhe trajnimi i aktorëve vendas në çështjet ekonomike dhe turistike.
- Pajisja e qendrave urbane dhe zonat turistike me infrastrukturë grumbullimi, dhe informimi.
- Forcimi i sipërmarrjes lokale.

Në veçanti, në sektorin e turizmit, objektivi kryesor është ndërlidhja e turizmit detar me degët e tjera të turizmit dhe shtrirja e sezonit turistik përgjatë gjithë vitit. Ndër të tjera propozohen:

- Diversifikimi i turizmit dhe zhvillimi i formave të veçanta të turizmit alternativ që do të shfrytëzojë burimet historike, kulturore dhe mjedisore, traditat dhe produkte vendase.
- Forcimi i diversitetit, promovimi i duhur i karakteristikave unike vendase (monumente, produkte, etj) dhe ndërlidhja e tyre me rrjetet tematike / rrugët.
- Zhvillimi i butë turistik i zonave të mbrojtura natyrore.
- Kombinimi i formave moderne dhe tradicionale të turizmit.

Në bujqësi, qëllimi kryesor është zhvillimi i këtij sektori dhe kalimi i tij si kryesor në ekonominë e zonës, si dhe mbështetja dhe zhvillimi i turizmit. Politikat kryesore të propozuara janë:

- Nxitja e ekonomive të përshkallëzuara në bujqësi.
- Mbrojtja e ullishtave, vreshtave, drurëve frutorë dhe kullotave.
- Bashkëpunimi i sektorit bujqësor dhe turizmit.
- Promovimi i produkteve tradicionale (subvencion, reklamat etj).
- Modernizimi i sistemeve të ujitjes, në mënyrë që të rrisin produktivitetin dhe cilësinë.

Së fundi, në nivel mjedisor, prioritetet të menëhershëm ka mbrojtja e zonës së ndjeshme bregdetare nga erozioni, rrëshqitjet e tokës, përmytjet e rreziqe të tjera dhe rritjen e zonave të mbrojtura. Propozohen:

- Mbrojtja e baseneve të lumenjve (integrimi në zonat e mbrojtura).
- Përcaktimi i kufijve të mbrojtjes së Detit Adriatik dhe bregdetit Jon.
- Mbrojtja e ekosistemeve pyjore dhe pyllëzimet.
- Zhvillimi i infrastrukturës mbrojtëse të bregdetit nga ndotja.

Objektivat strategjik /Aksi i Prioritetit	PKK	PINS- Bregdeti	Plani Kombëtar për Menaxhimin e Mbetjeve	Strategji të Kombëtare Sektoriale													
				Strategjia Kombëtare për Zhvillimin dhe Integrimin 2014 - 2020	Strategjia Ndërsëktoriale për Zhvillimin Rural dhe Bujqësor 2014 - 2020	Programi për Zhvillimin Rural 2014-2020 (IPARD)	Strategjia Kombëtare e Turizmit 2014-2020	Strategjia Kombëtare e Biodiversitetit dhe Planit saj i Veprimit	Strategjia Ndërsëktoriale e Mjedisit 2007- 2013	Plani Kombëtar i Transportit në Shqipëri i vitit 2010	Plani i veprimit Kombëtar për Efienecën energjetike 2010-2018	Strategjia komeltare					
Objektivi strategjik 1 " Rivitalizimi ekonomik i zonës përmes shfrytëzimit të pozitës kyçe të Bashkisë."																	
1 Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	X	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
2 Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	0	0	X	X	X	0	X	0	X	0	X	X	X	X	0	X	0
3 Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike.	0	0	X	X	X	0	X	0	X	0	X	X	X	X	0	X	0
Objektivi strategjik 2 " Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore të Bashkisë "																	
Aksi Prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë.	X	X	X	X	X	0	0	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Aksi prioritar 5: Përforcim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore.	X	X	X	X	X	0	0	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Objektivi strategjik 3 " Mbrojtja dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Mjedisit dhe Burimeve Natyrore."																	

6	Aksi prioritar 6: Mbrojja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore.	X	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
7	Aksi prioritar 7: Mbrojja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore.	X	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	X
8	Aksi prioritar 8: Mbrojja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	X
9	Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	X	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	X
10	Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit lokal.	X	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	X	0
Objektivi strategjik 4: "Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve"																				
11	Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore.	0	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0
12	Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	0	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	0
13	Aksi prioritar 13: Përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës	X	0	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	0
14	Aksi prioritar 14: Mbrojja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	X	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	X
15	Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike.	X	0	0	X	X	X	X	X	X	X	X	X	0	X	X	X	X	X	0

" lidhet" - X " nuk lidhet " - 0

4. PËRSHKRIMI I GJENDJES AKTUALE

4.1. Toka

4.1.1. Morfologjia

Kryesisht territori i Mirditës është një territor malor me lartësi mesatare prej 557 metra mbi nivelin e detit. Megjithëse në konsideratë të parë, kjo lartësi duhet të përshtatet dhe të përshkruajë një terren mjaft kodrinor, faktikisht kjo shifër është efekti i kanionit si terren i formuar nga ndryshimet e pjerrëta dhe të menjëhershme të bregut të ulët të lumenjve që kalojnë nëpër rajon dhe kreshtat e maleve që ngrihen në shpatet e papritura.

Gropa Ndërfana (Rrëshen), vendi ku ndodhet Qyteti Rrëshen, e ka origjinën nga një liqen. Gropa shtrihet në 150-200 m mbi nivelin e detit. Territori në përgjithësi është i parregullt për shkak të përbërjes gjeologjike dhe efektit të hidrografeve që kanë kontribuar në shtrembërimin e uniformitetit të gropës dhe ka sjellë rritje të një numëri kodrash.

Në periferi të bashkisë së Rrëshenit ekzistojnë lartësi si ajo e Dervenit 817 m e lartë dhe Livadhes 786 m e lartë, të cilat paraqesin një pengesë natyrore që e ndan atë me rajonin e Kalivakut dhe Grykën e Shkopetit dhe përcakton kufirin administrativ me Lezhën dhe Rrethin e Matit dhe me njësi të tjera administrative të Rajonit të Mirditës⁹.

Në përgjithësi, dallojmë tre njësi gjeomorfologjike, të tilla si ultësira, kodrinore dhe malore.

Njësia morfologjike fushore përfshin territorin me pjerrësi 0 – 5°, ka prezencë të pakët në bashki.

Njësia morfologjike kodrinore përfshin thellësinë e Rrëshenit, luginën e Fanit të Madh dhe kodrën e Prosekut, dhe fshatin Sheshaj në perëndim, deri në Përrojin e Gaforres në lindje. Në dallim nga gropa e Matit, përhapjen më të madhe e kanë lartësitë deri 200 m.

Forma mizotëruese e relievit është ajo e relievit eroziv. Në përgjithësi nga pikëpamja strukturore gropa e Rrëshenit përfaqëson pjesën më veripërndimore të strukturës sinklinale të Burrelit, por në këtë sektor rrjeti hidrografik është zhvilluar tërthorazi me shtrirjen e Aksit të sinklinalit. Rol të rëndësishëm luan veprimtaria erozive e përroit të Zmejës, në kufi me liqenin e Ulzës.

Njësia morfologjike malore përfaqësohet nga njësia morfologjike e malësisë Mirditë e përbërë nga lugina e Fanit të Madh dhe e Fanit të Vogël. Strukturat e kësaj malësie kanë tipare të reja bllokore dhe luspore që shprehen qartë në reliev, me ngritjen më të madhe në strukturën e Munellës.

Veçoritë morfotektonike, morfoklimatike, tipet litologjike dhe faktorë të tjerë ekzogjen kanë kushtëzuar tiparet kryesore të këtij relievi, për rrjedhojë janë formuar platot, shpatet e thepisura, maja, kurrizore, pedimente.

Relievi erozionalo denudues që shprehet me shplarjet, rrëshqitjet dhe shembjet është kushtëzuar nga shtrirja e madhe e formimeve efuzive e terigjene dhe nga reshjet e shumta që bien në këtë rajon.

Relievi karstik në rajon është më i kufizuar, dhe përhapet në kurrizoret gëlqerore të Munellës, Kurbneshit, Fanit dhe Rubik-Velës. Përfaqësohet nga hinka dhe dolina të shumta. Ky reliev shtrihet mbi 1900 metra lartësi.

Në përbërjen e malësise Mirditë në rajon dallohen këto njësi të vogla: bjeshkët e Kuzhnenit, mali i Munellës, lugina e Fanit të Madh dhe lugina e Fanit të Vogël.

Bjeshkët e Kuzhnenit ndodhen në pjesën VP të Malësise. Ato shtrihen midis luginës së Gomsiqes në veri, luginës së Fanit të Madh në lindje dhe zonës kodrinore të Gomsiqes në perëndim. Këto bjeshkë për shkak të lëvizjeve të fuqishme ngritëse, lartësohen mbi relievin kodrinor duke marrë formën e një blloku të madh. Ato ndërtohen nga shkëmbinjë ultrabazikë dhe kanë formën e një kupole të madhe me kreshtë të sheshtë.

Mali i Munellës shtrihet midis luginës së Fanit të Madh dhe Fanit të Vogël. Ai fillon në veri nga Qafa e Malit dhe mbaron në jug në luginën e Blinishtit. Ka reliev të çrregullt dhe shumë të copëtuar (copëtimi horizontal $4-9\text{km}/\text{km}^2$ dhe ai vertikal $400-500\text{km}/\text{km}^2$) gjë që lidhet me lëvizjet e fuqishme ngritëse dhe me përbërje nga shkëmbinjë gëlqerorë.

Kreshta e malit është e sheshtë. Kjo lidhet me strukturën sinklinale dhe të përpunuar nga proceset tektonike. Kjo pllajë karstike mbushet me hinka e gropa karstike. Zhvillimi i karstit lidhet si me strukturën sinklinale të pllakës karbonatike, me çarshmërinë e zhvilluar, ashtu dhe me sasinë e madhe të reshjeve të shiut dhe të dëborës.

Lugina e Fanit të Madh nis nga Qafa e Malit e deri sa përfundon në pellgun e Rrëshenit. Ajo rrethohet nga vargmalet e Kunorë - Dardhëzës në veri, Bjeshkët e Kuzhnenit në perëndim dhe mali i Munellës në lindje. Pjesa më e madhe e saj ndërtohet nga shkëmbinjë magmatikë efuzivë dhe pjesërisht nga shkëmbinjë magmatikë intruzivë të përbërë nga gabroide dhe ultrabazike tepër të shkatërruar tektonikisht.

Rolin kryesor në zhvillimin e relievit të luginës e ka luajtur struktura grabenore e Rrëshenit. Ulja e vazhdueshme e këtij grabeni e ka detyruar lumin e Fanit të Madh të thelloje luginën e vet. Grryerja e Fanit të Madh përqëndrohet në shpatin e majtë të luginës, për efekt të ngritjes më të madhe që pëson struktura e Munellës në krahasim me ultrabazikët që përbëjnë shpatin e djathtë.

Fani i Madh karakterizohet nga një rrjedhje e pasur ujore, megjithëse me ndryshime të theksuara midis periudhës së lagësht ($Q_{\max} = 65\text{m}^3/\text{s}$) dhe asaj të thatë ($Q_{\min} = 7.7\text{m}^3/\text{s}$). Një shpërpjestim i tillë kushtëzohet nga veçoritë klimatike, ndërtimi gjeologjik dhe morfologjik, mbulesa bimore është shumë e pasur dhe përfaqësohet nga dy kate: ai i shkurreve mesdhetare në lartësinë 200-400 m, dhe ai i dushkut (në lartësinë 500-900 m).

Lugina e Fanit të Vogël nis nga Qafa e Kumbullës e përfundon në pellgun e Rrëshenit. Ajo shtrihet midis malit të Munellës në veriperëndim dhe vargut të maleve të Lurës në juglindje.

Në përbërjen litologjike të luginës mbizotërojnë shkëmbinjë magmatikë intruzivë (gabro, plagiogranite) dhe shkëmbinjte efuzivo-sedimentarë (Melanzhi Mirditë), është tepër e thyer nga tektonika. Lugina e Fanit të Vogël është formuar në një antiklinal me bërthamë shkëmbinjte magmatikë dhe në krah dalin mbulesa gëlqerorësh të sinklinalit të Munellës dhe Zepës, me kontraste të theksuara midis shpateve që lartësohen deri në 1200 m.

Lugina dallohet për një copëtim të lartë horizontal (3-5km/km²). Në sektorin e sipërm lugina ka shpate tepër të copëtuara kurse shtrati është i ngushtë me disa zgjerime të shkaktuara nga grykderdhja e përrenjve Xhuxhë e Reps dhe në kontaktet e shkëmbinjve magmatikë e atyre flishoidal. Nga Repsi lugina hyn në sektorin e poshtëm me tipare morfologjike të ndryshme.

Lugina ndërtohet kryesisht nga shkëmbinjë magmatikë efuziv me shpate shumë të pjerrëta dhe me shtrat shumë të ngushtë. Në përgjithësi Fani i vogël ka rrjedhje të përherëshme uji, por me ndryshime të theksuara midis stinës së lagësht dhe të thatë të vitit. Mbulesa bimore është më e varfër se e Fanit të Madh për shkak të pjerrësisë më të madhe të shpateve dhe copëtimit shumë të madh horizontal të tyre.

Pas bashkimit të dy lumenjve lugina zgjerohet dhe merr formën e gërmës “U”, Lugina e lumit Matit, nis nga Ferr Shkopeti deri në Skuraj ku bashkohet me luginën e Fanit. Në zonën poshtë digës së Shkopetit deri në grykëderdhjen e përroit të Hordhazit(që vjen nga malësia e Gallatës) gjerësia e shtratis është 50- 60m me shumë pak sedimente aluviale në të dy anët e shtratis ujqor të luginës për shkak të formacioneve shkëmbore karbonatike.

Pas kësaj grykëderdhje shtrati i lumit Mat fillon e zgjerohet (250-350 m), si rezultat i pranisë së formacioneve terrigjene-flishore dhe si pasojë kemi formacione të një fushe aluviale e cila zë gati trefshin e gjerësisë ujore.

Për kuptimin më të mirë të morfologjisë të zonës së studimit dhe nxjerrjen e përfundimeve për sa i përket proceseve gjeomorfologjike, u krye analiza e relievit me ndihmën e modelit dixhital të relievit (Digital Elevation Model/D.E.M.). Nga analiza rezultuan të dhëna gjeomorfometrike të ndryshme, dmth harta e lartësive dhe harta e pjerrësive të zonës së studimitndihmoj në njohjen e formave të ndryshme gjeologjike dhe në kuptimin e zhvillimit të zonës.

Sipas Dikau (1989), klasifikimi i një relievi të një zone mund të karakterizohet sipas lartësisë që paraqet mbi nivelin e detit (tabela 4.1.1.1).

Lartësia (m)	Lloji i relievit	Shtrirja (km ²)	% Sipërfaqja
0-150	Fushor	50,58	5,39
150 – 600	Kodrinor	443,28	47,23
600 – 900.	Gjysmëmalor	182,13	19,41
>900	Malor	262,56	27,97

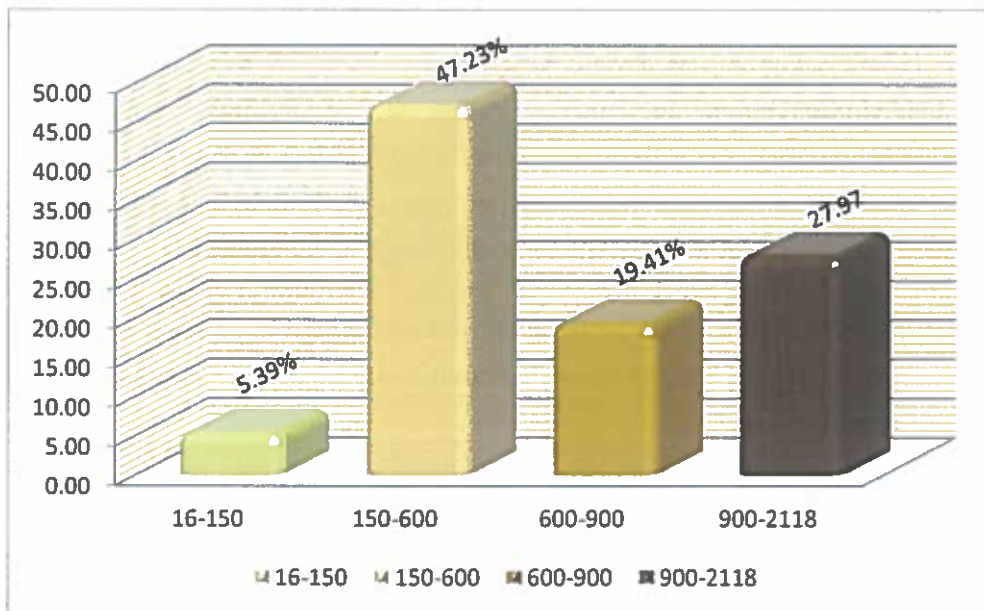
Tabela 4.1.1.1: Klasifikimi i relievit (sipas Dikau, 1989) i zonës së studimit.

Sic duket në histogram (skema 4.1.1.1) dhe në hartën e lartësive (figura 4.1.1.1) në përputhje me klasifikimin sipas Dikau rreth 47,23% erelievit të zonës karakterizohet si kodrinor, rreth 27,97% karakterizohet si malor, rreth 19,41% si gjysëm malor dhe rreth 5,39% karakterizohet si fushor. Një parametër i rëndësishëm për analizën e mëtejshme të relievit të një zone është pjerrësia e tij. Në bazë të tij mund të nxirren përfundime në lidhje me shkallën e erozionit që kryhet në një zonë.

Një parametër i cili mund të llogaritet dhe të llogaritet nga analiza e mëtejshme e modelit dixhital të relievit (DEM) është pjerrësia e relievit. Pjerrësia e relievit është madhësia më e përhapur topografike dhe me rëndësi të madhe për çdo kërkim gjeomorfologjik. Si pjerrësi përcaktohet ndryshimi maksimal i lartësisë në çdo pikë të një sipërfaqeje. Sa më e vogël vlera e pjerrësisë, aq më i sheshtë është relievi, ndërsa sa më e madhe vlera e pjerrësisë, aq më i pjerrët është relievi. Pjerrësitë llogariten ose në gradë ose në përqindje (%). Duke marrë parasysh klasifikimin e

pjerrësive të relievit që propozoi Demek (1972), i cili më pas u adaptua nga Komisioni i Kërkimeve Gjeomorfologjike dhe i Hartografisë (Commission on Geomorphological Survey and Mapping) të Bashkimit Gjeografik Ndërkombëtar (IGU – International Geographical Union), u bë klasifikimi i pjerrësive në 6 kategori kryesore (Demek, 1972).

Skema 4.1.1.1: Histograma e lartësive të Bashkisë Mirditë (sipas DICAU, 1989).

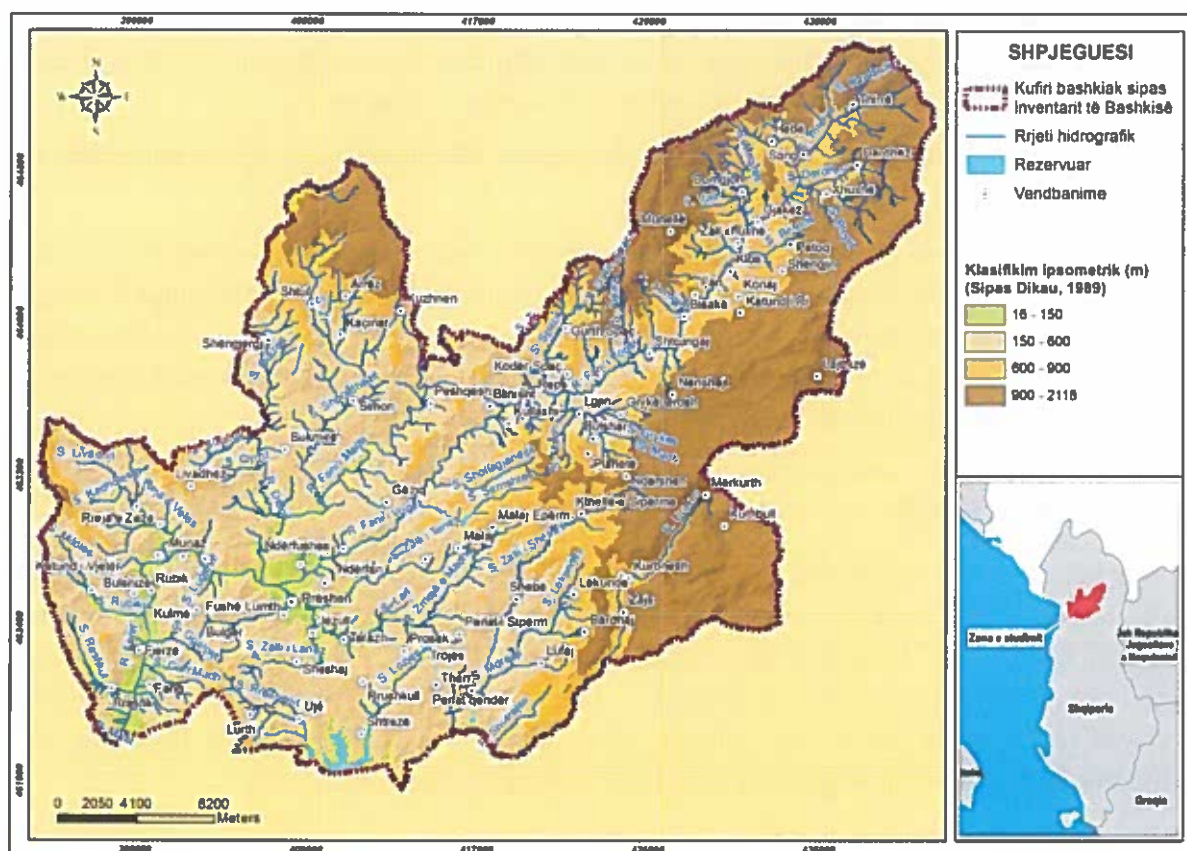

Figura 4.1.1.1: Klasifikimi i lartësisë Mirditë, sipas DICAU, 1989.

Pjerrësia 0 – 2°: Reliev i sheshtë deri në pak i pjerrët (Sipërfaqe nivelimi, Tarraca). Fillimi i erozionit tip mbulesë. Mungesë problemesh në veprimtaritë njerëzore (transporte, ndërtim, bujqësi, prerje e drurëve).

Pjerrësia 2° – 5°: Reliev pak i pjerrët (nivelet e ulëta të luginave, zonat e shpateve të dunave). Erozioni i mbulesës dhe fillimi i erozionit me brazda. Në zona me mbulesë bimore, vërehet fillimi i shkarjes së dherave. Masat e mbrojtjes së tokës në zonat e kultivuara. Vështirësi e lehtë në lëvizjen e mjeteve, mundësi vendbanimi dhe funksionimit të industrive. Kultivimi është i mundur me përdorimin e makinerive. Rekomandohet kultivimi sipas izohipsave

Pjerrësia 5° – 15°: Reliev shumë i pjerrët (shpatet e luginave), shkallëzime tektonike.) Lëvizjet e masive, erozion i fortë i tipit të mbulesës dhe me brazda, procese të theksuara erozive, në zona me mbulim të ulët bimor por fillimi i tyre dhe në zona me mbulim bimor të dendur. Rrëshqitje të mundshme të dherave dhe shkarje. Vështirësi të mëdha në ndërtimin e rrugëve dhe në lëvizjen e mjeteve. Kultivimi është i pamundur pa përdorimin e tarracave. Vështirësi në përdorimin e mekanizmave bujqësore.

Pjerrësia 15° – 35°: Reliev i thyer (15° - 25°) deri shumë i thyer (25° – 35°) (shpatet e luginave të maleve të mesme). Procese të forta zhveshjeje të çfarëdo lloji, shkarje dherash, rrjedhje balte, erozion shumë i theksuar linear dhe me brazda si në zona të zhveshura ashtu dhe të mbuluara (pyje). Lëvizja është e mundur vetëm mekanizma me zinxhir. Kultivimi i pamundur, prerja e drurëve jo e favorshme. Zonë pyjesh dhe kullotash.

Pjerrësia 35° – 55°: Reliev rëpire (shpate shumë të pjerrëta të luginave të maleve të larta, shpatet e kanioneve prej gurësh gëlqerorë). Shtresë toke shumë e hollë, e pavazhdueshme, zhveshje e theksuar e materialit mëmë, ekspozim i fortë ndaj faktorëve të erozionit dhe të gravitetit. Kalimi i pamundur. Zonë pyjesh, kufiri i shfrytëzimit të prerjes së drurëve.

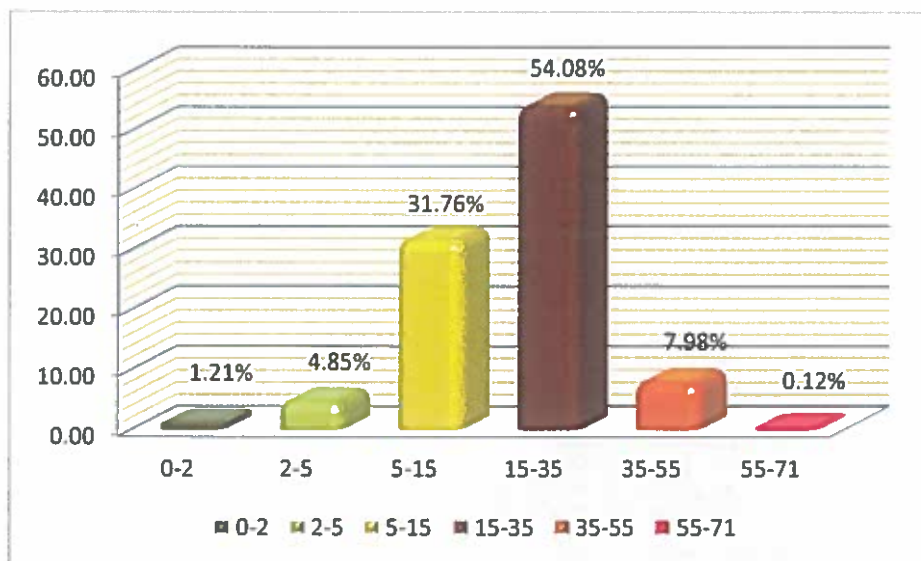
Pjerrësi > 55°: Reliev vertikal. Mungesë dheu. Zhveshje e shkëmbinjve dhe rënie e shkëmbinjve. Pamundësi e shfrytëzimit ekonomik.

Pjerrësia territoriale në zonën e studimit variojnë nga 0-71°. Sipas histogramës (skema 4.1.1.2) dhe hartës së prirjeve (figura 4.1.1.2) dalim në përfundimin se zona në studim karakterizohet kryesisht nga një reliev i pjerrët me pjerrësi 54,08% të shtrirjes së përgjithshme të zonës në studim, ndiqet nga sipërfaqe me pjerrësi të fortë me vlerë 31,76%. Sipërfaqet e sheshta dhe lehtësisht të pjerrëta (0-5°) zënë 6.06%, ndërsa sipërfaqet e pjerrëta deri vertikale zënë 8.10%.

4.1.2. Karakteristikat e tokës

Gjatë tridhjetë viteve të fundit, në Shqipëri ka grumbulluar një përvojë të çmuar sa i përket kontrollit të tokave dhe aplikimeve të tij. Fillimisht, ishte Departamenti i Shkencave të Tokës i Universitetit Bujqësor të Tiranës ai që ndërmori disa aktivitete në lidhje me tokat dhe më pas Instituti i Studimit të Tokës (IST) i Tiranës, i krijuar në vitin 1971, i cili drejtoi të gjitha veprimtaritë që lidheshin me të. Ky i fundit, është në varësinë e Ministrisë së Bujqësisë dhe Ushqimit dhe është i vetmi institucion në vend i specializuar në shkencën e tokës.

Shema 4.1.1.2: Histograma e pjerrësive të tokës në Bashkinë Mirditë (Sipas Demek, 1972).

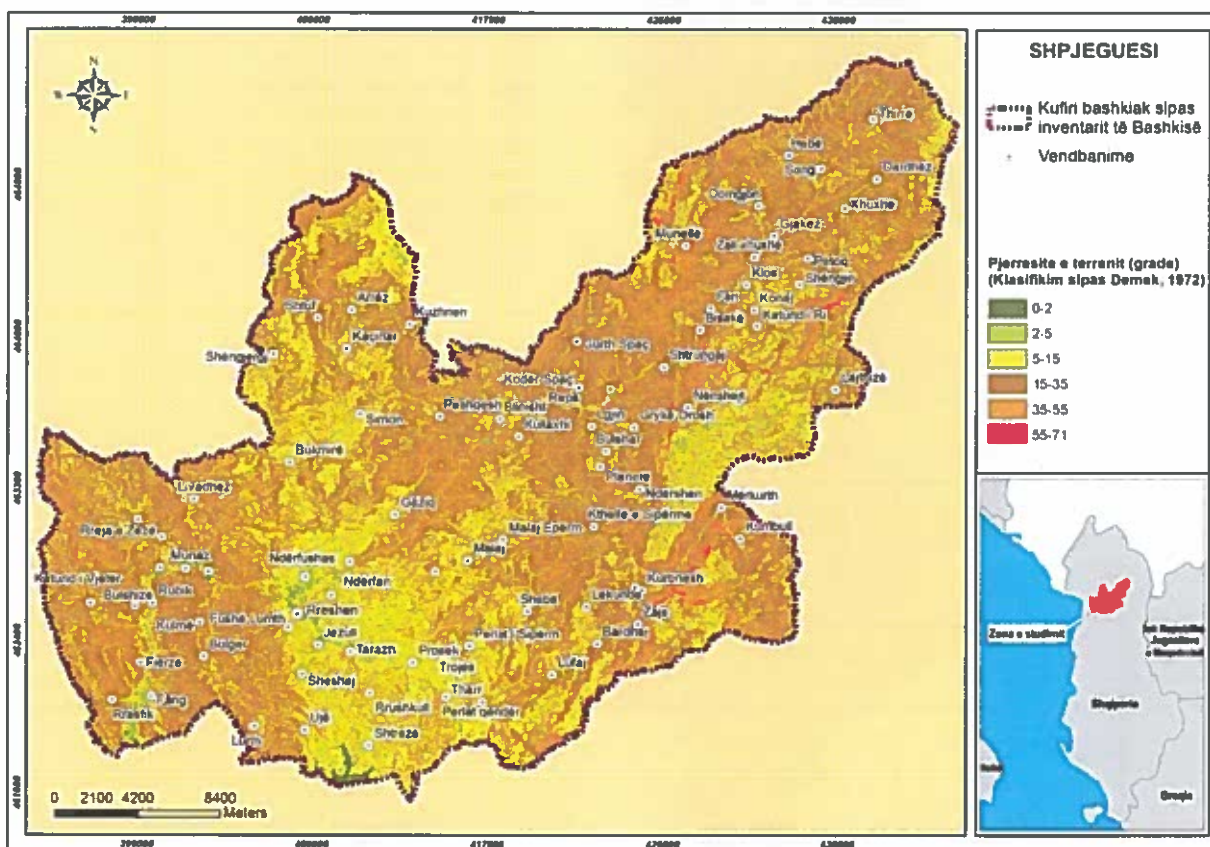

Figura 4.1.1.2: Pjerrësitë e tokës (në gradë) në Bashkinë Mirditë. (sipas Demek, 1972).

Klasifikimi i tokës në Shqipëri nga viti 1950 deri më 1990 bazohej tek lartësia, kushtet klimatike dhe bimësia natyrore, përshtatur nga Klasifikimi rus i Tokave. Harta e parë e tokave me shkallën 1:200,000 doli në vitin 1958 (figura 4.1.2.1). Nga viti 1970 deri më 1990-ën, për çdo kooperativë bujqësore, fermë shtetërore apo rreth, përgatiteshin harta të detajuara të tokave në shkallën 1:10,000 dhe 1:50,000. Këto kontrollë tokash përdoreshin për planifikimin e praktikave dhe teknologjive bujqësore. Sipas Sistemit Kombëtar të Klasifikimit të Tokave (SKKT), tokat ndahen në katër breza

bazuar tek ndryshimet klimatike, bimësia natyrore, lartësia, pjerrësia, faktorët e formimit të dheut dhe tek karakteristikat e tyre fizike dhe kimike. (Zdruli P., Lushaj S., “Overview of soil information and soil protection in Albania” (ppt)).

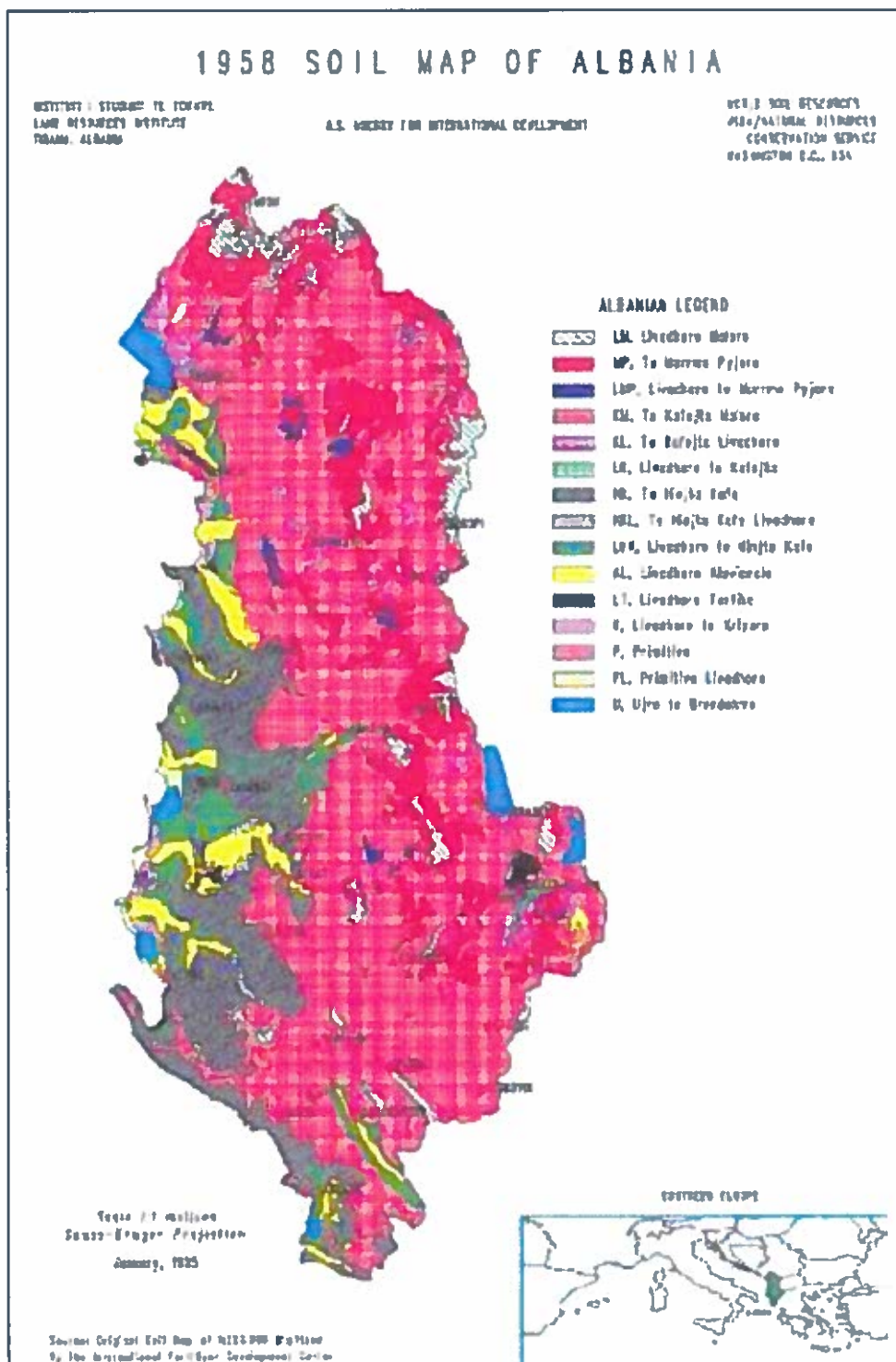

Figura 4.1.2.1: Harta e parë e tokave të Shqipërisë e vitit 1958 (burimi: Burimet e Tokës dhe Dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen, (Burimi: Zdruli P. Lushaj S., “Overview of soil information and soil protection in Albania” (ppt)).

	Brezat	Lloji	Shpjegimi	%	Siperfaqja në 1000 Ha
Tokat zonale					
I	Kullota subalpine	LM	Lëndina malore	0.5	3.2
II	Pyje ahue dhe pishë	MP	Pyje malore të arrëta	3.0	20.2
		LMP	Pyje lëndina të arrëta	0.6	3.4
III	Brezi i pyjeve të lisit	KM	Kanellë mashkull	17.7	121.3
		KL	Lëndinë kanelle	5.4	37.0
		LK	Lëndinë kanelle	7.5	51.3
IV	Shkurre mesdhetare	HK	Kanellë gri	25.7	176.2
		HKL	Lëndina kanelle gri	6.4	50.7
		LHK	Lëndina kanelle gri	18.5	127.1
Toka azonale					
	Aluviale	AL	Toka me origjinë fluviale	11.8	80.9
	Kripore shtufore	LT	Toka moçalore	1.4	10.0
		LKr	Toka me origjinë solonchak, solonetz	1.4	9.7
	Toka malore natyrore	PM	Toka të natyrore	0.1	0.4
	Plazhe ranore	PL	Toka të natyrore		0.2
TOTALI				100.0	691.6

Tabela 4.1.2.1 Tabelë e përgjithësuar e tokave shqiptare dhe sipërfaqeve të tyre në raport me totalin e tokës bujqësore në vend (Burimi: Zdruli P., Lushaj S., 2001).

Shpërndarja e tokave sipas Zdruli P., Lushaj S., 2001 përcaktohet si më poshtë:

- Brezi i kullotave subalpine në lartësinë 1600-2700 m.
- Brezi i pyjeve të ahut dhe pishës në lartësinë 1000-1600 m.
- Brezi i pyjeve të lisit në lartësinë 600-1000 m.
- Shkurre mesdhetare në lartësinë 0-600 m.

Brezat e mësipërm tregojnë shpërndarjen tokave, e cila ndjek një rregull vijues mbizotëruar nga lartësia dhe bimësia. Këto toka quhen toka zonale. Karakteristikat e tyre lidhen me faktin që formimi i tyre ka ndodhur në kushte biologjike, gjeologjike, topografike dhe klimatike specifike dhe vendndodhja e tyre përcaktohet mirë sipas lartësisë. Tokat e njërës brez nuk gjenden në asnjë brez tjetër. (Zdruli P., Lushaj S., 2001).

Në zonat ku formimi i tokës nuk lidhet thjesht me bimësinë natyrore dhe lartësinë, tokat konsiderohen azonale dhe përfshijnë tokat me origjinë aluviale, shtufore, kripore dhe tokat e

pazhvilluara ose primitive. Ato mund të gjenden në të gjithë brezat e tokave të përmendur më sipër. (Zdruli P., Lushaj S., 2001)

Deri në vitin 1990, pjelloria e tokës monitorohej në të gjitha tokat bujqësore çdo 4 deri në 5 vjet. Të dhënat tregojnë se 44.6% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët humusi që gjenden kryesisht në zonat kodrinore dhe malore dhe pjesërisht në zonat fushore perëndimore. 78% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët dhe mesatar të N. 75% e tokave klasifikohen si toka me nivel të ulët dhe mesatar të P. Më shumë se 90% e tokave klasifikohen si toka me nivel të lartë dhe mesatar të K (figura 4.1.2.2) (Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)).

Pas vitit 1990, me qëllim unifikimin e Klasifikimit Shqiptar të Tokave me Sistemin Ndërkombëtar, Instituti i Studimit të Tokave (IST) i Shqipërisë në bashkëpunim me Byronë Evropiane të Tokave zhvilloi hartën pedologjike në shkallën 1:1,000,000. (Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt)).

Bashkëpunimi i IST-së me Institutin Mesdhetar të Agronomisë (IMA) në Bari realizoi një studim dhe përgatiti hartën pedologjike në shkallën 1:250,000 për të gjithë sipërfaqen (figura 4.1.2.3) dhe një hartë në shkallën 1:50,000 për zonën bregdetare.

Shumica e tokave shqiptare klasifikohen si toka cambisols, luvisols, regosols, leptosols, phaeozems) në zonat bregdetare perëndimore si fluvisols (figura 4.1.2.4).¹⁰

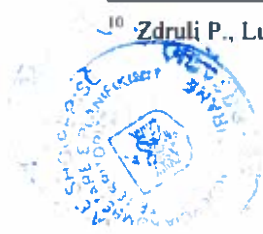
Tokat Cambisols karakterizohen nga mungesa e një shtrese prej balte, humusi, kripërash të tretshme ose okside hekuri dhe alumini. Ato ndryshojnë nga materiali bazë i papërpunuar në strukturën e tyre agregate, ngjyra, përmbajtja e argjilës, përmbajtja e karbonatit ose vetitë e tjera që japin disa prova të proceseve të formimit të tokës. Për shkak të strukturës së tyre të favorshme agregate dhe përmbajtjes së lartë të mineraleve të lëvizshme, ato zakonisht mund të shfrytëzohen për bujqësi, duke iu nënshtruar kufizimeve të terrenit dhe klimës. Cambisols janë grupi i dytë më i gjerë i tokës në Tokë, duke zënë 12 për qind të sipërfaqes totale të tokës kontinentale - kryesisht në rajonet boreale polare, në peizazhet me shkallë të lartë të erozionit dhe në rajonet e materialit bazë që i rezistojnë lëvizjes së dheut. Ato nuk janë të zakonshme në klimat e lagështa tropikale.

Përzjerja mineralogjike, përmbajtja e lartë me lëndë ushqyese dhe drenimi i mirë i tokave *Luvisol*, i bëjnë ato të përshtatshme për një gamë të gjerë përdorimi bujqësor, nga drithërat deri te pemishtet e vreshtat. Luvisols formojnë peizazhe të sheshta ose të buta në pjerrësin nën regjimet klimatike që shkojnë nga temperaturat e ftohta në ato të ngrohta mesdhetare.

Regosolët karakterizohen nga materiale bazë të cekët, të mesëm të pa konsoliduara, të cilat mund të jenë me origjinë aluviale dhe nga mungesa e formimit të një horizonti të konsiderueshëm të tokës (shtresës) për shkak të kushteve klimatike të thata ose të ftohta.

Leptosolët janë toka me thellësi shumë të cekët profili (duke treguar pak ndikim në proceset e formimit të tokës) dhe shpesh përmbajnë sasi të mëdha të zhavorrit. Ato zakonisht mbeten nën vegjetacion natyror, duke qenë veçanërisht të ndjeshme ndaj erozionit, tharjes ose lagështisë, në varësi të klimës dhe topografisë. Leptosolët janë përafërsisht të shpërndara në mënyrë të barabartë midis zonave të larta malore, shkretëtirave dhe rajoneve boreale ose polare, ku formimi i tokës është i kufizuar nga kushtet e rënda klimatike.

¹⁰ Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt).

Phaeozems karakterizohen nga një shtresë sipërfaqësore me humus të mbuluar në gjendjen natyrore me bar të bollshëm ose vegjetacion bimor gjethesh. Ato janë toka shumë të lërueshme dhe përdoren për rritjen e drithërave, sojsë dhe kullotave për bagëtinë, si dhe për prodhimin e drurit dhe prodhimin e naftës. Zënë rreth 1.5 përqind të sipërfaqes së tokës kontinentale në Tokë. (burimi <https://www.britannica.com>)

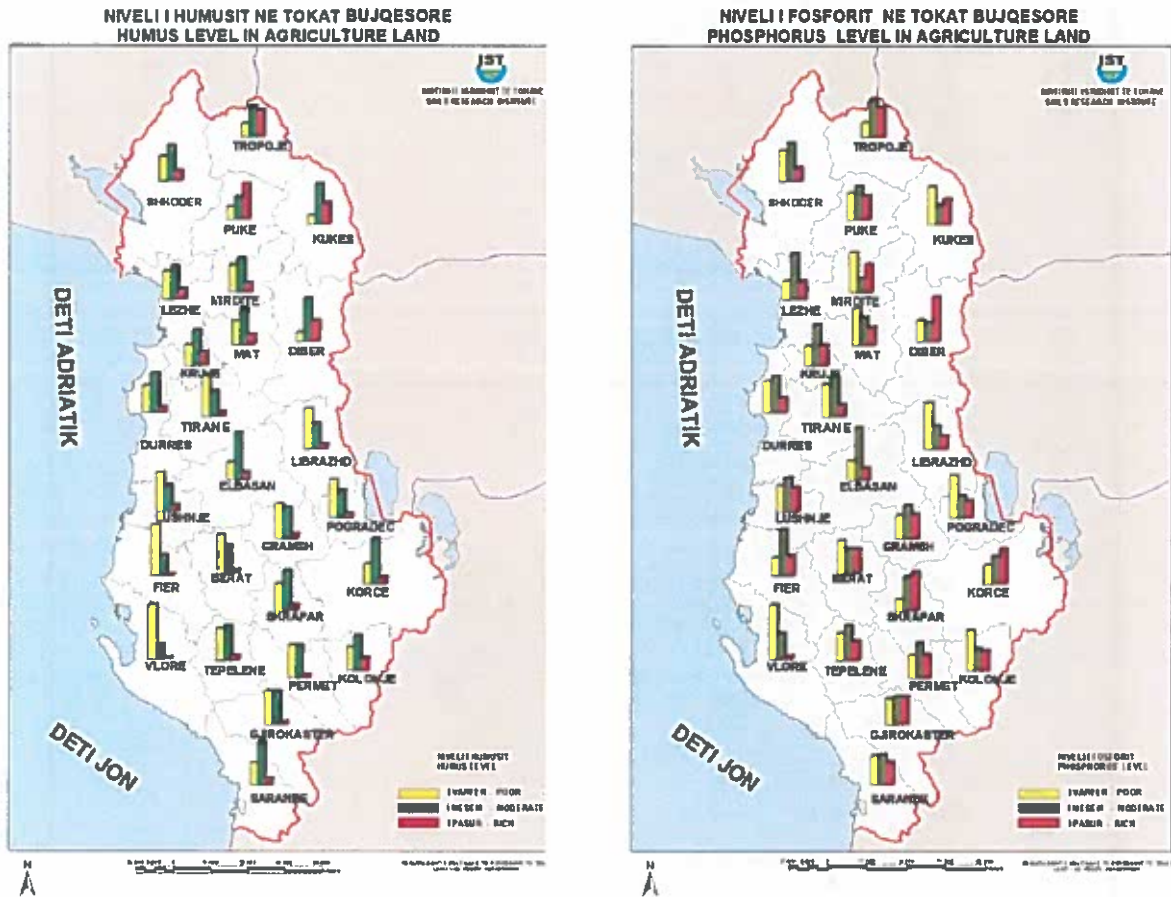

Figura 4.1.2.2: Niveli i humusit dhe fosforit në tokën bujqësore (Burimi: "Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen", Lushaj S., Zdruli P., 2007).

Një klasifikim territorial tjetër i tokës Shqiptare u krye në bazë të cilësisë së saj. Tokat shkrufta përfshijnë një përqindje prej 50% të gjithë tokës, tokat clayely soils një përqindje prej 30% dhe tokat Sandy soils 20% (figura 4.1.2.5).

Cilësia e tokës në Bashkinë Mirditë, siç shihet nga lart, është:

- Pa teksturë (toka shkëmbore).
- Të trasha (18% argjilë dhe >65% rërë).
- Mesatare (18% <argjila <35% dhe >15% rërë, ose 18% <argjila dhe 15% <rërë <65%).
- Mesatarisht e hollë (<35% argjila e 15% <rërë <65%).

Për sa ka të bëjë me thellësitë e tyre, tokat në territorin shqiptar dallohen në (figura 4.1.2.6):

- Toka të thella që dominojnë në zonat fushore bregdetare.
- Toka sipërfaqësore që dominojnë në zonat kodrinore dhe malore.

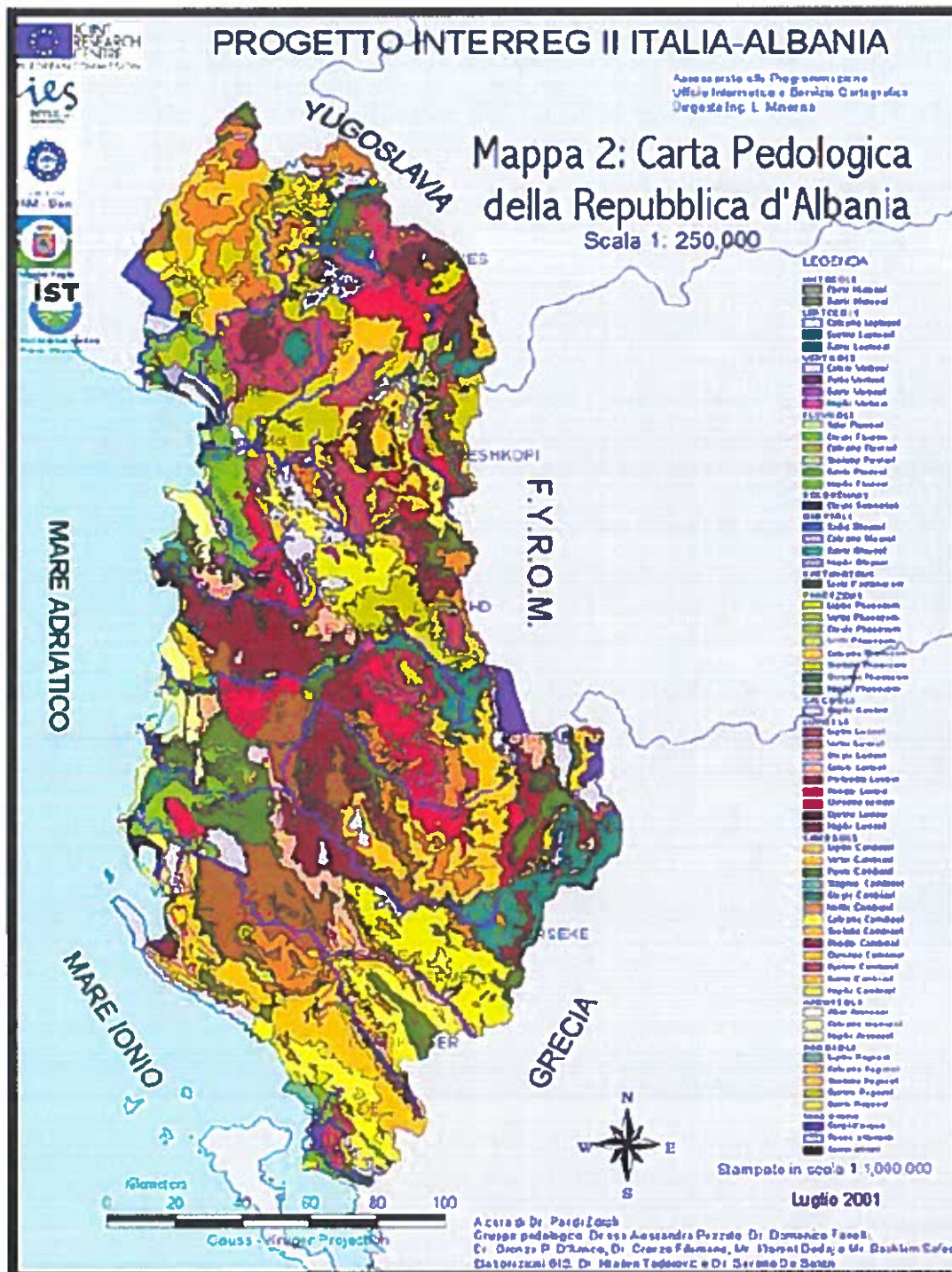

Figura 4.1.2.3 Pedologjia e tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrotjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt)).

Nga harta e mësipërme, konstatohet se territori i Bashkisë së Mirditës ka thellësi rreth 25-50 cm, dhe në pak vende është 50-100 cm.

Ka disa faktorë që kontribuojnë në përshpejtimin e erozionit të tokës, të cilët përfshijnë faktorët natyrorë (d.m.th. periodiciteti jo i rregullt i reshjeve, tokat e cekëta, pjerrësia e madhe, brishtësia e materialit të tokës) dhe faktorët njerëzorë si braktisja e tokave të pjerrëta, shpyllëzimi, kullotja pa kriter dhe keqpërdorimi apo keqmenaxhimi. Një formë tjetër degradimi janë edhe rrëshqitjet e tokave, të cilat gjenden në shumë zona në vend, duke ulur ndjeshëm jo vetëm qëndrueshmërinë e

bujqësisë, por edhe sigurinë afatgjatë të strehimit rural. (Zdruli P., Lushaj S., 2001). Në figurën 4.1.2.7 pasqyrohen llojet e sforcimeve që ekzistojnë në tokat e Shqipërisë.

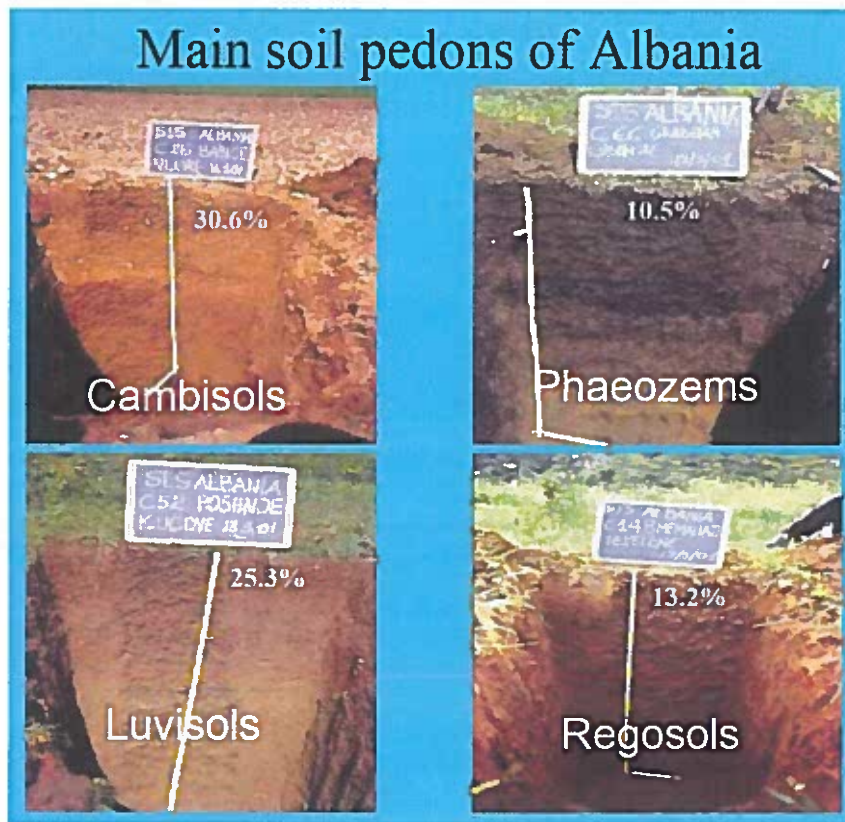

Figura 4.1.2.4: Pedologjia e tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt)).

Siç shihet nga harta e mësipërme, duket se dëmi kryesor i shkaktuar nga njerëzit është kryesisht shpyllëzimi i pyjeve.

Një problem tjetër i Bashkisë është mbiprodhimi.

Në figurën 4.1.2.8 paraqiten metalet e rënda në tokën bujqësore sipas prefekturës – bashkisë. Tokat në Mirditë kanë sasi të mëdha të minerale nikel (Ni), bakër (Cu), krom (Cr), hekurlron (Fe), Zink (Zn) and Mangnese (Mn).

Sipas një studimi të vlerësimit të tokës fizike, i cili përfundoi në fund të viteve 1990, toka bujqësore ndahet në dhjetë kategori sipas nivelit të përshtatshmërisë së tyre. Kategoria e parë ishte më e mira, kurse e dhjeta më e keqja. Si rregull, nga perëndimi në lindje, cilësia e tokës ulet për shkak të klimës më të ashpër dhe rritjes së pjerrësisë dhe lartësisë (Kaleshi et al., 1992, nga "Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: probleme aktuale dhe tendenca në të ardhmen", Lushaj S., Zdruli P., 2007).

Sipas shërbimit DAMT kategorizimi i mësipërm për vendbanimet e ndryshme të Bashkisë është si më poshtë (Tabela 4.1.2.2).

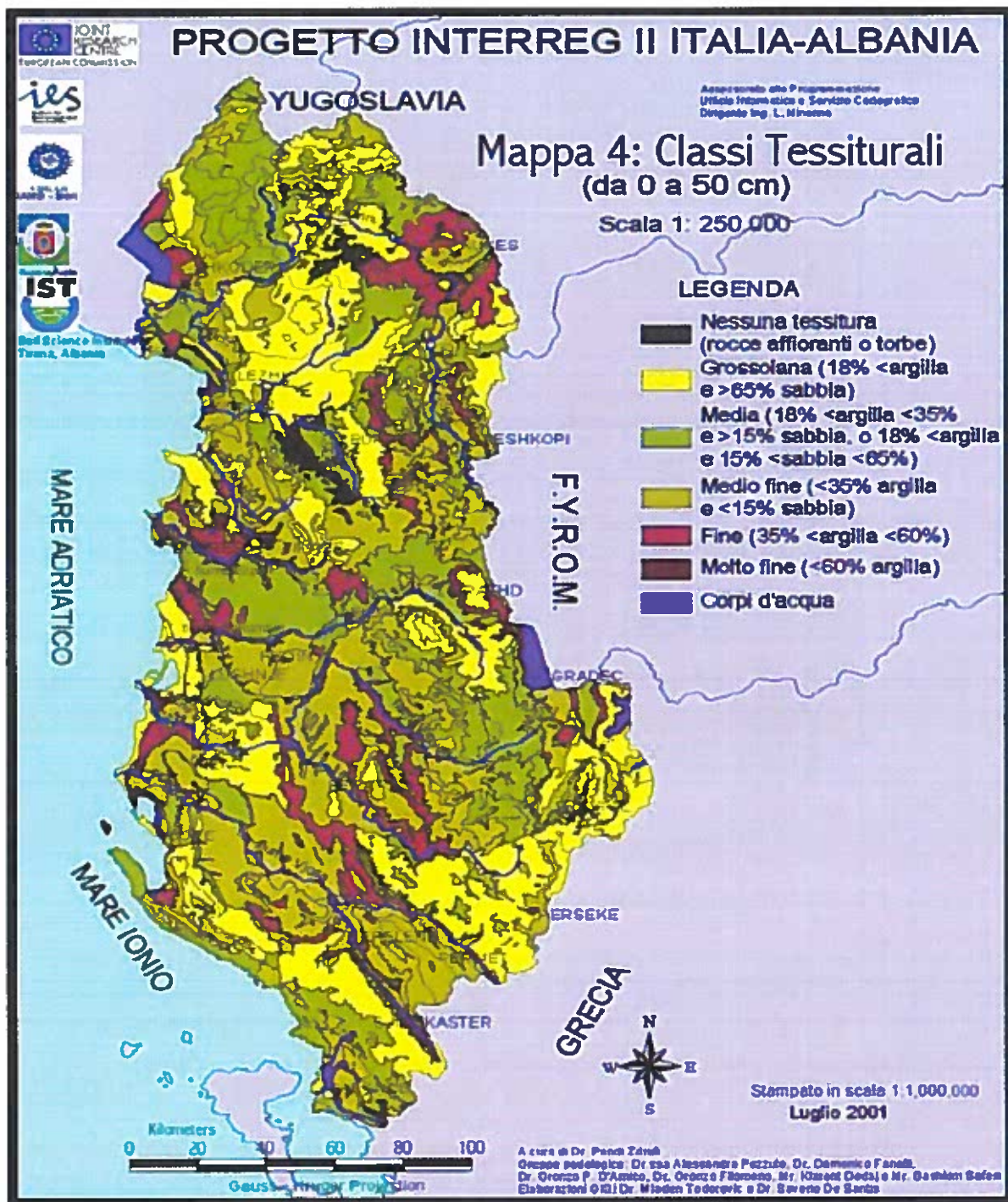

Figura 4.1.2.5: Shpërndarja e strukturës së tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe mbi Mbrojtjen e Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P.,(ppt)).

MAP 3. SOIL DEPTH MAP OF ALBANIA

INTERNATIONAL CENTER FOR
SOIL SCIENCE RESEARCH
TERRA ALBA

INTERNATIONAL COOPERATION DIVISION
FOREST/NATURAL RESOURCES
CONSERVATION SERVICE
WASHINGTON D.C. USA

INFORMATION SYSTEMS
DEVELOPMENT CENTER
VEICOLE STRADALI
PALERMO, ITALIA

U.S. SOILS FOR INTERNATIONAL
DEVELOPMENT
FEDERAL SOILS
PESKOWITZ D.C. 20315

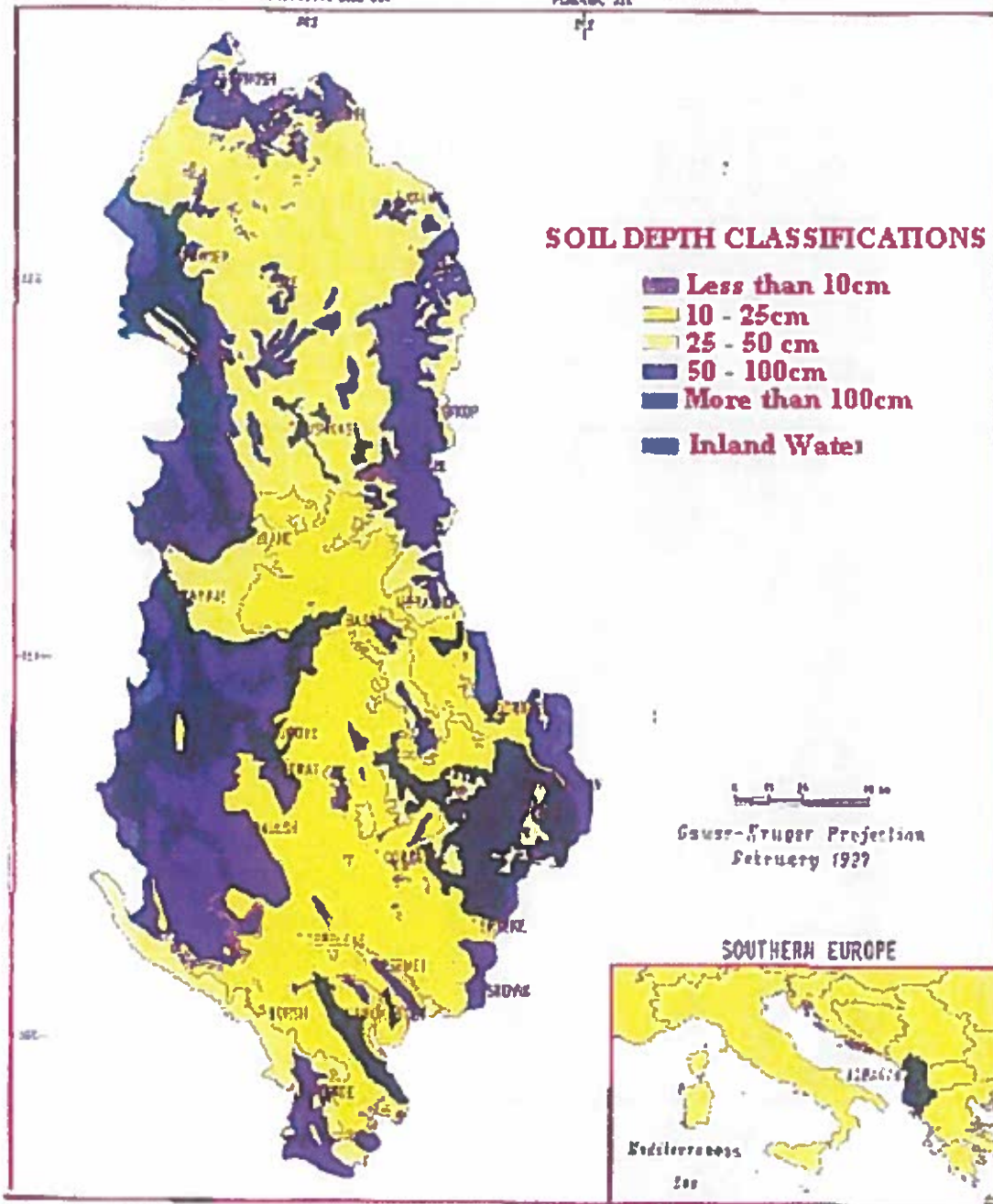

Figura 4.1.2.6 Harta e thellësisë së tokave të Shqipërisë (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrotjtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt)).

MAP 5. LAND RESOURCES STRESSES IN ALBANIA

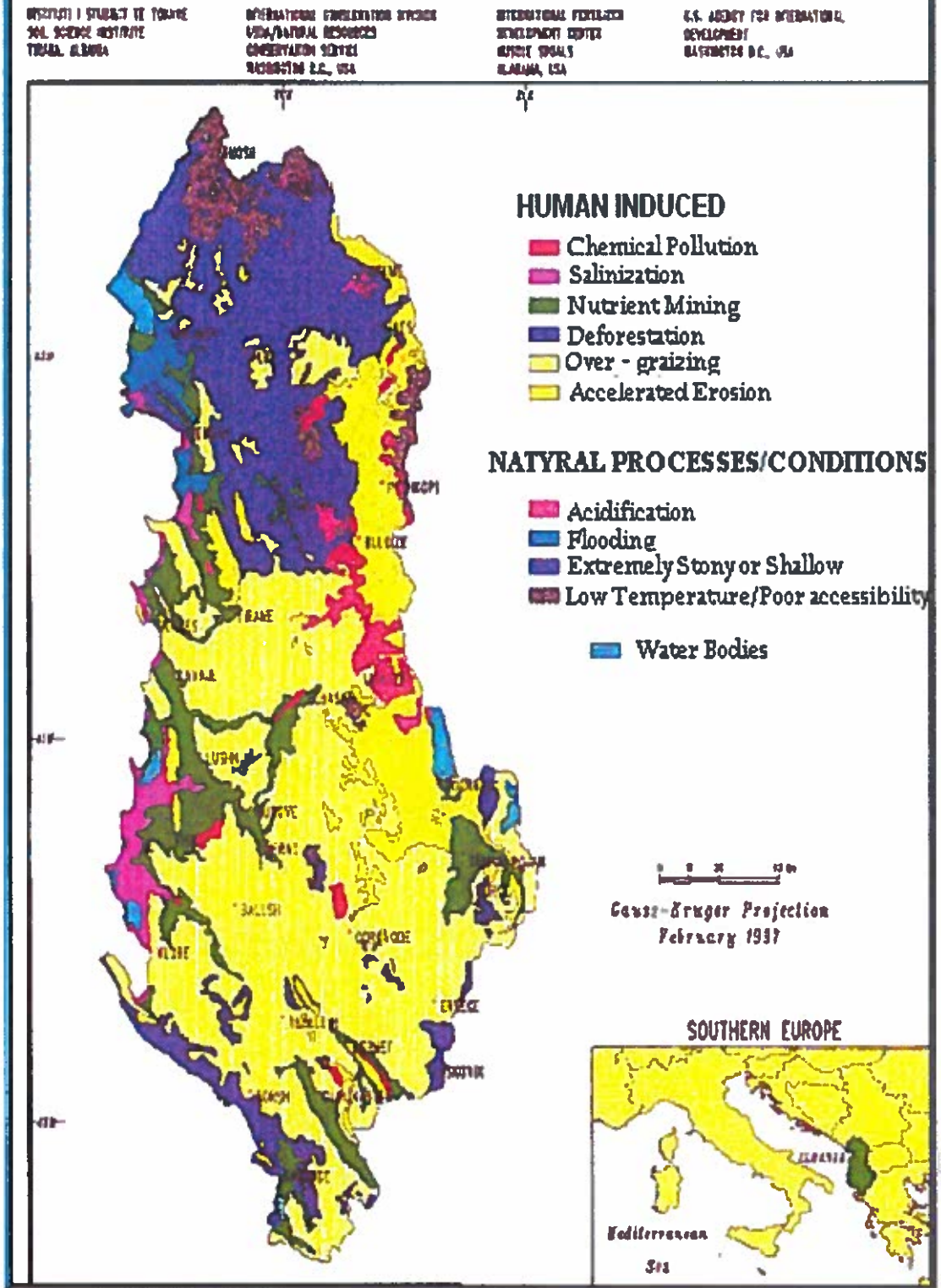

Figura 4.1.2.7 Burimet e sforcimit të tokave në Shqipëri (Burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrotjtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt)).

Permbajtja totale e metaleve te rende ne nivele toksike ne tokat bujqesore te Shqiperise
Total content of heavy metals in toxic level in agriculture land of Albania

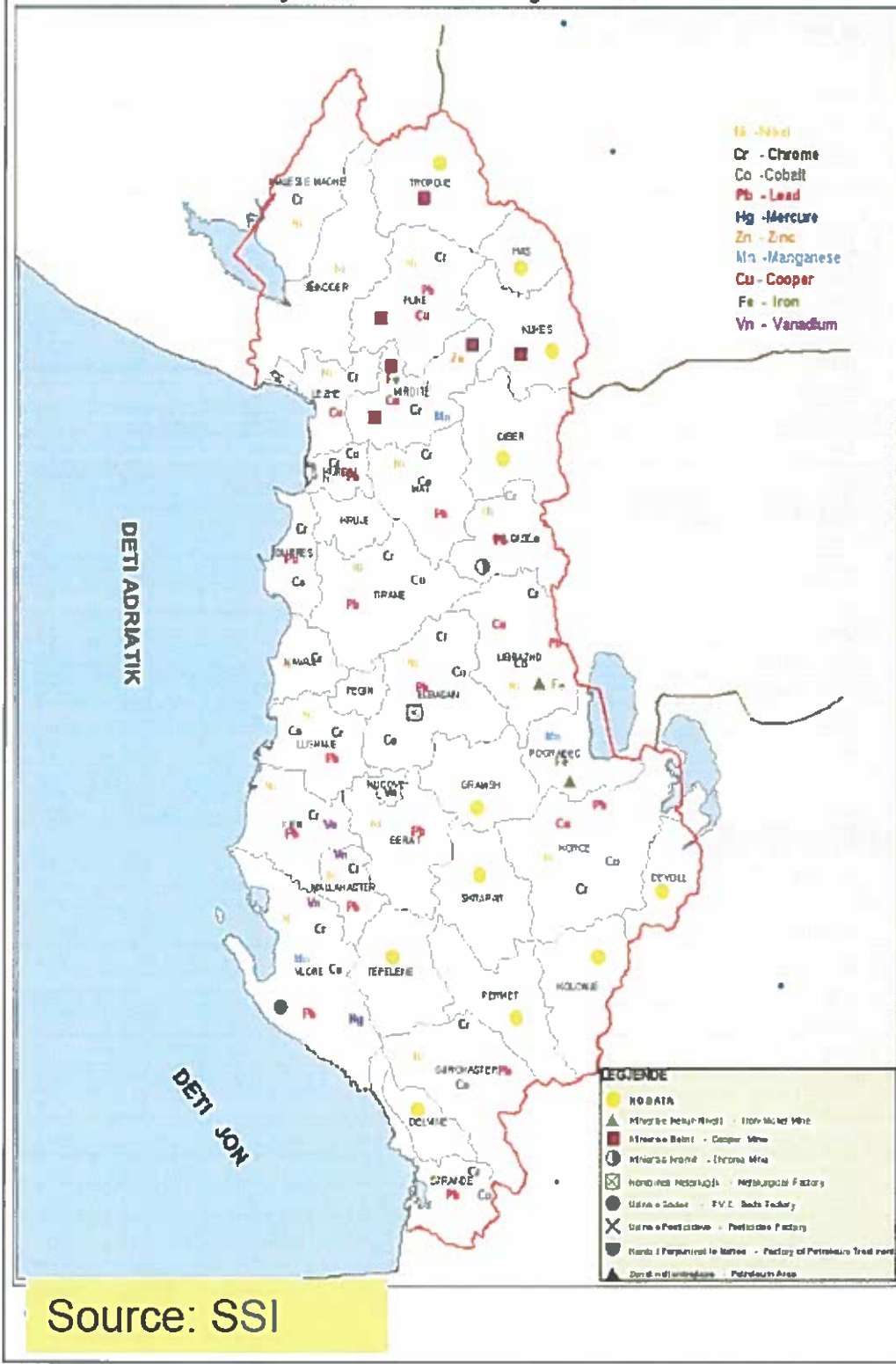

Figura 4.1.2.8 Përmbajtja totale e metaleve të rënda në nivel toksik në tokën bujqësore të Shqipërisë (burimi: "Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri", Lushaj S., Zdruli P., (ppt)).

KOMUTAT DHE FSHATRAT	Kategoria mesatar	Siperfaqje totale Ha	Ndarja në		
			Fushë	Kodër	Mal
OROSH					
Pshqesh	6	49.5	2.5	11	36
Blinisht	7	105.1	0.1	26	79
Kullaxhi	8	109	3	20	86
Mashtërkor	6	44	0	8	36
Guri Bardhë	7				
Orosh+Lgjin	8	72.8	0	4.8	68
Lgjini	8				
Bulshar+Planet	8	77.4	0	9.4	68
Planet	9				
Ndërshen	9	36.9	0	6.9	30
Lajthize	9	32.1	0	0	32.1
Nënshejt	9	23.7	0	3.7	20
Kodër-Spac	8	39.8	0	2.8	37
Gurth-Spac	9	57.4	0	2.4	55
Total		647.7	5.6	95	547.1
KTHELLË					
Prosek	6	419	10	189	220
Rrushkull	7	114	5	33	76
Ujë	6	80	6	21	53
Sthrezi	6	73	5	30	38
Perlat Qendër	6	319	7	91	221
Perlat i Sipërm	7	232	0	74	158
Trojet	7	79	0	26	53
Shebe	8	118	0	31	87
Tharr	7	52	0	14	38
Total		1486	33	509	944
FAN					
Shtrengaj+ Bisakë	7	40	0	9	31
Klos	7	98.5	0	7.5	91
Zall- Xhuxhë	7	72.6	0	8	64.6
Katundi i Ri+Konaj	9	124	0	18	106
Konaj	9				
Shëngjin+Petoq	9	67.5	0	10	57.5
Petoq	9				
Xhuxhe	9	42.7	0	4.2	38.5
Dardhëz	9	48.7	0	7	41.7
Thirrë+Sang	9	64.4	0	11.3	53.1
Sangë	8				
Hebe	9	50.7	0	7.7	43
Domgjon	8				
Gjakëz+Munellë	7+9	111.6	0	10	101.6
Total		720.7	0	92.7	628
SELITË					
Bardhaz	8	80	0	11	69
Lëkunde	8	60	0	9.5	50.5
Lufaj	9	112	0	13	99
Kurbnesh	7	83	0	12	71
Zajs	7	73	0	18	65
Kumbull	9	13	0	3	10

KOMUTAT DHE FSHATRAT	Kategoria mesatar	Siperfaqje totale Ha	Ndarja në		
			Fushë	Kodër	Mal
Merkurth	9	16	0	3.25	12.5
Kthellë e Sipërme	7	63	0	14	49
Total		500	0	84	426
RRËSHEN					
Ndërfan	5	179	4	77	98
Gëziq	7	163.7	0	61	102.7
Ndërfushas	5	158	30	50	78
Lurthi	8	43	0	10	33
Malaj Qendër	6	151	0	38	113
Malaj Epërm	8	89	0	29	60
Tena	7	64	0	16	48
N.B. Ha	6	837	0		
Kodër Rrëshen	6	221	20	118	83
Jezull	6	108	5	51	52
Fushë Lumthi	5	173	18	74	81
Sheshi	6	65	5	27	33
Tarazh	7	229.4	12	114	103
Kulme	8	25	0	5	20
Total		2506.1	94	670	904.7
RUBIK					
Fierzë	5	38	7	10	21
Bulshize	6	12	0	2	10
Rrasfiku	4	62	6	14	42
Fang	5	104	18	26	60
Katundi i vjetër	5	65	5	13	47
Munazi	6	51	6	9	36
Rreja e Velës	6	75	4	9	62
Rreja e Zëzë	6	44	0	8	36
Rrethi i Sipërm	5	43	3	10	30
Vau Shkezë	6	43	4	11	28
Livadhëz	8	28.1	0	8.1	20
Total		565.1	53	120.1	392
KAÇINAR					
Shëngjergj	7	97.5	3.5	17	77
Kacinarë	6	87	0	27	60
Shtuf	7	49	0	9	40
Arrëzi	8	50.4	0	0	50.4
Shpërdhezë	6	113	5	12	96
Kuzhneni	8	28.5	0	5	23.5
Simoni	7	56	6	11	39
Bukmirë	7	131.5	4.5	31	96
Total		612.9	19	112	481.9
Total		992.3	34.5	171	786.8

Tabela 4.1.2.2 Të dhënat mbi siperfaqet totale dhe bonitetin per çdo fshat, komunë dhe në shkallë rrethi (Burim: Drejtoria toka ujfa, dokumentacion nr 3147/17-10-1996).

Mirdita ka lloje të ndryshme të tokës për shkak të faktorëve morfogjenetik dhe morfo-klimatik. Konstituimi mbizotërues gjeologjik i territorit të Mirditës përbëhet nga shkëmbinj magmatik (ultra sedimentare themelore). Dallimet e shënuara janë gjetur në llojin e tokës bujqësore për shkak të

varieteteve të mësipërme. Në këtë zonë janë të pranishme katër rripa vertikale; Në rripin e hekurit 0-600m, tokat gri, gri dhe kafe, shpatet prej 20 deri 30 për qind dhe shtresa e hollë e tokës janë llojet mbizotëruese të tokës. Ato janë toka të varfëra në nitrogjen (N) dhe oksidfosfori (P_2O_5) dhe mesatarisht në humus dhe oksidkalium (K_2O). Niveli i aciditetit të tokës varion nga 4.5 në 6 pH. Formimi fizik i kualifikon këto toka si toka balte. Në lartësitë 600-1000 m janë kryesisht të bollshme në tokë me ngjyrë kafe, me humus. Në brezin e lartësisë 1000 deri në 1600m gjenden kryesisht toka me ngjyrë kafe të errët dhe mbi 1600m shtrihen toka kullosore alpine¹¹.

4.1.3. Gjeologjia

Shqipëria ndodhet në kufirin e jashtëm të Detit Adriatik, midis Dinarideve në veri (Mali i Zi, etj.) dhe Helenideve në jug (Greqi) (Fig. 4.1.3.1).

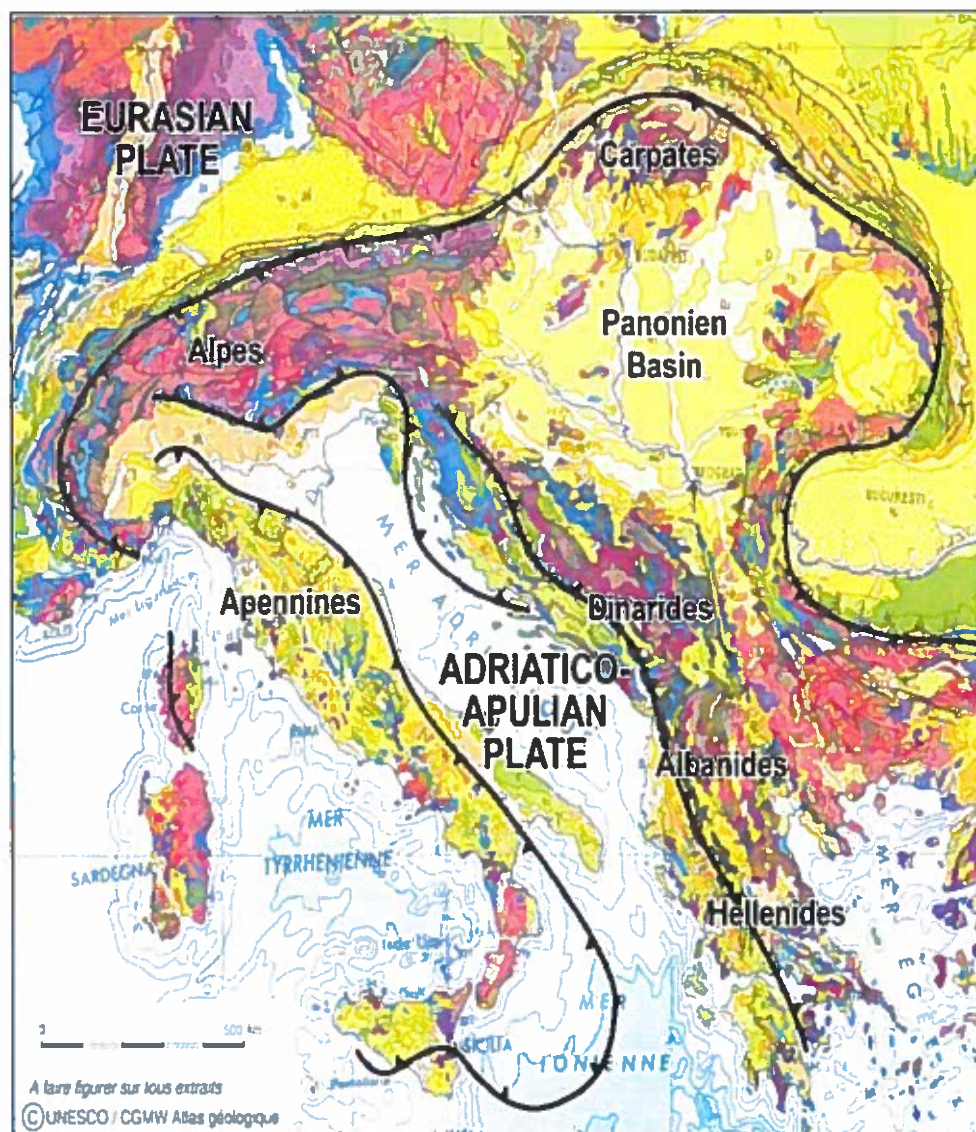

Figura 4.1.3.1: Pozicion rajonal Shqipërisë (Burimi: <http://aea-al.org/wp-content/uploads/2014/07/Geological-Overview-Albania.pdf>).

¹¹ https://issuu.com/rresheni/docs/rreshen_profile_eng, pg 18.

Gjeotektonikisht, Shqipëria është pjesë e zinxhirit Peri-Adriatik të sistemit orogjenik Alpin. Ky sistem përfshin Albanidet-Dinaridet-Helenidet dhe Apeninet, që janë produkt i subduksionit të tyre dhe historisë së kolizionit dhe aktualisht janë të ndara nga kepi Puglia- Adriatik (Fig. 4.1.3.2).

Sipas Velaj, T. (2015) gjeologjikisht, mund të dallohen tre njësi të mëdha gjeologjike në Albanide: (i) në kepin autokton Puglia-Adriatik, (ii) orogjeni i Albanideve që ndahet në Albanidet e jashtme, të zhvilluara në Shqipërinë perëndimore nga njëra anë dhe Albanidet e brendshme të Shqipërisë lindore nga ana tjetër, dhe (iii) depresioni Periadriatik.

Zona e Mirditës

Zona e Mirditës, bën pjesë në Albanidet e brëndëshme dhe përfaqësohet nga kompleksi ofiolitik me të njëjtin emër, seria vullkano-sedimentare dhe korniza karbonatike triasiko-jurasike e saj. Në këtë zonë gjithashtu përfshihen seria karbonatiko-silicore pelagjike (T2), depozitimet terrigjeno-karbonatike e karbonatike të Kretakut dhe depozitimet mollasike Pliocenike e Plio-Kuaternare të gropave kontinentale.

Ndarja në zonat gjeotektonike tregon gjeo-mjediset e krijimit të formacioneve gjeologjike dhe marrëdhëniet midis tyre. Zona në fjalë i përket zonave gjeografike Mirditë dhe Crasta-Cukalli. (Fig. 4.1.3.3).

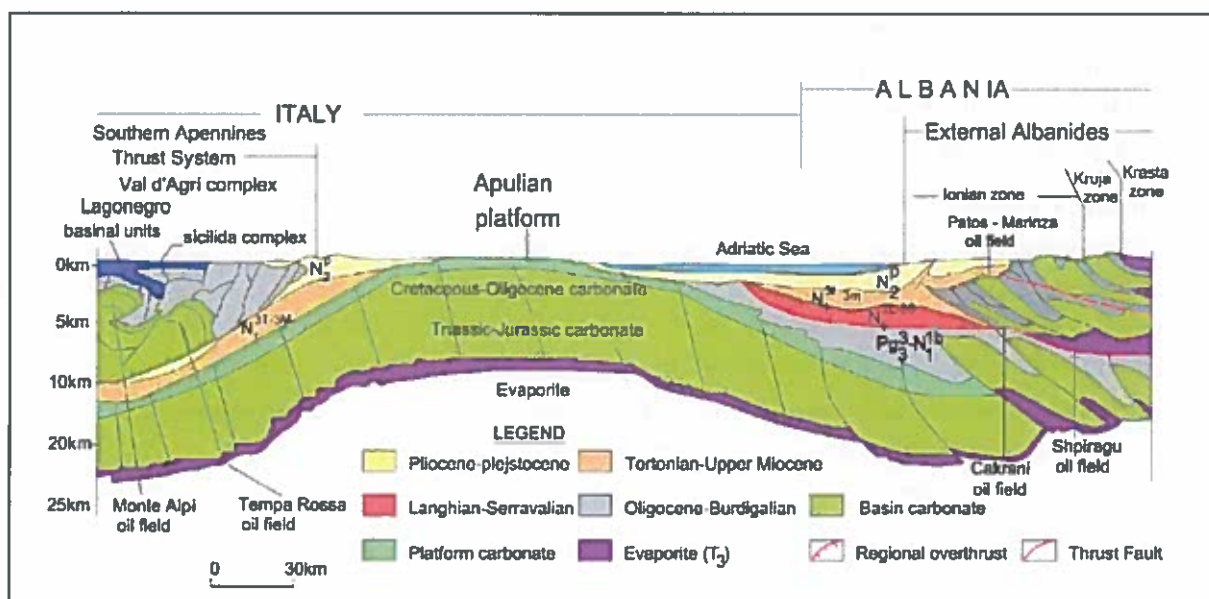

Figura 4.1.3.2: Profili rajonal në zonën e Adriatikut (Shqipëria dhe Italia) (Burimi: Velaj T., 2015).

Sipas studimit 'Gjeologjia - Gjeoresurset - Gjeorrezizet dhe Mjedisi në Bashkitë e Shqipërisë' për Bashkinë Mirditë dhe hartës Gjeologjike të Bashkisë Mirditë, shkalla 1:50.000 të Shërbimit Gjeologjik të Shqipërisë, në ndërtimin gjeologjik të rajonit në bashkinë e Mirditës marrin pjesë shkëmbinjë magmatikë e sedimentarë të përbërjeve dhe moshave të ndryshme të inkuadruar në zonat strukturalo - faciale të Mirditës, dhe nënzonës së Krastës. Kontakti në jugperëndim është elementi tektonik kryesor, ku vërehet mbivendosja e zonës Mirditëe ndaj nënzonës së Krastës. Veprimtaria magmatike në rajonin e studimit është zhvilluar gjatë Mesozoit. Prodhimet magmatike i përkasin zonave vullkanike, intruzive dhe subvullkanike. Në rajonin e studjuar ofolitet përfaqësohen nga shkëmbinjët ultrabazikë të masivëve perëndimorë (Tërbun – Kaçinarit, Rreshenit)

si dhe nga shkëmbinjtë ultrabazikë të masivëve lindorë të Kukësit dhe të Lurës, ato bazikë gabrore të Thirrë- Fan, masivi gabror Bulshar Kurbnesh, masivi plagjiogranitik i Bulshar – Kurbneshit, Perlatit, dhe më tej shkëmbinjtë vullkanogjenë bazikë – mesataro - acid në marrëdhënie tektonike me ultrabazikët. Mbulesa më e hershme e ofoliteve të rajonit përfaqësohet nga depozitimet sedimentare të titonian – valanzhinianit (J3) të cilët në Simon Bukmirë, Gziq- Malaj, Prosek – Perlat – Shebë, Blinisht – Shpal zënë një sipërfaqe të konsiderueshme. Mbulesa më e re e ofoliteve të rajonit përfaqësohet nga depozitimet e neogjen – kuartërnarit, që mbushin gropat, ultësirat ndërmaalore si në Perlat, Rrëshen-Ndërfushas, Bukmirë, Rept.

Më konkretisht, formacionet gjeologjike të gjetura në kufijtë e Bashkisë janë si më poshtë.

Në nënzonat strukturalo faciale të Krastës bëjnë pjesë formacionet e mëposhtme gjeologjike:

Pakoja e gëlqerorëve globotrunkanik (Cr2)

Takohet në Fang, Rrasfk me shtrirje juglindje-veriperëndim. Përfaqëson ndërthurje gëlqerorësh shtresorë pelitomorf, kristalorë, copëzorë e organogjen

Flishi i Mastriktianit Cr2m

Përhapen nga Katundi i vjetër Rrasfik, deri në Skuraj. Ai shtrihet në vazhdimësi normale me shkëmbinjtë karbonatik ku vijon prerja terrigjene e përfaqësuar nga “flishi i ri”. Në pozicionin normal konsiderohet si flish kalimtar i përfaqësuar nga alterime të argjilave-alevroliteve- ranorëve me shtresa gëlqerorësh të pasuar me foraminifere planktonike. Brenda masës alevrolitore e ranore e cila shpesh herë është me pamje flishi janë të vendosur në formë kaotike copa blloqesh të shkëmbinjëve të ndryshëm si sedimentare efuzive, intruzive të dimensioneve e moshave të ndryshme të ardhur nga zona tektonike të ndryshme.

Depozitimet e Paleocen – Eocenit Pg1-2

Përhapen nga Katundi i vjetër në Rrasfk. Përfaqësojnë pjesën e sipërme të “flishit të ri”. Duke qenë se vendosen në pjesën më të madhe mbi flishin e pjesës së sipërme dhe kanë të njëjtën fushëpërhapje gjeografike e strukturale me këto depozitime. Litologjikisht këto depozitime janë të ngjashme me ato të Mastriktianit të sipërm. Ato përfaqësohen nga flish e flishoide, kryesisht ranoro alevrolitore të alternuar, me shtresa të trasha ranore deri masivë horizontal konglomeratë. Në bazë të foraminifereve planktonike dhe nanoplanktonitike këto depozitime datohen si të Paleocenit të sipërm – Eocenit të mesëm.

Në zonën strukturalo faciale të Mirditës pjesë e së cilës është dhe bashkia Mirditë veçohen këto njësi litologjiko- stratigrafike: Bazamenti, Ofilitet dhe Mbulesa.

Teritori i bashkisë Mirditë ndërtohet nga këto depozitime:

Depozitimet triasiko – jurasike (T3 – J1).

Formacioni vullkanogjeno sedimentarë (T2-J1).

Depozitimet e Jurasikut Mesëm - Sipërm (J2 -J3).

Melanzhi Mirditë (Pakoja argjilite me copa) J3.

Depozitimet e J3t – Cr1v.

Depozitimet e kretakut të poshtëm(Cr1). (Barem-Apt).

Depozitimet e kretakut të sipërm (Cr2).

Depozitimet mollasike të Neogjen-Kuaternarit (N2-Q).

Depozitimet Kuaternare.

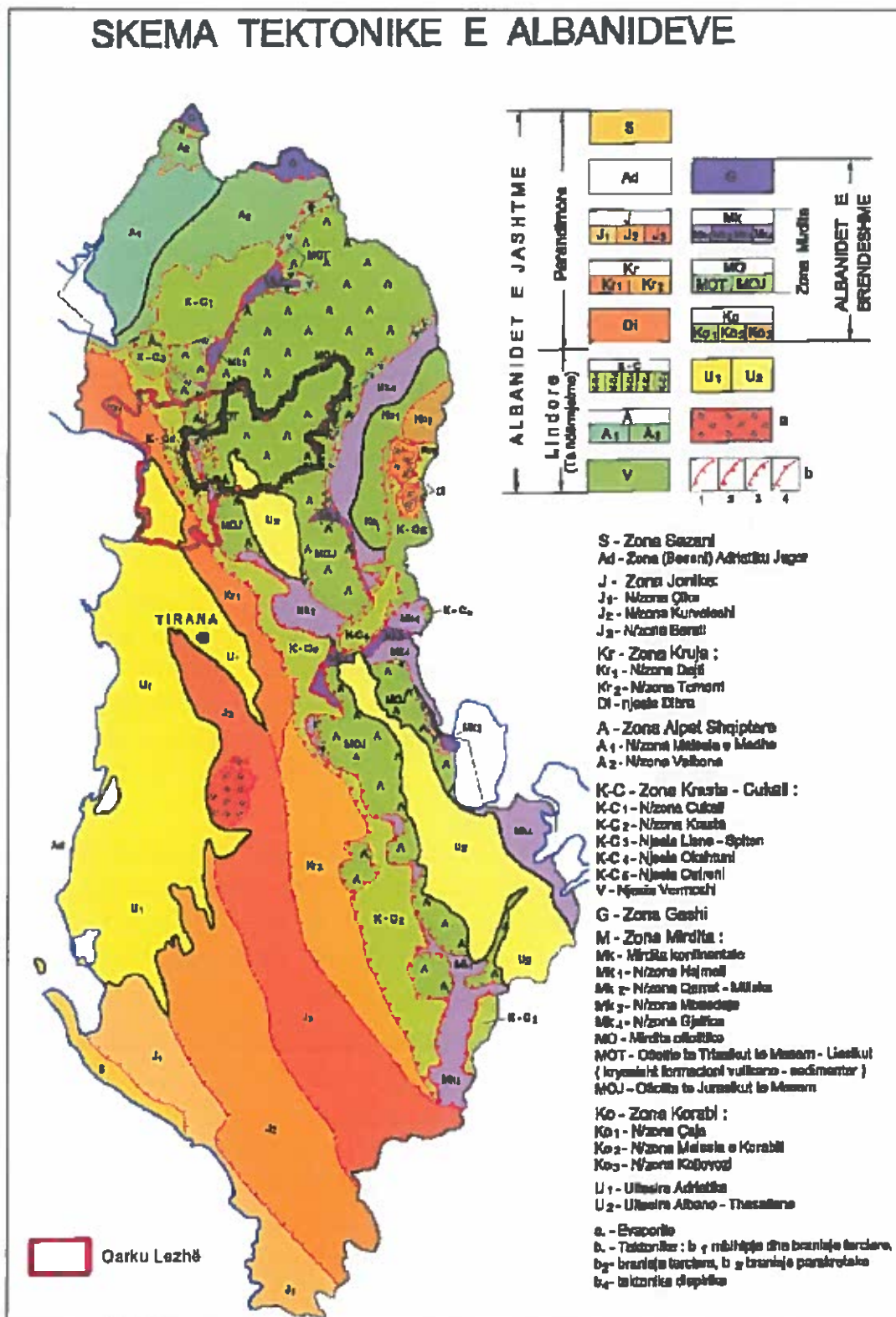

Figura 4.1.3.3: Harta skematike e njëzive tektonike në Shqipëri. Shënohet pozicioni i Bashkisë Mirditë. (Burimi: Harta Gjeologjike Qarku Lezhë, Shkalla 1:100.000, e modifikuar nga autori).

Depozitimet triasiko – jurasike (T3 – J1)

Zhvillohen në perëndim të Rubikut – Velë– Qafë Kishë me zgjatim veriperëndimor e vijueshmëri suksesive mbi serinë karbonate silicore (T2). Në përgjithësi përfaqësohen nga gëlqerorë biomikritik pllakorë, gëlqerorë mergelor të ndërthurur me ndërshtresa e elementë silicorësh radiolaritik. Paraqiten me ngjyrë gri, gri të bardhë me nuancë rozë. Moshë e këtyre shkëmbinjve është përcaktuar nga algat, ostrakodët, bivalvorët, radiolarjet që datojnë Triasin e Sipërm. Janë takuar dhe foraminifere involutina (T3 – J1), trashësia arrin deri në 310 m.

Formacioni vullkanogjeno sedimentare (T2-J1)

Këto formacione përhapen në pjesën perëndimore të rajonit me shtrirje nga Fangu, Rubik, Rrënja e Zezë, Velë , Qafë Kinxhel. Pjesa e poshtme e kësaj prerje përfaqësohet nga bazalte të alteruara me rreshpe argjilore, argjilo silicore, tufë të rreshpëzuara, ndërshtresa gëlqerorësh, xhami vullkanik etj. Në zona të ndyshme takohen dhe linza ranori. Pjesa e sipërme (vullkanitet me ndërshtresa sedimentare) kanë përhapje në vendburimin e rajonit Rubik, përroi i Lakrit, Rrënja e Velës etj. Zhvillimin më të plotë e ka në vendburimin Rubik e përfaqësuar nga bazalte të mbështetjes jastëkore si masive me ndërthurje radiolarjesh, rreshpe argjilore-silicore argjilore etj. Në kontakt të formimeve vullkanogjen-sedimentare më shkëmbinj të ultrabazik takohet një trashësi amfolitësh e gjendur më shumë në zonën Rreja e Zezë dhe Rreja e Velës. Trashësia e shkëmbinjëve vullkanogjen-sedimentar arrin deri 500 m.

Depozitimet Jurasikut Mesëm - Sipërm (J2-J3)

Këto depozitime përfaqësohen kryesisht nga silicorë radiolaritik. Në rajonin tonë të studimit silicorët radiolaritik të Jurasikut mesëm e të sipërm shtrihen mbi vullkanitet. Kështu në rajonin Gurth Spaç, Blinisht - Kullaxhi silicorët radiolaritikë shtrihen transgresivisht mbi shkëmbinj të andezitik dhe mbulohen normalisht nga melanzhi “blocks in matrix) të cilët datohen si të Jurasikut të Mesëm. Përcaktimet moshore të silicorëve radiolaritikë në zonat: Kaçinar, Gëziq, Peshqësh, Shpal, Perlat, Rubik datojnë me Jurasikun e Mesëm.

Melanzhi Mirditë (Zona argjilite me copa) (J3)

Përfaqëson një njësi litostratigrafike me përbërje mjaft heterogjene. Zhvillohet pothuajse në të gjithë rajonin duke mbushur boshëllëqet eroziono-tektonike të krijuara gjatë rrudhosjes intensive të shkëmbinjëve të bazamentit. Takohet në Fang, Rubik-Qafë Munaz, Velë, Qafë-Kinxhel, Gëziq-Shtanë, Kaçinar, Rrëshen (Sheshaj-përroi Lumthit), Perlat, Lëkundë-Bardhaj, Malaj, Tarazh, Tene Serrisht, Kullaxhi-Blinisht, Kodër Spaç, Gurth-Mushtë, Simon etj.).

Moshë e tyre nuk është përcaktuar me saktësi. Disa studime e konsiderojnë të periudhës së fundit (J2-J3.) dhe disa të tjerë të J3t - Cr1v.

Ky formacion përbëhet nga një matriks argjilor i ngjyrosur në gri, gri të gjelbërt, me zotërim të blloqeve të ranorve arkozë, vende vende me pjesëmarrje të konglomerateve. Copat dhe blloqet janë vendosur pa ndonjë rregull. Ata përfaqësohen nga gëlqerorë Triasikë e Jurasikë dhe më të vjetër, vullkanite tipike të formacionit vullkano-sedimentarë Triasiko - liasik (bazalte, trahite alkaline, albitofre). Me punime shpimi brenda saj janë takuar sulfure Cu-S masivë (Bukmirë deri në 2m), (Lëkundë 10cm), Perlat, Rubik, Gurth etj.

Këto depozitime në sektorët e këtij rajoni kanë trashësi vertikale të dukshme deri 350-400 m, të matura me shpime në Kimëz, Mushtë. Për sektorët më perëndimorë, si në Kaçinar - Simon - Kalur ato vlerësohen deri 600m.

Depozitimet e J3t – Cr1v.

Këto depozitime përhapen në Rubik, Fierzë, Rrëshen, Derven, Kurbnesh – Lufaj, Nënshajt – Konaj – Shëngjin – Xhuxhë. Përfaqësohen nga depozitime, si konglobrekçie ofolitike, ndërthurje mergeloreranore-konglomeratike, etj. dhe kanë një trashësi rreth 300 – 400m. Ofolitet përbërës të këtyre depozitimeve përfaqësohen nga andezite, diorite kuarcore, plagjiogranite, etj. Shkëmbinjtë karbonatikë përfaqësohen nga copra, blloqe, olistolite me përbërje të ndryshme.

Depozitimet e Kretakut të Poshtëm(Cr1). (Barem-Apt)

Këto formime përfaqësohen nga depozitimet terigjeno-karbonatike të Barremian-Aptianit. Kanë përhapje të gjërë në malin e Munellës (që shënojnë fillimin e prerjes) deri mbi Domgjon, Mushtë dhe Livadhet e Buta e Bisakë të Fanit, ndërsa në lindje ato fillojnë në Baremian e shkojnë deri në Senonian nga Lufaj në Kurbnesh – Mali i Shenjtë – Shëngjin – Xhuxhë – Zepe.

Depozitimet e kretakut sipërm (Cr2).

Zhvillohen kryesisht në pjesën lindore dhe juglindore të rajonit me përhapje nga Guri Nuses, Mali Shenjtë duke formuar kuota të larta të relievit. Janë vazhdim i depozitimeve të kretakut të poshtëm dhe përfaqësohen nga gëlqerorë biomikritikë, turbiditikë shtrësesëm deri masivë të facies neritike. Në ndonjë rast në kreun e prerjes takohen gëlqerorë pllakore me globotrunkana.

Depozitimet mollasike të Neogjen-Kuaternarit (N2-Q)

Kanë përhapje të rëndësishme dhe pozicionohen në mënyrë transversale mbi ofolitet Perlat, Prosek, Ura Cekajve, Bukmirë etj, melanzhin Mirditë Perlat Qendër, Sheshaj përroi Lumthit etj, dhe formimet terrigjeno-karbonatike të flishit të hershëm, Ujë - Shtrez (Unja) - Sheshaj etj. Në seksione duket e përfaqësuar nga: Ndërthurje ranorësh me argjila e ndërshtresa konglomeratesh të pangopura. Më lart ndërthurje ranorësh me konglomerate dhe në pjesët më të sipërme konglomerate me shtresa e linza ranorësh, rrallë alevrolite.

Përbërësit litologjik kanë trajta shtresore linzore me rënie të butë 200 dhe karakterizohen me ndryshime faciale. Përbërësit copëzorë janë të rrjedhur nga formacionet e zonës Mirditë të përfaqësuar nga ofolitet (gabror, ultrabazik, vullkanite), kuarcite, ranore, gëlqerore, silicore etj. Trashësia e këtyre formimeve arrin deri 140 – 150m e në pjesët anësore 40 – 50m.

Pleistocen – Holocenit – Qp – h

Depozitime të përziera aluviale – deluviale – proluviale, brekçie shpatësh, zhavore, rëra. Në rajonin e studimit këto depozitime zënë një sipërfaqe të konsiderueshme të rajonit. Takohen nga veriu në drejtim të jugut duke filluar nga fshati Hebe, Domgjon, Thirrë, Shëngjin, Klos, Kurbnesh, Lëkunde, Bardhaj, Perlat, Velë, Kaçinar, Shëngjergj, Peshqesh, Blinisht. Përfaqësohen nga material të padiferencuar me zaje jo fort të rrumbullakosura, të cilët kanë përbërje të shkëmbinjëve gëlqerorë, ultrabazik, bazik, vullkanite, alevrolito - argjilore me ngjyrë të kuqe, që janë çarë shkatërruar gërryer dhe transportuar. Gjithashtu, dallohen depozitimet e fundit të shpatit me argjila ngjyrë kafe. Sot ato përbëjnë dhe tokat bujqësore të fshatrave të mësipërme.

Holoceni i vonshëm (Qh2)

Depozitime aluviale: Këto janë depozitimet që takohen në shtratin e lumit, Fan, Fan i madh, Fani i Vogël, Urakës, lumi i Shutrijes, lumi i Shpërthazës, përroi i Velës ku përfaqësohen nga zhavorre, alevrite, argjila, llum argjilor. Këto depozitime kanë qënë dhe janë objekt i shfrytëzimit të inerteve në disa vende të lumit Fan nga rajoni Rrëshen deri në Skuraj pasi përfaqësohen nga zhavore, zhure dhe rëra.

Ofolitët Jurasike

Në rajonin e bashkisë Mirditë shkëmbinjtë ofolitik kanë një përhapje të madhe duke zënë sipërfaqe të konsiderueshme të rajonit. Në vendosjen e tyre vihet re një zonalitet tërthor i shprehur me praninë e shkëmbinjëve ultrabazik e vullkano - sedimentarë në pjesët anësore dhe të shkëmbinjëve gabroplagiogranitik vullkanogjen në pjesët qendrore.

Ato përfaqësohen nga ofolitët e tipit perëndimor (MORB) që përbëhen nga sekuenca ultramafike, sekuenca plutonike kryesisht gëlqerore e tipit magmatik, dhe sekuenca vullkanike bazaltike e tipit MORB që mbulohen nga silicorët radioaktivë.

Ofolitët e tipit lindor (SSZ) përbëhen nga, sekuenca plutonike gabrore (të tipit gabronorit) - plagiogranitikë, kompleksi i dajkavë paralele dhe sekuenca vullkanike bazalto-dacitike që mbulohet nga silicorët radiolaritikë.

4.1.4. Erozioni i tokës dhe Shkretëzimi

Në territorin e Bashkia të Mirditë janë evidentuar elemente rreziku gjeologjik me pasojë dëmtimin e objekteve inxhinierike (rrugë, ura, ndërtesa etj) si dhe mundësi të zhvillimit të tyre në të ardhmen. Është bërë vlerësimi i rrezikut duke dhënë shkallën e zhvillimit dhe përhapjes në sektore të vecantë të territorit. Si elemente rreziku kemi paraqitur rrëshqitjet, Rrëshkitjet, vatrat e erozionit, konet e depozitimit, zonat karstike, linjat tektonike aktive, shtretërit e lumenjve, tërmetet. Shumica e rrëshqitjeve dëmtojnë rrugë, toka bujqësore, vreshtari, banesa e objekte social- kulturore. Më pak prej tyre dëmtojnë kullota e zona pyjore.

Rrëshqitjet: Janë fenomene gjeodinamike të krijuara si rezultat i prishjes së ekuilibrit natyror dhe zhvendosjes së masës shkëmbore për efekt të forcës së gravitetit nga kuotat më të larta drejt kuotave më të ulëta. Prishja e ekuilibrit natyror të shpateve dhe krijimi i rrëshqitjeve favorizohet nga një seri faktorësh me karakter aktiv dhe pasiv. Mbizotërimi i njërit prej faktorëve dhe bashkeveprimi më të tjerët çon në përshpejtimin e fenomenit të rrëshqitjes. Sektorët më të predispozuar për rrëshqitje janë ata të përhapjes së shkëmbinjve mollasike (N2) të përfaqësuar nga argjila, alevrite, ranorë e konglomerate me çimentim të dobët argjilor, zonat e përhapjes së formacionit të pakos argjilite me copa(J3), të flishit të hershëm (J3 – Cr1), zonat e përhapjes së depozitimeve eluvialo deluviale me trashësi që vendosen mbi shkëmbinj të përjarruar, zonat me zhvillim të fenomenit të erozionit fundor në shtretërit e përrenjve e lumenjve.

Rrëshkitjet janë karakteristike për shpatet me pjerrësi të madhe dhe të ndërtuar nga shkëmbinj të fortë. Shkaku i lindjes së tyre janë çarjet e shkëmbit nga procesi i tjetërsimit fizik duke e ndarë atë në blloqe të madhësive të ndryshme. Në rajon janë takuar rrëzime të shkëmbinjve karbonatike e ultrabazikë kryesisht në luginat e thella të Fanit të Madh e të Vogël, në afërsi të autostradës Rrëshen – Kalimash, në zonën e Shëngjinit(gëlqerorë) si dhe në afërsi të Gurit Gjon (Kurbnesh). Më pak janë takuar blloqe të rëna shkëmbinjsh magmatik në fshatin Malaj. Zonat e prekura nga Rrëshkitjet kanë përmasa të kufizuara si në shtrirje dhe në gjërësi (lartësi të shpateve). Në zonat Kurbnesh-Kumbull dhe Rejs-Fan gjenden blloqe të shumtë të rënë në token bujqësore dhe në objekte të tjera.

Figura 4.1.4.1 Rrëshqitje në depozitimet e N2(Ndërfushaz) (Burim: SH.GJ.SH. 2014 "Gjeoresurset dhe Gjeorrezizqet në Qarqet e Shqipërisë, Qarkut i Lezhës").

Vatrat e erozionit: Veprimtaria shkatërruese e ujit (reshjet atmosferike, rrjedhjet ujore) nxisin erozionin tek shkëmbinjtë e ndryshëm. Erozioni varet nga veçoritë e relievit, ndërtimi gjeologjik, klima dhe mbulesa vegetatale. Rol kryesor luan relievi malor dhe kodrinor, copëtimi horizontal dhe vertikal, etj. Rajoni duke qënë i tipit kodrinor malor i ka të zhvilluar të dy tipet e erozionit si erozionin sipërfaqësor dhe atë fundor. Erozioni sipërfaqësor shprehet me gërryerjen e sipërfaqes së tokës, mbartjen dhe depozitimimin e produkteve të shkatërrimit nga kuotat më të larta në kuotat më të ulta, nga ujrat e reshjeve atmosferike dhe vetë pasha e këtyre produkteve. Në mjaft sektorë fenomeni i erozionit sipërfaqësor favorizohet nga mbulesa e varfër bimore. Efektet shkatërruese të këtij erozioni janë veçanërisht në relievet e pjerrta me mbi 20° të ndërtuar kryesisht nga shkëmbinj të butë apo të tjetërsuar. Kështu kemi formimin e shumë rrëqeve, përroskave si dhe thellimin dhe zgjerimin e përrenjëve duke krijuar vatra erozive dhe humbur sasi të mëdha toke bujqësore. Erozioni sipërfaqësor është i zhvilluar në fshatrat, Prosek, Sheshaj, Kodër Rrëshen, Ndërfushaz, etj. Vatrat erozive janë të përhapura në rajonin e Gurth – Spaçit, Simon- Kaçinarit, Bukmirës stj. Erozioni fundor shprehet në gërryerjen që krijojnë lumenjtë dhe përrenjtë në formacionet ku ato kalojnë, në shpërlarjen e coprave të eroduar dhe transportimin përgjatë rrjedhës së tyre. Në kohe me reshje të bollëshme dhe forca e gërryerjes dhe transportimit është e lartë. Erozioni fundor është i takuar në rrjedhën e sipërme të lumenjve Fan i Madh dhe i Vogël, si dhe të disa përrenjve si përr. Shebes, Zmesë (Tarazh), përr. i Zhuve (Prosek), përr. Jezullit (Tarazh). Shpesh erozioni fundor është faktor kryesor i aktivizimit të rrëshqitjeve. Nga ana gjeologjike gërryerjeve më të fuqishme në rajon i janë nënshtruar shkëmbinjtë flishor dhe flishoidal që zenë sipërfaqe të kufzuar.

Shtretërit e lumenjve: Janë trajtuar si fenomene rreziku gjeologjik për dy aspekte: 1– në energjinë e lartë shkatërruese që zotërojnë kur sasia e reshjeve të rëna është e madhe dhe pozicioni i lumit është në rrjedhën e sipërme apo të mesme të tij. 2. Në njohjen e historisë së zhvillimit të luginës (meandreve të tij) pasi shpesh mund të shkatërrojnë ndërtimet e bëra mbi to. Veprat inxhinierike që mund të rrezikohen janë veprat e artit (ura) në rrugët, pendët apo argjinaturat (mbrojtjet tërthore) në shtratin e lumit si dhe sipërfaqe toke të ndërtuar nga depozitime të shkrifëta. Vendosija e impianteve të fraksionimit poshtë urës së Vaut Shkezë ka bërë që rrjedha e lumit të përplaslet me bregun e majtë në fshatin Rrethin e Epër. Nga ndryshimi i drejtimit të rrjedhës është shkaktuar erozioni i brigjeve dhe humbje e tokës bujqësore. Janë aktivizuar rrëshqitje dhe është dëmtuar rruga e vjetër nacionale. Poshtë qytetit të Rubikut në drejtim të urës së Matit ushtrojnë

aktivitet disa subjekte prodhimi inertesh. Lënia dhe grumbullimi i depozitave të mëdha të inerteve në shtrat, mund të ndikojë negativisht në rrjedhën e lumit Fan.

Kone depozitimi: Janë trajtuar si fenomene rreziku. Në territorin e qarkut kemi konturuar tipin e konit të depozitimi proluvial. Konet e depozitimit me origjine proluviale përfaqësohen nga popla, guralece e zhavorre të sjella në grykëderdhjen e perrënjve në lumë. Janë bazamente shumë të mira për ndërtimet, por shpesh mund të jenë pre e rrezikut të madh të shkatërrimit të tyre si rezultat i prurjeve të menjëhershme dhe të bollshme në kohë rrebeshesh. Keto prurje duke qenë të përbëra nga shkëmbinj të fortë dhe duke patur energji shumë të larte, shkatërrojnë çdo gjë që gjejnë përpara duke përfshirë edhe objektet inxhinierike që gjenden aty. Një kon i tillë takohet në zonën e Repsit, në grykëderdhjen e përroit të Spaçit në lumin e Fanit të Vogël.

Figura 4.1.4.2 Pamje satelitore e konit proluvial Reps (Burim: SH.GJSH, 2014 "Gjeoresurset dhe Gjeorreziqet në Qarket e Shqipërisë, Qarkut i Lezhës").

Zonat karstike: Këto zona rreziku gjeologjik shfaqen në fusheperhapjen e shkëmbinjve gëlqerore. Në brendësi të masivit karbonatik zhvillohen hapësira karstike të fshehta të cilat bëjnë të paqëndrueshëm truallin që reflektohet në sipërfaqe dhe nga çasti në çast ky truall mund të pësojë lëvizje vertikale nga lart – poshtë.

Linjat tektonike aktive: Krijojnë zona të paqëndrueshme në hapësira të gjera, paqëndrueshmëri e cila vjen si rezultat i lëvizjes së diferencuar të blloqeve të ndryshëm shkëmborë. Edhe pse këto lëvizje janë shumë të ngadalta, ato mund të bëhen tepër kërcënuese në rastet e ndodhjes së terrmeteve, pasi energjia e grumbulluar godet në këto zona, me gjendje të ndryshme sforcimesh, duke lënë deformime mbetëse.

Tërmetet: Janë trajtuar si rreziqe gjeologjike pasi lidhen me thyerjet e thella tektonike. Në këtë rast tërmetet janë sizmogjene që lidhen me prishjet ose çarjet që krijohen në gjatësi e gjerësi të ndryshme. Nga tërmetet, së bashku me deformimin e trojeve, deformohen ose shkatërrohen edhe objektet inxhinierike.

4.1.5. Sizmiciteti

Shqipëria është një vend i aktivitetit të moderuar sizmik, megjithatë shumë qytete dhe zona rurale janë shkatërruar nga tërmete të ndryshme me intensitet të madh dhe të moderuar. Vlerësimi i rrezikut sizmik në një rajon mund të bazohet në shpërndarjen e tërmeteve intensive historike (të regjistruara dhe jo) dhe në strukturën e tërmeteve dhe në aktivitetin neotektonik të zonës. Në

Shqipëri janë identifikuar zona të aktivitetit sizmik (zona ku janë regjistruar vatra sizmike), përgjatë të çarave aktive dhe zonave të parjeve. Në veçanti ato njihen si: I. Brezi sizmik bregdetar **Jonian-Adriatik**, në buzën lindore të mikro-pllakës së Adrias me shtrirje veriperëndim-juglindje; II. Brezi sizmik **Peshkopi-Korçë** me shtrirje veri-jug dhe III. Brezi sizmik **Elbasan-Dibër** me shtrirje veri-lindje.

Në Skemën 4.1.5.1 tregohen pikat fokale të tërmeteve me përmasa $M \geq 5$ për shekullin e 20-të nga ku dallohen zonat e mësipërme. Në bazë të kësaj skeme, bashkia e Mirditës gjendet jashtë zonave sizmike, por kjo nuk përjashton mundësinë e ndikimit nga një tërmet në shkallë të gjerë në rajonin më të gjerë.

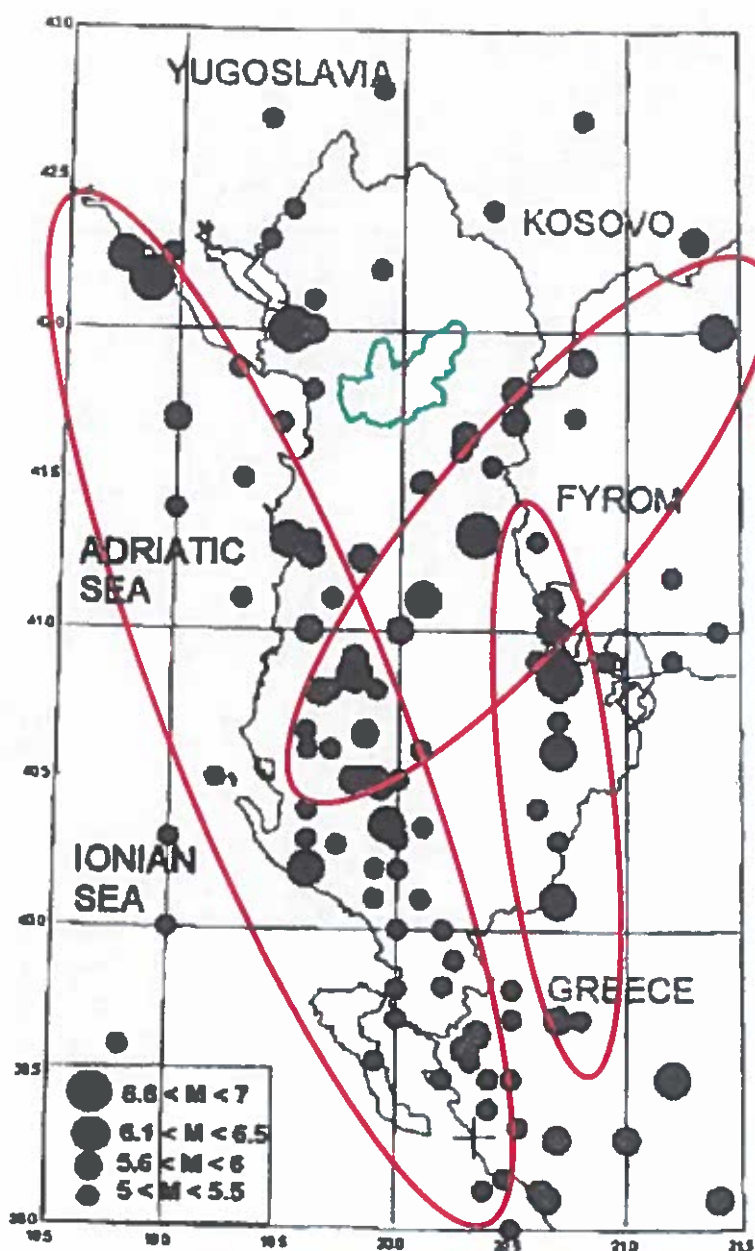

Figura 4.1.5.1: Epiqendrat e tërmeteve në Shqipëri me $M \geq 5.0$ për shekullin e 20-të. Shënohen tre zonat e dallueshme sizmike dhe pozicioni i Bashkisë Mirditë. (Burimi: Aliaj S. et al., 2010).

Sipas një ndarjeje të veçantë të Shqipërisë në 10 zona sizmike (figura 4.1.5.2), Bashkia i përket zonës EAB Eastern Albanian Background (EAB) një zonë që përfshin pjesën e brendshme të Shqipërisë dhe rajonet fqinje që shtrihen në lindje të zonave bregdetare dhe nuk përfshihen në asnjë nga zonat e përmendura në tabelën e mëposhtme (figura 4.1.5.3)

Figura 4.1.5.2: Sizmiciteti i Shqipërisë. Pikat e kuqe tregojnë tërmetet e përdorura për vlerësimin e riskut, pikat gri përfaqësojnë tërmete të tjera. Shënohet pozicioni i Bashkisë Mirditë.

Përveç kësaj, Shqipëria karakterizohet nga një aktivitet intensiv mikrosizmik (figura 4.1.5.4), siç është shfaqur pas instalimit dhe funksionimit të ASN, i cili ka 13 stacione të pajisura me sizmografë me regjistrim analog me periudhë të shkurtër, me tre-komponentë (ASN, i cili përfshin 13 stacione të pajisura sizmografë të një periudhë të shkurtër të regjistrimit analog të tre variablave)

(figura 4.1.5.5). Në bashkinë Mirditë, aktiviteti mikro-sizmik është i rritur në kufijtë e saj veri perëndimor, duke treguar aktivitet të butë neotektonik (figura 4.1.5.4).

 Istituto Nazionale di Geofisica e Vulcanologia Database of Individual Seismogenic Sources 							
Seismicity parameters of Albania							
Table 1. Parameters for the ten seismic source zones							
Zone Name / Code	Zone Area (km ²)	Earthquakes used	Beta	Alpha (No)	M _x	Rate of M>6 p.a.	Rate density
Ohrid-Korca, KO	2760	44	1.44	242	6.9	0.0315	11.4
Kukesi-Peshkopia, KP	1480	21	1.75	481	6.9	0.0104	7.0
Ionian Coast, IC	16600	151	1.40	692	7.0	0.115	6.9
Elbasani-Dibra-Tetova, EDT	2660	46	1.99	3142	6.9	0.0167	6.3
Penadriatic Lowland PL	7460	75	1.61	914	7.0	0.0458	6.1
Lezha-Ulqini, LU	5140	39	1.52	293	7.2	0.0272	5.3
Skopje, SK	3300	5	2.08	2541	7.2	0.00913	2.8
Shkodra-Tropoja, ST	1570	11	1.99	778	6.9	0.00418	2.7
Peja-Prizreni, PP	1740	5	2.03F	418	6.8	0.00173	1.0
Eastern Albanian Backgr. EAB	57200	75	2.03F	6075	6.5	0.0199	0.35

Notes: Skopje values adopted from [22]. "Rate density" is 10⁶ times annual rate for M>6 per km². F=slope fixed as discussed in text.

Figura 4.1.5.3: Tabela e listave të parametrave të dhjetë zonave të burimeve sizmike të Shqipërisë. Zona e burimit në det të hapur e Shqipërisë Jugore bie në rajonin e quajtur BJ (Bregdeti Jonian) (nga Aliaj et al., 2004) (Burimi: <http://diss.rm.ingv.it>).

Bazuar në tërmetet historike dhe të regjistruara nga stacione sizmologjike, brenda dhe jashtë Shqipërisë, Sulstarova et al. (1980) është hartuan një hartë që përcakton zonat e intensitetit sizmik (figura 4.1.5.6). Në bazë të kësaj harte Bashkia Mirditës i takon zonave VIII dhe VII.

Sipas studimit "Zonimi sizmik në Shqipëri duke përdorur një qasje përcaktuese", (B. Muço et al., 2000) vlerat DGA për Shqipërinë (figura. 4.1.5.7 a) janë në gamën 68-311 cm/s². Zona me vlera më të mëdha është një vend i vogël në jug të Shqipërisë, në kufi me Greqinë (DGA mbi 300 cm/s²). Zona e dytë mbulon 80% të territorit shqiptar (DGA ndërmjet 150 dhe 300 cm/s²). Zona e tretë (DGA ndërmjet 80 dhe 150 cm/s²) është e shpërndarë në të gjithë territorin e Shqipërisë, nga veriu në jug. Zona e fundit vazhdon në pjesën veriore të Shqipërisë (DGA ndërmjet 40 dhe 80 cm/s²).

Vlerat e shpejtësisë (figura. 4.1.5.7 b) mund të ndahen në dy zona, e para (V midis 15 dhe 27.1 cm/s²) që mbulon shumicën e pjesëve jugore dhe juglindore të Shqipërisë dhe e dyta (V ndërmjet 8 dhe 15 cm/s²) që mbulon shumicën e pjesës qendrore dhe veriore të vendit. Gjithashtu janë gjetur disa pika të vogla me shpejtësi ndërmjet 4 dhe 8 cm/s, në pjesën veriore të Shqipërisë. Për sa i përket zhvendosjes (fig 4.1.5.7 c), mund të ndahet në dy zona: një shumë në jug të Shqipërisë, në pjesën lindore dhe në pjesën veriperëndimore (D në mes të 7 dhe 9.7 cm) dhe një tjetër në më shumë se 80% të territorit shqiptar (D në mes të 3,5 dhe 7 cm).

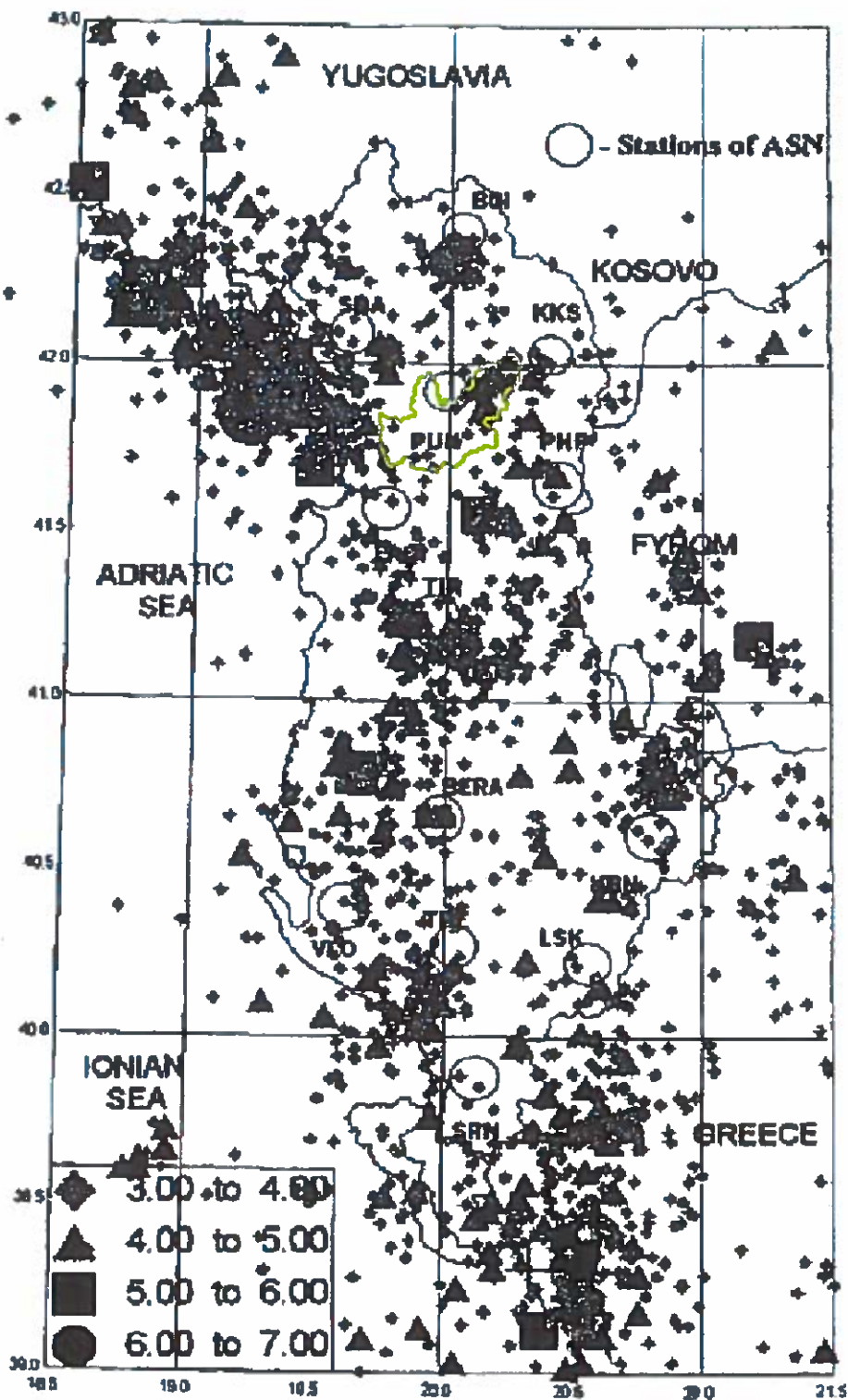

Figura 4.1.5.4: Tërmetet në Shqipëri $ML \geq 3.0$ për periudhën 1976-1995 dhe stacionet e Rrjetit Sizmologjik Shqiptar. Shënohen si pozicioni i Bashkisë Mirditë. Burimi: Muço B. et al., 2000).

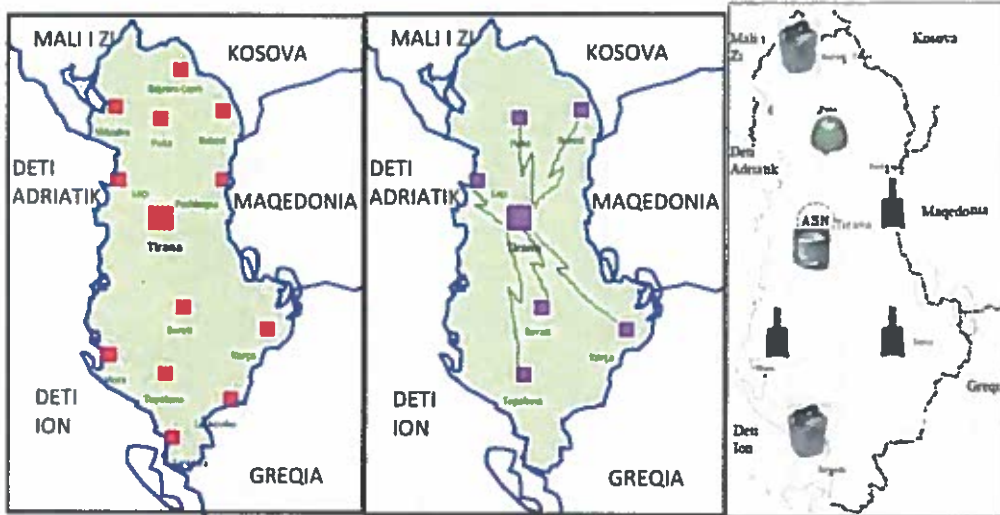

Figura 4.1.5.5: Rrjeti Sizmologjik Shqiptar (ASN) deri në fund të vitit 1999 (majtas), stacionet ASN me instrumenta digitale GBV-316 (në qendër) dhe stacioni i ASN me transmetime satelitor (djathtas)

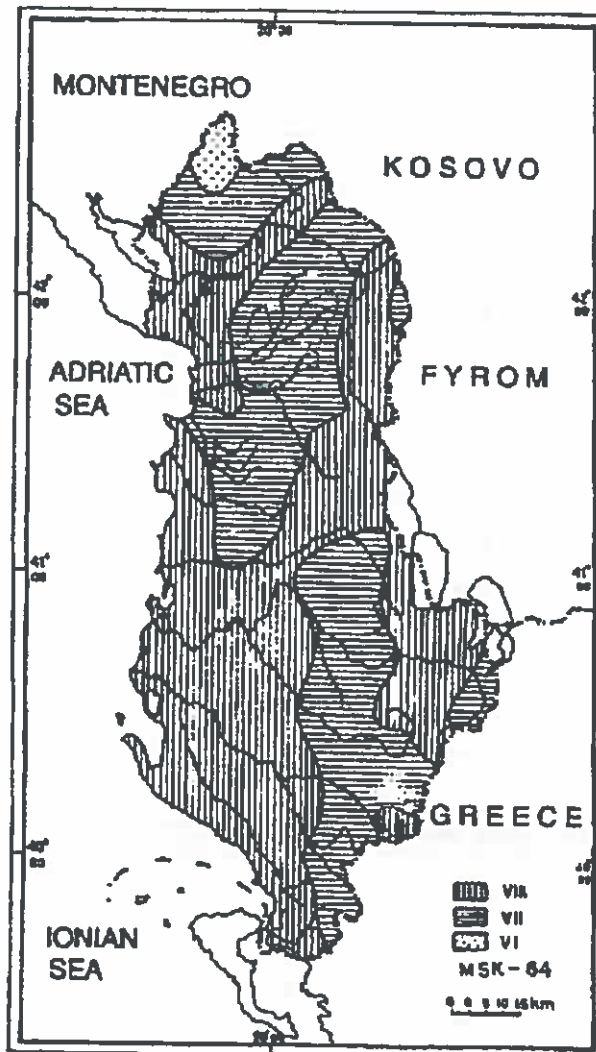

Figura 4.1.5.6: Zonimi sizmik i Shqipërisë në shkallën 1:500.000 (nga Sulstarova et al., 1980). Shënohet pozicioni i Bashkisë Mirditë. Burimi: Muço B. et al., 2000)

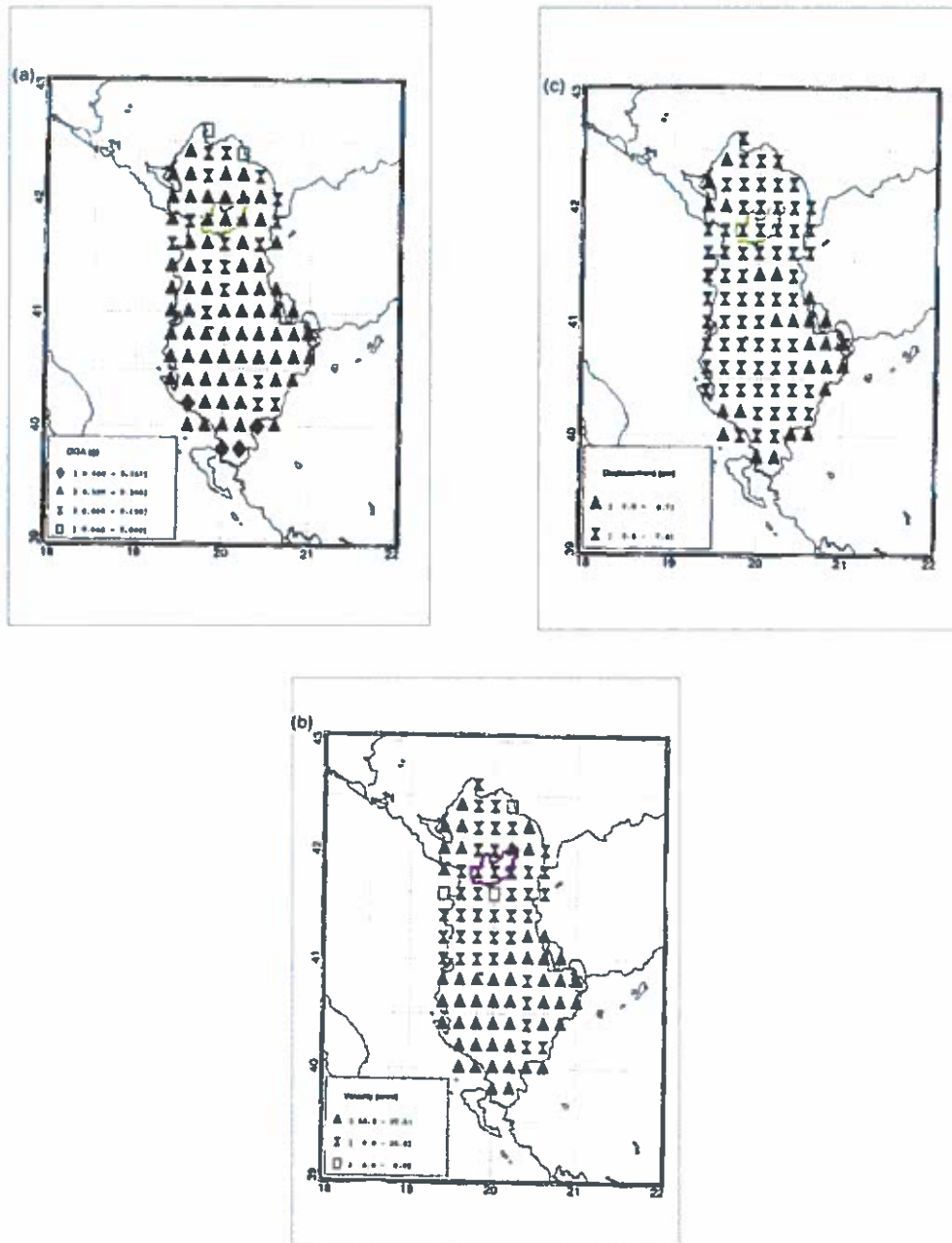

Figura 4.1.5.7: Vlerat e parametrave lëkundjes së tokës: (a) Projekti i Përshpejtimit të Tokës (b) Shpejtësia (c) Zhvendosja. Shënohet pozicioni i Bashkisë Mirditë (Burimi: Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania, Aliaj S., et al, 2010)

Rajoni	Koordinatat		Probabiliteti	PGA		SA		
	N	E		0.01 s	0.2 s	0.5 s	1.0 s	2.0 s
MIRDITË	41.92	20.15	10%/10	0.093	0.23	0.125	0.063	0.029
			10%/50	0.144	0.383	0.217	0.11	0.054
Kaçinar	41.89	19.89	10%/10	0.105	0.262	0.144	0.073	0.033
			10%/50	0.179	0.484	0.274	0.14	0.067
Kthellë	41.74	19.94	10%/10	0.087	0.224	0.127	0.066	0.03
			10%/50	0.142	0.37	0.232	0.125	0.059
Orosh	41.87	20.08	10%/10	0.093	0.23	0.125	0.063	0.029
			10%/50	0.144	0.383	0.217	0.11	0.054
Rrëshen	41.77	19.87	10%/10	0.094	0.237	0.132	0.069	0.031

Rubik	41.77	19.77	10%/50	0.154	0.402	0.245	0.129	0.062
			10%/10	0.114	0.28	0.152	0.078	0.034
Selitë	41.75	20.12	10%/50	0.208	0.507	0.304	0.157	0.072
			10%/10	0.085	0.218	0.121	0.061	0.026
			10%/50	0.127	0.35	0.206	0.107	0.053

Tabela 4.1.5.1: Vlerat e riskut sizmik (PGA dhe SA (g)) për 4 bashki dhe komuna në Shqipëri me propabilitet 10%/10 vjet (95 vjet periudhë kthimi) dhe 10%/50 vjet (475 vjet periudhë kthim) në kushte terreni shkëmbor. (Burimi: Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania, Aliaj S. et al., Academy of Science of Albania, 2010).

4.2. Ajri

Ndotësit kryesorë të cilët ndikojnë në cilësinë e ajrit janë: NO₂, O₃, SO₂, CO, PM₁₀, PM_{2.5} dhe benzeni të cilët emetohen nga djegia e lëndës fosile për energji dhe transport. Ozoni (O₃) është një ndotës sekondar i cili formohet nga oksidimi i ndotësve primarë në prani të rrezatimit diellor, i cili ndikon në ndryshimin e klimës globale. Oksidet e Squfurit dhe Azotit në bashkëveprim me lagështinë e ajrit kthehen në acide dhe depozitohen në tokë në formën e shiut acid i cili është i dëmshëm për bujqësinë dhe për mjedisin në përgjithësi. Ndotja e ajrit nga kimikatet, grimcat e pluhurit ose materialet biologjike shkaktojnë shqetësime ose dëmtime tek njerëzit dhe organizmat e tjera duke ndikuar negativisht në mjedisin natyror. Burimet e ndotjes së ajrit mund të kenë origjinë natyrore ose antropogjenike. Efektet shëndetësore shkaktuar nga ndotësit e ajrit klasifikohen si ndryshime fiziologjike dhe biokimike të lehta deri në vështirësi në frymëmarrje, nuhatje, kollitje dhe probleme kardiake e respiratore.¹²

Në Bashki, ndotja e ajrit është pjesërisht për shkak të ndotjes së shkaktuar nga aktivitetet minerare. Përdorimi i makinerive gërmuese apo shkatërrimi i pasurisë pyjore, përqendrimi mbetjeve nga materialet inerte (rërë, zhavorr), i mineraleve dhe materialeve minerare dhe prej gurorëve, ndikojnë në ndotjen e ajrit përmes shpërndarjes së kokrizave të tyre në atmosferë. Gjithashtu lëvizja e automjeteve (sidomos teknologjia e vjetër e tyre apo automjetet që nuk mirëmbahen siç duhet) dhe djegia e drurit për ngrohje gjatë muajve të dimrit ngarkojnë dhe rëndojnë më tje cilësinë e ajrit.

Përmbajtja e grimcave totale (LNP) dhe atyre të respirueshme (PM₁₀, PM_{2.5}, PM₁), në atmosferën urbane nuk është sinjifikative, në përgjithësi janë brenda normave të lejuara të Standartit Shqiptar, (Ministria e Mjedisit - 2012 - 2014).

Për emisionet e gazta nuk ka të dhëna të hollësishme për shkak të mungesës së stacionit të regjistrimit. Në të ardhmen, përfundimi i ndërtimit të autostradës Durrës-Kukës-Prishtinë në Orosh pritet të jetë burimi i ndotësve të gaztë të ajrit nga qarkullimi i shpeshtë i automjeteve. Gjithashtu edhe djegia e drurit (e cila është burimi kryesor i ngrohjes për banorët vendas) është përgjegjëse për lëshimin e sasive të konsiderueshme të grimcave dhe ndotësve të gaztë të ajrit, por nuk është e mundur vlerësimi përfundimtar i pasojave.

Sipas Bankës Botërore emetimet e CO₂ për frymë për vitin 2011 arritën në 1.61 tonë metrikë. Në bazë të popullatës së Bashkisë për vitin 2011, emisionet e dioksidit të karbonit janë vlerësuar në 22,103*1,61 = 35,585.83 tonë metrikë.

¹² Ministria e Mjedisit, "Raporti për Gjëndjen e Mjedisit, 2014".

Njësia administrative	Nivelet PM 2.5	NOx (ton/vit) - 2015	SOx (ton/vit) - 2015	CO ₂ 2013
Rrëshen	15 µg/m ³	61-100	16-30	14965.1
Rubik	16 µg/m ³	31-60	16-30	7571.8
Selitë	17 µg/m ³	16-30	1-15	1266.5
Kthellë	15 µg/m ³	3-15	1-15	3755.3
Fan	16 µg/m ³	16-30	1-15	5060.9
Orosh	15 µg/m ³	3-15	1-15	3228.3
Kaçinar	14 µg/m ³	16-30	1-15	1727.2

Tabela 4.2.1: Vlerësime për ndotjen atmosferike në Bashkinë Mirditë (Burimi: http://www.dpuk.gov.al/ndermarrje_info_txt.php?id=943&idn=52).

4.3. Faktorët klimatike

Shqipëria është një vend mesdhetar. Klima e saj karakterizohet nga dimër i lagësht, i butë dhe verë e nxehtë dhe e thatë. Regjimi i klimës ndikohet herë pas here nga sistemet atmosferike, si përplasje nga Oqeani Atlantik i Veriut dhe Deti Mesdhe, dhe anticiklone që vijnë nga Siberia dhe Azoret. Një faktor tjetër kyç që ndikon në klimën është afërsia me detin. Territori i Shqipërisë është i ndarë në katër zona të ndryshme klimatike: Mesdhetare Fushore, Mesdhetare kodrinore, Mesdhetare kontinentale dhe Mesdhetare Malore.

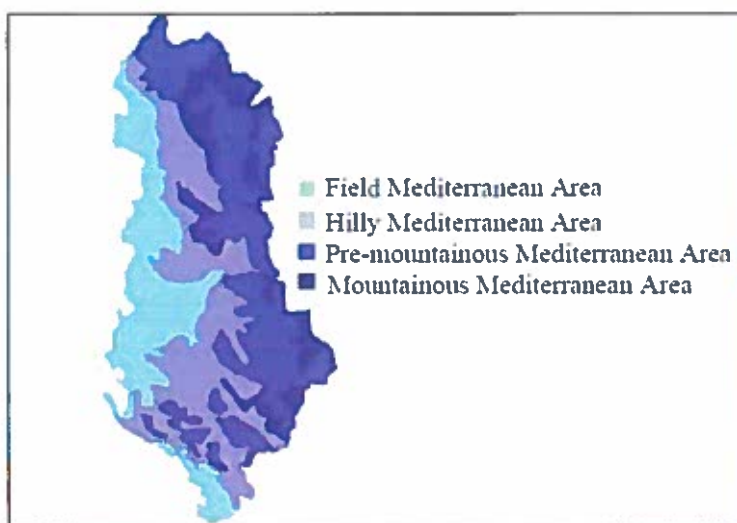

Figura 4.3.1: Ndarja klimaterike në Shqipëri (IHM 1978). (burimi: <http://aea-al.org/climate-characteristics-of-albania/#>)

Bashkia Mirditë i takon kategorisë së klimës mesdhetare kodrinore. Më specifikisht:

FAN

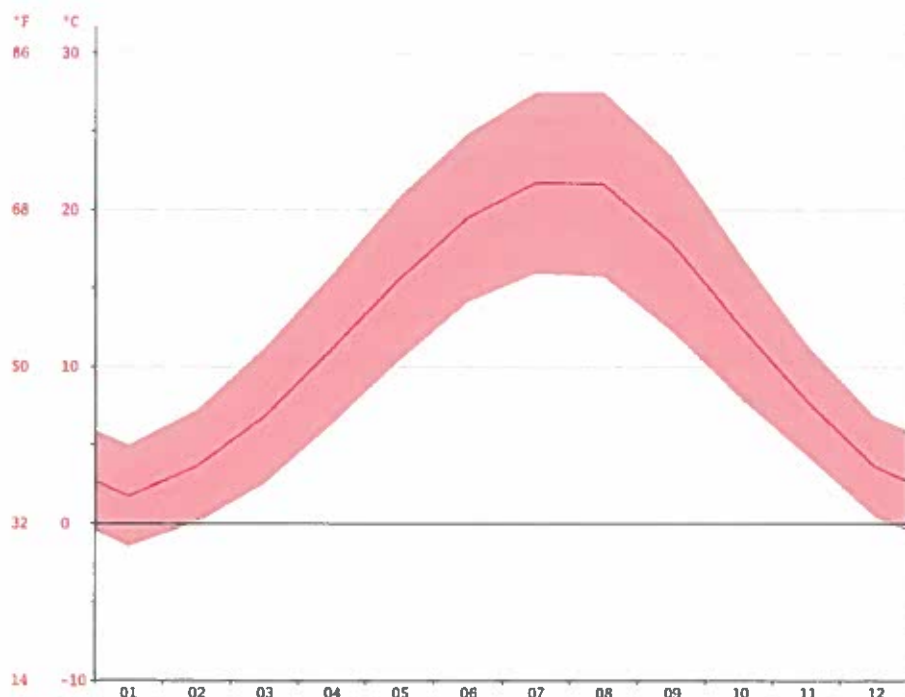
Komuna ka një klimë mesdhetare malore kontinentale. Klima është e ngrohtë dhe e butë. Ajo ka një sasi të konsiderueshme të reshjeve gjatë vitit, madje edhe gjatë muajve të thatë. Reshjet mesatare vjetore janë 1180 mm. Muaji më i thatë është Korriku me 44mm reshje shiu dhe muaji me reshjet më të larta është Nëntori me 152 mm. Temperatura mesatare vjetore në FAN është 12°C. Muaji më

i ngrohtë i vitit është Korriku dhe Gushti me temperaturë mesatare 21.7°C dhe 21.6°C, respektivisht. Muaji më i ftohtë është Janari dhe temperatura mesatare është 1,7°C. Reshjet janë më të ulëta në Korrik, me një mesatare prej 48 mm dhe pastaj janë muajt Gusht dhe Qershor. Sasia më e madhe e reshjeve ndodh në Nëntor me një mesatare prej 152 mm dhe Dhjetor me një mesatare prej 143 mm.

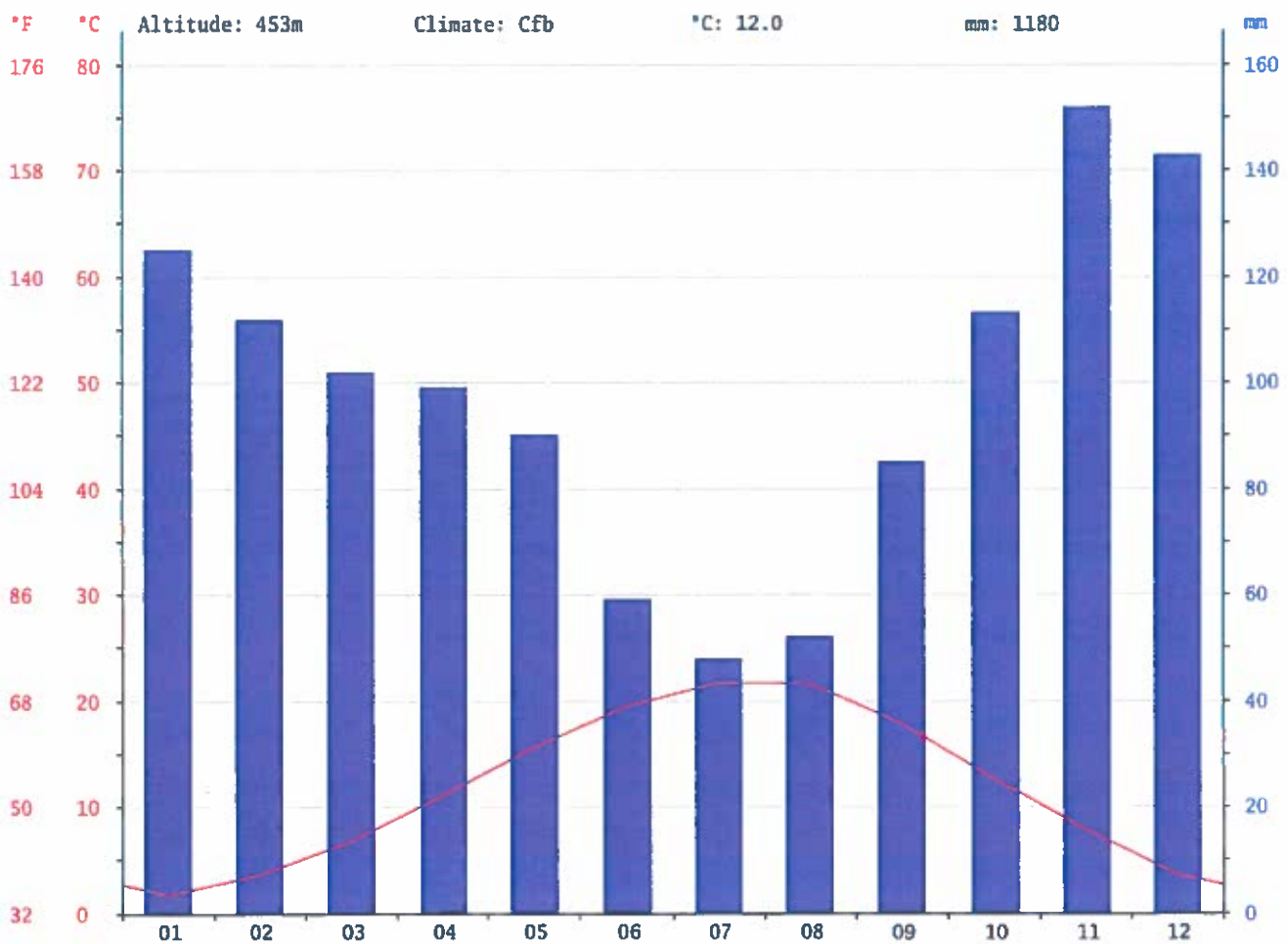
	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December
Avg. Temperature (°C)	1.7	3.6	6.8	11.1	15.6	19.5	21.7	21.6	17.8	12.6	7.8	3.6
Min. Temperature (°C)	-1.5	0	2.5	6.3	10.4	14.1	15.9	15.7	12.2	8	4.3	0.4
Max. Temperature (°C)	5	7.2	11.2	15.9	20.9	24.9	27.5	27.5	23.4	17.2	11.4	6.8
Avg. Temperature (°F)	35.1	38.5	44.2	52.0	60.1	67.1	71.1	70.9	64.0	54.7	46.0	38.5
Min. Temperature (°F)	29.3	32.0	36.5	43.3	50.7	57.4	60.6	60.3	54.0	46.4	39.7	32.7
Max. Temperature (°F)	41.0	45.0	52.2	60.6	69.6	76.8	81.5	81.5	74.1	63.0	52.5	44.2
Precipitation / Rainfall (mm)	125	112	102	99	90	59	48	52	85	113	152	143

Tabela 4.3.1: Të dhënat historike të motit- FAN (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.1: Grafiku i temperaturës, FAN (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.2: Grafiku i klimës – FAN (burimi: <https://en.climate-data.org>).

KTHELLË

Klima në Kthellë është e ngrohtë dhe e butë. Reshjet janë të rëndësishme dhe bien gjatë muajve më të thatë. Reshjet mesatare në vit janë 1200 mm. Muaji më i thatë është Korriku me 49 mm reshje shiu dhe muaji me shumicën e reshjeve është Nëntori me 155 mm.

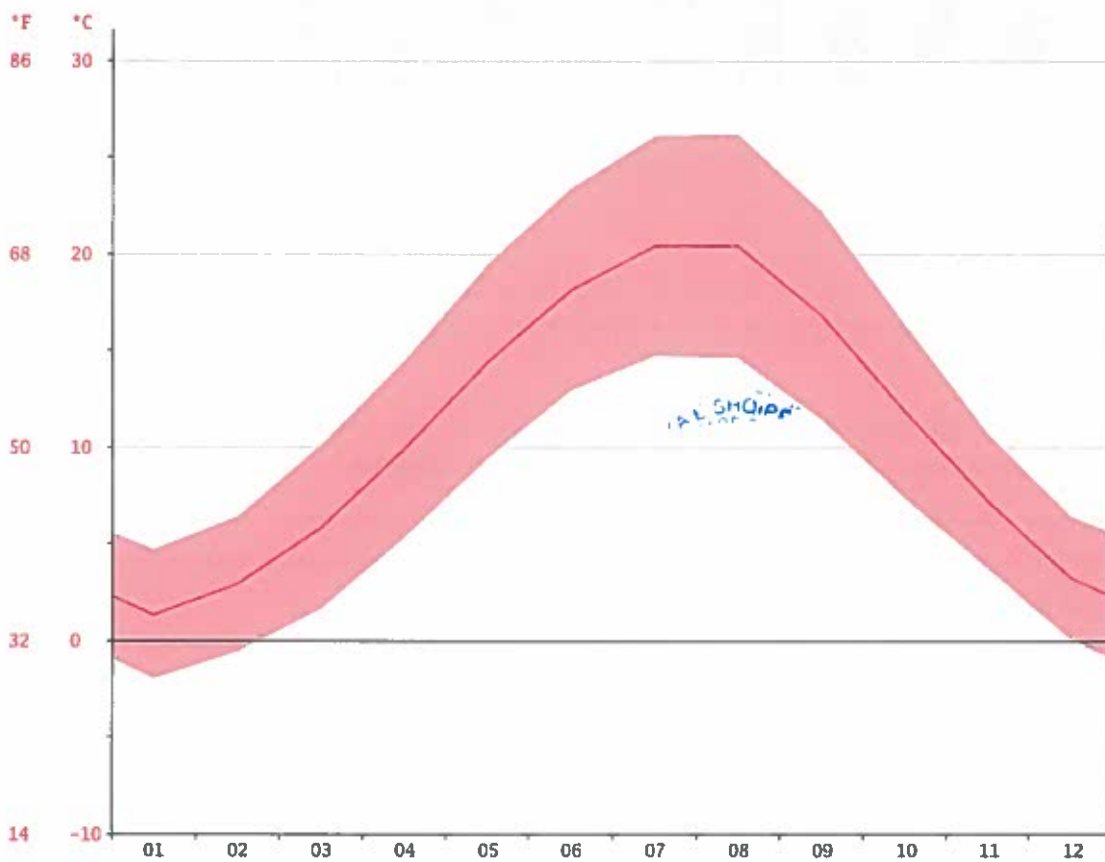
Temperatura mesatare vjetore është 11°C. Muaji më i ngrohtë i vitit është Korriku dhe Gushti me një temperaturë mesatare prej 20.4°C, ndërsa muaji më i ftohtë është Janari me temperaturë mesatare 1.3°C.

Reshjet ndryshojnë nga 155 mm në Nëntor, që është muaji me reshjet më të mëdha në 100 mm në Mars; në verë ato nuk kalojnë më shumë se 62 mm.

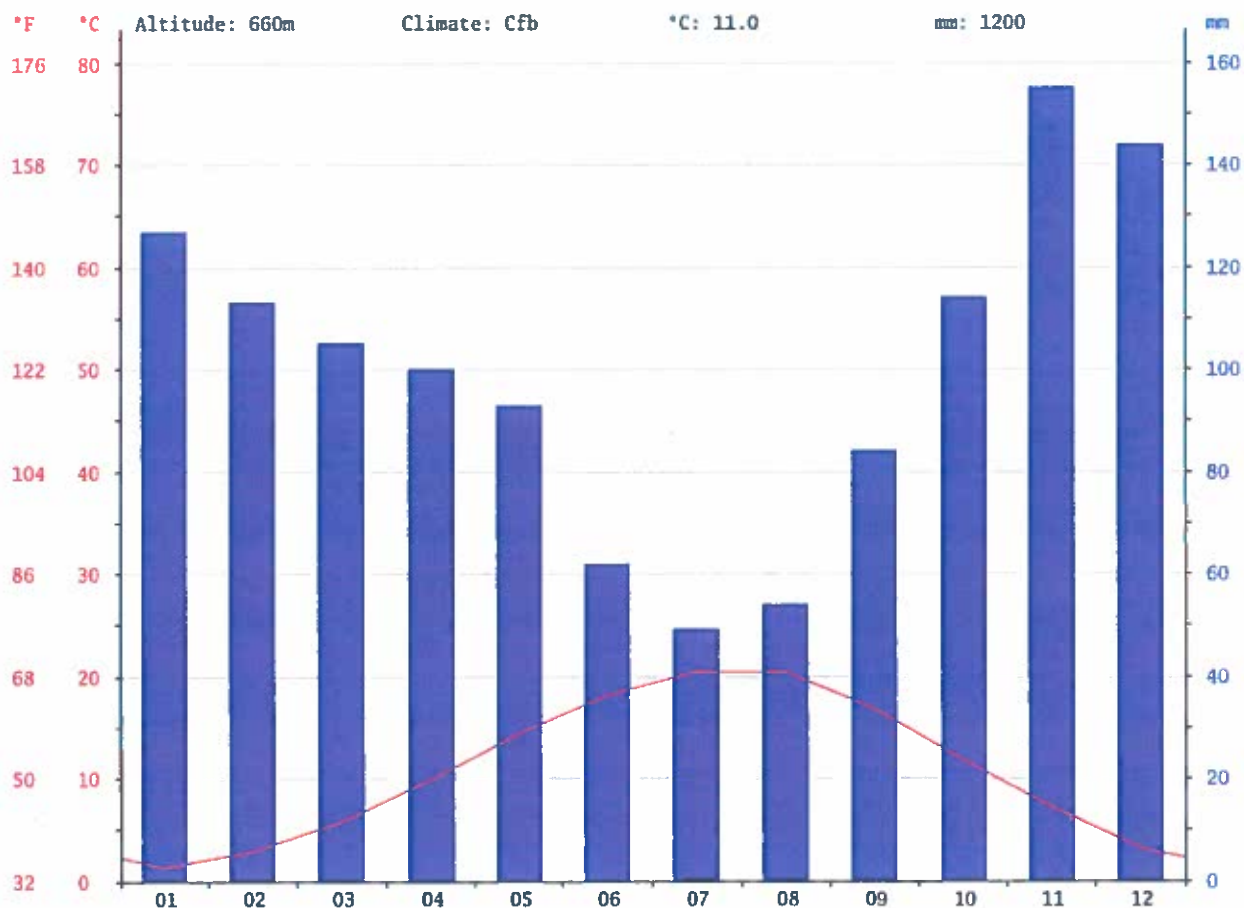
	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December
Avg. Temperature (°C)	1.3	2.9	5.8	9.9	14.4	18.1	20.4	20.4	16.8	11.8	7.2	3.2
Min. Temperature (°C)	-2	-0.6	1.6	5.3	9.4	12.9	14.7	14.6	11.4	7.3	3.7	0
Max. Temperature (°C)	4.7	6.4	10.1	14.5	19.5	23.4	26.1	26.2	22.2	16.3	10.7	6.4
Avg. Temperature (°F)	34.3	37.2	42.4	49.8	57.9	64.6	68.7	68.7	62.2	53.2	45.0	37.8
Min. Temperature (°F)	28.4	30.9	34.9	41.5	48.9	55.2	58.5	58.3	52.5	45.1	38.7	32.0
Max. Temperature (°F)	40.5	43.5	50.2	58.1	67.1	74.1	79.0	79.2	72.0	61.3	51.3	43.5
Precipitation / Rainfall (mm)	127	113	105	100	93	62	49	54	84	114	155	144

Tabela 4.3.2: Të dhënat historike të motit – KTHELLË (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.3: Grafiku i temperaturës, KTHELLË (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.4: Grafiku i klimës – KTHELLË (burimi: <https://en.climate-data.org>).

OROSH

Për shkak të pozitës së saj gjeografike, kjo zonë ka një klimë mesdhetare para malore dhe malore. Klima klasifikohet si e ngrohtë dhe e butë. Oroshi ka një sasi të konsiderueshme të reshjeve gjatë vitit.

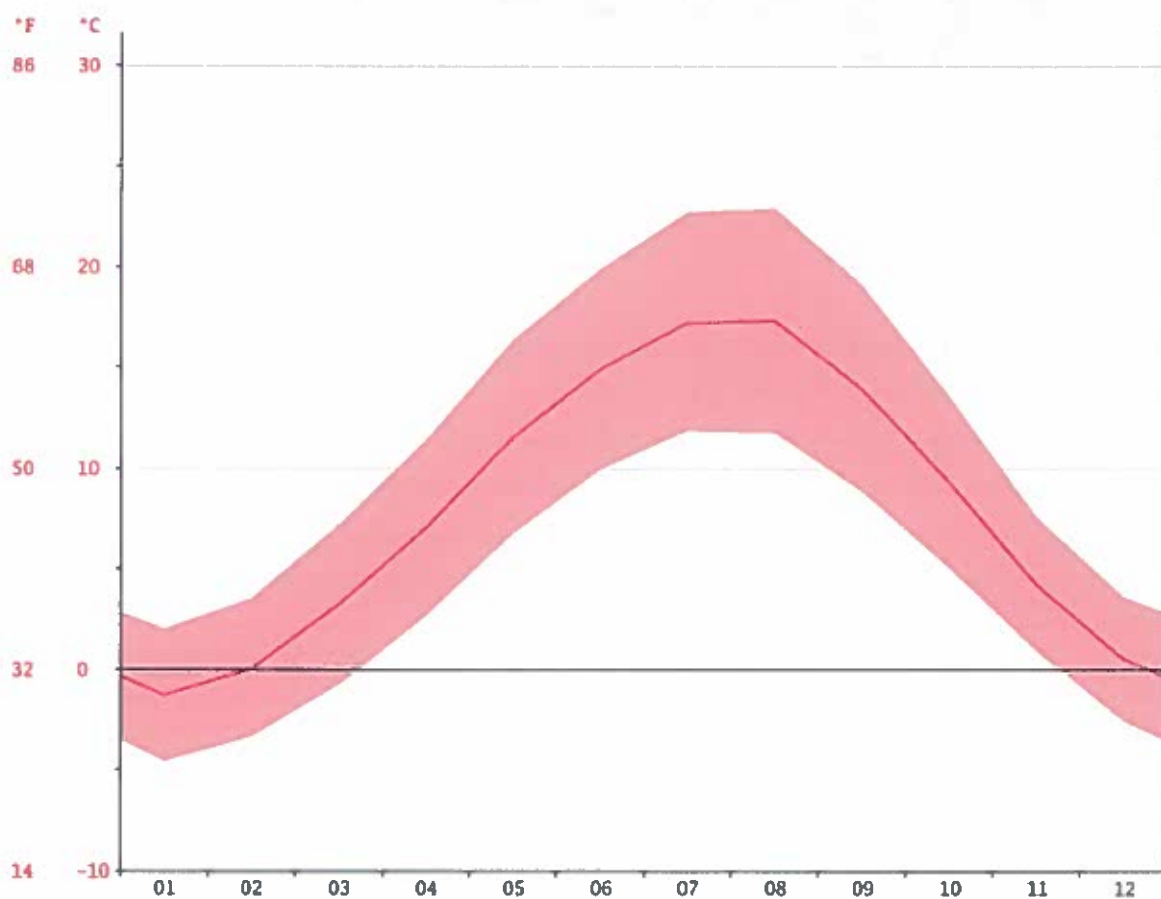
Temperatura mesatare vjetore në Orosh është 8.1°C. Temperatura mesatare më e lartë zhvillohet në Gusht dhe është vetëm 17.3°C dhe muaji më i ftohtë i vitit është Janari me -1.3°C.

Reshjet vjetore janë 1195 mm. Pjesa më e madhe e reshjeve bie në Nëntor dhe është 146 mm dhe sasia më e vogël është 59 mm dhe ndodh në Korrik. Ndryshimi i reshjeve midis muajve më të thatë dhe më të lagësht është 87 mm.

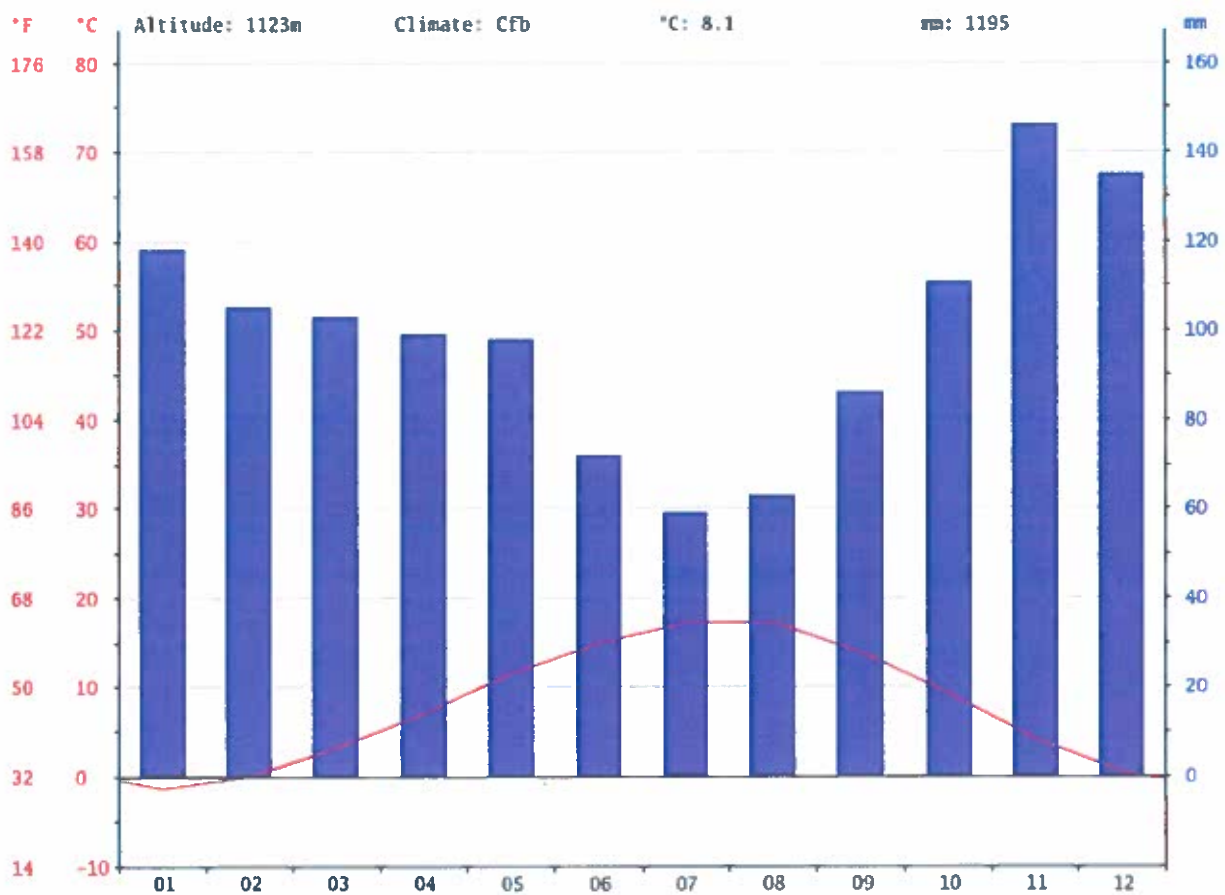
	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December
Avg. Temperature (°C)	-1.3	0	3.2	7	11.5	14.9	17.2	17.3	13.9	9.3	4.2	0.5
Min. Temperature (°C)	-4.6	-3.4	-0.6	2.6	6.7	9.9	11.9	11.7	8.9	5	0.9	-2.0
Max. Temperature (°C)	2	3.5	7.2	11.4	16.4	19.9	22.7	22.9	19.1	13.6	7.6	3.6
Avg. Temperature (°F)	29.7	32.0	37.8	44.6	52.7	59.8	63.0	63.1	57.0	48.7	39.6	32.9
Min. Temperature (°F)	23.7	25.9	30.8	36.7	44.1	49.8	53.2	53.1	47.8	41.0	33.6	27.3
Max. Temperature (°F)	35.6	38.3	45.0	52.5	61.5	67.8	72.9	73.2	66.4	56.5	45.7	38.5
Precipitation / Rainfall (mm)			103	99	98	72	59	63	86	111	145	135

Tabela 4.3.3: Të dhënat historike të motit – OROSH (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.5: Grafiku i temperaturës – OROSH (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.6: Grafiku i klimës – OROSH (burimi: <https://en.climate-data.org>).

SELITË

Selita i përket zonës klimaterike malore mesdhetare. Ajo ka dimër të ftohtë me borë, veçanërisht në vendet që kanë lartësi prej 1000m mbi nivelin e detit.

Temperatura mesatare është 11°C. Disa herë në dimër temperatura bie nën zero, por zakonisht luhetet mes 18 dhe 22°C. Korriku është muaji më i nxehtë me temperatura deri në 32°C.

Reshjet vjetore ndryshojnë nga 2200 në 2280 mm. Erërat e forta të dimrit në luginën Urakë janë të përshtatshme për prodhimin e energjisë elektrike. Selita ka më shumë se 1800 orë diellore dhe 156 ditë me diell në vit.

RUBIK

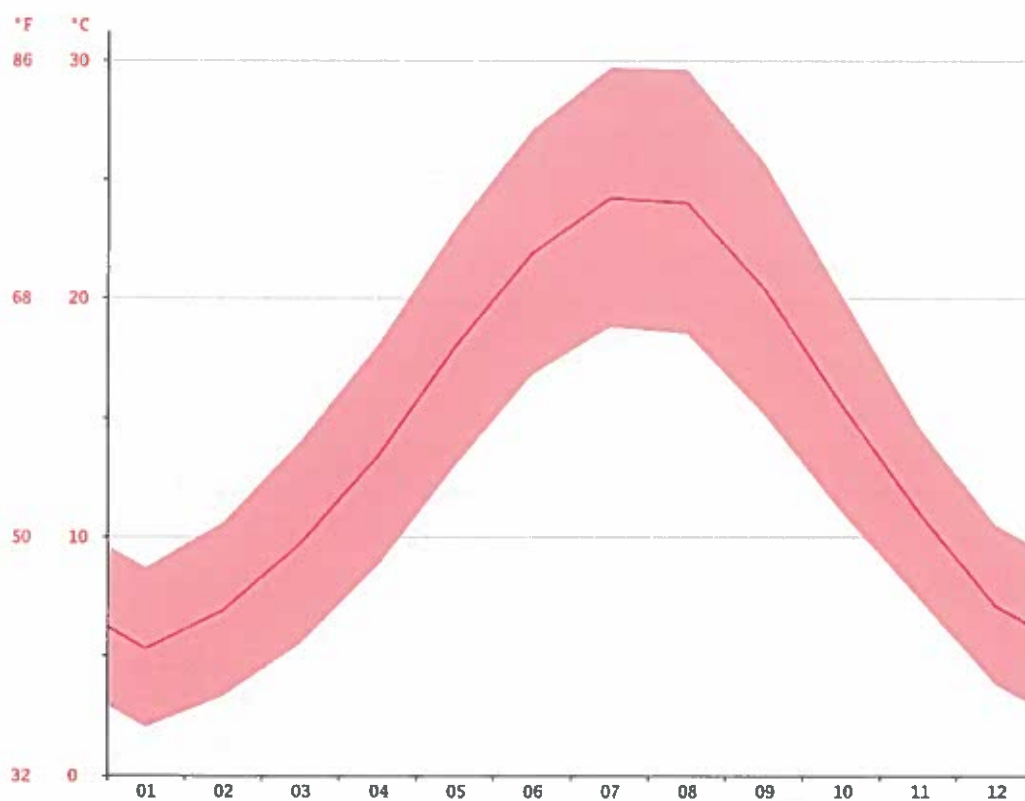
Rubiku i përket zonës së klimës malore mesdhetare. Klima në Rubik është e butë dhe përgjithësisht e ngrohtë dhe e qëndrueshme. Gjatë dimrit, reshjet janë më të shpeshta se në verë. Temperatura mesatare vjetore është 14.8°C. Midis muajve më të thatë dhe më të thatë dallimi në reshje është 147 mm. Muaji më i nxehtë i vitit është korriku me një temperaturë mesatare prej 24.2°C dhe Gushti me 24°C, ndërsa temperatura më e ulët është në Janar rreth 5.3°C.

Së fundi, reshjet janë më të ulëta në Korrik me një mesatare prej 38mm dhe sasia më e madhe e reshjeve ndodh në Nëntor dhe është rreth 185 mm.

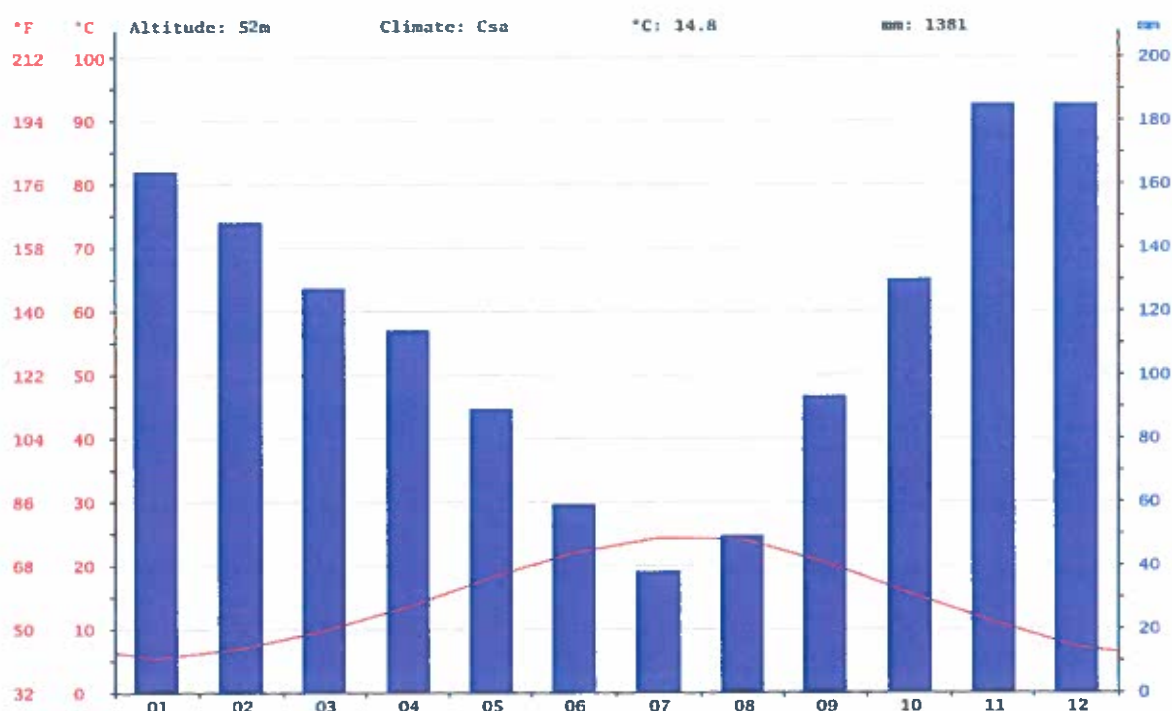
	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December
Avg. Temperature (°C)	5.3	6.9	9.7	13.4	18	21.9	24.2	24	20.4	15.5	11	7.1
Min. Temperature (°C)	2	3.3	5.5	8.8	13	16.8	18.8	18.5	15.1	11	7.4	3.8
Max. Temperature (°C)	8.7	10.6	14	18.1	23	27.1	29.7	29.8	26.7	20.1	14.6	10.5
Avg. Temperature (°F)	41.5	44.4	49.5	56.1	64.4	71.4	75.6	75.2	68.7	59.9	51.8	44.8
Min. Temperature (°F)	35.6	37.9	41.9	47.8	55.4	62.2	65.8	65.3	59.2	51.8	45.3	38.8
Max. Temperature (°F)	47.7	51.1	57.2	64.6	73.4	80.8	85.6	85.3	78.3	68.2	58.3	50.9
Precipitation / Rainfall (mm)	164			114	89	59	38	49	93	130	185	185

Tabela 4.3.4: Të dhënat historike të motit – RUBIK (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.7: Grafiku i klimës – RUBIK (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.8: Grafiku i temperaturës – RUBIK (burimi: <https://en.climate-data.org>).

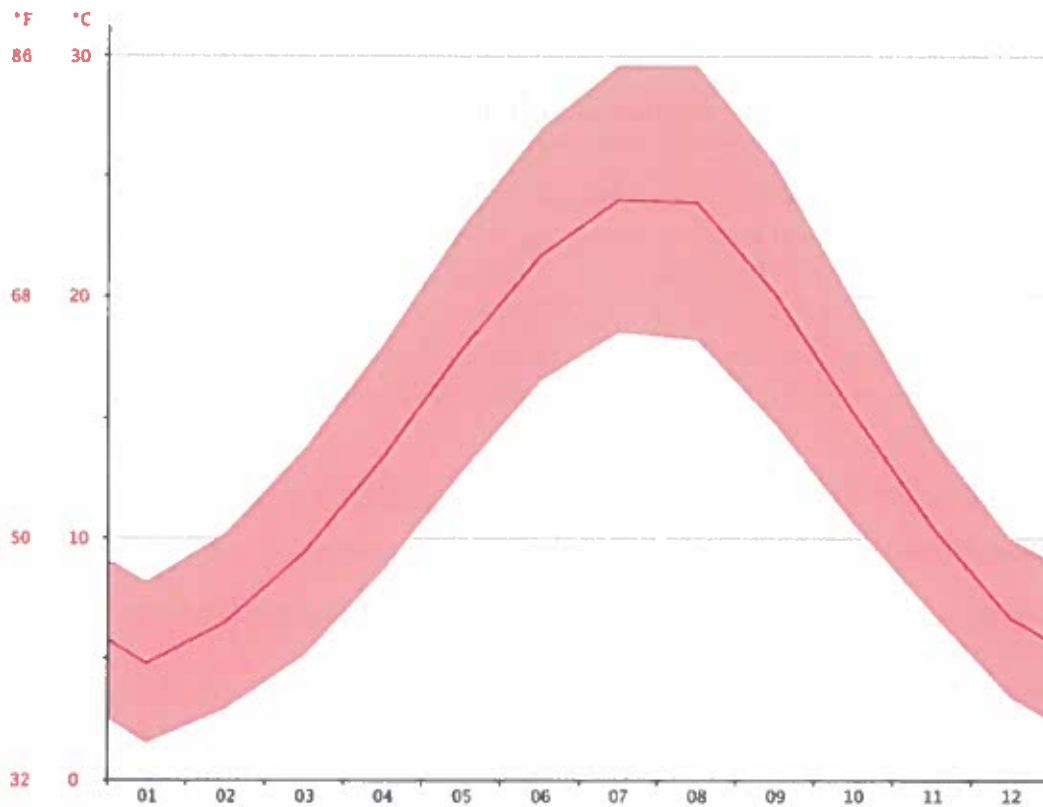
RRËSHEN

Klima e Rrëshenit klasifikohet si e ngrohtë dhe e butë. Gjatë dimrit, ka më shumë reshje sesa në verë, me një mesatare prej 1335 mm. Sasia më e vogël e reshjeve ndodh në Korrik. Pjesa më e madhe e reshjeve bie në Nëntor, mesatarisht 178 mm. Variacioni i reshjeve mes muajve më të thatë dhe më të lagësht është 139 mm. Temperatura mesatare vjetore është 14.5°C. Temperaturat më të larta janë mesatarisht në Korrik, rreth 24.0°C. Janari është muaji më i ftohtë, me temperatura mesatarisht 4.8°C.

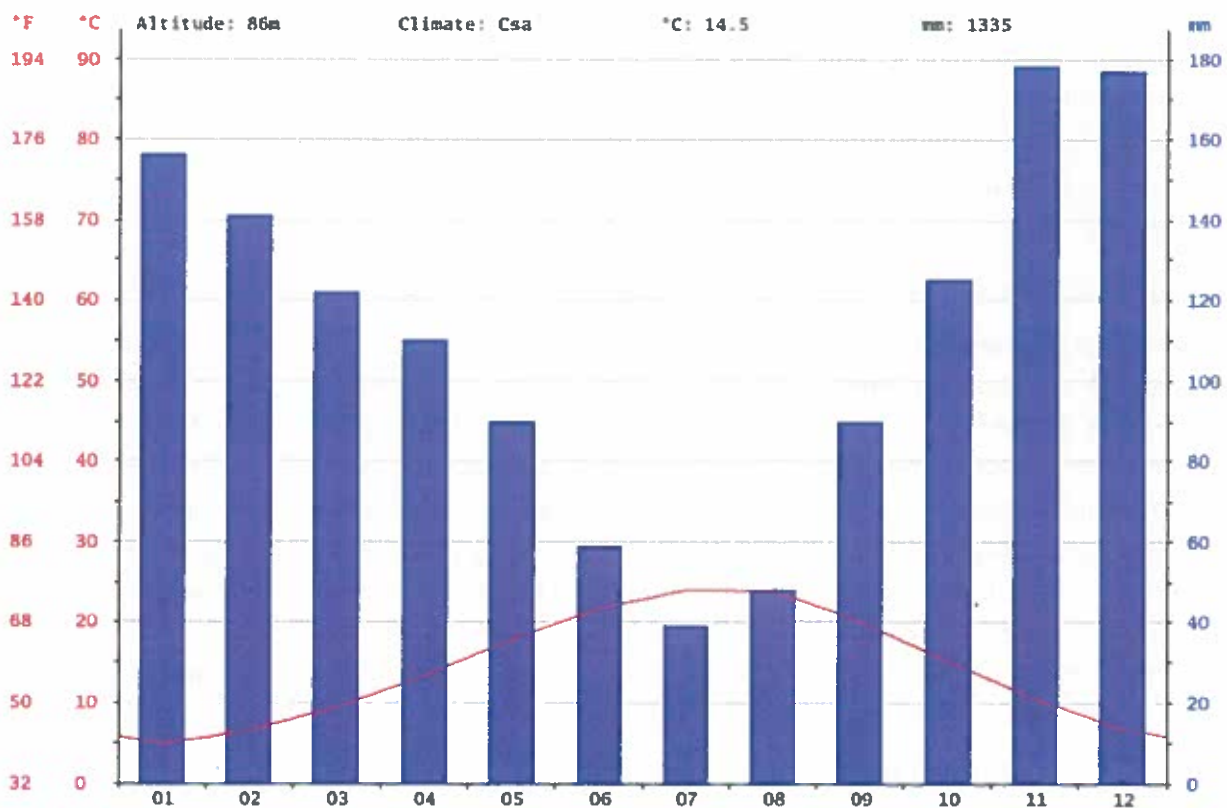
	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	November	December
Avg. Temperature (°C)	4.8	6.5	9.4	13.2	17.8	21.7	24	23.9	20.1	15.2	10.5	6.7
Min. Temperature (°C)	1.5	2.0	5.1	8.6	12.7	16.5	18.5	18.2	14.7	10.8	8.0	3.4
Max. Temperature (°C)	8.2	10.2	13.7	18	22.9	27	29.8	29.8	23.5	19.3	14.2	10
Avg. Temperature (°F)	40.6	43.7	48.9	55.9	64.0	71.1	75.2	75.0	68.2	59.4	50.9	44.1
Min. Temperature (°F)	34.7	37.2	41.2	47.5	54.9	61.7	65.3	64.8	58.5	51.1	44.4	38.1
Max. Temperature (°F)	46.8	50.4	56.7	64.4	73.2	80.6	85.3	85.3	77.9	67.8	57.6	50.0
Precipitation / Rainfall (mm)	158	141	122	110	90	59	39	48	90	126	178	177

Tabela 4.3.5: Të dhënat historike të motit- Rrëshen (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.9: Grafiku i temperaturës, Rrëshen (burimi: <https://en.climate-data.org>).

Grafiku 4.3.10: Grafiku i klimës, Rrëshen (burimi: <https://en.climate-data.org>).

4.4. Uji

Bashkia është e pasur me ujëra sipërfaqësore për shkak të strukturës gjeologjike dhe klimës së zonës. Në strukturën e hidrologjike dominojnë dy lumenjtë e mëdhenj, lumi Fan i Madh dhe lumi Fan i Vogël të cilat formojnë lumin Fan, lumi kryesor në rajonin e Matit. Përfitimet e tyre janë të rëndësishme gjatë muajve të dimrit, por shfaqin një ndryshim të rëndësishëm në furnizimin e tyre në stinën mes dimrit dhe verës. Gjeologjia e rajonit mundëson ndërtimin e rezervuarëve dhe liqeneve pasi në pjesën më të madhe të Bashkisë, genden shkëmbinj me përshkueshmëri të ulët (zakonisht të papërshkueshme). Një liqen i madh artificial, ujërat e të cilit përdoren për prodhimin e energjisë elektrike është liqeni në Bukmirë. Ujërat sipërfaqësore të Bashkisë kryesisht përdoren në ujitje të tokës së punueshme.

Potenciali i ujit nëntokësor karakterizohet si i vogël por me cilësi të mirë.

Në Bashkinë Mirditë identifikohen gjashtë (6) lloje të akuifereve:

- Ujëmbajtës poroz me kapacitet të lartë të ujit (ujëmbajtje) me përshkueshmëri të lartë të ujit (ujëpërcjellshmëri) dhe përçueshmëria e ujit $T > 10^2 \text{ m}^2/\text{d}$.
- Ujëmbajtës poroz me kapacitet të ulët të ujit dhe përçueshmëri të ujit $10^2 > T > 10^{-1} \text{ m}^2/\text{d}$.
- Ujëmbajtës poroz dhe çarje (me porozitet primar për shkak të kokërrizimit dhe porozitet sekondar shkak të plasaritjeve) me kapacitet të moderuar dhe të vogël $10^2 > T > 10 \text{ m}^2/\text{d}$.
- Çarje dhe ujëmbajtës karstik me përshkueshmëri të ndryshueshme (përcjellshmëria e ujit tepër e ndryshueshme) duke filluar nga shumë lart deri në shumë ulët. $10^4 > T > 10^{-2} \text{ m}^2/\text{d}$.
- Ujëmbajtës me çarje dhe kapacitet dhe përshkueshmëri ujore që varion nga e mesme në të ulët $10^2 > T > 10^{-1} \text{ m}^2/\text{d}$.
- Ujëmbajtës hidroizolues (joakuifer) me përshkueshmëri të papërfillshme të ujit me qëllim për të lejuar lëvizjen dhe ruajtjen e ujërave nëntokësore $T < 10^{-1} \text{ m}^2/\text{d}$.

Sipërfaqe më të madhe në shkallë bashkie e ka akuiferi me porozitet çarjesh, më pas vijën karbonatikë karstikë, e kështu me radhë.

Akuiferët me porozitet ndërkokrrizor me ujëpërcjellshmëri mesatare deri shumë të lartë.

Depozitimet aluviale mbushin luginat e Fanit (të Madh dhe të Vogël), që janë edhe lumenjtë kryesor, që përshkojnë territorin e bashkisë. Paraqesin shtresa të rërës, qymyrit. Ndonjëherë kanë horizonte kokrrizash të holla (shtresa argjilore) që ndikojnë në thithjen e ujit nëntokësor. Depozitat aluviale janë mjete poroze me kapacitet të lartë dhe përshkueshmëri të ujit. Një burim i rëndësishëm i pasurimit të tyre në ujërat nëntokësorë është përmes infiltrimit nga ujërat sipërfaqësore të lumenjve dhe rrëkeve. Vlerat mesatare të ujëpërcjellshmërisë luhaten rreth 2000-4000 m^2/d . Ujrat nëntokësore në këto akuifere lëvizin në drejtim të rrjedhjeve të lumenjve, ndërsa kur brigjet e lumenjve me depozitimet aluviale kanë një farë lartësie, ujrat nëntokësore lëvizin drejt lumenjve duke u drenuar në të. Shpesh herë buzë lumenjve formohen edhe burime të vegjël me debite maksimale 0.5 - 1 l/sek. Luhatja e niveli të ujërave nëntokësore ka amplitudë 6.06 m.

Akuiferët me porozitet ndërkokrrizorë me ujëpërcjellshmëri mesatare deri shumë të ulët .

Akuiferët e shkrifët me ujëpërcjellshmëri mesatare deri shumë të ulët lidhen me depozitimet kuaternare (Qp-h) të përbëra nga zhure, zhavore, rëra, brekçie shpatore etj. Ato zënë një sipërfaqe mjaft të kufzuar në territorin e bashkisë prej 0.35 km^2 dhe përhapen në Bardhaj, Lëkundaj, Arrëz,

Lurth, Bukmirë, Gjatoraj, Bisak, Lajthizë, Reja e Velës etj. Lidhja hidraulike e ujërave nëntokësore dhe sipërfaqësore nuk është e mirë. Rezervat e shrytëzueshme në këto akuiferë janë të pakta.

Akuiferët Akuiferë me porozitet poro - çarje me përhapje të kufzuar dhe ujëmbajtje të ulët deri në shumë të ulët.

Akuiferët me porozitet poro - çarje me ujëmbajtje të ulët deri shumë të ulët kanë përhapje të kufzuar në Bashkinë e Mirditës, përfaqësohen nga : shkëmbinj vullkanikë (bazalte, andezite etj) të moshave: bJ2: aJ2 : gJ2, gëlqerorë, gëlqerorë silicorë dhe dolomite të çarë e të karstëzuar të b₂T2-J1. Nuk lidhen me burime ujore të rëndësishme. Shtrihen në fshatrat: Arrëz, Kaçinar, Peshqesh, Spaç, Bisak, Lëkundaj, Bardhaj, Perlat i Epërm, Zhur, Simon, Rubik, Katundi i Vjetër. Ka një sipërfaqe prej 146.6 km².

Akuiferë me porozitet çarje - karst me përhapje të gjërë dhe ujëpërshkueshmëri shumë të ndryshueshme, vende - vende shumë e lartë.

Përfaqësohen nga gëlqerorë shtresë trashë deri masiv të moshës Cr1: Cr2: T3-J1 dhe zënë një sipërfaqe pre 150 km². Këto formacione tregojnë një karst në të cilin uji nëntokësor po lëviz edhe me rrjedhje të lirë. Ky lloj i akumulatorëve nëntokësorë shkarkohet përmes burimeve me norma rrjedhëse që variojnë nga 1-150 l / s kryesisht tek kontakti i formacioneve me gurë të papërshkueshëm. Vetëm nga mali i Munellës shkarkohen 843 l/s. Janë shumë të rëndësishëm sepse janë burim i ujit të pijshëm në sasi që mund të mbulojnë nevoja të mëdha ndër - rajonale.

Akuifer me porozitet çarjesh me ujëpërshkueshmëri mesatare - të ulët.

Ky tip akuiferi përhapet në një pjesë të konsiderueshme të territorit të Bashkisë Mirditë si Thirrë, Hebe, Xhuxhë, Shëngjin, Konaj, Mashterkorë, Reps, Grykë - Spaç, Simon, Kaçinar, Shëngjergj, Bukmirë, Lurth etj. Ky akuifer përfaqësohet nga shkëmbinjtë metamorfikë (amfbolite, paragnejse, rreshpe kuarcore, dacite, andezito-dacite, riolite, andezite, andezitobazalte jastëkore masive, aglomerate dhe kompleksi i dajkave paralele, shkëmbinj bazikë (gabro gabro-diabaze, norite, troktolite etj) Shkëmbinj ultrabazikë (serpentinite, dunite, harzburgite etj). Në përgjithësi nga këto formacione drenojnë burime me prurje të kufzuara.

Këto akuiferë, me porozitet çarjesh në pikëvështrimin hidrogjeologjik bëjnë pjesë në akuiferët shkëmborë, ose siç njihen ndryshe akuiferë të çarë apo të ndërprerë (jo të vazhdueshëm). Ata kanë marrë këtë emërtim për faktin se në akuifer dallohen qartë dy mjedise me veti krejtësisht të ndryshme hidrogjeologjike që janë vetë shkëmbi (duniti dhe përidotiti), që është i papërshkueshëm e ndërton pjesën më të madhe të mjedisit akuifer dhe çarjet me gjenezë të ndryshme formimi që përmbajnë ose lejojnë qarkullimin e ujërave nëntokësore nëpër to duke zënë një përqindje maft të ulët në volumin e përgjithshëm të akuiferit.

Jo akuiferë.

Me porozitet të pa mjaftueshëm për të lejuar qarkullimin e ujërave nëntokësorë në sasi të shfrytëzueshme janë zonat joakuifere. Formacionet e trajtuara si jo akuiferë janë të moshave Pg1-2, Cr₂m(pk), Cr₂m, J₃t - Cr₁v, N² dhe J³. Zënë një sipërfaqe mjaft të madhe në territorin e Bashkisë Mirditë dhe konkretisht pothuajse gjithë pjesën qendrore, perëndimore dhe jugore (Rrasfk, Katund i Vjetër, Rrëshen, Perlat, Ujështrëzë, Sheshaj, Blinisht, Malaj, Tenë, Shebë, Bulshizë).

Banimi relativisht i kufizuar i Bashkisë Mirditë (me tendenca të uljes së popullsisë), veprimtaria e kufizuar bujqësore dhe veprimtaria industriale thuhet inekzistente, vepronë në mënyrë favorizuese, të paktën në aspektin e mjaftueshmërisë së burimeve ujore. Megjithatë, ndërkohë që potenciali i ujit mund të mbulojë nevojat për furnizim me ujë por edhe për ujitje të Bashkisë, mangësitë dhe pamjaftueshmëritë serioze të rrjetit të kanalizimit, si dhe pamundësitë për trajtimin e ujërave të ndotura urbane, dëmtojnë aspektet metabolike të zonës së studimit.

4.4.1. Sistemi furnizimit me ujë

Në përgjithësi, furnizimi me ujë i të gjitha aktiviteteve kryhet përmes ujërave nëntokësore dhe jo nga ujërat sipërfaqësore (liqenet, lumenjtë). Bashkia e Mirditës ka një karakter malor dhe akuiferik të mjaftueshëm nëntokësor, pasi në shumë vende ka burime natyrale të ujit që plotësojnë nevojat për ujë. Megjithatë, konstatohet se ka probleme në lidhje me furnizimin me ujë, të cilat kanë të bëjnë me cilësinë e rrjetit, furnizimin me ujë gjatë gjithë ditës dhe mbulimin me shërbime të të gjitha ndërtesave.

Përgjegjës për furnizimin me ujë në njësitë administrative Rrëshen, Rubik, Orosh, Selitë dhe Kthellë është Ujesjellës Kanalizimi (UK) Mirditë Sh.A. Në fakt, furnizimi me ujë i këtyre zonave dhe disa nga fshatrat e afërt realizohet me tubacionin kryesor. Më poshtë jepen të dhëna bazë për burimet që përdoren, karakteristikat e rrjetit dhe sasia e popullsisë së shërbyer.

Burimi	Kapaciteti		
	Mesatarisht (m ³ /vit)	Min (lt/sek)	Max (lt/sek)
Bargjana	900,000	30	45
Pusst pompave Rrëshhen	2,522,880	80	80
Burim Rrjedhje Kurbnesh	473,840	15	15
Burim Rrjedhje Sheshaj	31,536	1	1
Burim Rrjedhje Orosh	126,144	5	5
Qaf-Munaz	412,000	3.5	23
St. Pompave Rubik	65,000	4	6

Tabela 4.4.1.1: Burime dhe shërbimet e tyre në kompetencën e UK Mirditë Sh.A. (Burimi: UK Mirditë Sh.A.).

Popullsia e përgjithshme në rajonin e mbulimit të kompanisë është 37,499 banorë, nga të cilët 15,968 jetojnë në qytete dhe 21,531 në fshatra. Megjithatë, ata që kanë aftësinë për t'u lidhur me rrjetin e furnizimit i cili arrin në shifrën prej 19,630 persona të ndarë në (15,123 në qytete dhe 4,507 në fshatra), nga të cilat vetëm 17,315 persona kanë lidhje aktive. Sa i përket kohëzgjatjes së shërbimit, shumica dërrmuese e lidhjeve (2,112) sigurojnë ujë 15 orë në ditë, ndërsa pjesa tjetër të gjithë ditën.

Nga burime të ndryshme që ekzistojnë në male janë ndërtuar rrjete nëntokësore që çojnë ujë në depozita dhe nga atje shpërndahet në ndërtesat nëpërmjet tubacionit kryesor dhe degëzimet e tij.

Gjatë gjithë rrjetit të jashtëm, janë ndërtuar puse betoni me qëllim për të patur një kontroll mbi të. Gjatësia e përgjithshme e rrjetit të furnizimit me ujë është 223 km, e cila ndahet në 49km rrjet kryesor dhe 174 km rrjet dytësor. Në mënyrë të veçantë për njësitë administrative Rrëshen, Rubik, Orosh dhe Kthellë është 197 km, 17 km, 4 km dhe 5 km i gjatë respektivisht. Gjithashtu, u regjistruan 4.1km në Kurbnesh. Rrjetet filluan të ndërtohen kryesisht në vitet 1960 dhe 1970, kështu që ka patur një sistem të furnizimit i realizuar me materiale të vjetra dhe të papërshtatshme. Në vitet në vazhdim ka pasur zgjerime dhe përmirësime, (2012) dhe janë zëvendësuar tubacionet kryesore në qytetin e Rrëshenit. Tubacionet e ujit përbëhen kryesisht nga polietileni (67%) dhe pjesa e mbetur prej çeliku, me përjashtim të 1.2 km që është me gizë i parehabilituar. Rrjetet përfshijnë pjesë tubacioni me rrjedhje të lirë dhe të tjera me ngritje mekanike.

Në fshatrat e tjera të bashkisë nuk ka infrastrukturë të organizuar apo kolektive dhe ndërtime siç janë ato të përmendura më lart, me rezultat ato përballen me më shumë probleme. Furnizimi me ujë është nga një burim i afërt ose i largët nga vendbanimi ose shtëpia, ku me ndihmën e tubacione plastike me diametër të vogël realizohen lidhjet, të cilat çojnë ujë në ndërtesa. Në shumë raste, janë ndërtuar depozita të vogla, nga e cili furnizohen me ujë rrjeti dhe më pas depozitat private kur ujë nuk ofrohet 24 orë. Gjithashtu, furnizimi me ujë mund të jetë realizuar me shpime private. Konstatohen se nuk mungojnë rastet e ndërtesave që nuk e kanë të lehtë lidhjen e tyre me burimet e ujit dhe kanë nevojë për transportimin e ujit me bidona nga vendburimet.

4.4.2. Sistemet e ujitjes

Infrastruktura e ujitjes është e gjerë dhe e larmishme. Nga njëra anë, ekziston sistemi i organizuar i menaxhuar nga Bashkia, i cili përbëhet nga rezervuarë uji, të krijuara ngapërrenjt e ujit duke ndërtuar digadhe një rrjet me brazda, prej çimento, që shërben për ujitjen e fushave më të afërta. Nga ana tjetër, janë regjistruar në rajone të ndryshme të Bashkisë, sisteme private dhe të improvizuara. Uji i burimeve çohet në liqene artificiale të vogla ose rezervuarë dhe prej aty me tubacione plastike ose kanale të hapura, dheu apo betoni, ujiten kulturat e ndryshme bujqësore. Gjithashtu uji vadit fushat drejtpërsëdrejti nga burimi përmes tubacioneve.

Nr.	Emërtimi i Rezervuarëve	Kapaciteti ujëmbajtës (m ³)	Pasqyra e sipërm. e rezervuar (Ha)	Gjatësia e kanaleve të rezervuar (Km)	Aftësia ujitëse (Ha)	Fshatrat që ujiten nga rezervuari	Kulti-vohet peshk
1	Malaj 1	2.300.000	40	33.5	750	Malajt, Tene, Bungaj, Tarazh, Prosek, Rrushkull, Perlat, Trojez,	Po
2	Malaj 2	650.000	8	9	200	Kodër Rrëshen	Jo
3	Sheshaj	750.000	10	15.7	244	Sheshaj, Jezull, Kaçorraj	Jo
4	Geziq	225.000	5	8	110	Geziq, Ndërfane	Jo
5	Tarazh	215.000	4	9	80	Tarazh, Bungaj	Po
6	Prosek (Trojes)	415.000	6	12	225	Prosek, Rrushkull	Po
7	Perlat Qender	210.000	4.5	6	180	Perlat Qendër	Jo
8	Sh. Kumones	65.000	1	3.5	40	Rrushkull	
	SHUMA	4.830.000	78.5	96.7	1829		

Tabela 4.4.2.1: Të dhëna për rezervuarët e ujitjes (burimi: Bashkia Mirditë).

4.4.3. Analiza e e elementëve kimikë

Kontrollet mbi parametrat fiziko-kimikë të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore tregojnë se ato janë të mira për të përmbushur nevojat e ujit të pijshëm dhe ujitjes. Megjithatë, ndikimi i mëvonshëm mbi to për shkak, së pari, të aktiviteteve minerare dhe së dyti, metodave të kultivimit, shpërndarjes së pakontrolluar të mbetjeve urbane dhe industriale, kanë bërë të mundur ndikimin e cilësisë jo të mjaftueshme të këtij burim të rëndësishëm, për banorët që e konsumojnë atë. Në kuadër të studimit "Plani i Manaxhimit të Basenit të Lumit Mat", u morën mostra në ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore. Qëllimi ishte të vrojtoheshin parametrat biologjikë dhe fiziko-kimikë, nëse ato ishin brenda kufijve të përcaktuar nga Direktiva Kuadër të Ujit (2000/60 / BE).

Parametrat	Njësia	Vlerat limit të parametrave				
		Të larta	Kushte të mira	Gjendje e moderuar	Dobët	Keq
<i>Elemente kimike</i>						
O ₂ i tretur	mg/l	>7	>6	>5	>4	<3
BOD5	mg/l	<2	<3.5	<7	<18	>18
pH (acid)			> 6,5	> 6		
pH (alkaline)			< 8,5	< 9		
NH ₄	mg/l	<0,05	<0,3	<0,6	<1,5	>1,5
NO ₂	mg/l	<0,01	<0,06	<0,12	<0,3	>0,3
NO ₃	mg/l	<0,8	<2	<4	<10	>10
PO ₄	mg/l	<0,05	<0,10	<0,2	0,5	>0,5
Total-P	mg/l	<0,1	<0,20	<0,4	<1	>1
<i>Elementë biologjikë</i>						
Fauna Bentike jovertebrore						
Tregues STAR ICMi	CRE	>0,95	>0,72	<0,72		

Tabela 4.4.3.1: Vlerat e Limiteve ndaj Parametrave Kimikë dhe Biologjikë në Lumenj.

Llojet e elementeve	Njësia	Vlerat Limit të Parametrave				
		E lartë	Gjendje e mirë	Gjendje e moderuar	Dobët	Keq
<i>Kimikate të tjera</i>						
Total-P	mg/l	<0,030	<0,060	<0,4	<1	>1
<i>Elementë Fizikë</i>						
Transparenca (Secchi Depth)	m	7	>3	<3		
<i>Elementë Biologjikë</i>						
Klorofil-e	ug/l		<4.2 – 6.0	>4.2 – 6.0		
Klorofil-e	EQR		>0.43	<0.43		
Totali Biovolumes, algat	mm ³ /l		<2.1	>2.1		
Gjithësej volvo, algat	EQR		<0.36	>0.36		
Cyanobacteria	%		<2,85	>2,85		
cyanobacteria	EQR		<0,72	>0,72		

Tabela 4.4.3.2: Vlerat e parametrave kimikë dhe biologjikë të gëlqerorëve në liqene.

Marrja e mostrave u krye në daljet e nëntë nënbaseneve, sipas ndarjes së basenit të lumit Mat. Brenda bashkisë këto pika janë të vendosura në Bukmirë, Rrëshen dhe Rubik. Sot vetëm dy prej tyre punojnë. Proçesi i monitorimit të ujit sipas të njëjtit studim është fragmentar dhe jo i plotë për sa i përket plotësisë së të dhënave që monitorohen dhe kanë nevojë për përmirësim.

Për sa i përket mostrave të marra në liqenin artificial të Ulzës para vitit 1990 ato treguan nivele të larta të joneve metalike (hekur, magnez dhe bakër). Nga studimi i Institutit Gjeologjik Shqiptar për Bashkinë, i cili i referohet cilësisë së ujërave nëntokësore të kontrolluara në burimet e ndryshme natyrore të shpërndara në sipërfaqen e bashkisë, rezultojnë konkluzionet e mëposhtme lidhur me parametrat fiziko-kimikë.

Ujërat nëntokësore të akuiferëve me porozitet ndërkokrrizor me ujëpërcjellshmëri mesatare deri në shumë të lartë, kanë veti fiziko-kimike të mira, përdoren për furnizimin me ujë të pijshëm nga banorët në mënyre individuale, apo të përqëndruar. Ph i ujërave nëntokësore varion nga 7.5 - 8.4 dhe është sipas normës së lejuar për ujë të pijshëm. Ky tregues është brenda normës (norma e pH=6,5-8,5), kanë mineralizim të përgjithshëm (Mp = 191.27 deri 305.27 mg/l), mbetje të thatë (Mb.Th. = 130 deri 212 mg/l), Fortësia e përgjithshme (Fp) varion nga 6.75 - 10.92 °gj, dhe temperatura nga 13° deri 16°. C. Akuiferi paraqitet mjaft i ndjeshëm dhe në ndonjë rast edhe i ndotur nga shkarkimet e ujërave urbane.

Ujërat nëntokësore të akuiferëve me porozitet çarje - karst me përhapje të gjërë dhe ujëpërshkueshmëri shumë të ndryshueshme, vende - vende shumë të lartë, kanë cilësi shumë të mirë. Ai është pa ngjyrë, pa erë, transparent dhe pa shije. Mineralizimi i përgjithshëm varion nga 202 deri 342.7 mg/l. Mbetja e thatë varion nga 149 deri 248 mg/l dhe fortësia e përgjithshme 6.05 deri 10.44° gjermane dhe pH rreth 7.9 deri 8. Tipi hidrokimik i ujit është : HCO₃ – Ca - SO₄ dhe HCO₃ – Ca - Mg.

Ujërat nëntokësore të akuiferëve me porozitet çarjesh me ujëpërshkueshmëri mesatare - të ulët janë ujëra nga ana cilësore të mira, pa ngjyrë, pa erë dhe pa shije. Mp varion nga 226 deri 321 mg/l, Mb.Th nga 107 deri 186 mg/l dhe Fp nga 4.23 deri 9.4 gradë gjermane. UN janë të tipeve HCO₃ – Ca -SO₄, HCO₃ – Mg - SO₄ dhe HCO₃ - SO₄ - Ca. Ujërat nëntokësore të jo akuiferëve janë ujëra pa ngjyrë, pa erë, pa shijë e transparent.

Temperatura e tyre është 13.5°C. Ato në përgjithësi janë të freskëta me mineralizim që varion nga 308 deri 400 mg/l ndërsa fortësia e përgjithshme Fp= 9 ogj. Përbërja kimike e ujërave është HCO₃ – Ca - SO₄.

Në tabelën vijuese regjistrohen nivelet nga mostrat e marra në Maj të 2007.

Emri i Stacionit	Cilësimet	Njësia	Numri i kampeve	Vlera Mesatare	Vlera maksimale	Vlera minimale
Fani i Madh (Nderfan)	BOD5	mg/l O2	4	1,04	1,60	0,45
	CODMn	mg/l O2	5	0,78	1,04	0,44
	Oksigjen	mg/l O2	5	8,91	9,98	8,16
	Nitrat potasi	mg/l N	5	0,00	0,01	0,00
	Ortofosfate	mg/l P	5	0,01	0,02	0,01
	Fosfor	mg/l P	5	0,02	0,03	0,01

Emri i Stacionit	Cilësimet	Njësia	Numri i kampeve	Vlera Mesatare	Vlera maksimale	Vlera minimale
Fani i Madh (Nderfan)	BOD5	mg/l O2	4	1,04	1,60	0,45
	pH	pH	5	8,25	8,45	8,04
	Amonjak	mg/l N	3	0,02	0,02	0,01
	Mbushje oksigjeni	%	5	99,72	111,50	89,10
	Nitrate	mg/l N	3	0,27	0,35	0,16
Fan Vogël (Bukmir)	BOD5	mg/l O2	4	0,67	0,95	0,33
	CODMn	mg/l O2	5	0,80	1,44	0,48
	Oksigjen	mg/l O2	5	8,28	9,10	6,93
	Nitrat potasi	mg/l N	5	0,00	0,00	0,00
	Ortofostat	mg/l P	5	0,01	0,02	0,01
	Fosfor	mg/l P	5	0,01	0,02	0,01
	pH	pH	5	8,28	8,45	7,94
	Amonjak	mg/l N	3	0,01	0,02	0,01
	Mbushje oksigjeni	%	5	93,86	99,30	83,60
	Nitrate	mg/l N	3	0,20	0,21	0,18

Tabela 4.4.3.3: Monitorimi në lumë në Maj të 2007.

4.5. Biodeversiteti

Që nga viti 2000, Shqipëria ka bërë përparim në mbrojtjen e biodiversitetit, të të gjitha ekosistemeve dhe specieve biologjike të gjetura në zone, përmes zhvillimit dhe zbatimit të një kuadri institucional dhe legjislativ. Konkretisht Shqipëria, për të përmbushur detyrimet sipas nenit 6 të Konventës Ndërkombëtare për Diversitetin Biologjik dhe për të arritur objektivat (e njohura si objektivat e Aichit) e Planit Strategjik për Biodiversitetin deri në vitin 2020 të miratuar në Konferencën e fundit të Palëve të Konventës për Diversitetin Biologjik (COP 10, Nagoya Japoni, 2010), hartoi një Plan Veprimi Strategjik me këto objektiva kyç:¹³

- Përfundimi i kuadrit ligjor kombëtar mbi natyrën dhe biodiversitetin.
- Shtrirja e zonave të mbrojtura në Shqipëri, me rritjen e sipërfaqes së tyre në 17% të sipërfaqes së zonave kontinentale të ndjeshme dhe 6% të zonave bregdetare dhe detare.
- Hartimi dhe zbatimi i planeve të menaxhimit të Zonave të Mbrojtura.
- Mbrojtja dhe ruajtja e habitateve.
- Inventarizimi dhe monitorimi i vegjetacionit barishtor.
- Promovimi dhe ringjallja e rigjenerimit natyror të tokave pyjore autoktone.
- Vlerësimi i burimeve gjenetike për të identifikuar llojet kryesore të pyjeve dhe për të ruajtur diversitetin.

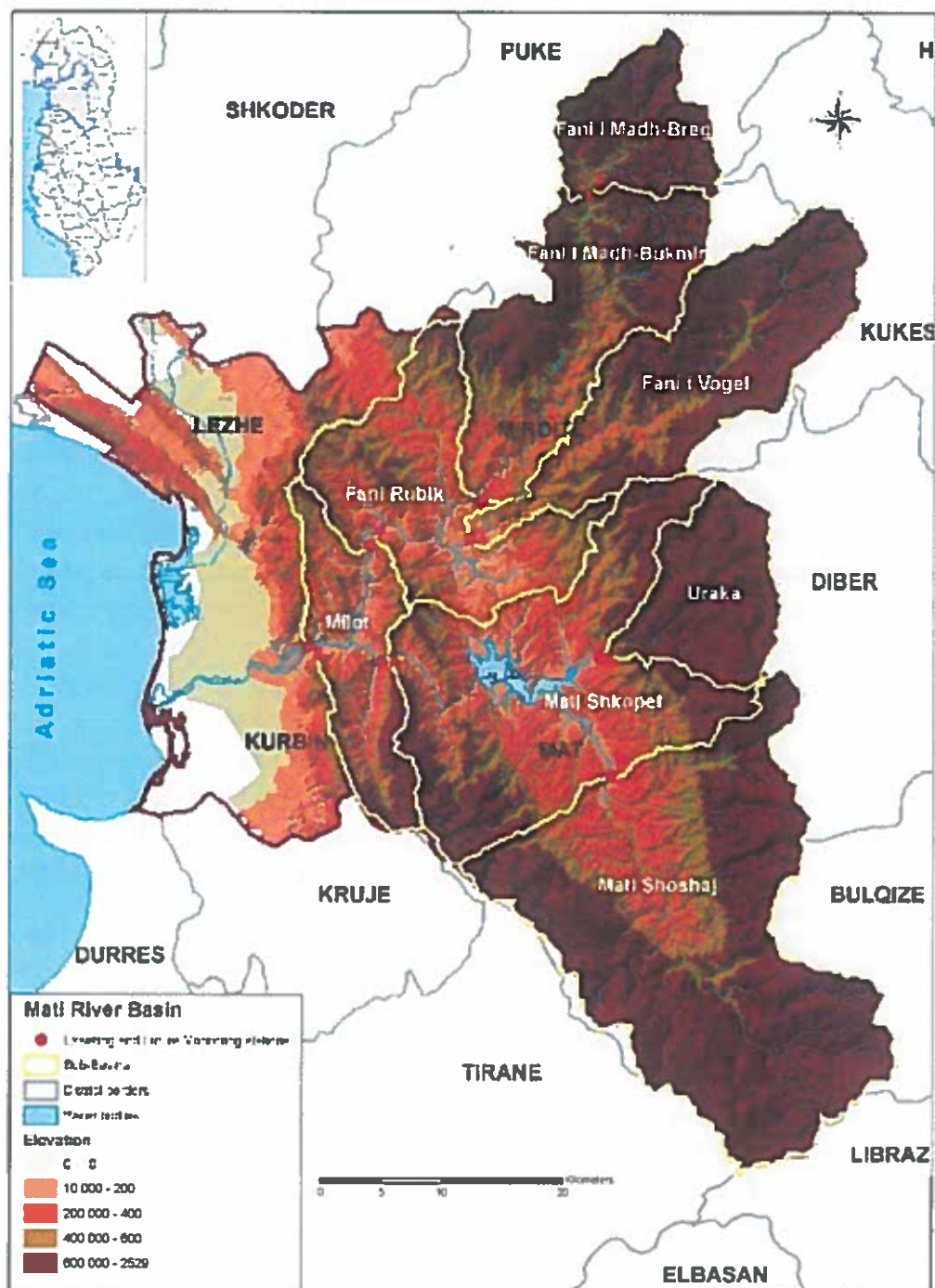

Figura 4.4.3.1 Nën basenet dhe lumenjtë kryesore në Basenin e Matit.

- Vlerësimi i vegjetacionit të kërcënuar që gjendet në habitate shkëmbore.
- Ruajtja e habitateve detare, lumore dhe liqenore dhe specieve të peshkut të vendit.
- Monitorimi i zonave të mbrojtura të rëndësishme.
- Inventarizimi dhe monitorimi i llojeve të rrezikuara të faunës.
- Krijimi i një baze të dhënash elektronike për regjistrimin e faunës.
- Monitorimi i të gjitha llojeve të peshqve dhe regjistrimi i specieve më të rëndësishme të gjetura në zonat detare, lumore dhe liqenore në studim.
- Monitorimi i zonave natyrore të prekura nga hidrocentralet.

- Plani i Veprimit për Speciet e faunës së egër.
- Planet e veprimit për ruajtjen dhe mbrojtjen e peshkut.
- Kryerja e studimeve dhe anketimeve për të identifikuar speciet për të cilat të dhënat janë jo të plota.
- Kryerja e studimeve dhe hulumtimeve për të kuptuar strukturën e organizmave të lumenjve dhe liqeneve.
- Edukimi i qytetarëve dhe publikimi e rëndësisë së çështjes.
- Hulumtime për të rritur ndërgjegjësimin publik për biodiversitetin.
- Përgatitja e aktorëve të përfshirë në projekte dhe programe.
- Zbatimi i ligjeve.

Sipas Konventës për Diversitetin Biologjik (CBD-Rio 1992), me termin "biodiversitet" përcaktohet diversiteti në organizmat e gjalla të të gjitha llojeve, në ekosistemet (tokësore, detare) dhe klasat ekologjike të cilat i përkasin organizmave. Biodiversiteti është i ndërthurur drejtpërdrejt me mjedisin natyror që strehon dhe ndërvepron me organizmat e gjalla. Mjedisi natyror i Mirditës favorizon diversitetin: karakterizohet nga një shumëllojshmëri relievesh (male, lugina, shpate etj.), ka shumë ujë, pyje të gjelbra dhe kryesisht është i pastër dhe i qetë. Ekosistemet pyjore të masivet gjysmë-malore dhe malore të Bashkisë dhe të zonave parabregore (Fan i Madh, Fan i Vogël) sigurojnë kushte të favorshme për ruajtjen e bollëkut të llojeve bimore dhe shtazore. Pasuria e florës dhe faunës, përveç vlerës së saj, kontribuon në njohuritë mjekësore dhe terapi (botana, bimët medicinale, etj.), në agroindustri, inxhinieri gjenetike (prodhimi i ushqimit dhe produkteve të reja) dhe në zhvillimin e agroturizmit. Në zonë rriten shumë bimë medicinale, të tilla si trumza, trënfafili i egër, kulumria, dëllinja, lisna, shqema etj. Speciet me bazë gjitarët janë lepuri, vjetulla, ujku, lundërza, dhelpra dhe zogjtë kryesore si tushat, mëllenja, thellënza e malit, qukapikët, sorrat, korbat, harabeli, shqiponja.

Më konkretisht, toka e komunës Fan përbëhet kryesisht nga kullota dhe pyje. Bimësia është e pasur dhe e larmishme për shkak të territorit të shtrirë. Ka bimësi të ulët dhe malore: vegjetacioni më i zakonshëm i ulët është shqope dhe shkurre; bimesia malor më e zakonshme janë lisat, pyjet e ahut dhe pishave. Në livadhe ka edhe barëra të këqija (telish, tërfil). Komuna Fan ka 250 lloje të ndryshme bimësh medicinale, si trumzë, orkide, luleshtrydhe dhe çaji mali. Përsa i përket bimëve të kultivuara, më të zakonshmet janë patatja, misri dhe perimet (qepë, domate, specia, hudhra, lakër). Ka edhe shumë drurë frutore të tilla si qersh, mollë, arrë, dardhë, pjeshkë, vreshta, etj. Në përgjithësi, ka kushte të favorshme për zhvillimin e bujqësisë dhe arborikulturës. Një shumëllojshmëri kafshësh dhe shpendësh të egra mund të gjenden në këtë zonë. Kafshët më të zakonshme janë ujku, dhelpra, ariu, derri egër, kaprolli, ketri dhe iriqi. Zogjtë më të zakonshëm janë kuqe, harabeli, shqiponja, gjeraqina, xifoloka, bilbili dhe bufi. Lumi Fani i Vogël dhe përrenjtë kryesorë kanë disa lloje peshku, kryesisht troftë.

Bimësi e pasur dhe e larmishme mund të gjendet edhe në komunën Kthjellë. Shkurre dhe qarrishte rriten në zonat qendrore dhe jugore, ndërsa në zonat e tjera rriten lisat, drurë frashëri dhe shkoze. Përsa i përket faunës, ka tufa të mëdha ujqish, arinj në ngjyrë kafe, lepudhë dhe specie të tjera.

Bimësia në territorin e komunës së Oroshit është e pasur dhe e larmishme. Shkurret mesdhetare dhe kullotat alpine janë të favorshme për shumëllojshmërinë e bimëve, veçanërisht atyre farmaceutike, industriale dhe drusore. Shkurret përbëhen kryesisht nga mana të kuqe, shqopë,

shkozë, shëlg etj. Specie të tjera bazë të florës janë bliri, panja, frashri, gështenja, ahu, pisha etj. Në shpatet më të larta të malit Munellë ka kullota produktive. Shkurret dhe ekosistemet pyjore kanë një faunë të pasur me speciet e tyre kryesore janë zogjtë, lakuriqët e natës, ujku, dhelpra, ketra, derra të egër etj. Zona është gjithashtu strehë për shumë shpendë endemike dhe migratore si: rrëqebulli, qyqet, sorrat, korbat, skifteri dhe shqiponja, e cila është edhe simboli kombëtar.

Mikroklimat e ndryshme në territorin e ish zonës administrative të Selitës janë përgjegjëse për shumëllojshmërinë e specieve bimore. Në lartësi më të ulta (psh. Kthjellë e Sipërme, Bardhe) rritet shqopa, luleshtrydhet, shëlg, plepi, dëllinja, etj. dhe në lartësitë e mesme (p.sh. përgjatë lumit Urakë) dominojnë pyjet e lisit (lisi, frsheri, panja). Pyjet e lisit dhe pishës ballkanike mbizotërojnë në malet më të larta. Kushtet e izolimit (larg nga zonat me popullsi të dendur) janë të favorshme për ruajtjen e florës dhe faunës, duke përfshirë gjitarët (ujqit, arinjte kafë, dhelprat, lepujt etj), zogjtë (skifterët, shqiponjat, korbat, kukuvajkat, mëllenjat, etj.) zvarraniket (nepërka ballkanike, hardhuca, breshka, salamandra, etj.) dhe amfibët (p.sh. barbel).

Në zonën malore të Kaçinarit rriten shkurret, bimët hetero vajore dhe bimët medicinale. Zona të rëndësishme janë të mbuluara nga shkurre (trumëz, valanidh, lisën). Pemët e luleshtrydhes përdoren për prodhimin lokal të rakisë. Fauna është e pasur dhe zona është atraktive për gjueti.

4.5.1. Zonat e mbrojtura natyrore

Bashkia Mirditë ka një numër të konsiderueshëm burimesh natyrore dhe peizazhesh që janë përcaktuar si monumente natyrore që kanë nevojë për mbrojtje dhe promovim. Megjithatë, deri më sot, pasuria natyrore mbetet e pashfrytëzuar ndërkohë që ka mundësi të jetë një drejtim i rëndësishëm për zhvillimin turistik të zonave. Promovimi i monumenteve të natyrës nuk ka qenë prioritet i planifikimit të zhvillimit sipas situatës aktuale. Në të njëjtën kohë, ruajtja dhe shfrytëzimi i tyre është mjaft i lënë pas dore, ndërsa aktivitetet turistike shfaqen sporadike, pa qenë një hallkë e rëndësishme për një zhvillim më të gjerë. Të gjitha këto burime mund të krijojnë kushte të favorshme për zhvillimin e turizmit kulturor, turizmit rural dhe mjekësisë.

Në bazë të VKM nr.676, datë 20.12.2002 dhe VKM nr.102, datë 15.01.1996 një sërë elementesh të mjedisit natyror u deklaruan të mbrojtura në të gjithë Shqipërinë. Brenda kufijve të Bashkisë, përfshihen:

Nr.	EMËRTIMI I ZM	Sip. Ha	KAT	MIRATIMI	BASHKIA
1	ZMBM "Bjeshët e Oroshit"	4745	VI	VKM Nr.102, datë 15.01.1996	Mirditë
2	Rrobulli i Blacit		III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Mirditë
3	Mrizi i Shenaprenes		III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Mirditë
4	Rrapi i Kacinarit		III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Mirditë
5	Lisat e Shpalit		III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Mirditë
6	Lisat e Marpepes		III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Mirditë

Nr.	EMËRTIMI I ZM	Sip. Ha	KAT	MIRATIMI	BASHKIA
7	Kanioni i Shehut te Keq		III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Mirditë
8	Shpella Kusia e Nue Gjonit		III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Mirditë
9	Guri i Gjonit		III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Mirditë
10	Guri i Nuses		III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Mirditë
11	Kroi i Bardhe		III	VKM Nr.676, datë 20.12.2002	Mirditë

Tabela 4.5.1.1: Monumente natyror në Bashkinë Mirditë, bazuar në VKM nr. 676, datë 20.12.2000 dhe VKM nr.102, datë 15.01.1996.

Këto zona të mbrojtura analizohen më poshtë bazuar në të dhënat e mbledhura nga AKZM¹⁴:

Kanioni Shehut të Keq

Ndodhet afër qytetit të Kurbneshit. Është një kanion i ngushtë përmes të cilit kalojnë ujërat e rrembyera. Gjatë dimrit në kanion, formohen ujëvara, duke i dhënë peizazhit një karakter të veçantë. Në kanion takohen gurë gëlqerorë si rezultat i veprimit korroziv të ujërave. Ai është mbi 1.5 km i gjatë dhe është i ngushtë. Ai ka vlerë shkencore (gjeologjike dhe gjeomorfologjike) dhe është një burim i rëndësishëm turistik.

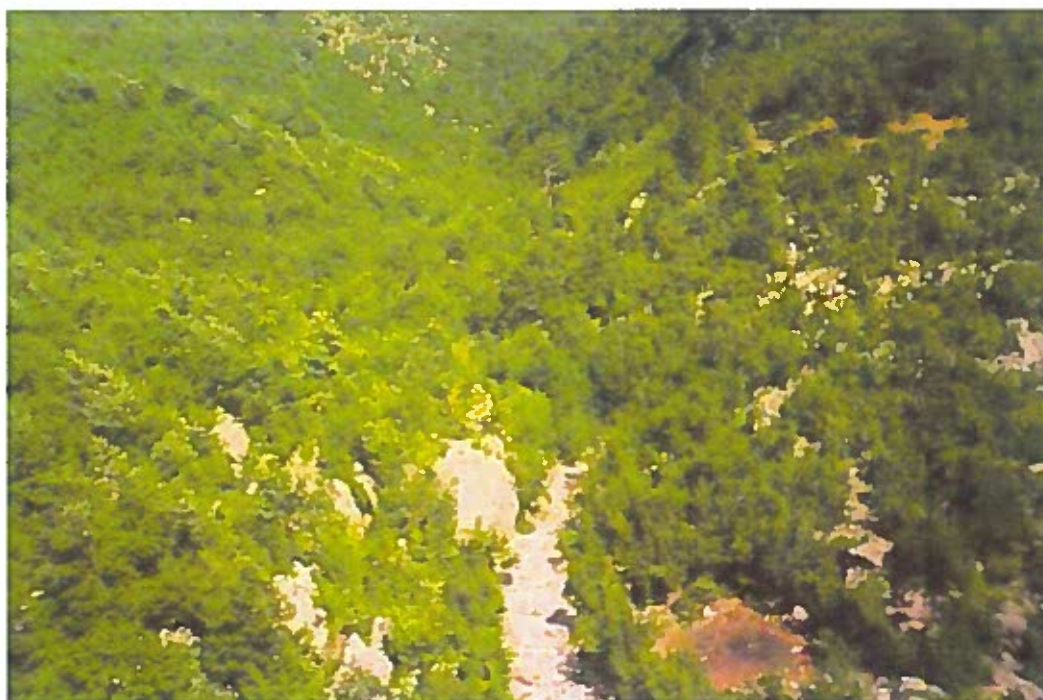

Figura 4.5.1.1: Kanioni Shehut të Keq (burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Lezhe/LE_Mon/LE24.htm).

Shpella Kusia e Nue Gjonit

¹⁴ Burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Mon_Hyrje/List_Mon.htm

Bëhet fjalë për një shpellë pranë zonës Mërkurth në Kurbnesh. Ajo është e vendosur në bregun e majtë të lumit të Urakës, në një lartësi prej 800 metra mbi nivelin e detit. Ajo është rreth 750 metra e gjatë dhe përbëhet nga disa arkada që ndërthuren me njëra-tjetrën, duke formuar një labirint. Shpella përbëhet nga dy kate, ndërsa brenda saj formohen liqene të vegjël, të cilët përfundojnë në një më të madh, i cila është gjithashtu brenda shpellës. Vlen të përmendet se në rast të rritjes së rrjedhës së lumit, shpella përmytet.

Figura 4.5.1.2: Shpella Kusia e Nue Gjonit (burimi: http://www.akz.gov.al/apps/akz_cd/Lezhe/LE_Mon/LE25.htm).

Rrobulli i Blaçit

Është një pemë e mbrojtur dhe konkretisht e llojit pishë (*Pinus heldreichi*). Ajo ndodhet pranë fshatit Kumbull, në Selitë, 1700 metra mbi nivelin e detit. Ka një lartësi prej 30 metrash dhe moshë e saj vlerësohet në mbi 750 vjet. Është me vlerë të madhe në fushën shkencore, veçanërisht në sektorin biologjik, ndërsa funksioni i saj turistik është po aq i rëndësishëm. Ky monument natyror është i kapshëm nga akset Rrëshen – Kurbnesh – Plum.

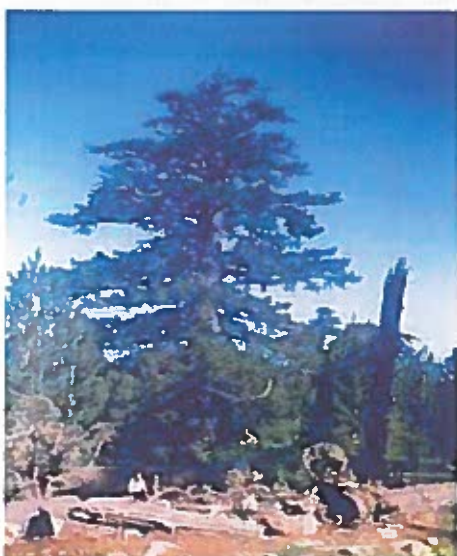

Figura 4.5.1.3: Rrobulli i Blaçit (burimi: http://www.akz.gov.al/apps/akz_cd/Lezhe/LE_Mon/LE26.htm).

Guri i Gjonit

Ndodhet në një lartësi prej më shumë se 1300 metra mbi nivelin e detit, pranë qytetit të Kurbneshit në Bashkinë Mirdite. Është një shkëmb karakteristik me forme piramidale, mjaft metra i lartë dhe rreth 20-25 metra i gjerë. E veçantë është rëndësia gjeologjike dhe gjeomorfologjike e këtij monumenti natyror, dhe po aq i rëndësishëm është edhe karakteri i tij turistik që përbën një peizazh të mrekullueshëm. Pika mund të vizitohet nëpërmjet rrugës Qyteti i Rrëshenit – Qyteza Kurbnesh që lidh selinë e Bashkisë me vendbanimin.

Figura 4.5.1.4: Guri i Gjonit (burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Lezhe/LE_Mon/LE27.htm).

Guri i Nuses

Ndodhet në një lartësi prej më shumë se 1700 metra mbi nivelin e detit, pranë vendbanimit Konaj të zonës së Shebës në Mirditë. Është një shkëmb me një formë karakteristike, e cila ka vlerë të konsiderueshme shkencore (gjeologjike dhe gjeomorfologjike), por gjithashtu funksionon si një atraksion turistik. Qasja në këtë monument natyror është nëpërmjet rrugëve qyteti i Rrëshenit – Klos – Konaj.

Figura 4.5.1.5: Guri i Nuses (burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Lezhe/LE_Mon/LE28.htm).

Kroi i Bardhë

Takohet në zonën e Gjoçaj, në një lartësi prej 1300 metra mbi nivelin e detit. Ky është një burim hidrotermal me vlerë të theksuar shkencore (gjeologjike dhe hidrologjike), por edhe interes turistik. Është e nevojshme të studiohet në thellësi edhe kapaciteti terapeutik i burimit, për shfrytëzimin e mëtejshëm të tij. Rrugët rurale që lidhin burimin me qendrën urbane të Rrëshenit janë qyteti i Rrëshenit - qyteza e Kurbneshit - fshati Merkurth.

Mrizi i Shnaprenës

Ndodhet pranë fshatit Shebë të krahinës Kthellë, 634 metra mbi nivelin e detit. Është një zonë ku pemët frutore janë 15-25 metra të larta. Diametri i trungut është 40-92 cm, me një perimetër prej 169-330 cm dhe mosha e tyre vlerësohet në 150 vjet. Sipërfaqja e përgjithshme e pyllit është 0.5 hektarë. Interes paraqet si përvoja e përkohshme të saj shkencore, por edhe si një produkt turistik që sjell fitime ekonomike në Bashki. Zona është e arritshme përmes rrugës rurale Rrëshen– fshati Kthellë, e më pas rruga e përkohshme për në Shebë.

Figura 4.5.1.6: Mrizi i Shnaprenës (burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Lezhe/LE_Mon/LE30.htm).

Rrapi i Kaçinarit

Është një dru natyral monumental që emrin e tij e ka komuna e Kaçinarit në Bashkinë e Mirditës. Ndodhet në një lartësi prej rreth 500 metra mbi nivelin e detit. Ka një formë të parregullt, rreth 12 metra i lartë dhe trung me diametër 60 centimetra. Është vlerësuar të jetë mbi 150 vjeç, duke ruajtur kështu si vlerën shkencore (biologjike) ashtu edhe rëndësinë turistike për shkak të vlerës historike të tij. Është lehtësisht i arritshëm nga rruga rurale e qytetit të Rrëshenit – fshati Kaçinar.

Figura 4.5.1.7: Rrapi i Kaçinarit (burimi: http://www.akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Lezhe/LE_Mon/LE31.htm).

Lisat e Shpalit

Eshtë i vendosur në fshatin Blinisht (Njësia Administrative Orosh), moshës 400 vjet, 450 metra mbi nivelin e detit. Bëhet fjalë për një lis me një lartësi prej 20 metrash, trashësi prej 110 cm dhe perimetër që arrin mbi 340 cm. Ndodhet pranë Kishës Shpal dhe varrezave. Mbledh përveç rëndësisë turistike dhe shkencore, edhe atë fetare pasi është i lidhur me zonën më të gjerë (kishën, varrezat). Është lehtësisht i arritshëm nga aksi rrugor rural i qytetit të Rrëshenit - fshati Shpal. Gjendja është e dobët.

Lisat e Marpepës

Takohet në fshatin Mashtërkor (Njësia Administrative Orosh), moshës 350 vjet, 350 metra mbi nivelin e detit. Është një gup prej dhjetë lisash, të cilët janë 12-15 metra të lartë. Mosha e pemëve është rreth 90 vjet, gjë që i bën ato të rëndësishme për qëllime shkencore dhe turistike. Monumenti është lehtësisht i arritshëm për publikun nëpërmjet rrjetit rrugor qyteti i Rrëshenit – Shpal – Reps – Fan. Gjendja është e dobët.

Në bazë të ligjit 8906/2002 “Për zonat e mbrojtura” dhe VKM 102/1996 në zonën e studimit përkon Zona e Mbrojtur e Resurseve të Menaxhuara Bjeshka e Oroshit, ndërsa prek (ose një pjesë e vogël e saj që bie në territorin e Bashkisë) me zonat e mbrojtura:

- Park Kombëtar i Lurës (Kategoria II) (VKM nr.102, datë 15.01.1996),
- Park Natyror Rajonal Liqeni i Ulzës (Kategoria IV) (V.K.Q nr.16, datë 03.04.2013)
- Rezervat Natyror i Menaxhuar Bërzanë (kategoria IV) (Reg. MB nr.1, date 27.7.1977) dhe
- Monument natyror Vlashaj (kategoria III) (VKM nr.102, datë 15.01.1996).

Gjithashtu, me vendim të Këshillit të Qarkut është shpallur Parku Kombëtar "Kthellë" (PNR) për të cilin pritet të miratohet Plani i Menaxhimit, i cili do të përcaktojë qartë fushat dhe prioritetet e zhvillimit.

Figura 4.5.1.8: Lisat e Shpali (burimi: http://www.akz.m.gov.al/apps/akz_m_cd/Lezhe/LE_Mon/LE32.htm).

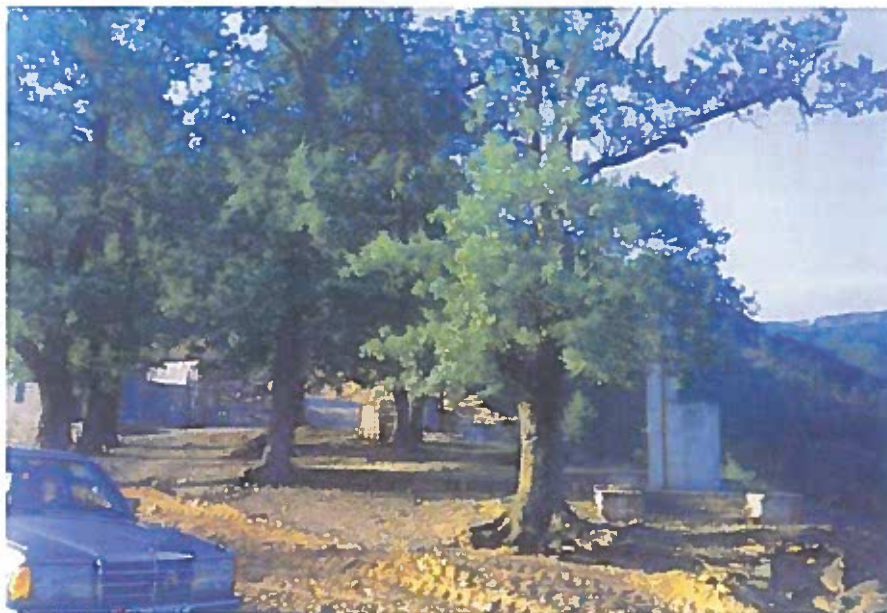

Figura 4.5.1.9: Lisat e Marpës (burimi: http://www.akz.m.gov.al/apps/akz_m_cd/Lezhe/LE_Mon/LE33.htm).

Në zonën e studimit, takohen dy zona që janë kandidatë për t'u bashkuar me rrjetin Emerald: pjesa e kurorës Lurë-Kunorë-Valmore-Zall-Gjocaj (kodi AL0000011) në juglindje të Bashkisë dhe një

pjesë e vogël e Rezervës Natyrore e Menaxhuar Berzanë (Kodi AL0000025) në jugperëndim të Bashkisë.

Nisur nga kërkimet e fundit të bëra nga Shoqata për Ruatjen dhe Mbrojtjen e Mjedisit Natyror në Shqipëri (PPNEA) në shpatet e Malit të Munellës, në kufijtë natyrorë midis Pukës dhe Mirditës, është identifikuar një komunitet i vogël nuse lale (specie në rrezik zhdukje, janë të rrallë në nivel kombëtar). Vendet unike të mbarështimit të nuses së lales janë Parku Kombëtar i Mavrovës në FYROM dhe Mali i Munellës në Shqipëri. Ndërsa në Fyrom, habitati i nuses së lales mbrohet, zonat përkatëse në Shqipëri janë të pambrojtura dhe në gjendje të keqe. Mali është 6 km i gjatë dhe 3 km i gjerë dhe shtrihet midis luginës së Fanit të Madh dhe luginës së Fanit të Vogël. Pika e tij më e lartë është 1,991 metra e lartë. Deri në 1.100 metra takohen pyje lisi dhe në vazhdim deri në lartësinë 1.600 metra takohen pisha dhe ahe, ndërsa më tutje nuk ka bimësi dhe peizazhi i ngjan livadheve alpine. AKZM së shpejti do të propozojë shpalljen e "Parkut Kombëtar të Malit të Munellës" me qëllim për të mbrojtur biodiversitetin e rajonit dhe do të japë një efekt paralel për promovimin e turizmit të qëndrueshëm.

Në vazhdim shfaqen monumentet e listuara, për të cilat parashikohet edhe miratimi:¹⁵

- Monumente natyrore të propozuar për miratim

Nr	Emërtimi	Vendodhja	Njës. Adm.	Mosha (vjet)	Gjendja
1	Qarri I Verdhë	Shehsaj (Nikaj)	Rrëshen	150	E mirë

- Gjeomonumente të propozuar për miratim

Nr	Emërtimi	Vendodhja	Njës. Adm.
1	Shpella e Pashës	Fushë Lugje	Orosh
2	Shpella vertikale e Sterqokut	Fushë Lugje	Orosh
3	Shpella e akullit	Frashë	Orosh
4	Kanioni i Kaçinarit	Kaçinar	Kaçinar
5	Shpella e Valit	Perlat i Epër	Kthellë
6	Shpella e Merkurit	Merkuth	Selitë
7	Shpella vertikale e Didhes	Didhe	Selitë

Elemente të tjera të rëndësishme të mjedisit natyror, veçanërisht të rëndësishëm për natyrën e zonës, të cilat ende nuk janë miratuar nga autoriteti kompetent, janë si më poshtë:¹⁶

- Bjeshkët e Kaçinarit
Ato njihen si shpella të maleve dhe maja më e lartë e tyre shtrihet në 1.476 metra. Mali i Kaçinarit ndodhet në pjesën veriore të lumit Fani i Madh dhe është një element interesant i mjedisit natyror në Shqipërinë Veriore. Mali i Kaçinarit dominohet nga pisha e zezë. Nga mali i Kaçinarit rrjedh lumi i Gjadrit që përshkon Zardimën që kufizohet me Bashkinë e Mirditës në perëndim.
- Shpella e Glykës së Valit
Bëhet fjalë për 4 shpella që ndodhen midis fshatrave Përlat Epër, Lufaj kaj Laç-Bruç. Rmrat e tyre janë Shpella e Nezirit, Shpella e Këputës, Shpella e Pëllumbave dhe Shpella e Valit. Janë krijuar nga erozioni i ujit dhe përbëhen nga gurë gëlqerorë. Morfologjia e tyre ishte i tillë që ne

kohet e lashta njerëzit mund të jetonin në to, fakt që është konfirmuar nga gërmimet. Sot atje takohen zogj dhe kafshë të egra.

- **Pllaja e Valmorit**

Është një fushë që dallon për karakteristikat natyrore-gjeografike. Është afër lumit Urake. Gjatë gjithë fushës, takohen dizajne të ndryshme si shpellat karstike, burimet karstike, shkëmbinjtë gëlqerorë. Bimësia në zonë është e pasur.

- **Bjeshka e Kuzhnenit**

- **Shutria**

Është një lumë nëntokësor me ujra të fuqishme nëntokësore që ndodhet midis Kurbneshit dhe Mërkurhit, në Grykën e Selitës dhe mbi lumin e Urakës. Në sipërfaqen e tokës, ajo që takohet është një pus 30 metra i thellë. Ky lumë nëntokësor ka një rrjedhë të konsiderueshme dhe deri më sot duket se nuk ka asnjë lidhje me lumin Urakë, por nuk ka informacion të saktë për këtë. Në vitet 80 u bë një investim në një sistem ujitjeje me kanale që merrnin ujë nga lumi dhe e çonin atë në ara në një distancë prej 10 km, por ky sistem funksionoi vetëm për disa vjet.

- **Ullinjtë e Nënshetit**

Bëhet fjale për një pemë, një lis, që ndodhet në Malin e Shejtit në Orosh, emri i të cilit është Ulti. Sipas mitit, ekzistonin 6 pemë të tilla, por mbijetuan vetëm 2, njëra prej të cilëve ishte "dorëzuar" dhe mbeti vetëm trungu i saj i kalbur. Tjetra është ende e drejtë. Moshja e tyre u vlerësua në 900 vjet, ndërkohë që ato lidhen edhe me të dhëna historike, sepse supozohet se këto pemë i sillnin murgjit nga të cilët morën emrin.

- **Dritarja Tektonike e Mirditës**

- **Bargjana**

Bëhet fjale për një burim të madh dhe mjaft të rëndësishëm në Bashkinë e Mirditës, që buron nga një shkëmb i bardhë në të djathtë të lumit Fani i Vogël. Pamja është veçanërisht mbresëlënëse me malet e larta të Zepes që krijojnë një kontrast me ujin që rrjedh midis tyre. Ka pasur mendime të ndryshme për shfrytëzimin e ujit të burimit i cili nëse zbatohet do të jetë në gjendje t'u shërbejë banorëve të Rrëshenit, Tarazhit, Prosekut, Malajit, Përlatit, Kodër Rrëshenit dhe të tjerëve.

4.6. Mbetjet

Në zonën e studimit, mbledhja, depozitimi dhe deponimi i mbetjeve tani është në kompetencë të Bashkive. Çdo Bashkie i është kërkuar të gjejë një vend të përshtatshëm për deponimin e tyre. Në Bashkinë e Mirditës, sipas të dhënave të Ministrisë së Zhvillimit Urban (<http://mbetjet.zhvillimiurban.gov.al>), funksionon një vend depozitimi sanitar të mbetjeve i cili ndodhet pranë vendit të depozitimit të dikurshëm, të paorganizuar, josanitar. Landfilli për deponimin e pakontrolluar të mbetjeve në fjalë ka tendencë të braktiset (sot pranon vetëm mbetjet e ngurta urbane). Gjithashtu në bazë të autopsive të kryera, në të gjithë territorin e Bashkisë u konstatuan dhe vende të tjera të vogla dhe të shpërndara të deponimit të pakontrolluar (sidomos në zonat Rubik dhe Rrëshen).

Figura 4.6.1: Vendet e depozitimit të mbetjeve të Bashkisë

Bashkia Mirditë	Popullsia e shërbyer (merr/konsidero het per sherbimin)	% e popullsisë që përjashtohet (të regjistruar, por jetojnë jashtë)	Mbetjet e gjeneruara për person [kg/banorë]	Totali i mbetjeve të gjeneruar [t/vit]
Rrëshen (urban)	5.200	0%	0.8	1.518
Rrëshen (rural)	3.603	0%	0.3	395
Rubik (urban)	2.672	0%	0.8	780
Rubik (rural)	1.781	0%	0.3	195
Orosh (rural)	1.900	0%	0.4	277
Fan (rural)	2.977	0%	0.3	326
Kaçinar (rural)	1.016	0%	0.3	111
Kthellë (rural)	2.209	0%	0.3	242
Selitë (rural)	745	0%	0.3	82
TOTAL	22.103	0%	0.42	3.926

Tabela 4.6.1: Të dhëna për prodhimin dhe mbledhjen e mbetjeve në Bashkinë Mirditë
 Burimi: Instituti i Modelimeve në Biznes, www.imb.al (Ministria e Zhvillimit Urban, 30/03/2017)
<http://mbetjet-zhvillimiurban.gov.al>

	Mbetje Urbane (ton)	Mbetje Urbane për banorë (ton)	Mbetje Inerte (ton)
	2015		
Lezhë	50.876	0,441	5.303

Tabela 4.6.2: Të dhëna për prodhimin e materialeve inerte në nivel Qarku Lezhë (Mirditë)

(Burimi: <http://www.instat.gov.al/en/themes/environment.aspx>)

INSTAT - Vrojtimi vjetore mbi mbetjet urbane).

Qarku	Popullsia	Sasia vjetore Ton / banorë	Sasia vjetore Mb.urbane/ton	Sasia vjetore Mb.inerte/ton
	2013			
Lezhë	210748	0.312	65910	15945

Tabela 4.6.3: Të dhëna për prodhimin e mbetjeve në nivel Qarku Lezhë (Mirditë)

(Burimi: «Tabela e sasise se mbetjeve per vitin 2013» dhe përpunimin e saj

http://www.mjedisi.gov.al/files/userfiles/Monitorim_Mjedisor/Mbetjet.pdf).

Në mungesë të të dhënave dhe regjistrimeve sistematike, nuk është e mundur të kryhen analiza dhe vlerësime të hollësishme të mbetjeve të krijuara (zona e shërbimit, viti, rrjedhat e mbetjeve etj.) dhe menaxhimin e tyre për zonën e studimit. Në bazë të të dhënave të INSTAT¹⁷, konstatohet një rritje konstante dhe e shpejtë e sasisë së mbeturinave në nivel qarku gjatë dhjetëvjeçarit të fundit (2006-2015). Përkundrazi, ka një tendencë të kufizimit të inerteve gjatë të njëjtës periudhë, veçanërisht gjatë dy viteve të fundit. Megjithatë, meqenëse në zonën e studimit (Bashkia Mirditë) banon vetëm 10% e Qarkut të Lezhës banojnë, përfundimet e mësipërme rreth sjelljeve dhe tendencave mund të jenë të gabuara. Gjithashtu, ka shumë të ngjarë që përbërja e mbetjeve të përfshijë lloje të përveç urbane (inerte, të rënda, mbetjet e kulturave, etj.).

Në përgjithësi, duke pasur parasysh natyrën kryesisht bujqësore dhe ekonominë lokale e familjare të zonës së studimit, vlerësohet se shumica e mbetjeve janë mbetje organike të ngurta. Këto mbetje, përkeqësojnë në një masë të vogël ujën dhe nëntokën, ndërkohë që është e mundur që ato të përdoren përmes kompostimit për prodhimin e plehut, të dobishme për kulturat. Dhe në këtë mënyrë të fillojë të zhvillohet procesi i riciklimit në zonën e studimit, i cili aktualisht nuk bëhet përdonjë rrjedhë mbetjesh, ndërkohë që nuk funksionon asnjë impiant i përpunimit të tyre.

Mbështetur në pikën 21 të Vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 575, datë 24.06.2015 “Për miratimin e kërkesave për menaxhimin e mbetjeve inerte” Njësitë e Qeverisjes Vendore Mirditë, në planet e përgjithshme vendore të hartuara sipas nenit 20 të ligjit nr. 107/2014, datë 31.07.2014, “Për planifikimin dhe zhvillimin e territorit”, si dhe planet vendore të menaxhimit të integruar të mbetjeve të hartuara sipas nenit 13 të ligjit nr.10463, datë 22.09.2011, “Për menaxhimin e integruar të mbetjeve”, i ndryshuar, duhet të parashikojnë vende për depozitimin e përkohshëm të mbetjeve inerte dhe lëndfillet për mbetjet inerte.

Mbështetur në arritjen e objektivave të Strategjise Kombetare të mbetjeve dhe VKM nr. 418 datë 25.06.2014 “Për grumbullimin e diferencuar të mbetjeve në burim” të rrymave të mbetjeve për të reduktuar sasinë e mbetjeve që do të depozitohen përmes: optimizimit të grumbullimit të mbetjeve; sigurimit të grumbullimit të diferencuar të mbetjeve në burim; promovimit të ripërdorimit të

¹⁷ <http://www.instat.gov.al/en/themes/environment.aspx>

produkteve; përgatitjes së veprimtarive të ripërdorimit; dhe përmirësimit të cilësisë së riciklimit të mbetjeve.

Realizimi i grumbullimit të diferencuar për këto rryma mbetjesh i përmbahet kërkesave për mbetjet: Letër/karton; Metal; Plastikë; dhe Qelq.

Në lidhje me rrjetin e kanalizimeve të Bashkisë, të dhënat e disponueshme nga Drejtoria e Përgjithshme e Ujësjellës kanalizimeve (www.dpuk.gov.al) janë fragmentare. Ashtu si në rastin e furnizimit me ujë, ato i përkasin Nj.A. më të populluara, të Rrëshenit (T_Mirditi uk_sh.a) dhe Rubikut, të cilat përbëjnë rreth 60% të popullsisë së Bashkisë. Megjithatë, sipas të dhënave të disponueshme, ka një rrjet kanalizimesh edhe në Nj.A. Selitë dhe Orosh.

Në bazë të këtyre të dhënave rezulton se në zonën T_Mirditë UK sh.a, ka vetëm 1,200 lidhje me rrjetin e kanalizimeve. Këto lidhje shërbejnë për 5,261 banorë nga 9,089 banorë gjithsej të Nj. A. Lidhjet përkatëse me rrjetin e ujësjellësit janë 1,360, duke krijuar prurje hyrjeje 718,400m³. Logjikisht edhe daljet janë përkatësisht. Në Njësinë Administrative Rubik, ka vetëm 546 lidhje me rrjetin e kanalizimit, që u shërbejnë 2,385 banorëve (vetëm në qendrat urbane) nga 7,931 banorë gjithsej të Njësisë Administrative në fjalë. Lidhjet përkatëse në rrjetin e furnizimit me ujë janë 578, duke krijuar prurje hyrjeje prej 128,400m³ (dhe rrjedhimisht dalje).

Në lidhje me mbetjet e lëngshme, aktualisht nuk ka asnjë njësi për përpunimin e tyre. Ndërkohë që dihet se mbetjet e lëngëta (veçanërisht të vendbanimeve rurale) shkarkohen direkt në mjedis (toka dhe rrjeti hidrografik i zonës), nuk ka të dhëna specifike të presionit të veçantë të ushtruar nga rrjedhjet në cilësinë e ujërave sipërfaqësore, nëntokësore dhe të tokës.

4.7. Zhurmat

Fillimisht, në shkallë kombëtare, sipas matjeve të vitit 2017 (www.numbeo.com), indeksi i ndotjes akustike të Shqipërisë shkon në nivele të moderuara (51.25, 100 është niveli më i lartë). Në përgjithësi, burimet bazë të ndotjes akustike mund të jenë:

1. Autostradat, akset rrugore primare dhe dytësore (rrugët lokale nuk janë burim domethënës i ndotjes akustike për shkak të faktorëve të ndryshëm).
2. Zonat ku ka rrjet hekurudhor.
3. Zonat industriale dhe zonat tregtare kanë gjithmonë limit të ndotjes akustike.
4. Të gjitha dyqanet dhe restorantet karakterizohen si prodhues të ndotjes akustike.
5. Shumica e ndërtesave rekreative janë zona të prodhimit të ndotjes akustike, të tilla si bare, vende të veçanta eventesh.
6. Disa objekte sportive.
7. Disa infrastruktura turistike dhe zona për shkak të përqendrimit të lartë të njerëzve.

Më konkretisht, zonat e ndotjes akustike ndahen në tre nivele ndotjeje akustike.

Zonë	Db
L1	≥ 65
L2	55 - 64.9
L3	45 - 54.9

Akse rrugore:

Tag	L1	L2	L3
Superstradë	60m	220m	500m
Linjë kryesore e autostradës	50m	190m	400m
Autostradë=primare	35m	160m	300m
Autostradë =sekondare	-	80m	125m
Autostradë =terciare	-	35m	65m

Rrjet hekurudhor:

Tag	L1	L2	L3
Hekurudhat = [traseja, binar i ngushtë, e ruajtur]	30m	60m	100m
Transporti hekurudhor = [hekurudhë e lehtë, tramvajë, teleferik, tren me një shinë]	-	30m	60m

Zona industriale dhe zona tregtare:

Tag	L1	L2	L3
Përdorimi i tokës-industrial	-	50m	100m
Përdorimi i tokës - njësi	-	70m	180m

Ambiente rekreative:

Tag	L1	L2	L3
dyqan=[të çdo lloji]	-	30m	65m
ndotje e ulët=[bar, bbq, Kafe, birrari, fast food, , akulllore, pub, restaurant]	-	35m	75m
Ndotje e lartë =[kinema, kazino, klub nate, lojra fati teatër, qendra komunitare]	40m	70m	150m
për kohën e lirë=[plazhe, resort, zone noti, park uji	35m	55m	75m
tourizmi=[zona kamping, muze, zona pikniku, parqe, kopësht zoologjik' Përdorimi i tokës – njësi]	35m	55m	75m

Ambiente sportive:

Tag	L1	L2	L3
sport=[fusha futbollit, basketbolli, volejboli apo ski]	40m	60m	80m

Në figurat hartografike të mëposhtme ilustrohen nivelet e ndryshme të ndotjes akustike të regjistruara brenda kufijve administrative të Bashkisë Mirditë të Qarkut Lezhë. Vihet re se burimet kryesore të ndotjes akustike i atribuohen autostradave të mëdha të tilla ajo evropiane E851 që kalon nëpër Bashki, e cila fillon nga Mali i Zi kalon Shqipërinë veriore dhe përfundon në Kosovë, si edhe pjesës tjetër të rrugëve primare dhe atyre sekondare. Në lidhje me ekzistencën e ndotjes akustike në qytetin e Rrëshenit (selia e Bashkisë), në një pjesë të madhe të tij karakterizohet nga e moderuar deri në e lartë për shkak të kalimit në këtë territor të akteve rrugore të rëndësishme, ndërsa në pjesën tjetër të tij, nga e moderuar deri në e ulët, për shkak të përqendrimit të shërbimeve, dyqaneve, ambienteve të argëtimit dhe rekreative dhe zhurmave të vogla, etj.

Figura 4.7.1: Nivelet e ndotjes akustike në selinë e Bashkisë Mirditë.¹⁸

Figura 4.7.2 & 4.7.3: Nivelet e ndotjes akustike rrugët automobilistike të Bashkisë Mirditë.¹⁹

¹⁸ Në model shtohet një buffer në objektet e zhurmshme. Kjo është zona e cila mund të ndikohet nga zhurma. Objektet shumë të zhurmshme shënohen me një buffer me ngjyrë të errët, ndërsa objektet më pak të zhurmshme me një buffer me ngjyrë të hapur.

¹⁹ Në model shtohet një buffer në objektet e zhurmshme. Kjo është zona e cila mund të ndikohet nga zhurma. Objektet shumë të zhurmshme shënohen me një buffer me ngjyrë të errët, ndërsa objektet më pak të zhurmshme me një buffer me ngjyrë të hapur.

4.8. Popullsia dhe asetet material

4.8.1. Analizë e vlerësimeve demografike

Në këtë kapitull realizohet regjistrimi, analiza dhe vlerësimi i karakteristikave demografike të Bashkisë Mirditë dhe evoluimit të tyre me kalimin e kohës. Ky regjistrim, si i situatës aktuale ashtu edhe të tendencave të saj, bën të mundur përcaktimin e pozicionit relativ të Bashkisë në raport me gjithë territorin shqiptar. Gjetjet e analizës mund të jenë një udhëzues i dobishëm për hartimin e politikave të nevojshme për forcimin e perspektivave të zhvillimit të Bashkisë në aspektin e organizimit dhe menaxhimit të territorit, por edhe në nivel ekonomik dhe social. Informacioni i disponueshëm vjen kryesisht nga INSTAT, burimi kryesor i të dhënave demografike të Shqipërisë. Duhet të theksohet se të dhënat e disponueshme nga regjistrimi i vitit 2011 ofrojnë informacion në nivel të ish-njësive administrative (ish bashkia/komuna - njësi vendore 373) dhe analiza e popullsisë e zonës së studimit bazohet në popullatën e përhershme.

Sipas të dhënave zyrtare të regjistrimit të vitit 2011, Bashkia e Mirditës ka një popullsi prej 22,103 banorë, që përfaqëson 16.49% të popullsisë së përgjithshme të Qarkut Lezhë (134,027 banorë) dhe 0,79% të popullsisë së përgjithshme të Shqipërisë (2,800,138 banorë).

Rrësheni, selia e Bashkisë Mirditë, ka një popullsi prej 8,803 banorësh dhe zotëron 39.83% të popullsisë së Bashkisë dhe 6.57% të Qarkut Lezhë. Pas Rrëshenit, zona më e populluar e bashkisë është Rubiku me 4,454 banorë, ndërsa më pak banorë ka Selita (745). Me një klasifikim të ngjashëm ndjek edhe numri i ndërtesave. Kështu, shumica e ndërtesave regjistrohesh në Rrëshen dhe më pak në Selitë. Siç tregohet në tabelën më poshtë, përqindjet më të mëdha të ndërtesave janë banesa, ndërsa përqindjet e vogla janë të ndërtesave jo-rezidenciale.

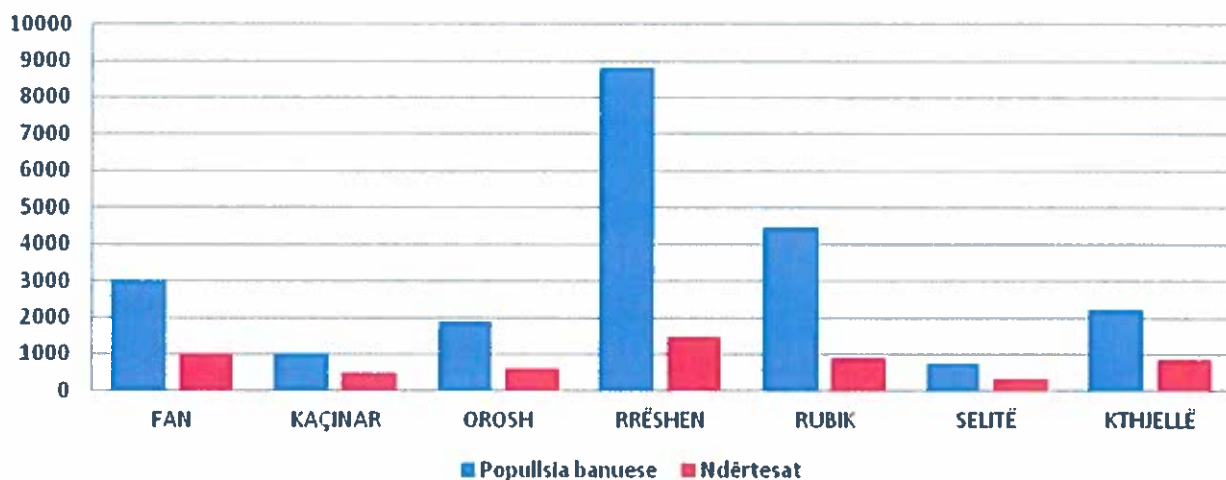
	BANESAT					
	Popullsia banuese	Ndërtesat	Banesat gjithsej	Banesa të zakonshme të banuara	Banesa të zakonshme jo të banuara	Banesa jo të zakonshme
SHQIPËRIA	2800138	598267	1012062	706046	302197	3819
QARKU LEZHË	134027	30153	45419	31314	13830	275
BASHKIA MIRDITË	22103	5689	8853	5100	3658	95
FAN	2977	1029	1170	550	616	4
KAÇINAR	1016	470	554	229	325	-
OROSH	1899	610	944	457	486	1
RRËSHEN	8803	1454	3058	2080	900	78
RUBIK	4454	905	1638	1126	507	5
SELITË	745	344	476	166	309	1
KTHELLË	2209	877	1013	492	515	6

Tabela 4.8.1.1: Popullsia banuese, ndërtesat për qëllime banimi dhe banesat sipa llojit të banesave.

Popullsia e Shqipërisë në dy dekadat e fundit (1989-2011), pas rënies së regjimit komunist, ka pësuar një ndryshim të rëndësishëm. Popullsia në nivel kombëtar ka rënë nga 3,182,417 (1989) në

2,800,138 (viti 2011). Gjithashtu, janë vënë re lëvizje intensive brenda vendit. Sipas INSTAT, 10% e popullsisë jeton në qytet apo vendbanim tjetër krahasuar me dekadën e kaluar.

Grafiku 4.8.1.1: Popullsia Banuese – Ndërtesat.

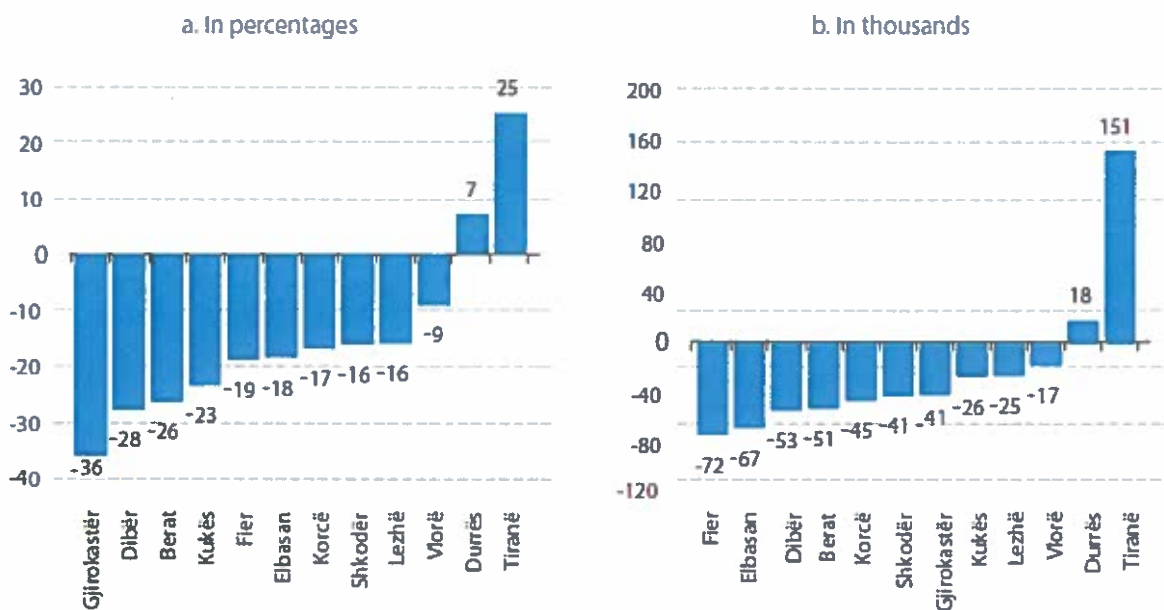
Nga 12 qarqet e vendit, 10 prej tyre (me përjashtim të qarqeve Tiranë dhe Durrës) paraqesin një rënie të konsiderueshme midis regjistrimeve të viti 2001 dhe 2011, siç tregohet edhe në diagramin e mëposhtëm. Motivi i ndryshimit të popullsisë në nivel prefekturë përputhet kryesisht me modelin e migracionit të brendshëm që tregon se, përveç emigrimit dhe zhvillimit natyror (vdekje-lindje), migrimi i brendshëm është një proces me rëndësi të madhe për ndryshimet e popullsisë në Shqipëri. Përqendrohet kryesisht në tendencën e urbanizimit dhe lëvizjes të popullatës urbane në qendra të mëdha urbane. Në të njëjtën kohë, ndryshimet e rëndësishme demografike i atribuohen edhe emigrimit të jashtëm në vendet fqinje si Greqia, Italia dhe Kosova. Problemi i emigracionit është më i theksuar në vendbanimet malore dhe të paarritshme dhe në ato vendbanime që janë larg nga selia e Bashkisë, ku edhe ndeshen shtëpi të braktisura.

Për bashkinë Mirditë, në veçanti, ndryshimi i popullsisë paraqet një shenjë negative në të 7 njësitë administrative që e përbëjnë atë.

	POPULLSIA			Ndryshimi '89-'11	Ndryshimi '01-'11	Vendi I klasifikimit		
	1989	2001	2011	Absolute %	Absolute %	1989	2001	2011
RRËSHEN	11927	11447	8803	-26.19%	-23.10%	1	1	1
RUBIK	7992	6842	4454	-44.27%	-34.90%	3	2	2
SELITË	4492	2530	745	-83.41%	-70.55%	6	7	7
KTHELLË	5534	3653	2209	-60.08%	-39.53%	5	5	4
FAN	8978	5702	2977	-66.84%	-47.79%	2	3	3
OROSH	6775	3966	1899	-71.97%	-52.12%	4	4	5
KAÇINAR	3462	2916	1016	-70.65%	-65.16%	7	6	6
BASHKIA MIRDITË	49160	37056	22103		-40.35%			

Tabela 4.8.1.2: Ndryshimi i popullsisë në mes të 1989-2011.

Source: Population and Housing Census 2011

Grafiku 4.8.1.2: Ndryshimet në popullsi në dekadën 2001-2011 në nivel qarku

Nga tabela e mësipërme, konstatohet se rënia më e madhe e popullsisë haset në qendrat të cilat ishin të lidhura me minierat para viteve 1990, dhe në ato qendra që kanë distancë më të madhe larg nga qendra urbane e Rrëshenit.

Bashkia Mirditë shënon një rënie të popullsisë në të gjitha njësitë administrative, me 40.35% në periudhën 2001-2011. Rënia më e madhe e popullsisë vihet re në rajonet rurale të largëta Selitë dhe Kaçinar, me një rënie prej 70.55% dhe 65.16% respektivisht në periudhën 2001-2011. Faktorët kryesorë që lidhen me rënien e popullsisë janë si ekonomike ashtu edhe sociale, si për shembull mungesa e shërbimeve publike dhe investimeve, papunësia e lartë, cilësia e dobët e rrugëve, relievi i theksuar malor.

Njësitë administrative	Largësia nga Qendra e bashkisë (km)
RRËSHEN	-
RUBIK	11
SELITË	36
KTHELLË	13
FAN	42
OROSH	23
KAÇINAR	26

Tabela 4.8.1.3: Distanca në kilometra e njërive vetadministruese nga selia e Bashkisë (Rrëshen).

Nëse mirret parasysh edhe faktori i moshës, sipas të dhënave nga INSTAT, në bashkinë Mirditë në dhjetëvjeçarin 2001-2011, u vërejt një reduktim i popullsisë që i takon grupit të moshës 0-14 vjeç. Ky fenomen vihet re më i kufizuar në Rrëshen, Rubik dhe Kthellë, ndërsa Kaçinar dhe Selitë treguesit janë më të lartë. Nga ana tjetër diferencimi i njëjtë hapësinor ndeshet në moshat mbi 65 vjet (shih. Tabela 4.8.1.6), pasi u shënuar një rritje e lehtë në Rrëshen, Rubik dhe Kthellë, ndërsa në

Njësitë e tjera Administrative regjistrohet rënie. Bazuar në këto të dhëna, arrihet në konkluzion se ka një tendencë rënie të rritjes së popullsisë në moshë të re dhe njëkohësisht plakje të saj.

	NDRYSHIME NË GRUPMOSHAT 0-14	NDRYSHIME NË GRUPMOSHAT MBI 65
RRËSHEN	-13.95%	+1.92%
RUBIK	-17.29%	+1.70%
SELITË	-23.36%	-4.58%
KTHELLË	-16.48%	+0.19%
FAN	-19.99%	-2.00%
OROSH	-21.89%	-1.41%
KAÇINAR	-25.21%	-1.92%

Tabela 4.8.1.4: Mosha relative ndryshimi i popullsisë në mes të viteve 2001-2011.

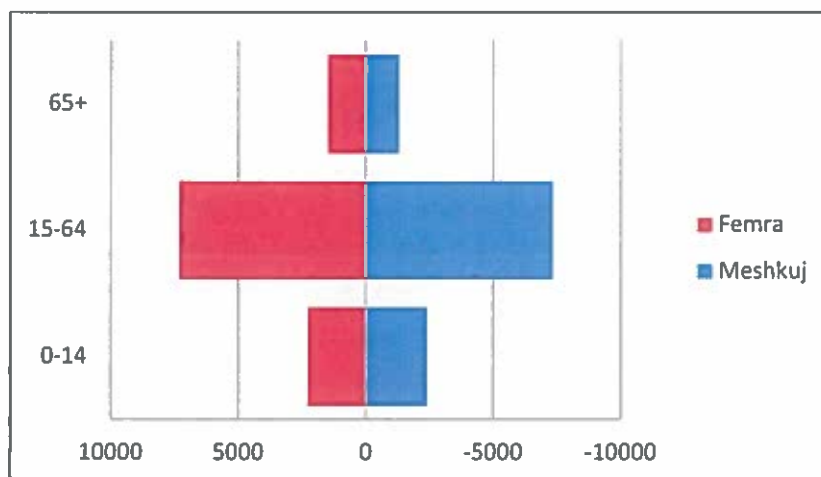
Nga popullata e përgjithshme e Bashkisë së Mirditës, rreth gjysma janë burra (11.041 persona, përkatësisht 49.95%) dhe pjesa tjetër gratë (11.062 përkatësisht 50.05%). Nga burrat, përqindja më e lartë (66.41%) i takon grupmoshës 15-64, 21.76% në moshat 0-14, ndërsa përqindja më të ulët ndeshet në grupmoshën mbi 65 vjeç (11.84%). Në mënyrë të ngjashme, edhe normat për gratë, ku përqindja më e lartë (66.28%) është midis moshës 15-64, më pak (20.35%) për moshat 0-14, dhe për grupmoshën mbi 65 vjeç është 13.37%.

Reference plane	Gjinia dhe grup mosha							
	Meshkuj				Femra			
	Gjithsej	0-14	15-64	65+	Gjithsej	0-14	15-64	65+
LEZHË (Qarku)	67097	15526	44387	7184	66930	13916	44959	8055
MIRDITË (Bashkia)	11041	2402	7332	1307	11062	2251	7332	1479
FAN	1508	371	996	141	1469	379	929	161
KTHELLË	1114	236	709	169	1095	211	716	168
OROSH	980	195	672	113	919	176	621	122
RRËSHEN	4369	1018	2879	472	4434	928	2968	538
RUBIK	2183	423	1469	291	2271	384	1522	365
SELITË	383	91	250	42	362	79	230	53
KAÇINAR	504	68	357	79	512	94	346	72

Tabela 4.8.1.5: Popullsia banuese sipas gjinisë, grupmoshës.

Tabela 4.8.1.9 më poshtë tregon dendësinë (numri i personave për kilometër katror). Kështu, konkludohet se Rrësheni është rajoni më i populluar, siç edhe pritet për një qendër urbane, e cila grumbullon një numër të madh banorësh, duke pasur parasysh edhe sipërfaqen që qyteti ka. Duke studiuar shkallën e urbanizimit të të gjithë territorit shqiptar, bazuar në një kategorizim modern, e tërë Bashkia renditet në zonat me popullsi të paktë.

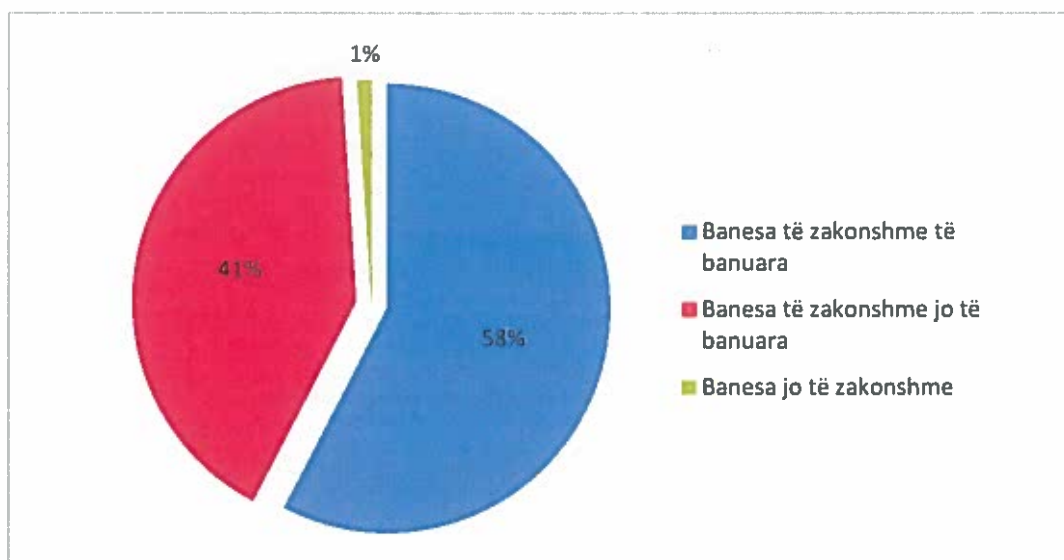

Grafiku 4.8.1.3: Piramida e moshës.

	BANORË PER KM ²
RRËSHEN	55.18
RUBIK	37.45
SELITË	9.55
KTHELLË	20.79
FAN	11.84
OROSH	14.45
KAÇINAR	11.82

Tabela 4.8.1.6: Niveli i dendësisë njësite administrative.

Grafiku 4.8.1.4: Njësitë Kategorizimi të banimit në Mirditë

Sipas regjistrimit të INSTAT në lidhje me ekonomitë familjare dhe banesat, përdoret karakterizimi njësi banimi e cila dallohet në "banesa të zakonshme" dhe "banesa jo të zakonshme". Si "banesa të zakonshme" përkufizohet shtëpia e cila, që nga fillimi, është ndërtuar për banim gjatë gjithë vitit ose ka ndryshuar përdorimin e saj për këtë qëllim. "Banesa jo të zakonshme" përkufizohen banesat

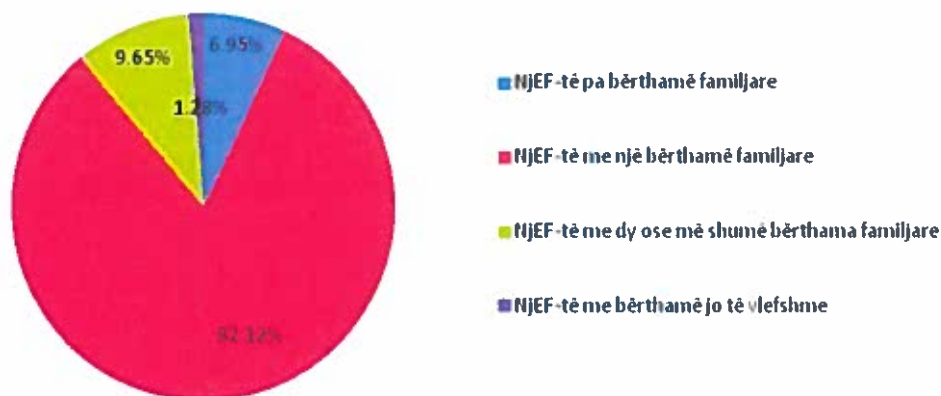
që nuk përkon me termin "banesë e zakonshme" ose për shkak se është e improvizuar ose e luajtshme, ose për shkak se nuk është projektuar për qëndrim të përhershëm. Në Bashkinë e Mirditës 95 nga 8,853 njësi banimi i përkasin kategorisë "banesa jo të zakonshme", ndërsa nga "banesat e zakonshme" 41.76% nuk banohen.

Sa i përket ekonomive familjare, në regjistrimin e vitit 2011, bëhet dallimi në ato që kanë një ose më shumë bërthama familjare, në ato që nuk kanë bërthama familjare dhe në ato që kanë një bërthamë "konvencionale". Bërthamë familjare përkufizohet forma që përbëhet nga dy ose më shumë njerëz që jetojnë në të njëjtën shtëpi dhe dy prej tyre kanë lidhje martesore ose janë prindër me fëmijë. Ekonomitë familjare që nuk përmbajnë "bërthama" familjare klasifikohen si "jo konvencionale".

	LLOJI I NJEF-SË				
	Gjithsej	NjEF-të pa bërthamë familjare	NjEF-të me një bërthamë familjare	NjEF-të me dy ose më shumë bërthama familjare	NjEF-të me bërthamë jo të vlefshme
Qarku LEZHË	32236	2030	26299	3509	398
Bashkia MIRDITË	5225	363	4291	504	67
FAN	558	26	443	68	21
KAÇINAR	229	24	180	23	2
KTHELLË	499	28	402	59	10
OROSH	461	43	376	37	5
RRËSHEN	2177	130	1842	193	12
RUBIK	1132	100	912	106	14
SELITË	169	12	136	18	3

Tabela 4.8.1.7: Numri i anëtarëve të NJEF-ve sipas bashkisë/komunës dhe llojit të NJEF-së.

Nga popullata e përgjithshme e Bashkisë Mirditë shumica e banorëve janë anëtarë të një familje me një bërthamë familjare. Sidoqoftë, e rëndësishme është edhe përqindja e banorëve të çdo rajoni që janë anëtarë të ekonomive familjare me dy ose më shumë bërthama familjare. Vihet re një tendencë në rritje për tu akomoduar më shumë se një familje në një ekonomi familjare, si për arsye ekonomike ashtu edhe për arsye familjare. Në këtë përfundim të çon edhe fakti se, në këto rajone, janë shumë familje që kanë si një burim të ardhurash vetëm pensionet.

Grafiku 4.8.1.5: Lloji i NjEF në Bashkinë Mirditë.

Për sa i përket nivelit arsimor të banorëve të bashkisë, si në total, ashtu edhe në çdo njësi administrative, vihet re se shumica e njerëzve mbi 10 vjeç (lëviz nga 46% -54%) ka përfunduar arsimin tetëvjeçar në të gjithë njësitë administrative me përjashtim të Rrëshenit, ku shumica (36%) ka përfunduar arsimin e mesëm. Në përgjithësi, përqindja e popullsisë me arsim të lartë dhe universitare është e madhe (30%), ku pjesa më e madhe e të cilëve janë vendosur në njësinë administrative Rrëshen (60%). Analfabetët kanë një përqindje shumë të vogël (3.73%) në tërë Bashkinë.

Lidhur me nivelin arsimor të banorëve të bashkisë, rezulton se shumica e popullsisë ka arsimin bazë të mesëm (41.76%), ndërsa përqindja tjetër më e madhe përfaqësohet nga të diplomuarit e lartë të mesëm (30.33%), ku pjesa më e madhe e tyre gjenden në selinë e bashkisë në qytetin Rrëshen. Përqindjen 16.26%, mban popullsia që ka arsimin tetëvjeçar ndërsa përqindjen 5.7%, e cila kryesisht është e përqendruar në qendrat urbane të Rrëshenit dhe Rubik, e mban arsimiti universitar. Si rrjedhim, shumica e popullsisë ka marrë arsim dhe është e aftë të punojë në të gjithë sektorët prodhues. Punëtorët e kualifikuar (minatorët, inxhinierët dhe ndihmësit tjerë) janë veçanërisht të përshtatshëm për industrinë e ndërtimit dhe nxjerrjes së mineraleve, ndërsa ka mundësi punësimi edhe në sektorin e shërbimeve.

Bazuar në të dhënat e vitit 2014,²⁰ të cilat bazoheshin në Gjendjen Civile, janë regjistruar gjithsej 37,381 banorë në Bashkinë Mirditë. Regjistrimi u krye përsëri në nivel njësie administrative dhe jo në nivel vendbanimi. Në vitin 2017, sipas të dhënave të Gjendjes Civile,²¹ popullsia arrinte në 37,091 banorë. Bazuar në të dhënat e mësipërme, popullsia e përgjithshme ka treguar pothuajse stabilitet pasi rënia është shumë e vogël. Duke shqyrtuar njësitë administrative, situata është e ngjashme, me një rritje të kufizuar (Rrëshen, Kaçinar) apo ulje, përveç Oroshit (-5.25%) dhe së dyti në Kthellë dhe Selitë (-2.17%), ku ndryshimet janë konsiderueshëm më të mëdha.

	Gjithsej	Ndjekja e shkollës dhe alfabetizimi / niveli arsimor i arritur						
		Nuk kanë ndjekur asnjëherë shkollën		Kanë ndjekur ose janë duke ndjekur shkollën / Diploma më e lartë e marrë				
		Dinë shkrim e këndim	Analfabet ë	Pa diplom ë	Arsimi bazë		E mesme	Universita r e lart
				Cikli i ulët (fillore)	Cikli i lartë			
Qarku LEZHË	117016	1472	4150	1459	20524	51563	30992	6856
Bashkia MIRDITË	19516	145	727	274	3174	8150	5920	1126
FAN	2528	20	75	30	392	1370	555	86
KAÇINAR	935	6	42	7	182	505	173	20
KTHELLË	1955	17	69	33	359	927	504	46
OROSH	1691	17	60	19	260	797	469	69
RRËSHEN	7739	58	214	133	1290	2582	2771	691
RUBIK	4025	25	196	37	594	1668	1311	194
SELITË	643	2	71	15	97	301	137	20

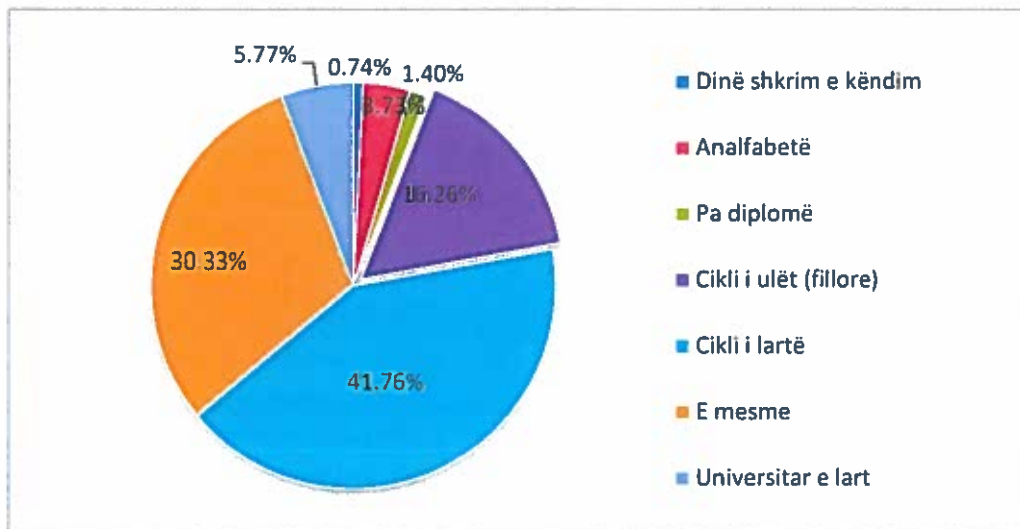
Tabela 4.8.1.8: Popullsia banuese 10 vjeç e lart sipas ndjekjes së shkollës, alfabetizimit, dhe nivelit arsimor të arritur.

²⁰ Plani Operacional i Zhvillimit Vendor, Bashkia Mirditë, faqe 15

²¹ Dokumenti i Ministrisë e punëve të brendshme / Drejtoria e përgjithshme e gjendjes civile (nr.prot. 5351/1/11.9.2017)

Në përfundim, ekziston një mospërputhje e madhe në mes të popullsisë të regjistruar nga INSTAT në vitin 2011 dhe popullsisë së regjistruar në regjistrin civil në 2017. Në një stad të mëvonshëm të studimit do të duhet të kryhet një qasje e madhësisë së popullsisë me besueshmëri, në mënyrë që propozimet për infrastrukturën sociale etj ti shërbejnë nevojave reale.

Grafiku 4.8.1.6: Niveli arsimor i arritur në Mirditë.

Njësi administrative	Popullsia		% Ndryshimi
	2014	2017	
RRËSHEN	14,209	16,369	0.22%
KAÇINAR	2,124		
RUBIK	7,989	7,971	-0.23%
SELITË	2,047	5,006	-2.17%
KTHELLË	3,070		
FAN	4,726	4,698	-0.59%
OROSH	3,216	3,047	-5.25%
BASHKIA MIRDITË	37,381	37,091	-0.78%

Tabela 4.8.1.9: Popullsia e Bashkisë Mirditë për vitet 2014 dhe 2017 (burimi: Plani Operacional i Zhvillimit Lokal).

4.8.2. Analiza dhe problem për gjendjen e strehimit

Analiza e të dhënave¹ mbi mjedisin e ndërtuar dhe kushtet e jetesës së popullsisë sjell konkluzione të rëndësishme në lidhje me llojin e zhvillimit urban, morfologjinë dhe tipologjinë e vendbanimeve si dhe në lidhje me nivelin e mirëqënies së banorëve të tyre.

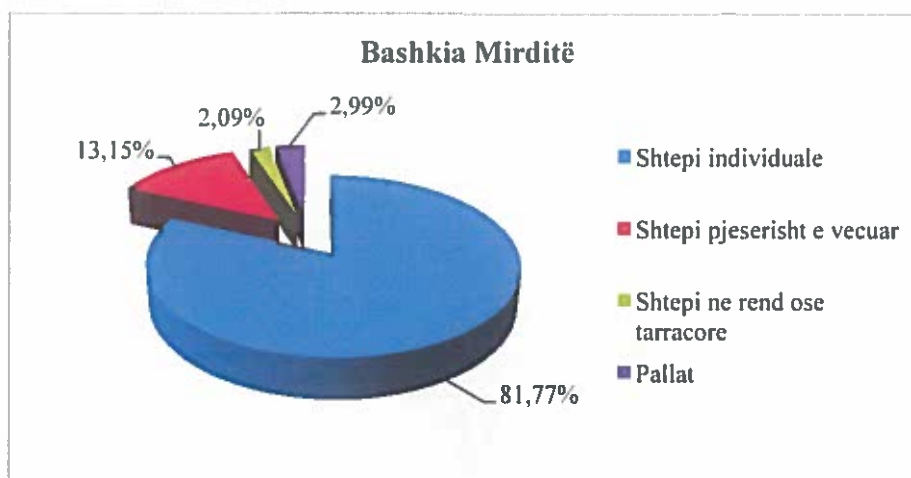
Kushtet e jetesës, si furnizimi me ujë dhe kanalizimet, ngrohja dhe përgjithësisht kushtet në banesat rezidenciale, lidhen drejtpërsëdrejti si me nivelin shëndetësor ashtu edhe me atë arsimor të popullatës dhe rrjedhimisht me gjendjen e tyre sociale dhe ekonomike. Gjithashtu, karakteristikat strukturore të ndërtesave janë të lidhura drejtpërsëdrejti si me mjedisin social dhe ekonomik, ashtu dhe me atë urban dhe personal/familjar.

	LLOJI I NDËRTESES					NUMRI I BANORËVE NË NDËRTESE			
	Gjithsej	Shtëpi individuale	Shtëpi pjesërisht e veçuar	Shtëpi në rend ose tarracore	Pallat	1	2	3-4	5+
Qarku LEZHË	30153	25222	3106	946	879	25947	2823	733	650
Bashkia MIRDITË	5689	4652	748	119	170	4518	834	214	123
FAN	1029	954	68	5	2	908	102	19	0
KAÇINAR	470	432	22	16	0	390	70	10	0
KTHELLË	877	729	140	3	5	768	92	15	2
OROSII	610	426	150	14	20	465	99	31	15
RRËSHEN	1454	1196	133	31	94	1087	231	68	68
RUBIK	905	597	216	50	42	633	177	61	34
SELITË	344	318	19	0	7	267	63	10	4

Tabela 4.8.2.1: Ndërtesat për qëllime banimi sipas llojit të ndërtesës dhe numrit të banorëve në ndërtesë.

Tabela 4.8.2.1 tregon se shumica e ndërtesave në bashkinë e Mirditës janë shtëpi individuale me një apartament (~ 82%), ndërsa pak janë pallate. Pothuajse të gjitha pallatet (92%) janë të përqendruara në Rrëshen, Rubik dhe Orosh, në veçanti në tre qendrat urbane të Bashkisë (Rrëshen, Rubik, Repe, respektivisht). Veçanërisht në selinë e bashkisë gjenden rreth 55% e totalit të tyre të bashkisë.

Grafiku 4.8.2.1: Ndërtesat për qëllime banimi sipas llojit të ndërtesës.

Nëse shikojmë ndërtesat e Bashkisë së Mirditës në lidhje me katet e tyre, konkludojmë se përqindja më e madhe (91.56%) përbëhen nga shtëpi me një kat. Përqindjet e ndërtesave me, më shumë se 2 kate janë shumë të vogla, vetëm 5.75% janë dykatëshe dhe 2.51% kanë tre ose më shumë kate. Ndërtesat me më shumë se 6 kate janë gjithsej 10 në të gjithë Bashkinë e Mirditës.

	NUMRI I BANESAVE NË NDËRTESE				
	Gjithsej	1	2	3-4	5+
Qarku LEZHË	30153	27511	1658	756	228
Bashkia MIRDITË	5689	5209	327	143	10

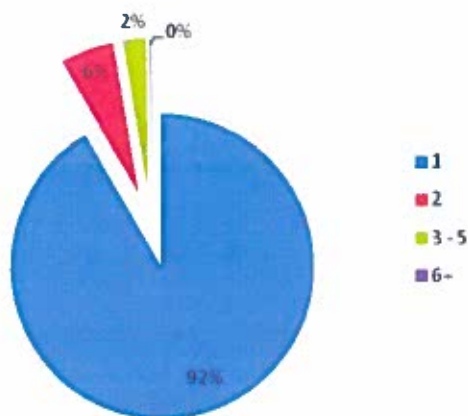
	NUMRI I BANESAVE Në NDËRTESE				
	Gjithsej	1	2	3-4	5+
FAN	1029	981	41	7	0
KAÇINAR	470	432	37	0	1
KTHELLË	877	833	38	6	0
OROSH	610	562	29	19	0
RRËSHEN	1454	1279	92	75	8
RUBIK	905	813	58	33	1
SELITË	344	309	32	3	0

Tabela 4.8.2.2: Ndërtesat për qëllime banimi sipas numrit të kateve.

Në veçanti, në Fan, Kthellë, Kaçinar dhe Orosh, gjenden përqindjet më të mëdha të ndërtesave të cilat përbëhen nga vetëm një kat, ndërsa në Rubik dhe Rrëshen përqindjet janë pak më të vogla, pasi atje janë 3/4 e ndërtesave me tre ose më shumë kate.

Duke përmbledhur sa më lart u tha, tipi dominues i ndërtesave në bashkinë e Mirditës janë banesa individuale me një kat. Në qendrat urbane regjistrohen edhe ndërtesa më të larta, kryesisht me 2-4 kate, të cilat kryesisht janë pallate, ndërsa në njësitë e tjera administrative pjesa më e madhe e tyre janë me një kat.

Për sa i përket periudhës së ndërtimit të ndërtesave, theksohet se nuk është e mundur të nxirret një përfundim i sigurt, pasi një përqindje e madhe e të anketuarve u përgjigjen se nuk e dinin vitin e ndërtimit të shtëpisë së tyre (Tabela 4.8.2.5). Nga të anketuarit që njihnin vitin e ndërtimit të ndërtesave që jetonin (Grafiku 4.8.2.6), përqindja më e madhe e tyre ishte ndërtuar gjatë periudhës 1961-1980.

Grafiku 4.8.2.2: Dyshemetë në nivel Bashkie.

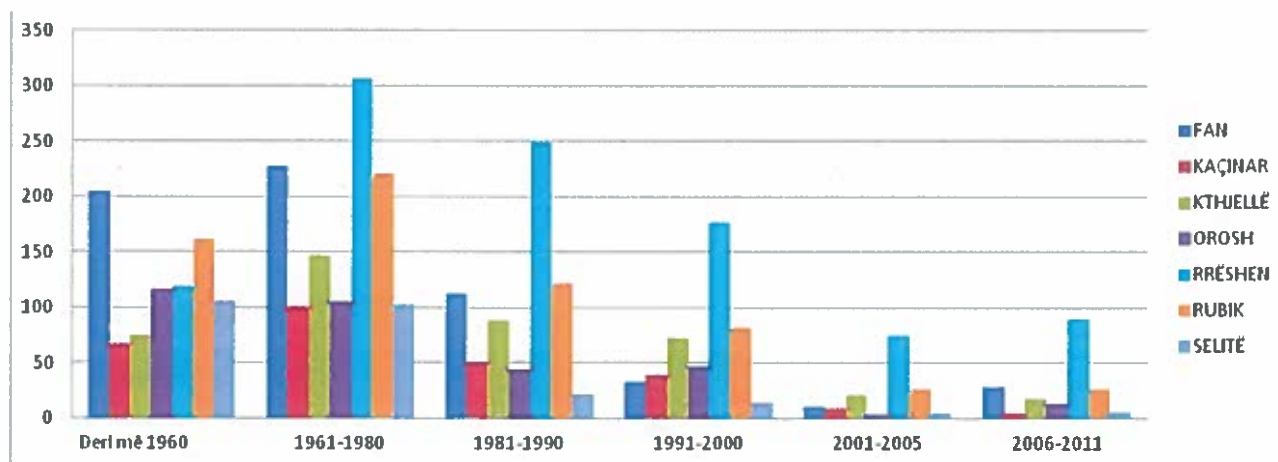
Përrjashtim është qyteti i Rrëshenit, ku 1/4 e tij është ndërtuar pas vitit 1990. Përqindja e ndërtesave të ndërtuara para vitit 1960 (15%) nuk është e papërfillshme, fakt i cili, ndoshta është i lidhur me trashëgiminë e shquar kulturore të Bashkisë. Duke u fokusuar më shumë në njësitë administrative, ndërtesat më të vjetra gjendet në Selitë (30% e ndërtesave të saj) dhe Orosh dhe Fan (20% e ndërtesave të tyre).

	PERIUDHA E NDËRTIMIT							
	Gjithsej	Deri më 1960	1961-1980	1981-1990	1991-2000	2001-2005	2006-2011	Nuk e di
Qarku LEZHË	30153	2412	3506	2896	5566	3138	3051	9584
Bashkia MIRDITË	5689	846	1207	687	461	149	185	2154
FAN	1029	204	227	112	32	10	28	416
KAÇINAR	470	67	100	50	39	9	5	200
KTHELLË	877	74	146	88	72	21	17	459
OROSH	610	116	104	44	46	4	13	283
RRËSHEN	1454	118	307	249	177	74	90	439
RUBIK	905	161	221	122	81	26	26	268
SELITË	344	106	102	22	14	5	6	89

Tabela 4.8.2.3 Ndërtesat për qëllime banimi sipas periudhë së ndërtimit.

Bazuar në indeksin e kushteve të banimit të zhvilluar nga INSTAT, situata e strehimit në pjesën jugperëndimore të Bashkisë, e cila është më e urbanizuara, më e arritshme dhe më e zhvilluara, është e lartë, ndërsa në pjesën tjetër të pjesës së izoluar dhe rurale, kushtet karakterizohen nga si të mesme. Tabela 4.8.2.5 ndan apartamentet sipas përdorimit, nëse ato përdoren si banesa kryesore, si sekondare për përdorim sezonal, ose janë të pabanuara dhe janë përdorur përkohësiht nga persona që nuk janë të përfshirë në regjistrim, por thjesht janë gjendur aty.

Grafiku 4.8.2.3: Ndërtesat prodhuese Periudha.

Indeksi i kushteve të banimit sipas bashkisë / komunës	
RRËSHEN	i lartë
RUBIK	i lartë
SELITË	i lartë
KTHELLË	mesatar
FAN	mesatar
OROSH	mesatar
KAÇINAR	mesatar

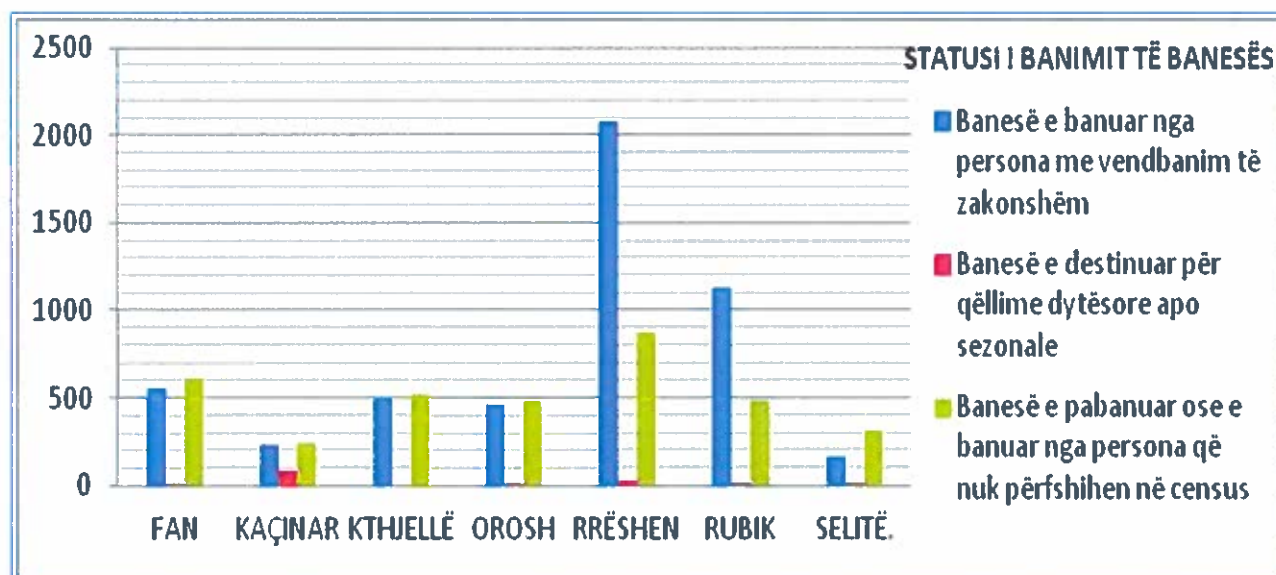
Tabela 4.8.2.4: Indeksi i kushteve të banimit (burimi: Shqipëria: Banimi dhe kushtet e jetesës, 2014).

	STATUSI I BANIMIT TË BANESËS			
	Gjithsej	Banesë e banuar nga persona me vendbanim të zakonshëm	Banesë e destinuar për qëllime dytësore apo sezonale	Banesë e pabanuar ose e banuar nga persona që nuk përfshihen në census
Qarku LEZHË	45144	31314	2532	11298
Bashkia MIRDITË	8758	5100	147	3511
FAN	1166	550	8	608
KAÇINAR	554	229	87	238
KTHELLË	1007	492	-	515
OROSH	943	457	3	483
RRËSHEN	2980	2080	30	870
RUBIK	1633	1126	18	489
SELITË	475	166	1	308

Tabela 4.8.2.5: Banesat e zakonshme sipas statusit të banimit

Nga tabela e mësipërme rezulton se shumica e ndërtesave të Bashkisë së Mirditës përdoren si vendbanime kryesore dhe të zakonshme. Megjithatë, duke u përqëndruar në njësitë administrative, konstatohet një dallim në mes të njësive administrative rurale dhe atyre urbane. Në Fan, Kaçinar, Kthellë, Orosh dhe Selitë shumica e banesave nuk janë të banuara ose të banuara nga persona të pa përfshirë në regjistrim, me përqindje më të madhe të vihet re në Selitë (me ~ 65%), ndërsa shifra mbi 50% janë regjistruar në Fan, Kthellë dhe Orosh. Përkundrazi, në Rrëshen dhe Rubik përqindjet korresponduese janë të nivelit prej 30%. Rezidencat dytësore dhe ato sezonale janë përgjithësisht shumë të kufizuara (rreth 2%) dhe janë të përqëndruara kryesisht në Kaçinar.

Grafiku 4.8.2.4: Banesat e zakonshme sipas statusit të banimit.

Për sa i përket pronësisë së banesave në bashkinë e Mirditës vërejmë se në pjesën më të madhe të atyre që jetojnë në to janë pronarë ose në procesin e marrjes së titullit të pronësisë.

	PRONËSIA E BANESËS			
	Gjithsej	Pronar ose duke u bërë pronar	Qiramarrës	Jeton falas
Qarku LEZHË	32236	28715	1721	1800
Bashkia MIRDITË	5225	4751	276	198
FAN	558	534	3	21
KAÇINAR	229	227	0	2
KTHELLË	499	477	6	16
OROSH	461	432	16	13
RRËSHEN	2177	1834	227	116
RUBIK	1132	1078	24	30
SELITË	169	169	0	0

Tabela 4.8.2.6: Njësitë Ekonomike Familjare sipas statusit të pronësisë së banesës.

Tregues të dobishëm për nxjerrjen e konkluzioneve në lidhje me standardin e jetesës së banorëve të Bashkisë së Mirditës janë mesatarja e personave për çdo ekonomi familjare, mestarja e dhomave për çdo ekonomi familjare, numri i dhomave që korrespondon për çdo individ dhe hapësira e dobishme e banesës që i korrespondon secilit individ.

	Personat për ekonomi familjare	Dhoma për ekonomi familjare	Dhoma për person	Hapësira e përdorimit të njëjësive të banimit për person (m ²)
FAN	5.3	2.9	0.6	9.0
KAÇINAR	4.4	3.2	0.7	11.2
KTHELLË	4.4	4.8	0.7	11.9
OROSH	4.1	3.2	0.8	11.3
RRËSHEN	4.0	3.0	0.7	15.0
RUBIK	3.9	3.0	0.8	14.9
SELITË	4.4	1.6	0.7	13.7

Tabela 4.8.2.7: Personat për ekonomi familjare, dhoma për ekonomi familjare, dhoma për person, hapësira e përdorimit të banimit për person (m²).

Nga tabela e mësipërme rezulton se numri i dhomave për çdo ekonomi familjare është i kënaqshëm, me shumicën e rajoneve të kenë një normë mbi 3 dhoma për çdo ekonomi familjare. Shumë e vogël është kjo normë në rajonin e Selitës (1.6) ku duket se shumica e ndërtesave janë të vogla në madhësi me një ose dy dhoma. Lidhur me madhësinë e banesave vihen re shtëpi me hapësirë më të gjerë në rajonet urbane të bashkisë (Rrëshen dhe Rubik), ku sipërfaqja metra katrorë (m²) për person arrin në rreth 15. Në zonën e Fanit, numri i metrave katrorë të shtëpisë (m²) për person është shumë i vogël (9.0). Së fundmi, vlen të përmendet numri shumë i madh i personave për ekonomi familjare, i cili në shumicën e zonave tejkalon numrin 4, gjë që tregon se ekonomitë familjare në Bashki janë të shumta.

Tabela 4.8.2.8 që paraqitet më poshtë prezanton komfortin që disponon çdo ekonomi familjare.

	PAJISJET AFATGJATË / SHËRBIMET																
	Frigorifer	Ngrirëse	Lavatriçe	Tharëse rrosh	Makinë pjatlarëse	Boiler elektrik	Mikrovalë	TV	TV dekoder	Telefon fiks	Celular	Kompjuter	Lidhje internet	Panel diellor	Kondicioner	Makina	Asnjë nga këto
Qarku LEZHË	29421	1627	23491	633	407	12682	2120	29637	3780	3701	28507	4619	2512	182	2183	7304	1524
Bashkia MIRDITË	4690	248	3293	38	31	1632	121	4676	655	813	4474	512	281	5	159	773	283
FAN	453	19	221	7	1	34	4	404	33	1	417	7	0	0	1	55	49
KAÇINAR	174	0	65	0	0	5	0	196	16	0	202	3	0	0	0	21	13
KTHELLË	435	6	153	0	0	19	2	472	9	3	406	5	1	2	2	36	20
OROSH	400	81	249	4	4	134	8	391	173	3	348	31	2	0	15	50	35
RRËSHEN	2028	133	1641	24	24	1003	94	2019	332	639	1924	409	249	3	117	450	108
RUBIK	1039	5	839	3	2	436	11	1030	90	165	1019	55	29	0	23	148	54
SELITË	161	4	125	0	0	1	2	164	2	2	158	2	0	0	1	13	4

Tabela 4.8.2.8: Njesitë Ekonomike Familjare sipas pajisjeve afatgjata dhe shërbimeve.

Duke ditur nga INSTAT numrin e përgjithshëm të ekonomive familjare (2.177 për Rrëshenin, 1.132 për Rubikun, 558 për Fanin, 499 për Kthellën, 461 për Oroshin, 229 për Kaçinarin dhe 169 për Selitën) rezultojnë Tabela 5.2.13 më poshtë e cila paraqet përqindjet e ekonomive familjare të cilat disponojnë çdo lloj të pajisjes.

	PAJISJET AFATGJATË / SHËRBIMET (%)																
	Frigorifer	Ngrirëse	Lavatriçe	Tharëse rrobash	Makinë pjatlarëse	Boiler elektrik	Mikrovalë	TV	TV dekoder	Telefon fiks	Celular	Kompjuter	Internet	Panel diellor	Kondicioner	Makina	Asnjë nga këto
FAN	81.18	3.41	39.61	1.25	0.18	6.09	0.72	72.40	5.91	0.18	74.73	1.25	-	-	0.18	9.86	8.78
KAÇINAR	75.98	-	28.38	-	-	2.18	-	85.59	6.99	-	88.21	1.31	-	-	-	9.17	5.68
KTHELLË	87.17	1.20	30.66	-	-	3.81	0.40	94.59	1.80	0.60	81.36	1.00	0.20	0.40	0.40	7.21	4.01
OROSH	86.77	17.57	54.01	0.87	0.87	29.07	1.74	84.82	37.53	0.65	75.49	6.72	0.43	-	3.25	10.85	7.59
RRËSHEN	93.16	6.11	75.38	1.10	1.10	46.07	4.32	92.74	15.25	29.35	88.38	18.79	11.44	0.14	5.37	20.67	4.96
RUBIK	91.78	0.44	74.12	0.27	0.18	38.52	0.97	90.99	7.95	14.58	90.02	4.86	2.56	-	2.03	13.07	4.77
SELITË	95.27	2.37	73.96	-	-	0.59	1.18	97.04	1.18	1.18	93.49	1.18	-	-	0.59	7.69	2.37

Tabela 4.8.2.9: Përqindje familjare për zonën që i pajisur çdo lloj pajisjes

Tabela e mësipërme tregon se shumica e ekonomive familjare kanë lehtësira themelore me pajisje si frigorifer, lavatriçe, TV dhe telefon celular. Është karakteristikë që ekonomitë familjare që kanë kompjuter dhe lidhje interneti janë veçanërisht të ulëta, madje edhe në qytetin Rrëshen, që është selia e Bashkisë. E njëjta vlen edhe për makinën, norma e posedimit të të cilave është e ulët në të gjitha njesitë administrative. Pajisje të tjera, të tilla si një pjatlarëse dhe mikrovalë, paraqiten në

shkallë shumë të ulët ose nuk ekzistojnë fare. Në përgjithësi, normat më të larta të disponimit të të gjitha lehtësive regjistrohen në qendrat urbane.

Tabelat 4.8.2.10 dhe 4.8.2.11 paraqesin se burimi i energjisë së përdorur për ngrohjen e ekonomive familjare është djegia e drurit duke përdorur sobë. Përqindja e familjeve të cilat përdorin energji elektrike ose burime të tjera të energjisë për ngrohje është jashtëzakonisht i ulët. Energjia elektrike për ngrohje përdoret vetëm në zonat urbane Rrëshen dhe Rubik dhe vetëm në 300 ekonomi familjare (9% e totalit të gjithë ekonomive familjare).

	LLOJI KRYESOR I ENERGJISË SË PËRDORUR PËR NGROHJE					
	Gjithsej	Dru	Energji elektrike nga rrjeti	Gaz	Lloj tjetër energjie (panel diellor, qymyr, naftë, etj.)	Pa ngrohje
Qarku LEZHË	32236	22445	2041	6753	95	902
Bashkia MIRDITË	5225	4500	312	332	11	70
FAN	558	551	0	2	0	5
KAÇINAR	229	226	0	0	1	2
KTHELLË	499	494	0	0	3	2
OROSH	461	438	11	4	0	8
RRËSHEN	2177	1621	259	257	5	35
RUBIK	1132	1002	41	69	2	18
SELITË	169	168	1	0	0	0

Tabela 4.8.2.10: Njësitë Ekonomike Familjare llojit kryesor të energjisë së përdorur për ngrohje.

	LLOJI I NGROHJES								
	Gjithsej	Ngrohje qëndrore në ndërtesë	Ngrohje qëndrore individual e në banesë	Stufë	Oxhak	Ngrohës elektrik	Kondicioner	Lloj tjetër ngrohje	Pa ngrohje
Qarku LEZHË	31589	334	707	23041	2517	1103	800	2199	888
Bashkia MIRDITË	554	0	0	459	90	0	0	0	5
FAN	229	1	0	116	110	0	0	0	2
KAÇINAR	498	3	0	395	98	0	0	0	2
KTHELLË	458	0	0	301	134	4	7	4	8
OROSH	2158	9	10	1468	283	168	75	111	34
RRËSHEN	1131	2	19	920	111	14	23	24	18
RUBIK	167	0	0	158	9	0	0	0	0
SELITË	31589	334	707	23041	2517	1103	800	2199	888

Tabela 4.8.2.11: Banesat e banuara sipas llojit të ngrohjes.

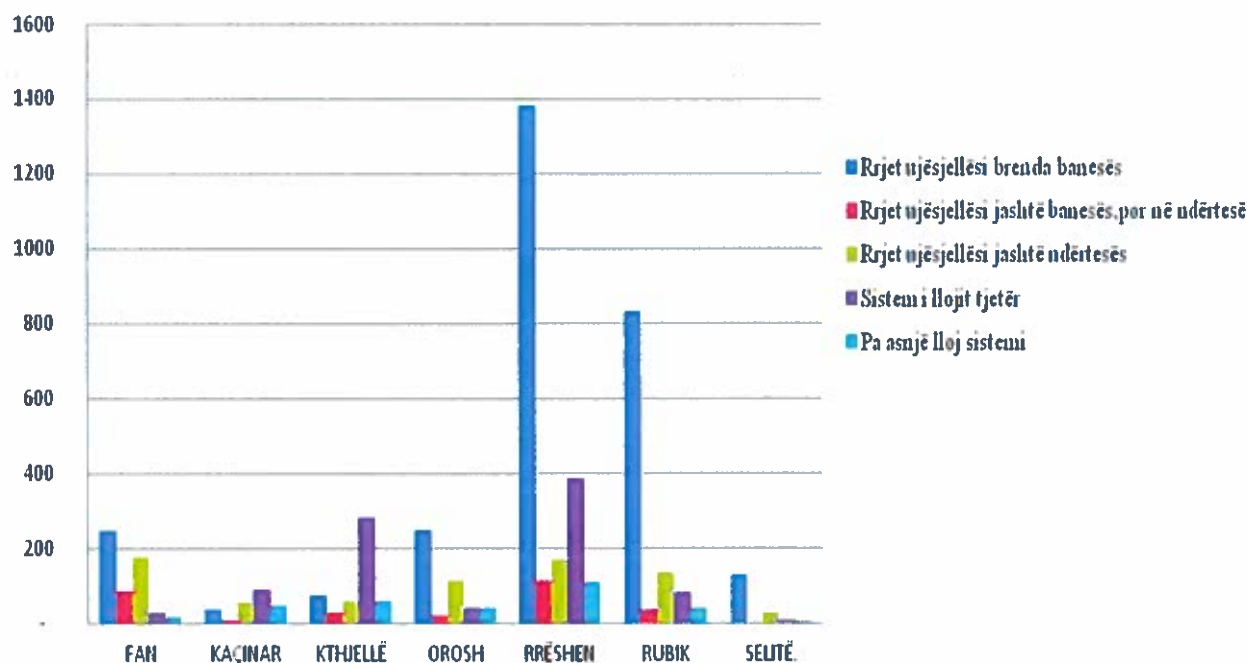
Sa i përket sistemit të furnizimit me ujë, shumica e shtëpive kanë një sistem të plotë të tubacioneve brenda banesës. Përqindjet më të larta gjenden në selinë e Bashkisë, në qytetin e Rrëshenit (46.86%) dhe në qendrën urbane të Rubikut (28.26%).

	SISTEMI I FURNIZIMIT ME UJË					
	Gjithsej	Rrjet ujësjellësi brenda banesës	Rrjet ujësjellësi jashtë banesës, por në ndërtesë	Rrjet ujësjellësi jashtë ndërtesës	Sistem i llojit tjetër	Pa asnjë lloj sistemi
Qarku LEZHË	31,589	18,031	2,924	3,454	5,749	1,431
Bashkia MIRDITË	5195	2951	287	733	911	313
FAN	554	248	85	177	26	18
KAÇINAR	229	34	7	53	89	46
KTHELLË	498	74	27	57	281	59
OROSH	458	249	19	112	38	40
RRËSHEN	2158	1383	112	169	387	107
RUBIK	1131	834	37	137	83	40
SELITË	167	129	-	28	7	3

Tabele 4.8.2.12: Banesat e banuara sipas sistemit të furnizimit me ujë.

Së fundmi, në rajonin që po studiohet konkluzionet lidhur me llojin e tualetit në zonën e studimit janë të ndryshme. Konkretisht, shumica e ekonomive familjare në ish-njësitë administrative kanë një sistem të plotë tualeti me një kazan shkarimi brenda banesës (60.53%), me përjashtim në rajonin e Kthellës, ku shumica e ekonomive familjare kanë tualete jashtë ndërtesës së banimit.

Sistemi i furnizimit me ujë

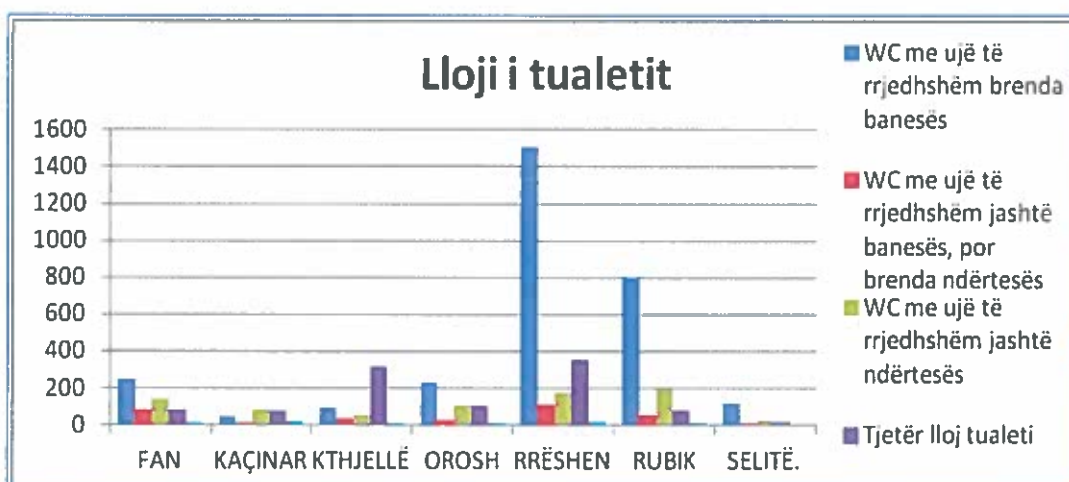
Grafiku 4.8.2.5: Banesat e banuara dhe sistemi i furnizimit me ujë në bashkia Mirditë.

Numri i ekonomive familjare pa tualet është i ulët.

	LLOJI I TUALETIT					
	Gjithsej	WC me ujë të rrjedhshëm brenda banesës	WC me ujë të rrjedhshëm jashtë banesës, por brenda ndërtesës	WC me ujë të rrjedhshëm jashtë ndërtesës	Tjetër lloj tualeti	Asnjë lloj tualeti
Qarku LEZHË	31589	22453	2817	3013	2882	424
Bashkia MIRDITË	6433	3894	460	911	1088	80
FAN	554	246	81	137	83	7
KAÇINAR	229	44	9	85	74	17
KTHELLË	498	90	30	50	317	11
OROSH	458	233	22	100	100	3
RRËSHEN	2158	1510	108	173	350	17
RUBIK	1131	798	53	195	83	2
SELITË	167	115	5	26	21	0

Tabele 4.8.2.13: Banesat e banuara sipas llojit të tualetit.

Grafiku 4.8.2.6: Banesat e banuara dhe lloji i tualetit në bashkia Mirditë

4.9. Trashëgimia Kulturore

Mjedisi kulturor i zonës së studimit përbëhet nga trashëgimia historike, elementët arkeologjike dhe arkitektonike, veprimtaria kulturore lokale (evente, festime, etj.) dhe nga gjithë tradita popullore (zakonet, traditat, legjendat, etj.).

Rezervat arkeologjike të bashkisë kanë disa elementë të rëndësishëm të tilla si manastire, kulla, kështjella, shkolla të vjetra, infrastrukturë të vjetër rrugore të rëndësishme strategjike, kështjella mbrojtjeje etj, që tregojnë zhvillimin historik të rajonit dhe pasqyrojnë arkitekturën lokale. Për më tepër, ato janë burime potenciale për zhvillimin turistik (kulturor, fetar, arkeologjik, historik etj.), të cilat do të çojnë në rritjen e njohjes dhe identitetit turistik të rajonit dhe në zgjerimin e ekonomisë lokale. Një shembull karakteristik është shfrytëzimi dhe promovimi i kullave - shembuj tipikë të arkitekturës lokale - në fshatra të ndryshme me qëllim që të vizitohen dhe të banohen²². Në këtë

²² Burimi: SELITA – Profili Komunës, Mirditë/Shqipëri (version i printuar).

drejtim, është e nevojshme një përpjekje e koordinuar dhe e organizuar, pasi vihen re dobësi të genësishme. Problemet kryesore kanë të bëjnë me qasjen e vështirë në drejtim të këtyre monumenteve kulturore (infrastruktura jo e plotë dhe e dobët e rrugëve) dhe mirëmbajtja, restaurimi dhe dukshmëria e tyre nuk janë të duhurat. Për mbrojtjen e monumenteve/vendeve kulturore (elementë të mjedisit njerëzor me vlera të veçantë) ashtu edhe për shfrytëzimin turistik të tyre, janë të nevojshme veprimtari përmirësimi të tyre (mirëmbajtja, restaurimi, rinovimi i hapësirës etj), përmirësimi i aksesueshmërisë dhe dukshmërisë, promovimi dhe reklamimi i duhur (integrimi në rrjete më të gjera tematike, marketingu, etj.).

Ruajtja afatgjatë e identitetit kulturor të zonës së studimit në një masë të madhe ka lidhje me besimin fetar (feja kryesore është katolicizmi), i cili është një faktor social i fortë koherent²³. Dasma, funeralet, festat dhe evente të tjera shoqërore të përmbajtjes fetare janë tregues për një lidhje kompakte shoqërore me karakteristika të forta të besimit fetar dhe mikpritjes²⁴. Karakteri heterogjen fetar në disa rajone (katolik dhe Myslyman) krijon diversitetin dhe veçantinë e traditës kulturore.

Karakteristike është tradita e zejtarisë, kryesisht në industrinë e përpunimit të drurit (enë kuzhine, korniza, tavane dekorative dhe shumë elementë të tjerë) sektor i cili zhvillohet me kalimin e kohës në shumicën e fshatrave, veçanërisht ato që kanë afërsi me zonat pyjore. Rajonet e Kaçinar, Simon dhe Arrëz gjithashtu kanë një traditë të prodhimit të veshjeve lokale dhe tradicionale²⁵ e cila është shumë e spikatur dhe e vlerësuar. Aktivitetet kulturore janë të pasura dhe përfshijnë shfaqje teatrale, evente muzikore nga kore lokale dhe orkestra, etj., grupe të cilat marrin pjesë në festivale të mëdha në rajone të tjera të vendit. Në shumë vendbanime ka qendra kulturore funksionale (shtëpi kulture) që nga vitet 1950, të cilat kanë bashkëpunuar në vazhdimësi me shkolla dhe ruajnë një arkiv të pasur kulturor dhe artistik. Shumë mësues drejtonin këto qendra kulturore dhe kanë dhënë një kontribut të rëndësishëm në promovimin e dashurisë për artin dhe kulturën²⁶ në shoqërinë lokale. Grupet kulturore lokale ashtu edhe banorët e kësaj treve, mbajnë gjallë traditat në të gjitha aspektet e jetës së tyre, promovojnë nivelin kulturor dhe artistik, duke rritur identitetin turistik të rajonit.

Sipas të dhënave të marra nga Instituti i Monumenteve të Kulturës²⁷ dhe të dhënat përkatëse të internetit, monumentet kulturore²⁸ që ndodhen në juridiksionin territorial të Bashkisë së Mirditës janë si më poshtë:

EMRI I MONUMENTIT	NJËSIA ADMIN.	FSHATI	K.	INSTITUCIONI I SHPALLJES	Nr. VEND.	VITI I SHPALLJES
KALAJA ANTIKE E RUBIKUT	RUBIK	RUBIK	I	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	1886	10.06.1973
KISHA E MANASTIRIT TE RUBIKUT	RUBIK	RUBIK	I	Aprov. Ligj. Nr. 609, dt. 24.05.1948	586, 4874	17.03.1948 23.09.1971

²³ Falë rezistencës së banorëve ndaj osmanëve dhe përpjekjeve diplomatike, rajoni arriti të ruajë besimin e tij fetar të trashëguar (katolicizmin), i cili ka një rol udhëheqës në formësimin e identitetit historik dhe atij kulturor.

²⁴ Burimi: FAN – Commune Profile, Mirdita/Albania (version i printuar).

²⁵ Burimi: PROFILI I KOMUNËS KAÇINAR (version i printuar).

²⁶ Burimi: KTHELLA – Commune Profile, Mirdita/Albania (version i printuar).

²⁷ Shkresë e IMK/SEKTORI I ARKITEKTURËS ANTIKO MESJETARE me Nr.prot. 1405/1 /14-08-2017.

²⁸ <http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx>.

EMRI I MONUMENTIT	NJËSIA ADMIN.	FSHATI	K.	INSTITUCIONI I SHPALLJES	Nr. VEND.	VITI I SHPALLJES
PICTOGRAMET NË STREHËN SHKËMBORE PRANË RUBIKUT	RUBIK	RUBIK	I	Ministria e Kulturës	366	09.10.2015
BANESA E ABAT PREND DOCIT	RUBIK	RUBIK	II	Ministria e Kulturës	7	08.01.2015
GRADISHTA NE DOMGJONIT	FAN	DOMGJON	I	Minis. e Arsimit dhe e Kulturës (D.K)	786/1	05.11.1984
UJESJELLES I DOMGJONIT	FAN	DOMGJON	I	Minis. e Arsimit dhe e Kulturës (D.K)	786/1	05.11.1984
BANESA E DOD NIKOLLIT	SELITË	KURBNESH	I	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	1886	10.06.1973
BANESA E PRENG LLESHIT	OROSH	MASHTËRKOR	I	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	1886	10.06.1973
BANESA PERDHESE DHE KULLA E ZEF NOCAJT	OROSH	KODER - SPAC	I	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	1886	10.06.1973
BURGU I SPAÇIT	OROSH	SPAÇ	II	MTKRS	656	05.12.2007
BANESA E GJET MARKUT	KTHELLË	PERLAT SIPËRM	I	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	1886	10.06.1973
SHPELLA E NEZIRIT	KTHELLË	LAÇ	I	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	266/1	16.02.1979
SHPELLA E PELLUMBAVE	KTHELLË	LAÇ	I	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	266/1	16.02.1979
SHPELLA E BLAZIT	KTHELLË	LAÇ	I	Ministria e Arsimit dhe e Kulturës	266/1	16.02.1979

Tabela 4.9.1: Monimente Kulturore në Bashkinë Mirditë.

Sipas Ligjit 9048 / 2003/07/04 «Për trashëgiminë kulturore» objektet e mbrojtura të trashëgimisë kulturore kategorizohen në objekte në mbrojtje , objekte në mbrojtje paraprake, monumente kulture të kategorisë II dhe monumente kulture të kategorisë I. Sipas nenit 32 të Ligjit, autoriteti përgjegjës i shpalljes së një monumenti kulturor mund të përcaktojë zonë mbrojtëse perimetrin e rajonit, në përputhje me vlerën e tyre arkitektonike, estetike dhe hapësirën mjedisore të saj. Shumica e monumenteve të deklaruara të bashkisë Mirditë i përkasin Kategorisë I të mbrojtjes me përjashtim Burgun e Spaçit dhe Banesën e Abat Prend Doçit, të cilat i përkasin Kategorisë II të mbrojtjes. Për disa nga monumentet e kulturës është përcaktuar zona më e gjerë e mbrojtjes (zona mbrojtëse).

NJËSIA ADMINISTRATIVE RUBIK

Kalaja Antike e Rubikut ndodhet në jugperëndim të vendbanimit Rubik, në periferi të luginës së lumit Fan. Ky është një monument i rëndësishëm arkeologjik dhe bën pjesë në skemën e mbrojtjes së Kategorisë I në përputhje me Vendimin Nr. 1886/10.06.1973 të Ministrisë së Arsimit dhe Kulturës dhe institucionit administrues DRKK Shkodër. Kalaja Antike e Rubikut është kala e

antikitetit të vonë, ndoshta e periudhës së rindërtimeve të Justinianit për të kontrolluar luginën e lumit Fan. Brenda territorit të saj ruhen ende gjurmët e një stere uji ndërsa muret ruhen thjesht në nivelin e xokolaturës së tyre. Në gjendjen aktuale është e vështirë të përcaktohet një planimetri e saktë e këtij fortifikimi. Kalaja ngrihet në pikën më të lartë të kodrës së Gjudeve mbi Manastirin Benediktin të Rubikut

Piktogramet në strehën shkëmbore pranë Rubikut bëjnë pjesë në kategorinë I të mbrojtjes, sipas Urdhërit Nr. 366/09.10.2015 të Ministrisë së Kulturës dhe Vendimit me Nr. 202 / 25.09.2015 të Ministrisë së Kulturës. Pjesë e këtyre vendimeve gjithashtu është dhe miratimi I “Zona e mbrojtur e monumenteve Piktogramet në strehën shkëmbore pranë Rubikut dhe Kalaja e Rubikut”, një zonë më e gjerë mbrojtjeje që rrethon mbetjet e kalasë dhe objektet e tjera të mbrojtura.

Foto 4.9.1: Kalaja Antike e Rubikut (burimi: IMK).

Në 250 metra në veriperëndim të kështjellës, brenda hapësirës më të gjerë të mbrojtur gjendet Guva në Rubik²⁹. Bëhet fjalë për një zgavër gëlqerore me ngjyrë të verdhë të lehtë dhe hieroglifë e cila i përket Kategorisë I të mbrojtjes, sipas të dhënave të internetit të KPM. Sipas arkeologut Myzafer Korkuti daton në epokën paleolitike (rreth 12.000 para lindjes së Krishtit).

Në jug të vendbanimit Rubik, në një zonë kodrinore me lartësi 109 metra, pranë bashkimit të lumenjve Rubik dhe Fan, ruhen pjesë guri të Kishës së Manastirit të Rubikut. Bëhet fjalë për një manastir të shenjtë të Benediktëve, të ritmit norman (ose romak), që daton në 1166 pas lindjes së Krishtit dhe ka një pamje në formë kryq. Manastiri është një monument i rëndësishëm arkitekturor dhe i përket Kategorisë I të mbrojtjes sipas Vendimit Nr. 586/17.03.1948, 4874 / 23.09.1971 D.T. ndërsa autoriteti menaxhues është DIOQEZA Rrëshen. Zona më e gjerë rreth manastirit u karakterizua si e mbrojtur.

²⁹ <http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx>.

Në njësinë administrative të Rubikut, gjendet edhe një tjetër monument kulturor dhe arkitektonik i rëndësishëm, i cili gjendet në **Banesë e Abat Prend Doçit**. Monumenti është përfshirë në skemën e mbrojtjes së Kategorisë II, sipas Urdhrit të Ministrit të Kulturës Nr. 7/08.01.2015 dhe autoriteti menaxhues që është Dioqeza Rrëshen. Bëhet fjalë për një ndërtesë me përdorim banimi dhe karakteristika arkitekturore, tipike të arkitekturës vendase. Ajo është e vendosur në lindje të lumit Fan, afër autostradës dhe ka një formë drejtkëndëshe me përmasa 20.55 x 13.15m. Ka dy kate, me një lartësi totale prej 8.5m, shkallë të jashtme prej guri dhe një çati me tjegulla. Muret janë prej guri dhe shkallët e brendshme gjithashtu prej guri, me kangjella druri. Është në gjendje relativisht të mirë.

Foto 4.9.2 dhe 4.9.3: Kisha e Manastirit të Rubikut (burimi : IMK, <https://commons.wikimedia.org>).

Foto 4.9.4 dhe 4.9.5: Kisha e Manastirit të Rubikut (burimi : vizitë në terren nga grupi i studimit)

NJËSIA ADMINISTRATIVE FAN

Në jug të vendbanimit aktual Domgjon janë mbetjet e vendbanimit të vjetër (**Gradishta në Domgjon**), të cilat janë një monument kulturor, përfaqësues i arkitekturës tradicionale lokale dhe i përket Kategorisë I të mbrojtjes, sipas Nr.786/1/05.11.1984 të Ministrisë së Arsimit dhe Kulturës. Mbetjet e gurit të vendbanimit të hershëm tani janë të mbuluara me bimësi të dendur.

Në periferinë veriore të vendbanimit Domgjon, ruhet një monument tjetër kulturor, **Ujësiellësi i Domgjonit**, që i përket Kategorisë I të mbrojtjes, në përputhje me D.K. Nr. 7886/1 / 05.11.1984 të Ministrisë së Arsimit dhe Kulturës, me administrator përgjegjës institucionin DRKK Shkodër. Bëhet fjalë për një sistem të furnizimit me ujë me rëndësi arkitekturore, unik në llojin e vet si në

zonën e Bashkisë, ashtu edhe në të gjithë territorin shqiptar. U ndërtua në shekullin IV para Krishtit dhe është një nga më të vjetrit në llojin e vet në territorin e Ballkanit³⁰.

Përbëhet nga puse nëntokësore dhe tunele nëntokësore të lidhura me gjerësi që shkon nga 60 cm deri në 90 cm dhe lartësi prej 78 cm deri 1.8 m. Në distancë 100 metra nga dalja e sistemit nëntokësor është vendosur pusi kontroll. Zbritja nga pusi i kontrollit në pjesën e poshtme të Aksit nëntokësor (10.5m) bëhet me 25 shkallë guri të strukturës spirale. Muret anësore të tuneleve janë prej guri, të suvatuara me llaç dhe i gjithë sistemi është i mbuluar nga një kupolë. Sot, një pjesë e sistemit nëntokësor ruhet me tunele me diametra të ndryshëm dhe me pusin e kontrollit.

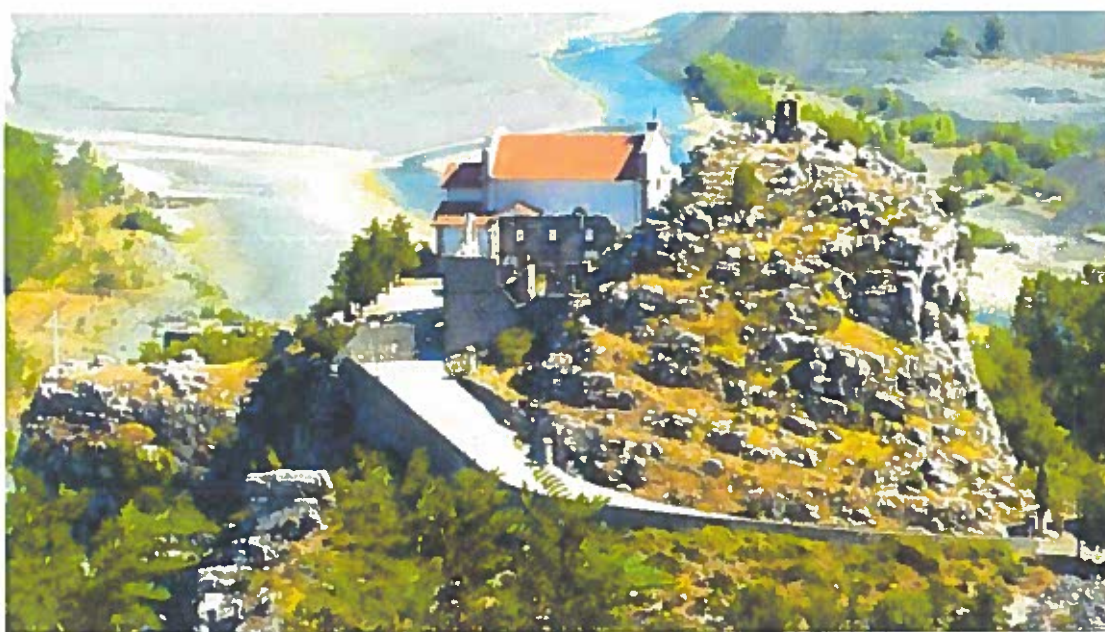

Foto 4.9.6. Kisha e Manastirit Te Rubikut (burimi : vizitë në terren nga grupi i studimit).

Foto 4.9.7. Banesa e Abat Merrni Doçit në Rubik (burimi: Urdhri Nr. 7/08.01.2015 i Ministrisë së Kulturës).

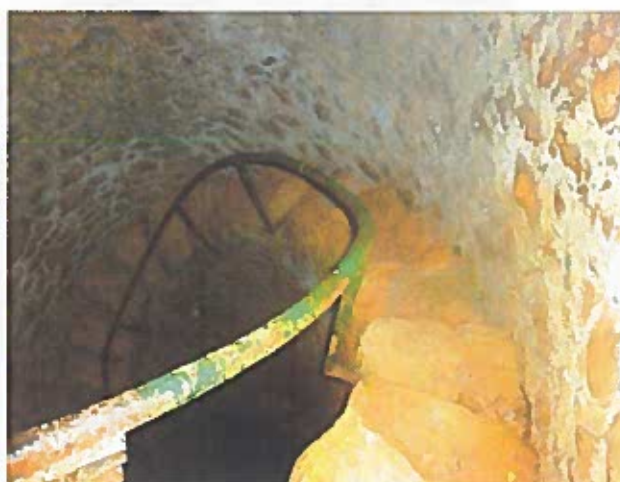
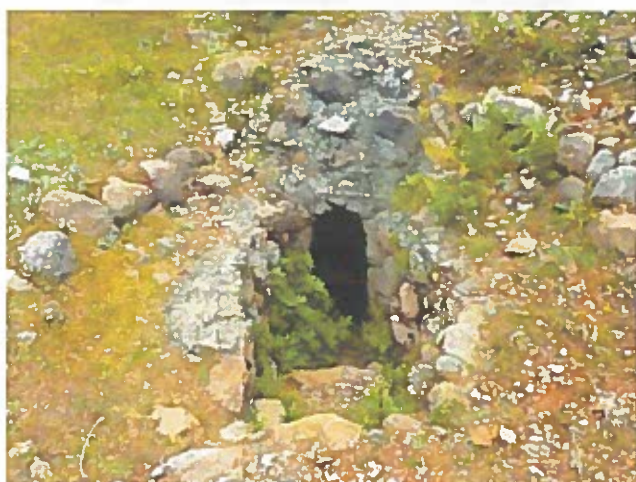
NJËSIA ADMINISTRATIVE SELITË

Banesa e Dod Nikollit gjendet në vendbanimin Kurbnesh dhe bën pjesë në Kategorinë I të mbrotjetjes, në përputhje me Vendimin Nr.1886/10.06.1973 të Ministrisë së Arsimit dhe Kulturës.

Është një ndërtesë trekatëshe me formë normale me mure guri, me pjesë të brendshme prej druri, me çati prej pllakash dhe me dritare me kapak hekuri. Është në gjendje mjaft të mirë.

Fotot 4.9.8 dhe 4.9.9: Ujësjellësi i Domgjonit (burimi: <http://infoalbania.al>, <http://www.thealbanian.co.uk>)

Fotot 4.9.10 dhe 4.9.11: Fotot në dalje dhe në brendësi të pusit (burimi: vizitë në terren e grupit të studimit).

NJËSIA ADMINISTRATIVE OROSH

"Tre bajrakët e fisit" që përbëjnë bërthamën e parë të zhvillimit të Mirditës, një nga këto është zona e Spacit, si një nga më të vjetrat me nëntokë të pasur.

Në kishat historike, pjesë e të cilëve janë të ruajtura përfshijnë Kishën e Shën Demetri, daton në 1134 dhe luajti një rol të rëndësishëm në rrugën historike dhe kulturore në këtë zonë. Zona e Shpal është një nga më të vjetrat në Shqipëri, me histori të rëndësishme³¹ dhe Bukëli është një nga qendrat më të njohura kulturore me zbulime të rëndësishme arkeologjike (bizhuteri bronzi, enë

³¹ Ishte një vend takimi tradicional i udhëheqësve, fisnikëve dhe kryetarëve, burimi: OROSH - Profili i Bashkisë, Mirditë/Shqipëri.

(version i printuar)

balte, mjetet, etj), të cilat paraqesin kulturën origjinale shqiptare. Në rajonin e Oroshit gjenden shumë kulla (si kështjella, disa të banuara deri më sot), ndërtimi i të cilave dëshmon aftësitë e shkëlqyera teknike të arkitekturës lokale (gur i skalitur, i gdhendur me lidhje artistike). Përsa i përket ndërtesave fetare, Manastiri i Oroshit, është një objekt me vlera të shumta i cili është bërë objekt i zgjerimeve/ rikonstruksioneve të shumta. Në rajonin e Shejti Malit gjendet manastiri i vjetër i Shën Llezhdri, kisha Shën Gjergjit, kisha e Shëngjinit, kisha e Robes, vendbanimi pushues i abatit etj. ku e kombinuar me pyjet me pisha, pemët e ullirit dhe burimet natyrore, krijojnë një sfond unik³².

Fotot 4.9.12 dhe 4.9.13: Banesa e Dod Nikollit (Burimi: Kartela për trashëgiminë Kulturore të paluajtshme, DRRK SHKODER)

Në njësinë administrative të Oroshit gjenden tre monumente kulturore. **Banesa e Preng Lleshit**, e deklaruar si një monument bazuar në Vendimin me Nr.1886/10.06.1973 të Ministrisë së Arsimit dhe Kulturës dhe i përket Kategorisë I të mbrojtjes me administratorë përgjegjës institucionin e DRKK Shkodrës. Është e vendosur në periferi të vendbanimit Mashtërkor dhe është një shembull tipik i trashëgimisë arkitektonike lokale. Është një ndërtesë trekatëshe me gurë gëlqerorë, gurë të gdhendur në qoshe dhe një çati prej druri. Është i arritshëm nga rrjeti rrugor, por gjendja e tij është e keqe, pasi pjesë e saj është shembur.

Banesa përdhese **Kulla e Zef Ndocajt** gjenden në vendbanimin Kodër Spaç dhe klasifikohen në Kategorinë I të mbrojtjes, në përputhje me Vendimin me Nr.1886/10.06.1973 të Ministrisë së Arsimit dhe Kulturës. Janë shembuj tipikë të arkitekturës lokale. Shtëpia është përdorur për përdorim shtëpiak dhe qoshet e saj janë të mbuluara me gurë të gdhendur/të përpunuar. Kulla është me tre kate me gure të skuadruar. (Banesa është ndërtuar përpara kullës. Është ndërtim një katësh për banim dhe janë përdorur gurë të skuadruar në këndet e saj. Kulla është ndërtim tipik, tre katëshe me kënde të ndërtuara me gurë të skuadruar). Ndërtimi i çatisë është prej druri dhe është e mbuluar me rrasa guri. Gjendja aktuale e saj karakterizohet si e keqe.

³² Burimi : OROSH – Commune Profile, Mirdita/Albania (version i printuar)

Fotot 4.9.14 dhe 4.9.15: Kisha e Oroshit (burimi: vizitë në terren e grupit të studimit)

Fotot 4.9.16 dhe 4.9.17: Banesa e Preng Lleshit (burimi: Nga vizita në terren e grupit të studimit)

Në veri, gjendet monumenti i tretë kulturor, **Burgu i Spaçit**, i cili i përket Kategorisë II të mbrojtjes II, sipas Vendimit Nr. 656 / 05.12.2007 të MTRKS, me institucion menaxhues DRKK Shkodër. Bëhet fjalë për një kompleks ndërtesë i cili është ndërtuar në vitin 1968 për nevojat e industrisë minerare lokale (bakër, pirit) dhe shërbeu si burgu (kampi famëkeq i genocidit) për njëzet vjet (1988) me një kapacitet prej 1,000 të burgosur. Kompleksi përbëhet nga shtatë ndërtesa kryesore dhe ndërtesa ndihmëse për të burgosurit, si dhe objekte/hapësira për banorët që punonjnë në miniera të tjera të zonës. Karakteristikë është se ishte i rrethuar nga tela me gjemba (me pika roje dhe portë të përparme) dhe jo nga mur rrethues siç kishte në shumë burgje, për arsyen se ishte ndërtuar në një kodër shumë të izoluar (me tarraca, poshtë hyrjes në tunelet e minierave). Në vitin 1968, në këtë burg u dërguan 400 të burgosur të parë politikë. Në maj të vitit 1973, ndodhi një rebelim i madh i të burgosurve, i cili ishte një nga momentet e para të rezistencës ndaj regjimit komunist. Burgu vazhdoi të funksiononte deri në rënien e regjimit komunist. Artisti franco-

shqiptar Maks Velo, i cili ka jetuar një dënim dhjetëvjeçar, e përshkruan atë si kampin më të keq të genocidit dhe punës të asaj kohe në Evropë³³.

Foto 4.9.18: Banesa përdhese dhe kulla e Zef Ndocajt në Kodër Spaç (burimi: IMK).

Ndërtesa është shembull i rëndësishëm, tipik i arkitekturës komuniste dhe zona më tej, përreth saj, është shpallur e mbrojtur (Zona e Mbrojtur e Burgut të Spaçit) me Urdhër Nr. 241/23.06.2015 të Ministrisë së Kulturës. Sot ky kompleks ndërtimor është i degraduar për shkak të periudhës së gjatë të braktisjes. Burgu i Spaçit ka, gjithashtu, rëndësi historike, pasi mban gjallë kujtesën kolektive të viteve dhe të sa kanë ndodhur aty gjatë regjimit komunist (lulëzim të industrisë së minierave, të përndjekjes politike të të burgosurve) dhe është një vend i kujtesës për të burgosurit politikë, ku në mesin e tyre ishin disa prej intelektualëve më të shquar të shekullit të 20. Perceptimi i përhapur në qarqet intelektuale të rajonit është që ky burg të konvertohet në një muze, për të përkujtuar vuajtjet dhe viktimat e regjimit komunist³⁴. Në mënyrë të ngjashme, në vitin 2016 World Monuments Watch njih nevojën e bashkëpunimit midis institucioneve dhe qytetarëve/privatëve për ndërgjegjësimin e publikut me qëllim transformimin e këtij kompleksi në qendër të kujtesës dhe informimit³⁵. Në vitin 2016, bazuar në hulumtimet e reja, u propozua zgjerimi i zonës së mbrojtur.

Në qershor të vitit 2017, Ministria e Kulturës ka vizituar Burgun e Spaçit dhe deklaroi se e liston në prioritetet e menjëhershme për vitet e ardhshme. Më pas se dy muaj u zhvillua, në bashkëpunim me Ambasadën Suedeze në Tiranë, ndërhyrjet e para në këtë hapësirë, në lidhje me pastrimin, riparimin e çatave dhe stabilizim të përkohshme strukturore të disa ndërtesave.

³³ Burimi : <https://www.wmf.org/project/spa%C3%A7-prison>.

³⁴ Burimi: OROSH – Commune Profile, Mirdita/Albania (version i printuar)

³⁵ Burimi: <https://www.wmf.org/project/spa%C3%A7-prison>.

Foto 4.9.19: Ndërtimi i Burgut të Spaçit (burimi: Urdhri me Nr. 241/23.06.2015 i Ministrisë së Kulturës.)

Foto 4.9.20: Pamje në zonën më të gjerë (burimi: nga vizita në terren e grupit të studimit)

Foto 4.9.21: Ndërtesa e Burgut të Spaçit (burimi: IMK).

NJËSIA ADMINISTRATIVE KTHELLË

Banesa e Gjet Markut ndodhet në vendbanimin Perlat i Epërm dhe i përket Kategorisë I së mbrojtjes sipas Ministrisë së Arsimit dhe Kulturës, bazuar në Vendimin me Nr.1886/10.06.1973. Bëhet fjalë për një ndërtesë trekatëshe me formë normale me hyrje të gurëzuar prej guri, mure guri, dekorim prej druri, çati me pllaka dhe me dritare me kapak hekuri. Ndërtesa është e shembur pjesërisht.

Shpella e Nezirit ndodhet në lindje të vendbanimit Lac dhe i përket Kategorisë I-rë të mbrojtjes, në përputhje me Vendimin me Nr. 266/1/16.02.1979 të Ministrisë së Arsimit dhe Kulturës, me autoritetin menaxhues institucionin DRKK Shkodër. Është një shpellë shkëmbore që daton nga periudha neolitike.

Foto 4.9.22 dhe 4.9.23: Banesa e Gjet Markut (Burimi: Kartela për trashëgiminë kulturore të paluajtshme, DRKK SHKODER).

Foto 4.9.24: Shpella e Nezirit (burimi: IMK).

Foto 4.9.25: Shpella e Pellumbave (Burimi: IMK).

Në juglindje të Shpellës së Nezirit dhe në jug të vendbanimit Laç janë dy shpella të tjera të mirënjohura, Shpella e Pëllumbave dhe Shpella e Blazit. Të dyja klasifikohen në Kategorinë I të mbrojtjes, sipas Vendimit me Nr. 266/1/16.02.1979 të Ministrisë së Arsimit dhe Kulturës, me autoritet drejtues institucionin DRKK Shkodër. Ato nuk janë të arritshme nëpërmjet rrjetit rrugor. Shpella e Pellumbave ka dimensione 4x5x3m dhe daton në periudhën neolitike. Shpella e Blazit ka një madhësi prej 215x10x5m, ndodhet në një majë shkëmbore ku dallohen dy hapësira. Brenda shpellës po kryhen punime të restaurimit arkeologjik nga ASHA në bashkëpunim me Universitetin e Këlnit IT. Kjo shpellë daton në periudhën mesolitike dhe neolitike, megjithatë, shtresat e saj më të vjetra të çojnë në periudhën paleolite.

Foto 4.9.26: Shpella E Blazit (Burimi: IMK).

4.10. Peizazhi

Sipas Konventës Evropiane të Peisazhit (Konventa e Firences), peisazhi është përcaktuar si një zonë, siç perceptohet nga njerëzit, karakteri i të cilit është rezultat i veprimit dhe ndërveprimit të faktorëve natyrorë dhe / ose njerëzve. Përfshin të dhënat natyrore-ekologjikesi edhe ato kulturore-ekonomike. Gjithashtu, në ndryshim të vazhdueshëm, zhvillohet dhe nuk mbetet statik, dhe pranon stimuj të ndryshëm me origjinë ose nga natyra ose nga aktiviteti njerëzor. Nëpërmjet këtij perceptimi të zgjeruar, peisazhi:

- Është i njohur si një komponent i rëndësishëm i trashëgimisë natyrore dhe kulturore evropiane dhe luan një rol përcaktues në stabilitetin e identitetit evropian.
- Është i domosdoshëm për prosperitetin dhe cilësinë e jetës së banorëve kudo, në zonat urbane dhe rurale, në zonat e klasifikuara si të degraduara dhe të atyre klasifikuara si të cilësisë të lartë,
- Përbën burim të favorshëm për veprimtarinë ekonomike dhe faktor për të tërhequr kapitalet.

Sipas studimeve Bashkinë në një shkallë të vogël, mund të shohim se mbizotërojnë peizazhet malore dhe ato kodrinore. Bashkia është e rrethuar nga malet Terbun, Rditës dhe Munellës në veri - perëndim në veri, malet Kaçinar, Zepes, Lures, Shejtit, Kullgjatë perëndim - jug-perëndim, dhe Patokut, Veles, Dervenit në lindje. Në mesin e tyre janë zhvilluar luginat e lumenjve Fani i Vogël, Fani i Madh që përzihen në afërsi të qytetit të Rrëshenit dhe të krijojnë lumin Fan në jug-perëndim. Disa maja shtrihen në luginat e lumenjve duke krijuar një rrjet hidrografik shumë-ngjyrëshe.

Në një shkallë më të gjerë, sa i përket vëllimeve malore, dallojmë peizazhin karstik në Fushën karstike Bjeshkët e Oroshit. Ajo përfaqëson një si-përfaqe erozive të formuar mbi formacionin karbonatik.

Rrafshina të vogla me kullota dhe tokë të punueshme, të shpërndara ose në vende të grumbulluara dhe me gardhe të pasura natyrore, strehojnë aktivitete të buta njerëzore (blegtori, bujqësi). Rezervuarët artificial dhe liqenet e vegjël rrisin sasinë e ujit dhe pasqyrojnë qiellin duke krijuar peizazhe idilike. Luginat dhe kanionet e ngushtë në formë V parandalojnë zhvillimin e aktiviteteve njerëzore duke rritur biodiversitetin në këto vende. Rrjedhat e lumenjve të mëdhenj në zonat e rrjedhës së poshtme janë baltore duke krijuar fusha të vogla aluviale rreth të cilave janë të përqëndruara aktivitetet kryesore antropogjene dhe janë zhvilluar vendbanimet më të mëdha.

Mjedisi audio dhe vizual (ngjyrat, sipërfaqet) janë të shkëlqyera dhe ndryshojnë në varësi të sezonit. Gjenden shumë gjeotope si (p.sh. shpella, gropa, gryka, burime dhe liqene) si dhe monumente kulturore të shpërndara, por me një histori dhe ndjenjë besimi të theksuar.

Për shkak të qasjes së vështirë në zonat malore jashtë rrjetit rrugor kryesor, ekzistojnë sipërfaqe që ruajnë në një masë të konsiderueshme, apo edhe të paprekur, karakteristikat e tyre të veçanta natyrore dhe janë me interes të veçantë ekologjik, me florë dhe faunë të pasur dhe interesante.

Aspektet negative të peisazhit përfshijnë zonat e minierave të cilat e kanë ndryshuar dhe vazhdojnë të ndikojnë fuqishëm. Shpyllëzimi i pemëve, zbulimi i nëntokës dhe akumulimi i mbeturinave në zonat e afërta krijojnë probleme estetike dhe mjedisore. Zhvendosjet e shumta të inerteve në shtretërit e lumenjve, dhe sidomos në lumin Fan, përveç presioneve intensive në sistemin ujor dhe natyror, të cilat nuk janë vlerësuar, po transformojnë peizazhin vazhdimisht. Këto aktivitete dhe ndryshime në peizazh (p.sh. kantieret e ndërtimit, makineritë operuese, automjetet e rënda në

lëvizje, kodra inertesh që prodhohen) janë lehtësisht të perceptueshme, pasi akset kryesore të lëvizjes janë breglumore.

Gjithashtu, digat në lumenj për prodhimin e energjisë elektrike janë elementë të rëndësishëm që transformojnë zonën, si në rrjedhën e sipërme edhe në drejtim të rrymës. Në zonën e studimit, në lumenjtë e mëdhenj që e përshkojnë atë, po ndërtohen ose janë ndërtuar mjaftueshëm. Shkalla dhe shtrirja e ndikimit të tyre varet nga madhësia e digës dhe nga karakteristikat e lumit dhe pellgut së mbulimit. Ndikimet janë të larmishme dhe lidhen kryesisht me ndryshime në mikroklimë dhe në ekosistemin ujor, mbajtjen nën kontroll të sedimenteve dhe përbërësve ushqimorë, pengimin e migrimit të peshqve, ndryshime në fenomenet e erozionit dhe përmytjeve, ndryshim në sasinë dhe cilësinë e ujërave nëntokësore. Përveç kësaj, ndërtimi i tyre ka sjellë ndërhyrje në relievin e tokës dhe mbulimin e zonës përreth: gjerime, kantiere ndërtimi, përmytje të zonës në brigjet lumore, sipërfaqe të reja artificiale (ndërtesa, infrastruktura), etj.

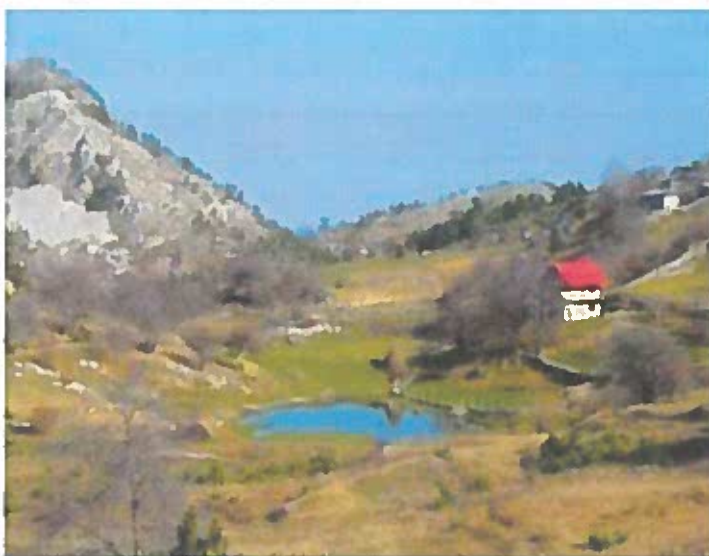

Foto 4.10.1: Peizazhi karstik në formimin e liqenit karstik. Burimi SHGJSH., 2017, "Gjeologjia - Gjeoresurset – Gjeorrezizqet dhe Mjedisi në Bashkitë e Shqipërisë, Bashkia Mirditë".

Foto 4.10.2: Pamje nga peisazhi karstik në malin e Munellës. Burimi SHGJSH., 2017, "Gjeologjia - Gjeoresurset – Gjeorrezizqet dhe Mjedisi në Bashkitë e Shqipërisë, Bashkia Mirditë".

Aksi rrugor E851 (Rruga e Kombit) përbën një tjetër ndërhyrje të rëndësishme në peisazh. Ka ndikuar jo vetëm në territorin që zë, por edhe në zona të gjera në të dy anët e saj, për shkak të infrastrukturës teknike (p.sh. mbikalime, ura, argjinatura dhe diga) si dhe për shkak të aktiviteteve të reja që ka tërhequr në zonat rreth tyre. Ka ndryshuar madje, drejtpërsëdrejti dhe vendosmërisht mënyrën me të cilën perceptohet si nga udhëtarët që lëvizin në të, por edhe nga banorët dhe vizitorët e luginës dhe zonave përreth.

Së fundi, shpërndarja e mbeturinave shtëpiake dhe mbeturinave të ngurta pranë zonave të banimit, lumenjëve dhe liqenëve, mungesa e mirëmbajtjes dhe braktisja e ndërtesave, shpyllëzimi i zonave pyjore nga erozioni i tokës krijojnë një degradim estetik dhe mjedisor në peisazh.

Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i peisazhit në planifikimin territorial kontribun:

- që së bashku të mbrojmë mjedisin natyror dhe kulturor, gjë që nuk është e mundur me identifikimin individual të zonave të mbrojtura dhe vendeve arkeologjike, monumenteve, etj,
- në përmirësimin e cilësisë së jetës,
- në zhvillimin e balancuar dhe
- në kohezionin ekonomik dhe social me paraqitjen e mundësive të reja për zhvillim dhe vende pune, madje edhe në zonat pa peisazhe me vlerë të lartë.

Foto 4.10.3: Lugina e lumit Fanit në rajonin Rubik Burimi SHGJSH., 2017. "Gjeologjia - Gjeoresurset – Gjeorrezizet dhe Mjedisi në Bashkitë e Shqipërisë, Bashkia Mirditë".

4.11. HOT SPOT

Një zonë dhe rrjedhimisht edhe banorët e saj mund të jenë të ekspozuar ndaj rreziqeve të origjinës natyrore dhe atyre antropogjene. Kur ndodhin rrëshkitje të dheut, erozion i tokës, përmbytje, zjarre, fenomene intensive meteorologjike, tërmete, epidemi, aksidente teknologjike, të gjitha kanë një ndikim negativ në mjedisin natyror dhe antropogjen, por edhe në ekonomi.

Disa nga rreziqet karakterizohen nga mungesa e kohës që mund të ndikojë përgjithmonë në zhvillimin dhe prosperitetin e zonës. Vendet me rreziqe të tilla, me ekspozim të vazhdueshëm ndaj banorëve dhe habitateve, konsiderohen HOT SPOTS dhe kanë nevojë për trajtim të menjëhershëm dhe efektiv.

Korniza legislative e vendit për mbrojtjen e mjedisit dhe përballimin e fatkeqësive natyrore dhe teknologjike është pasuruar pas ndryshimit të regjimit duke përfshirë në të edhe Direktivat Europiane dhe komponentë të Marrëveshjeve Ndërkombëtare. Në nivel ndërkombëtar, ka pasur një ndryshim në lidhje me perceptimin e sigurisë nga rreziqet natyrore dhe ato teknologjike. Ndjenja e sigurisë nuk vjen nga gatishmëria për tu përballur me vet fatkeqësitë që mund të shkaktohen, por nga kufizimi dhe parandalimi i shfaqjes së rreziqeve. Kjo është perceptuar në *Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030* të miratuar nga Konferenca Ndërkombëtare e Tretë e Kombeve të Bashkuara në Sendai, Japoni, në Mars 2015³⁶. Sendai Framework është pasardhësi i *Hyogo Framework for Action (HFA) 2005-2015: Building the Resilience of Nations and Communities to Disasters*. Përbën tashmë një instrument të fundit me parime udhëzuese dhe veprime prioritare që mund të miratohen si nga organet kompetente lokale ashtu edhe nga ato kompetente qeveritare me synim për të reduktuar rreziqet dhe fatkeqësitë.

Brenda këtij kuadri për mbrojtjen e mjedisit të Bashkisë, ekziston nevoja për të kufizuar HOT SPOTS që ndodhen brenda kufijve të Bashkisë.

 Rreshqitje Bllokim Debore Zjarr Brejtesit P.Neglectus

Skema 4.11.1: Fragment nga Google Earth ku shënohen pozicionimet e HOTSPOTS sipas <http://albmeps.asig.gov.al/hotspotalbania/#16/42.0399/19.8981>

³⁶ Teksti është përkthyer në shqip

<http://www.mbrojtjacivile.al/index.php/publikime/kuadri-sendai-r-r-f-2015-2030>

Sipas gjeoportalit ASIG në lidhje me HOT SPOTS në Shqipëri, në bashkinë e Mirditës, rreziqet që ekzistojnë dhe paraqiten kanë lidhje me zjarret, rënien intensive të borës, rrëshqitjet e tokës dhe shfaqjen e epidemive për shkak të pranisë së brejtësve dhe insekteve që mund të transmetojnë sëmundjet ngjitëse në bimë, kafshë dhe njerëz.

Për sa i përket rrezikut të bllokimit të vendbanimeve malore për shkak të kushteve të motit të keq (dëborës dhe shiut) kjo është për pasojë jo vetëm e kushteve të këqia të motit, por edhe rrjetit rrugor jo të përshtatshëm, i përbërë nga akse rrugore të pakalueshme, rrugë të pashtuara, kalime përrrenjsh pa ura etj., Çështja e qasjes në vendbanime trajtohet në përputhje me Fazën II të PPV, përmes Objektivit Strategjik 4/Prioriteti 12, ku propozohen projekte dhe masa për modernizimin e akseve rrugore me punime shtrimi, ndërtimi, përmirësimi të karakteristikave gjeometrike, mirëmbajtjeje, dhe për të përmirësuar dhe modernizuar sistemin e transportit me rrugëtime më të shpeshta të mjeteve të transportit publik në mes të fshatrave dhe lidhje akoma edhe të zonave më të largëta. Megjithatë, është e dobishme të theksohet se banorët e këtyre vendbanimeve të largëta të bllokuara nga dëbora e dimrit, janë përshtatur dhe kanë formuar një mënyrë jetese të vetë-mjaftueshme.

Lidhur me zonat me rrëshqitjet e dheut, të cilat janë konstatuar të shpërndara në gjithë hapësirën e Bashkisë, nënvizohet se janë shkaktuar për shkak të gjeologjisë së zonës dhe janë të motivuara nga gjeomorfologjia dhe kushtet e motit. Si fenomene të tilla ato nuk mund të trajtohen në tërësinë e tyre, por pasi të përzgjidhen zonat që prekin zonat e banuara dhe rrjetet e infrastrukturës.

Prandaj është e nevojshme të përcaktohen me saktësi këto zona përmes një studimi të përshtatshëm gjeologo-gjeoteknik që do të përgatitet nga organi kompetent shtetëror ose nga studiues privatë për llogari të Bashkisë dhe pas sugjerimit të bërë prej saj. Studimi gjeologo-gjeoteknik do të propozojë masat për sigurinë e zonës dhe parandalimin e fenomenit. Përveç kësaj, çdo projekt teknik që ndërtohet si për shembull një aks i ri rrugor madje edhe një përmirësim i një aksi ekzistues duhet të shoqërohet nga një studim gjeoteknik përkatës, i cili do të ruhet edhe në arkivat e Bashkisë. Në projektet teknike përfshihen gjithashtu punime për ujësjellësin, vaditjen, ndërtim i liqeneve/rezervuare dhe ndërtimi i digave. Gjithashtu, edhe infrastruktura për telekomunikacion dhe energjinë elektrike duhet të jetë nën kushte të sigurta, pasi roli i tyre në trajtimin e fatkeqësive të tjera natyrore është shumë i rëndësishme. Kufizimi i rrezikut të rrëshqitjeve të dheut u mor parasysh gjatë Fazës II nga Objektivit Strategjik 4 dhe Aksi Prioritar 14 për mbrojtjen e mjedisit të banimit/të strukturuar.

Rreziku i zjarrit, siç tregohet edhe nga geoportali ASIG në lidhje me HOT SPOTS në Shqipëri, është i madh për Bashkinë. Sipërfaqet pyjore, me një rol mbrojtës dhe produktiv në të njëjtën kohë, gjenden dhe janë në rrezik të madh. Mbrojtja e tyre si edhe eliminimi i rrezikut është një prioritet për zhvillimin e qëndrueshëm të Bashkisë. Zjarret brenda zonave të banuara, megjithëse në një nivel më të ulët, gjithashtu kërkojnë që bashkitë, aktorët shtetërorë dhe qytetarët të marrin masa parandaluese dhe përgatitjeje për t'i përballuar ato.

Shkaqet e zjarrit kanë lidhje me fenomene natyrore dhe antropogjene. Rrufeja, kushtet e nxehta dhe të thata të motit me erërat e forta, neglizhenca njerëzore ose sjelljet e rrezikshme dhe zjarrvënia janë shkaqet më të zakonshme të zjarrit.

Masat parandaluese për shmangien dhe eliminimin e rrezikut janë si më poshtë:

- Përcaktimi, monitorimi dhe kontrolli i aktiviteteve në zonat pyjore.
- Zhvillimi i sistemeve paralajmëruese në rast të kushteve të rrezikshme të motit. Sistemet e tilla janë shumë të zakonshme në vendet e zhvilluara dhe do të thotë situata të gatshme për organet kompetente dhe tërheqin vëmendjen e qytetarëve. Këto sisteme zhvillohen kryesisht nga organet shtetërore kompetente dhe institucionet. Informimi bëhet përmes spoteve televizive dhe radiofonike, tabelave paralajmëruese elektronike në rrugë, mesazheve paralajmëruese nëpërmjet operatorëve të telefonisë celulare, shpërndarjes së materialeve të shtypura dhe atyre elektronike (e-mail) informacioneve për shkollat dhe shërbimet publike, duke tërhequr vëmendjen e qytetarëve .
- Instalimi i tabelave të përhershme paralajmëruese të zjarrit në shtigjet pyjore dhe akset rrugore dhe tabela ndaluese të ndezjes së zjarrit për qëllime rekreative në pyje.
- Pastrimi i sipërfaqeve pyjore nga plehurat.
- Krijimi i një observatori bazuar në punën vullnetare.
- Ndryshimi në mendësinë e qytetarëve përmes spoteve televizive dhe stacioneve radiofonike, broshurave, tabelave, integritimit në procesin arsimor, organizimit të seminareve për ngritjen e vetëdijes për sensibilizimin dhe pjesëmarrjen në mbrojtjen nga zjarret.
- Përmirësimi i rrjetit të rrugëve pyjore.
- Zhvillimi i zonave të antizjarrit.
- Zhvillimi i një rrjeti të hidranteve të fikjes së zjarrit në zonat pyjore dhe rezidenciale me lidhje me rezervuarët e mbledhjes së ujit për përdorim kundra zjarrit.

Kategorizimi i pyjeve të bashkisë në bazë të rrezikut të zjarrit duhet të përditësohet periodikisht përmes kërkimeve përkatëse që do të hartohen për llogari të Bashkisë.

Mbrojtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore, siç parashikohet nga Aksi Strategjik 3 dhe në veçanti nga Aksi Prioritar 7 përfshin mbrojtjen nga zjarret duke përfshirë masat parandaluese që përmenden këtu.

Brejtësit janë pjesë e grupit të vogël të gjitarëve. Ata luajnë një rol të rëndësishëm si rezervuarë të viruseve, baktereve dhe patogjeneve të tjerë që shkaktojnë sëmundje serioze për njerëzit. Përhapja e tyre i kontribuohet aftësisë së tyre për t'u përshtatur me kushtet e ndryshme ekologjike dhe gjithashtu edhe zgjerimit të habitateve të tyre. Njohja e thellë e këtyre habitateve dhe shpërndarja e brejtësve në to janë elementë të rëndësishme për parandalimin e sëmundjeve infektive dhe kontrollin e brejtësve në bashki.

Kufizimi rrezikut bazohet në masa të tilla si regjistrimi i popullsisë së brejtësve, kontrolle të llojeve të brejtësve për zbulimin e viruseve patogjene të rrezikshme dhe marrja e masave për shfarsosjen e popullsisë së infektuar. Në llojin e brejtësve *Apodemus flavicollis* që ndeshet shpesh në shumë zona të vendit, është identifikuar ekzistenca e virusit patogjen *Dobrava*, përgjegjës për ethet hemorragjike³⁷.

Në masat parandaluese janë raportuar gjithashtu edhe kontrolli i vendbanimeve të tyre, dmth të zonave ku ata mund të rriten dhe të shumohen. Rajone të tilla si kanalizimet dhe deponitë e mbeturinave duhet të kontrollohen në mënyrë sistematike për praninë e brejtësve ose të pastrohen në mënyrë që të mos përbëjnë mjedise mikropitëse për brejtësit.

³⁷ Brejtësit e Shqipërisë dhe mundësia e tyre për Transmetimin e Sëmundjeve Infektive

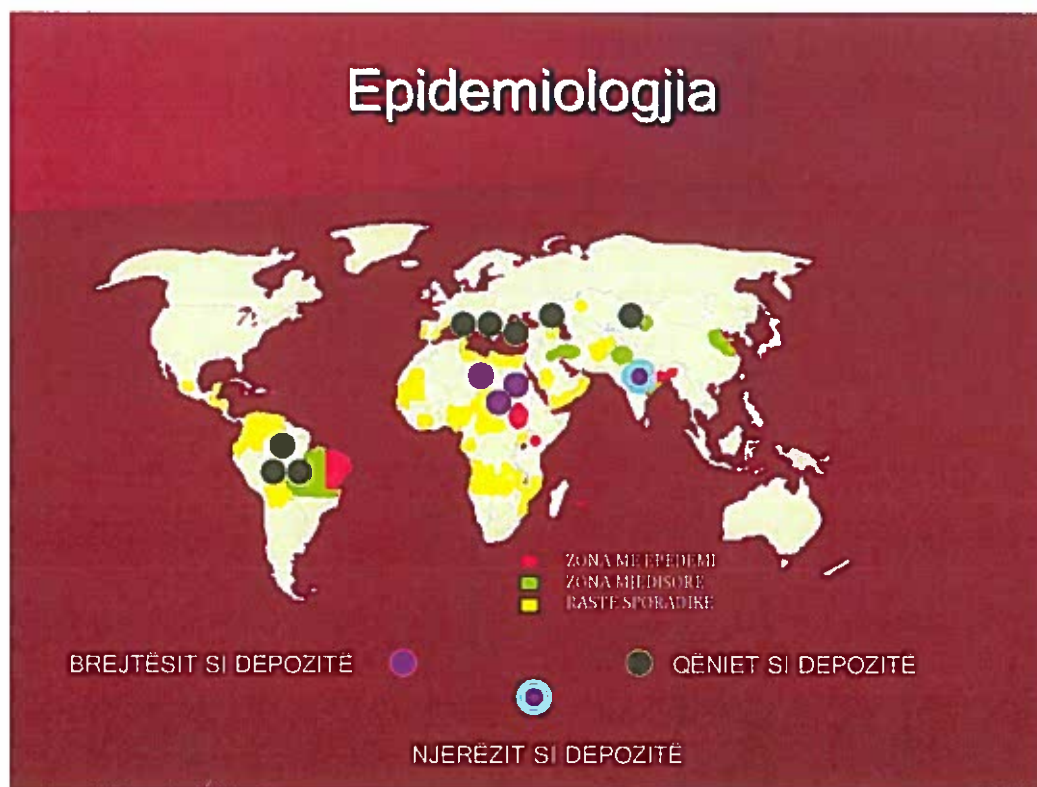

Femra *Phlebotomus neglectus* është një nga transmetuesit kryesorë të *Leishmania Infantum* në njerëz, por kryesisht në qen. Ky protozoan (*Leishmania Infantum*) është përgjegjës për përhapjen e leshmaniozës viscerale, e njohur edhe si "kala-azar". Simptomat e sëmundjes janë ethe, dridhje, humbje peshe, dhimbje diarre në hipokondriac e djathtë etj. Sëmundja është vdekjeprurëse në 25% dhe 90% nëse nuk trajtohet respektivisht.

Për të eliminuar rrezikun, është veçanërisht e rëndësishme luftimi i transmetuesit. Zbulimi i vatrave dhe i kushteve të jetesës së kafshëve phlebotomine është shumë e vështirë dhe ky fakt bën problematik procesin e minimizimit të tyre. E rëndësishme është ndihma e ofruar dhe e siguruar për aplikimin e insekticideve.

Parandalimi dhe trajtimi i sëmundjeve në nivel të popullsisë kërkon një sërë ndërhyrjesh strategjike:

- Diagnostikimi në kohë dhe trajtimi efektiv i rasteve të personave të prekur, përmirësimi i prognozës dhe ndërprerja e zinxhirit të transmetimit në zonat me transmetim njerëzor,
- Vëzhgimi epidemiologjik efektiv i sëmundjes,
- Masat mbrojtëse personale kundër insekteve (gracka insektesh, rrjeta kundër mushkonjave) - informacion publik
- Programet e kontrollit të mushkonjave (p.sh. spërkatje) dhe reduktimi i habitateve mbarështuese (menaxhimi i mjedisit),
- Për të parandaluar transmetimin zoonotike: masa kontrolli dhe Parandalimi të sëmundjeve në kafshë ose kontroll i receptorëve (aplikim të veçantë i produkteve kundër insekteve tek qentë endacakë, kontroll të tyre të rregullt veterinar për sëmundje dhe trajtim në kohë të ekzeplarëve të sëmurë.

Skema 4.11.2: Paraqitje e epidemive të Leshmaniozës për botë.

Burimi : <http://www1.med.auth.gr/depts/gpathologiki/mathimata/leishmaniasi.pdf>

Pë sa i përket rrezikut të epidemive prej brejtësve dhe insekteve siç është përshkruar më sipër, masat e parashikuara në Aksin Prioritar II për përmirësimin dhe modernizimin e rrjetit të menaxhimit të mbeturinave dhe rrjetin e kanalizimit, në mënyrë indirekte do të rezultojnë në ulje të rrezikut pasi ato do të ndihmojnë në reduktimin e habitateve të brejtësve dhe insekteve. Megjithatë, për trajtimin e menjëhershëm duhet të merren masat specifike të përmendura më lart.

Përveç HOT SPOTS që shënohen në faqen ASIG duhet të theksohet se, si zona të tilla duhet të hulumtohen edhe vendet e deponimit të mbetjeve minerare, qoftë ato inerte qoftë kimikate të përpunimit dhe pasurimit të burimeve minerare të mbetura papërdorur nga periudha kur kjo industri minerare lulëzonte. Këto vende duhet të identifikohen me saktësi, të përcaktohet shkalla e ndotjes së tyre në tokë dhe në ujë (nëntokë dhe në sipërfaqe) dhe në vazhdim të propozohen masat e duhura të rehabilitimit, heqjes së materialeve të rrezikshme dhe rihedhja e tyre në hapësira deponimi të veçanta.

5. TENDENCAT E MUNDSHME NË TË ARDHMEN, PA PLANIN (ALTERNATIVA "0")

5.1. Hyrje

Alternativa zero («do-nothing case»), e cila është trajtuar në këtë kapitull, ka të bëjë me mosmiratimin për të zbatuar PPV dhe si pasojë për të ruajtur gjendjen aktuale përsa i përket planifikimit të territorit në Bashkinë Mirditë. Në mënyrë të veçantë, në Bashkinë Mirditë nuk ka zona të ligjëruara të përdorimit të tokës, kështu që investitorët dhe banorët e zonës së studimit, janë në gjendje të ndërtojnë cdo gjë dhe kudo që të duan dhe të zhvillojnë cdo aktivitet ekonomik, pa pasur kufizime-angazhime, me përjashtim të disa kufizimeve që ekzistojnë në legjislacionin aktual. Skenari zero, i cili në thelb përfshin mungesën e vazhdueshme të zonave të përdorimit të tokës në Bashkinë Mirditë, mund të shkaktojë probleme në të ardhmen, për shkak se ka të ngjarë të ketë papajtueshmëri midis përdorimeve të tokës dhe aktiviteteve në fqinjët e afërt, të cilët do të krijojnë "konflikte të përdorimit të tokës". Përveç "konflikteve të përdorimit të tokës," nuk përballohen ndotjet nga aktivitete shqetësuese.

Njëkohësisht dhe paralelisht, PPV e Bashkisë Mirditë është një mjet për zhvillimin e Bashkisë, pasi në kushte të caktuara mund të kontribuojë për një planifikim gjithëpërfshirës strategjik, në bazë të kriterëve të zhvillimit të qëndrueshëm që përcakton prioritetet për zhvillimin, mbrojtjen dhe promovimin e mjedisit, bazuar në nevojat dhe prioritetet e komunitetit lokal. Në përfundim, pa PPV e Bashkisë Mirditë, zhvillimi i zonës do të jetë i fragmentuar dhe "anarkik", i mbështetur mundësisht vetëm në interesa dhe iniciativa private të rastit që nuk mbështeten në një planifikim strategjik të unifikuar.

Rrjedhimisht, alternativa zero, dmth mungesa e një plani të përdorimit të tokës për territorin e Bashkisë Mirditë, i cili do të organizonte zhvillimin e aktiviteteve ekonomike dhe do të kontribuonte në mbrojtjen e mjedisit, do të kishte si rezultat degradimin e mundshëm (të mëtejshëm) të zonës, si të karakteristikave mjedisore edhe të atyre kulturore. Në paragrafët e mëposhtëm parashikohet zhvillimi i faktorëve të mjedisit në të ardhmen, pa zbatimin e PPV të Bashkisë Mirditë.

5.2. Toka

Për faktorin mjedisor "tokë" zgjidhja zero rezulton në degradim të mëtejshëm të tij, për shkak të shpërndarjes së mbeturinave urbane në rajonet përreth apo në brigjet e përrenjve dhe në lumenj. I njëjti fenomen ndeshet edhe në lidhje me hedhjet e ndryshme të mbetjeve nga aktivitete nxjerrëse (kryesisht minerare dhe inerte), por edhe të mbetjeve nga ndërtimet.

Asgjësimi dhe përqëndrimi i papërshtatshëm i mbeturinave dhe mbetjeve (komunale, industriale, minerare) në kombinim dhe me mungesën e ambienteve të lejuara me konfigurim dhe projektim dhe specifikime të duhura dhe të përshtatshme, ndikon në ndryshimin fiziko-kimik dhe karakteristikat mekanike të tokës të tilla si cilësia, struktura, ngjyra, komponentët kimikë dhe organikë të saj.

Zgjidhja zero gjithashtu çon në zgjerimin e erozioneve ekzistuese sipërfaqësore territoriale dhe në rritjen e nevojës për mbrojtje të tokës dhe shpërndarjen e mbeturinave dhe mbetjeve të shpërndarura dhe të shfrenuara,

nga mbikullotja, nga ndërtimi i projekteve dhe veprave teknike dhe si rrjedhim shkaktojnë reduktim të bimësisë, kombinuar me kushtet klimatike apo gjeologjike, dhe kufizim afatgjatë të tokës së punueshme pjellore ose degradim të cilësisë së tokës.

Aplikimi i PPV ose përmes zbatimit të menjëhershëm të projekteve të propozuara të infrastrukturës (p.sh. trajtimi i ujërave të zeza, deponimi i mbeturinave dhe mbetjeve, etj) ose përmes kontributit indirekt në zbatimin e drejtimeve strategjike për bashkinë (p.sh. mbrojtja dhe menaxhim të qëndrueshëm të sistemeve pyjore ose ndërgjegjësimi mjedisor i komunitetit lokal) pjesa më e madhe e probleme të përmendura më lart do të trajtohen në mënyrë efikase dhe rreziket e degradimit do të kufizohen ose dhe do eliminohen).

5.3. Ajri

Në bashki nuk ka industri të rëndë e cila mund të krijojë një problem në lidhje me ndotjen e ajrit. Gjatë zgjidhjes zero, me mungesën e planifikimit strategjik nuk përjashtohet mundësia e instalimit të industrisë së rëndë në kufijtë e bashkisë pranë zonave të banuara dhe si rrjedhim do të rëndohet dhe ndotet atmosfera me pasoja negative për jetën e banorëve. Ndotësit e gaztë sot shkaktohen nga lëvizja dhe qarkullimi i automjeteve ku me ndërtimin e segmentit rrugor E851 pritet të rritet në të ardhmen, pasi ky segment do të shërbejë transportit dhe turizmit në nivel kombëtar dhe do të tërheqë një numër të konsiderueshëm të automjeteve të rënda dhe makina private.

Gjithashtu ndotja nga djegia e materialeve të ndryshme në soba për ngrohje në stinën e dimrit, por edhe nga përdorimi i teknologjisë së vjetër të lëndëve djegëse dhe sistemeve të ngrohjes është e ndjeshme dhe e pranishme si nëpër qytete ashtu edhe nëpër fshatra. Ngrohja e banesave dhe i hapësirave të sipërmarrjeve të ndryshme pritet që edhe në të ardhmen të jetë një faktor i mundshëm rreziku për ndotjen e ajrit, fakt i cili gjithashtu do të rritet edhe mundësinë e shtuar të mbajtjes së popullsisë në Bashki. Gjithashtu, ndotja ajrore nga minierat përhapet nëpër zonat e afërta të banuara duke krijuar një shqetësim për banorët. Në zgjidhjen zero, të gjitha sa më lart vazhdojnë të ekzistojnë dhe rreziku i degradimit të mjedisit atmosferik mbetet i dukshëm.

Propozimet PPV orientohen drejt përmirësimit të sistemeve të transportit, zhvillimin e infrastrukturës elektronike, përmirësimin e mjedisit të ndërtuar, udhëzime që parashikojnë reduktimin e udhëtimeve dhe lëvizjeve të panevojshme, përmirësimin e qarkullimit brenda dhe jashtë vendbanimeve duke kufizuar kështu edhe emetimin e ndotësve të gaztë. Për më tepër, vendosja e organizuar e përdorimit të tokës duke përjashtuar konfliktin mes tyre krijon mburoja mbojtëse për shëndetin e popullsisë ndaj ndotjes së ajrit.

5.4. Faktorët klimatike

Faktorët klimatikë, pra, të gjitha parametrat klimatikë p.sh. temperatura, era, shiu, bora, mjegulla etj nuk pritet të ndryshohen në mënyrë specifike në të ardhmen për shkak të alternativës zero. Faktorët klimatikë mund të ndryshojnë psh. në 50 vjetët e ardhshëm, për shkak të "efektit serë", dmth, ndryshimi i klimës globale për shkak të emisioneve dhe përqendrimit të ndotësve në atmosferë p.sh. CO₂, CH₄, etj, për shkak të djegies së burimeve minerare. Megjithatë, kontributi i Bashkisë në këto fenomen është i papërfillshëm, për këtë arsye nuk ka asnjë arsye për analiza të mëtejshme.

Natyrisht, zbatimi dhe aplikimi i PPV të Bashkisë Mirditë, mund të ndryshojë në drejtim pozitiv mikroklimën e qytetit, nëse p.sh. zbatohen rigjenerime bioklimatike të gjera, por përsëri marrëdhëniet në mes të PPV dhe faktorëve klimatikë janë gjithashtu të papërfillshme.

5.5. Uji

Në Bashki ka ujëra sipërfaqësore në sasira të mëdha fakt i cili duket edhe nga ekzistenca e një rrjetit të dendur hidrografik me ujëra të rrjedhshme që përfundojnë në dy lumenjtë e mëdhenj Lumi Fan i Madh dhe lumi Fan i Vogel të cilët të dy së bashku formojnë lumin Fan. Gjithashtu në ujërat sipërfaqësore regjistrohen edhe rezervuarë dhe liqene që përdoren për ujitjen e kulturave të ndryshme apo për prodhimin e energjisë hidroelektrike. Ujërat nëntokësore, edhe pse nuk gjenden në sasi të konsiderueshme, përdoren kryesisht për furnizimin me ujë të pijshëm për popullsinë. Sot presionet që ndeshin ujërat janë lidhur me hedhjen e pakontrolluar e mbeturinave, rrjedhet e të cilave përfundojnë në qarkullimin sipërfaqësor apo nëntokësor të ujit duke e ndotur atë. Gjithashtu aktivitetet intensive të nxjerrjes së zavorrit nga shtretërit e lumenjve dhe hedhja në to e materialeve të ndryshme mbetje të ndërtimit apo grumbullimi i mbetjeve dhe materiale sterile nga guroret dhe minierat në brigjet e tyre, ndikojnë në rrjedhën e ujërave sipërfaqësore, infiltrimin e tyre në nëntokë dhe në përbërjen e tyre kimike. Efektet janë të dukshme me rrjedha të pakontrollueshme të ujit, fenomene përmbytjesh dhe përkeqësim cilësor që shkaktojnë probleme në strukturat inxhinierike (themelet e urave), në të lashtat (dëme nga përmbytjet dhe ndotje mikrobiale apo kimike) dhe në përgjithësi në biodiversitet.

Zgjidhja zero nuk parashikon mbrojtje të burimeve të ujit, dhe në të ardhmen parashikohet të ketë mungesë të ndjeshme për shkak të degradimit të cilësisë së tyre (nga ndotje të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore) dhe pamundësi kontrolli të cilësisë (nga fenomene përmbytjesh).

Zbatimi dhe aplikimi i PPV kontribuon në mënyrë indirekte në mbrojtjen e ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, përmes propozimeve për përdorimin e qëndrueshëm dhe racional të resurseve ujore, mbrojtjen e tokës bujqësore, ndërgjegjësimin mjedisor të shoqërisë, përmirësimin e sistemeve urbane të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve, me propozime për menaxhmin e mbetjeve të ngurta dhe të lëngëta me qëllim për të minimizuar ndikimin e tyre në ujë.

5.6. Biodeversiteti

Biodiversiteti, dmth të gjitha speciet e florës dhe faunes, janë të mbrojtura nga ligjet e Shqipërisë dhe që nga viti 2000 janë krijuar zonat dhe pozicionet si Parqet Kombëtare, Zonat e Mbrojtjes Absolute, Monumentet Natyrore etj. Por është e njohur gjerësisht se, koncepti bashkëkohor shkencor i zonave të mbrojtura me rëndësi dhe vlera të larta ekologjike, dikton nevojën për shfrytëzimin e qëndrueshëm të tyre, në kuadër të zhvillimit të aktiviteteve miqësore për mjedisin, që të jetë efektive ruajtja e tyre në nivele të larta të mbrojtjes, me komunitetet lokale të promovojnë këto veprimtari nga të cilat rezultojnë edhe të ardhura, pjesë e cilave mund të përdoret për projekte për mbrojtjen dhe ruajtjen e këtyre zonave.

Për më tepër, shpallja vetëm si zona të mbrojtura, pa një kornizë të menaxhimit për zhvillimin e qëndrueshëm dhe promovimin e tyre, ka gjasa të çojë në të ardhmen në degradimin e tyre për shkak

të presioneve antropogjene p.sh. gjuetisë së paligjshme dhe prerjeve të paligjshme, ose për shkak të ndonjë fatkeqësie të mundshme p.sh. nga një rrufe mund të fillojë një zjarr në një pyll të mbrojtur dhe më pas nëse nuk ka zona për mbrojtjen nga zjarri ose rrugë hyrëse për zjarrfikëset, ka të ngjarë të shkaktojë dëm të madh në këtë pyll të mbrojtur. Rrjedhimisht, alternativa zero për faktorin mjedisor të biodiversitetit, ka të ngjarë të çojë brenda një periudhe afatmesme në degradimin e mundshëm të habitateve dhe ekosistemeve në zonat e mbrojtura.

Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Mirditë do të kontribuojë kryesisht në mënyrë indirekte me identifikimin e objektivave dhe propozimeve strategjike, në mbrojtjen dhe zgjerimin e zonave të rëndësisë së lartë ekologjike, nëpërmjet p.sh. promovimit të formave alternative të turizmit dhe aktiviteteve të tjera që do të synojnë në promovimin, zhvillimin dhe mbrojtjen e këtyre zonave.

5.7. Mbetjet

Situata aktuale e menaxhimit të mbetjeve nuk është e kënaqshme, pasi mungesa e një landfilli dhe groposja e tyre në vende të improvizuara paraqet rreziqe për kontaminimin e tokës, ujit, dhe shfaqjes të problemeve në florën dhe faunën, nëpërmjet zinxhirit ushqimor. Duke u miratuar është Plani Kombëtar i Menaxhimit të Mbetjeve të Shqipërisë, i cili nxjerr në pah të gjitha ato veprime të nevojshme strategjike për menaxhimin e qëndrueshëm të të gjitha mbetjeve, mbeturinave shtëpiake, mbeturinave të ndërtimit, mbetjeve organike ushqimore dhe mbeturinave të "gjelbra", mbeturinave bujqësore dhe blegtorale, mbeturinave të aparaturave elektrike etj. Implementimi i veprimeve strategjike, nëpërmjet projekteve të përshtatshme për groposjen, riciklimin, kompostimin dhe shfrytëzimin energjetik të mbeturinave, pritet të mbahet në vitet e ardhshme, me kusht që të hartohen studime adekuate, në të cilat sasia e mbeturinave për groposje apo shfrytëzim të vlerësohet si duhet dhe të mos mbivlerësohet, duke çuar përfundimisht në projekte shumë të mëdha me kosto shumë të larta, të cilat do të duhet të përballohen nga komunitetet lokale. Dhe sigurisht, zhvillimi i një plani rajonal të menaxhimit të mbetjeve, është i nevojshëm, si dhe zhvillimi i bashkëpunimit dhe sinergjisë midis bashkive, bazuar në kritere shkencore dhe projekte të përshtatshme në vende të përshtatshme, bazuar në mbrojtjen e mjedisit, por edhe për të minimizuar kostot e funksionimit të projekteve të menaxhimit të mbetjeve. Këto janë çështjet e ngritura në PPV e Bashkisë Mirditë, për të ardhmen e menaxhimit të mbeturinave. Prandaj, çështja e mbeturinave, madje edhe alternativa zero, nuk do ndalë zhvillimet pozitive në zbatimin e punimeve të nevojshme, por me PPV e Bashkisë Mirditë fillon dialogu i parë dhe konsultimet e para për domosdoshmërinë e këtyre projekteve. Theksohet në këtë pikë, pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale në menaxhimin e mbetjeve dhe nevoja për të kuptuar problemin aktual dhe efektet e tij në tokë, ujë, florën dhe faunën dhe ndoshta edhe shëndetin e njeriut. Menaxhimi i qëndrueshëm i mbetjeve, i cili përveç groposjes higjienike të tyre përfshin edhe riciklimin dhe kompostimin, bazohet në pjesëmarrjen aktive të qytetarëve.

Në mënyrë të ngjashme, në lidhje me menaxhimin të mbetjeve lëngëta dhe veçanërisht të ujërave të ndotura, domethënë, të ujërave të ndotura shtëpiake, është fakt ndërtimi i ardhshëm i Objektivit të Trajtimit të Ujërave të Zeza për vendbanimet me më shumë se 10,000 banorë, me trajtim dytësor, pasi diçka e tillë rrjedh edhe nga Direktivat Evropiane përkatëse dhe për këtë qëllim, PPV e

Bashkisë së Mirditës propozon vendosjen indikative të një impianti për trajtimin e ujërave të ndotura në qytetet Rrëshen, Rubik dhe Reps

Por në të njëjtën kohë PPV thekson nevojën për menaxhimin e integruar të ujërave të zeza p.sh. llumi i prodhuar i dehidratuar i përbërë nga 20% solid dhe 80% lagështi është një efekt anësor i impiantit të trajtimit të ujërave të zeza dhe propozja në landfill nuk është zgjidhje e kënaqshme, kështu që propozohet kompostimi i tij me krimbat e tokës për të prodhuar pleh të cilësisë, të dobishëm për përdorim në bujqësi, por edhe për të pasuruar tokën me materie organike. Si rrjedhojë alternativa zero nuk do të pengojë zhvillimet e ardhshme në menaxhimin e mbetjeve të lëngshme, por me PPV fillon dialogu dhe informimi i publikut në lidhje me këto çështje.

5.8. Zhurma

Burim zhurme sot, kryesisht në zonën e Bashkisë Mirditë përbën përdorimi i automjeteve dhe aktivitetet që lidhen me sektorin sekondar, dmth prodhimin, artizanatin, punëtoritë profesionale etj. Nuk ekzistojnë burime zhurme veçanërisht shqetësuese dhe në të ardhmen kjo gjendje nuk pritet të ndryshojë negativisht sipas skenarit të alternativës zero.

Megjithatë, Implementimi dhe zbatimi i PPV të Bashkisë Mirditë do të kontribuojë kryesisht në mënyrë indirekte, në zvogëlimin e mundshëm të zhurmës, pasi p.sh. përpilimi dhe zbatimi në të ardhmen i një plani të qëndrueshëm të levizjeve, do të kontribuojë në reduktimin e trafikut të makinave në qytet dhe inkurajimin e lëvizjes këmbësore dhe me biçikleta. Në të njëjtën kohë, propozimi racional i zonave të përdorimeve të tokës nga PPV e Bashkisë së Mirditë do të ndihmojë në parandalimin e papajtueshmërive lidhur me shqetësimin e përdorimit të tokës në një zonë.

5.9. Popullsia dhe asetet materiale

Popullsia dhe asetet materiale kërcënohen sot nga fenomene të tilla si papunësia, përjashtimi social, racizmi racial, fatkeqësitë natyrore, me pasojë mjerimin ekonomik, standardet e ulëta të jetesës, reduktimin e popullatës nga njëra anë dhe dëmtimin ose shkatërrimin e pasurisë së luajtshme dhe të paluajtshme nga ana tjetër. Me zgjidhjen zero fenomenet e mësipërme pritet të ruhen dhe efektet të bëhen më të forta, më të dukshme dhe më vështirë të menaxhueshme nga popullata e bashkisë.

Zbatimi i PPV do të kontribuojë në mënyrë indirekte në ruajtjen e aseteve fizike, me vepra përmirësimi i akseve rrugore, mbrojtjeje nga përmytjet, etj, por edhe në mbajtjen dhe shtimin popullsisë në bashki me kushte më të mira jetese, mundësi rehabilitimi profesional, arsimimi dhe aftësimi, qasje në shërbimet sociale etj.

5.10. Trashëgimia Kulturore

Trashëgimia kulturore e Bashkisë përbëhet nga monumente historiko-kulturore dhe nga tradita popullore mjaft e pasur. Gjenden banesa të personash të rëndësishëm, burg disidentësh nga periudha e komuniste, infrastrukturë e vjetër ujësjellësi. Tradita popullore promovohet përmes valleve tradicionale dhe këngëve, prodhimit të kostumeve popullore, prodhimin e produkteve vendore, etj.

Ajo çka e karakterizon menaxhimin e trashëgimisë kulturore është mungesa e projekteve të mirëmbajtjes dhe dobësia për promovimin e tyre në nivel kombëtar dhe atë ndërkombëtar. Vendet arkeologjike dhe monumentet të cilat janë karakterizuar si të tilla nga ligji shqiptar kërkojnë mirëmbajtje. Për ti shpëtuar ato, kërkohen fonde, ndërsa edhe korniza institucionale për mbrojtjen e tyre është mjaft e ngurtë, si rrjedhim shpesh krijohet bllokimi dhe braktisja e përpjekjeve të ruajtjes dhe mirëmbajtjes së tyre. Në zgjidhjen zero, situata nuk pritet të ndryshojë, me rezultat në të ardhmen trashëgimia kulturore të rrezikohet nga kalimi i kohës dhe braktisjen e praktikave tradicionale nga gjeneratat e reja.

Zbatimi dhe aplikimi i PPV do të kontribuojë për të përmbysur rrugën e degradimit të mjedisit kulturor dhe zhdukjes së folklorit, përmes propozimeve për mbrojtjen, promovimin dhe zhvillimin e turizmit. Promovimi i aktiviteteve të bashkëpunimit me bashkitë e tjera dhe qarkullimi i të ardhurave nga menaxhimi i organizuar do të çojë në vetë-ruajtjen e tyre.

5.11. Peisazhi

Peisazhi i bashkisë të lë ndjesinë e një peisazhi të mbyllur të rrethuar nga male me shpate të pjerrta, kodra të valëzuara, rrafshnalta të vogla dhe rrjet me forma të ndryshme hidrografik që krijojnë luginat e ngushta lumit Fani i Vogël dhe Fani i Madh. Në drejtim për nga jug - perëndim peisazhi hapet pak në të hyrë të luginës së lumit Fan dhe kjo hapje shtohet zona përgjatë lumit. Në përgjithësi posedon peisazhi i gjelbërt natyror me forma të ndryshme gjelbërimi me pyje të dendura, me shkurre, hapësira me kullota kltura të ndryshme deri edhe formacione gjeologjike të varfëra shkëmbore. Terreni i përshtatur nga njeriu është i dukshëm përgjatë akseve rrugore ku gjenden përqendrimet më të mëdha të vendbanimeve ku janë kryer ndërhyrje të mëdha në peisazhin natyror. Është më e dukshme në pjesën qendrore të bashkisë.

Evolucioni i peisazhit gjatë opsionit zero pritet të jetë negativ duke pasur parasysh se nuk do të ketë kufizim në përdorimin e tokës dhe kështu aktivitetet antropogjene (industria, guroret, digat, zgjerimet urbane, hedhja e mbeturinave) mund të rritet kudo dhe me çfarëdo intensitet. Kjo mund të çojë në konflikte, kur për shembull, një industri me vëllim të madh ndërtimi ose një deponi është e dukshme nga zonat e banuara. Gjithashtu gjatë opsionit zero pritet pamundësi të mirëmbajtjes së ndërtesave dhe hapësirave të rekreacionit apo ato sportive në kufijtë e vendbanimeve me rezultat peisazhi urban të bëhet jo tërheqës për banorët dhe vizitorët. Akoma edhe zonat e mbrojtura rrezikojnë të humbasin si rezultat i vizitueshmërisë së pakontrolluar dhe pa kufizim.

Zbatimi dhe aplikimi i PPV do të kontribuojë në mbrojtjen dhe përmirësimin e peisazhit apo të aktiviteteve të mbrojtjes përmes veprimtarive të promovimit - mbrojtjes së zonave arkeologjike dhe kulturore, veprimtarive për mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, rigjenerimit urban, mbrojtjen e pyjeve, etj.

5.12. Konkluzioni

Në bazë të sa sipër, alternativa zero , e cila konsiston në mungesën e PPV të Bashkisë Mirditë në të ardhmen, pritet të ndikojë negativisht, direkt ose indirekt, të gjithë faktorët e mjedisit që u shqyrtoan. Natyrisht, edhe pse raporti nga VSM në alternativën zero është një kërkesë e ligjit, por

dhe e Direktivës Europiane respektive, megjithatë, theksohet se dobia e PPV është e njohur dhe provuar gjerësisht në komunitetin shkencor, si në aksin e organizimit hapësinor të zhvillimit ekonomik, edhe në aksin e mbrojtjes së mjedisit natyror dhe kulturor nëpërmjet futjes së kriterëve dhe angazhimeve në kuader të zhvillimit ekonomik të propozuar. Për këtë arsye, përgatitja e PPV, si dhe roli intervencionist i tij për zhvillimin e Bashkisë Mirditë, është fakt.

6. NJOHJA DHE PARASHIKIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

6.1. Hyrje

Qëllimi i VSM është, ndër të tjera, të njohë, të parashikojë dhe të vlerësojë pasojat e Planit në mjedis – mjedisi merret parasysh në kuptimin e tij të gjerë, nga këndvështrimi ekologjik, social dhe ekonomik. Plani formulon një vizion për Bashkinë, Objektivat Strategjike që i shërbejnë këtij vizioni, si edhe Akset e Prioritetit për çdo Objektiv Strategjik. Akset e Prioritetit përfshijnë vepra teknike infrastrukturash, vepra infrastrukturash sociale, vepra zhvillimore, veprime për mbrojtjen e mjedisit natyror dhe kulturor, veprime për përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve, etj. Të gjitha këto propozime të Planit pritet të kenë ndikim në mjedis dhe të ndikojnë në shkallë të vogël ose të madhe, pozitivisht ose negativisht, në parametrat e ndryshme mjedisore (toka, ujërat, ajri, faktorët klimaterikë, bioshumëllojshmëria, etj.).

Në kapitullin në fjalë realizohet njohja e ndikimeve mjedisore të Planit – në paragrafin 6.2 – dhe parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit – në paragrafin 6.3 – ndërsa vlerësimi i ndikimeve mjedisore paraqitet në Kapitullin 7 që vijon. Ashtu si është gjerësisht e njohur në komunitetin ndërkombëtar shkencor, faza e njohjes së ndikimeve mjedisore të Planit përbën një proces fillestar gjatë të cilit studiohet korrelacioni ndërmjet çdo Aksi Prioriteti të propozuar të Planit dhe çdo faktori mjedisor. Për këtë qëllim, përdoret mjete të njohura të Tabelës së Njohjes së ndikimeve Mjedisore. Në vazhdim, në fazën e parashikimit të ndikimeve mjedisore të Planit, objektiv është investigimi i mëtejshëm i këtij korrelacioni ndërmjet Akseve të Prioritetit të Planit dhe faktorëve mjedisorë. Ky investigim i mëtejshëm lidhet me vlerësimin e ndikimit të çdo Aksi Prioriteti në mjedis, nëse është pozitiv apo negativ vlerësimi i parë – cilësor – për madhësinë, intesitetin e ndikimit. Ky investigim realizohet sërish me ndihmën e Tabelës së Parashikimit të ndikimeve Mjedisore.

6.2. Njohja e ndikimeve mjedisore të Planit

Në paragrafët e mëposhtëm, siç u përmend edhe më parë, shqyrtohet marrëdhënia e secilit Aksi Prioriteti të Projektit të propozuar me secilin faktor mjedisor, siç ata përcaktohen në Ligjin 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor".

Aksi i Prioritetit 1 që ka lidhje me zhvillimin turistik të rajonit, ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedirosrë :

- Lidhet me **tokën**, pasi ajo përbën pritisin e aktiviteteve agroturistike, dhe në mënyrë të veçantë gjithë veprimet e propozuara që kanë lidhje me praktikën bujqësore dhe veprimet e tjera të lidhura me njësitë agroturistike.
- Lidhet me **ajrin** pasi synon rritjen e vizitueshmërisë së monumente kulturore dhe natyrore të Bashkisë dhe si pasojë do të rritet edhe lëvizja e transportit privat dhe publik për/dhe nga monumentet. Në varësi të formave alternative të turizmit mund të përdoren mjete të ndryshme transporti, me më pak ose më shumë shkarkime të ndotësve në atmosferë.

- Lidhet me **ujërat**, pasi do të sjellë ndryshime në kërkesën për ujë, me një kërkesë paralele për një menaxhim më racional të tij, kështu që pritet të ndikojë në burimet ujore.
- Lidhet me **mbetjet**, pasi do të sjellë ndryshime në sasinë e mbeturinave të prodhuara, për arsye të turizmit dhe për këtë arsye do të ketë nevojë për menaxhimin e duhur.
- Lidhet me **zhurmën**, pasi lëvizjet dhe përqëndrimet e turistëve pritet të shkaktojnë zhurmë, kështu që do të ketë ndikim në mjedisin akustik.
- Aksi i Prioritetit 1 parashikon rritjen e ekonomisë lokale dhe si rrjedhim, lidhet me standardin e jetesës së banorëve dhe me gjendjen e tyre financiare. Nga një këndvështrim më i gjerë, kjo do të ketë ndikim edhe në rritjen e popullsisë së Bashkisë, pasi krijimi i vendeve të reja të punës do të ndikojë në fenomenin e migrimit, veçanërisht të të rinjve. Rrjedhimisht, do të ketë lidhje të Aksit të Prioritetit me **popullsinë dhe asetet aktive**.
- Lidhet me **trashëgiminë kulturore**, pasi në të do të bazohet një pjesë e madhe e potencialit të ardhshëm turistik të Bashkisë.
- Lidhet me **peizazhin**, pasi elementët e trashëgimisë kulturore përbëjnë pjesë përbërëse të peizazhit, edhe zhvillimi i formave alternative të turizmit është i lidhur me peizazhin.
- Përsa i përket faktorëve klimatikë dhe biodiversitetit, nuk është i mundur përcaktimi i ndikimit të Aksit të Prioritetit 1 në faktorët konkret mjedisor.

Aksi i Prioritetit 2 ka të bëjë me modernizimin dhe forcimin e prodhimit primar, është i lidhur me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **tokën**, sepse kjo është baza për zhvillimin e prodhimit primar pasi mbështet dhe ushqen bimët u kultivuara, dhe ndërkohë pranon praktikat bujqësore të ndryshme, të mira apo të këqija.
- Lidhet me **ujin** pasi prodhimi primar rrit kërkesën për ujë edhe nëse ai është përdorur për ujitjen e kulturave apo si ujë i pijshëm për bagëtinë, por edhe për shkak se në qarkullimin e ujit përfundojnë mbetjet nga përdorimi i pesticideve dhe plehrave kimike. Prandaj Aksi do të ndikojë si në potencialin sasior edhe në atë cilësor të elementit të ujit.
- Lidhet me **mbetjet** pasi sektori primar prodhon mbetje por edhe mund ti shfrytëzojë mbetje si për shembull mbetjet organike të ngurta urbane të cilat përmes procesit të kompostimit mund të përdoren për pasurimin e tokës bujqësore me material organik.
- Lidhet me **popullsinë dhe me asetet fizike**, pasi kërkon një minimum të fuqisë punëtore dhe përmasë popullsie, me synim që sektori primar të zhvillohet më tej, ndërsa kërkon edhe investime në makineri, magazina, sera, etj, duke ndikuar kështu në faktorin e aseteve fizike.
- Lidhet me **peizazhin**, pasi zhvillimi i sipërfaqeve të tokës bujqësore, krijon imazhe karakteristike të zonave gjysmë natyrore të përbëra nga pemishte të mbjella në mënyrë lineare, tarraca në shpatë të pjerrëta, parcela katrore në ultësira të mbjella me kultura bujqësore etj që kufizohen nga kanale ujitëse, parcela të pakultivuara, shirita të papunuara, përrenjë natyrorë, elementë ndërtimi të peizazhit rural.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimatik, biodiversitetin, zhurmën dhe trashëgiminë kulturore, nuk ka asnjë provë të një impakti të Aksit mbi këta faktorë mjedisor.

Aksi i Prioritetit 3 lidhet me forcimin e sektorit dytësor dhe tregtisë, shoqërohet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **ajrin** pasi tregtia është drejtpërdrejt e lidhur me sektorin e transportit dhe ndotjen e ajrit.
- Lidhet me **ujin** që do të përdoret në impiantet e përpunimit p.sh. në pastrimin e produkteve bujqësore.
- Lidhet me **mbeturinat**, pasi impiantet e përpunimit do të prodhojnë mbeturina, lëndë të ngurta ose lëngje që duhet të menaxhohen.
- Lidhet me **zhurmën** e shkaktuar nga njësitë e përpunimit, por natyrisht varet nga madhësia e njësisë, nga pajisjet mekanike dhe nga produkti i prodhuar. Sidoqoftë, është fakt përdorimi i makinerive në njësitë e përpunimit.
- Lidhet me **popullsinë dhe me asetet fizike**, pasi Aksi Prioritar synon rritjen e ekonomisë lokale dhe si rrjedhim rritjen e standardit të jetesës së banorëve, dhe si rrjedhim rritjen dhe përmirësimin e gjendjes së tyre financiare, ku do të përfshihen dhe infrastruktura e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Si rrjedhim, kjo ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë.
- Do të ketë një ndikim në **peizazh**, pasi në zhvillimin e aktiviteteve prodhuese përfshihet edhe ndërtimi i ndërtesave dhe infrastrukturës së nevojshme për përpunimin e produkteve primare.
- Për sa i përket tokës, faktorëve klimaterik, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar 3 për faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 4 ka lidhje me mbrojtjen , promovimin dhe reklamimin e gjithë monumenteve arkeologjike- kulturore të Bashkisë, lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **ajrin** pasi synon rritjen e vizitueshmërisë së monumenteve dhe si pasojë, rritjen e lëvizjes së mjeteve të transportit publik dhe privat për/dhe nga monumentet. Mjetet e transportit konsumojnë energji dhe çlirojnë ndotës që shkarkohen në atmosferë.
- Lidhet me **zhurmën** në mënyrë indirekte, pasi lëvizjet dhe përqëndrimet e turistëve shkaktojnë zhurmë.
- Do të ketë ndikim të Aksit të Prioritetit 4 në **popullsi dhe në asetet aktive**, pasi do të ketë ndikim në biznesin profesional dhe në mundësitë e komunitetit lokal, përmirësimin e ekonomisë lokale, përmirësimin e nivelit të jetesës së popullsisë dhe si rrjedhim në përmirësimin e gjendjes së tyre financiare. Në një këndvështrim më të gjerë, do të ndikojë edhe në rritjen e popullsisë së Bashkisë.
- Do të ketë ndikim në **trashëgiminë kulturore**, pasi Aksi i Prioritetit 4 synon rritjen e trafikut në monumentet e kulturës dhe në vendet arkeologjike të rajonit për të cilat propozohen projekte rizhvillimi, ruajtjeje dhe përdorimi.
- Lidhet me **peizazhin**, pasi ndërhyrjet që propozohen janë, ndërmjet të tjerash, të ndjeshme (p.sh. rinovimi i objekteve me vlera kulturore dhe zonat përreth monumenteve). Për sa i takon tokës, faktorëve klimatikë, ujërave, biodiversitetit dhe mbetjeve, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit të Prioritetit 4 në faktorët konkret mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 5 ka lidhje me forcimin, zhvillimin dhe shfrytëzimin e hapësirave kulturore dhe të veprimtarive të reja kulturore, lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **ajrin** pasi synon rritjen e vizitueshmërisë së monumenteve dhe si pasojë, rritjen e lëvizjes së mjeteve të transportit publik dhe privat për/dhe nga monumentet. Mjetet e transportit konsumojnë energji dhe çlirojnë ndotës që shkarkohen në atmosferë.

- Lidhet me **zhurmën** në mënyrë indirekte, pasi lëvizjet dhe përqëndrimet e turistëve shkaktojnë zhurmë.
- Do të ketë ndikim të Aksit të Prioritetit 5 në **popullsi dhe në asetet aktive**, pasi do të ketë ndikim në biznesin profesional dhe në mundësitë e komunitetit lokal, përmirësimin e ekonomisë lokale, përmirësimin e nivelit të jetesës së popullsisë dhe si rrjedhim në përmirësimin e gjendjes së tyre financiare. Në një këndvështrim më të gjerë, do të ndikojë edhe në rritjen e popullsisë së Bashkisë.
- Do të ketë ndikim në **trashëgiminë kulturore**, pasi Aksi i Prioritetit 5 synon rritjen e trafikut në monumentet e kulturës dhe në vendet arkeologjike të rajonit për të cilat propozohen projekte rizhvillimi, ruajtjeje dhe përdorimi.
- Lidhet me **peizazhin**, pasi ndërhyrjet që propozohen janë, ndërmjet të tjerash, të ndjeshme (p.sh. rinovimi i objekteve me vlera kulturore dhe zonat përreth monumenteve).
- Për sa i takon tokës, faktorëve klimatikë, ujërave, biodiversitetit dhe mbetjeve, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit të Prioritetit 5 në faktorët konkret mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 6 që ka të bëjë me mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve natyrore, lidhet me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **tokën**, për shkak se menaxhimi, sasia dhe cilësia e burimeve natyrore (burime minerale, zonat e mbrojtura natyrore) ndikojnë në cilësinë, sasinë dhe në mbrojtjen e tokës, ndërsa vet toka në vetvete është një burim natyror i cili shfrytëzohet p.sh. në sektorin bujqësor po edhe në vendosjen e çdo aktiviteti antropogjen dhe Aksi propozon veprime që në mënyrë indirekte ndikojnë në të.
- Lidhet me **biodiversitetin** pasi vendoset në burime natyrore si pyje, toka, ujë dhe përcaktohet nga cilësia dhe sasia e tyre.
- Lidhet me **mbetjet** sepse mënyra e menaxhimit të tyre ka pasoja në burimet natyrore (p.sh. hedhje të mbetjeve në mjedis dhe shkatërrimi i tyre nga organizma të gjalla apo bimore), por edhe e kundërta, menaxhimi i burimeve natyrore krijon mbetje (p.sh. aktivitetet e nxjerrjes së gurit).
- Shfrytëzimi i një burimi natyror përbën burim ekonomik për pjesë të popullsisë apo edhe produkt konsumi jetese. Aksi i Prioritetit 6 parashikon menaxhimin racional të burimeve natyrore, në mënyrë që ata të mos zhduken në të ardhmen apo të krijojnë kushte të vështira jetese për popullsinë e Bashkisë. Nga sa më lart rezulton se Aksi i Prioritetit 6 lidhet në mënyrë të tërthortë me **popullsinë dhe me asetet aktive**
- Nxjerrja e pakontrolluar e gurëve dhe prerja e pemëve, si edhe mbi kullotja janë aktivitete që kanë pasoja në **peisazh**, duke ndryshuar p.sh. morfologjinë e tij, hidrografinë e tij si edhe bimësinë në një hapësirë peisazhi të caktuar. Si rrjedhim, Aksi i Prioritetit 6 lidhet me peisazhin dhe parashikon mirëmbajtjen e tij apo përmirësimin e tij.
- Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, ujërave, zhurmave dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur për tu përcaktuar ndikimi i Aksit të Prioritetit 6 tek faktorët konkret mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 7 që ka lidhje me mbrojtjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të ekosistemeve pyjore,, ka lidhje me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **tokën**, pasi marrëdhënia midis ekosistemeve pyjore dhe tokave është e dyanshme. Tokat mbështesin ekosistemet pyjore dhe ekosistemet pyjore mbrojnë tokën.

- Lidhet me **ajrin** pasi pyjet filtrojnë ndotësit atmosferikë dhe përmirësojnë cilësinë e ajrit
- Lidhet indirekt me **faktorët klimatikë** dhe në veçanti me mikroklimën e zonës në të cilën rriten dhe zhvillohen si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin.
- Lidhet me **biodiversitetin**, pasi pyjet posedojnë shumicën e florës dhe faunës së bashkisë.
- Lidhet me **popullsinë dhe asetet fizike** në masën që ekosistemet pyjore përdoren në prerjen e drurëve dhe zhvillimin turistik të butë (Organizim të shëtitjeve dhe korridoreve të çiklizmit) dhe si rrjedhim në masën që mbështetin ekonominë lokale.
- Lidhet me **peizazhin** dhe veçanërisht me peizazhin natyror, me veprime që e mbrojnë atë. Ekosistemet pyjore janë pjesë e peizazhit natyror.
- Për sa i përket ujit, mbetjeve, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet një ndikim i Aksit Prioritar 7 për këta faktorë konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 8 që ka të bëjë me mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve ujore, është i lidhur me faktorët e mëposhtëm mjedisorë:

- Lidhet me **tokën**, sepse kjo mund ose nuk mund të akomodojë burimet e ujit dhe për shkak se ujit mund të dëmtojë tokën.
- Lidhet me **ujin**, pasi të gjitha veprimtaritë kanë të bëjnë me përdorimin dhe shfrytëzimin e tij në dobi të sektorëve primar, sekondar dhe terciar, si dhe shëndetin e njeriut.
- Menaxhimi efektiv i burimeve të ujit do të ketë si rrjedhim të mos shfaqen dukuri mbishfrytëzimi të ujit dhe privimi të tij në zona kritike për ruajtjen e **biodiversitetit**. Për më tepër, infrastruktura antropogjene si për shembull rezervuarët, përdoren për ujitje, janë vende akomodimi të një faunë dhe flore të pasur. Si rrjedhim, ekziston një lidhje në mes të Aksit Prioritar 8 dhe biodiversitetit.
- Lidhet me **popullsinë dhe asetet fizike** pasi uji është një pasuri e përbashkët që i përket të gjithë njerëzve pasi cilësia e tij ndikon në shëndetin e popullsisë ndërsa sasia e tij ndikon në standardin e tyre të jetesës.
- Menaxhimi efektiv i burimeve ujore nënkupton infrastrukturën që ndikojnë në **peizazh**, si për shembull ndërtimi i rezervuarëve artificialë dhe sistemit të tubacionit të ujitjes. Si rrjedhim, ekziston një lidhje midis Aksit Prioritar 8 dhe peizazhit
- Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, mbetjeve, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar 8 në këta faktorë konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 9 ka lidhje me mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të tokës bujqësore, është i lidhur me faktorët e mëposhtëm të mjedisit:

- Lidhet me **tokën** pasi toka bujqësore përbën pjesë të saj në gjithë sipërfaqen e bashkisë dhe për këtë arsye të gjitha veprimet ndikojnë drejtpërdrejtë në të.
- Lidhet me **ujin**, pasi për të është një depozitë, që e jep tek bimët, kur ato e kanë nevojë atë dhe pasi Aksi parashikon menaxhimin e ujit për ujitje ai parashikon ngopjen e tokës bujqësore vetëm me sasinë e nevojshme për ujë.
- Lidhet me **mbetjet**, pasi një pjesë e tyre mund të shfrytëzohen (mbetjet organike) dhe të përdoren në tokën bujqësore me qëllim pasurimin e saj me lëndë organike.
- Toka bujqësore është një aset për një pjesë të **popullsisë** që e ka në atë në pronësi dhe ushtron aktivitet në sektorin primar ndërsa pjelloria e saj përcakton gjendjen e tij financiare. Për këtë

arsye, Aksi është i lidhur me popullsinë, pasi synon mbajtjen e popullsisë në rajon dhe përmirësimin e standardit të tyre të jetesës.

- Toka bujqësore përbëhet nga zonat gjysmë-natyrore të përbëra nga mbjellje lineare pemësh frutore, tarraca në shpatet e pjerrëta, fusha dhe parcela katrore dhe në formë mozaikësh të mbjella me kultura etj kufizohet nga kanalet e ujitjes, shirita toke të pakultivuara, përrenj natyrorë. Si rrjedhim përbën pjesë të **peizazhit** dhe gjendja e tij reflektohet në të.
- Për ajrin, faktorët klimatike, biodiversitetin, zhurmën dhe trashëgimisë kulturore nuk përcaktohet ndonjë ndikim nga Aksi në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 10 që ka të bëjë me ndjeshmërinë mjedisore të shoqërisë lokale, lidhet me faktorët mjedisorë si në vijim:

- Lidhet me **tokën**, pasi me ndjeshmërinë mjedisore shoqëria lokale do të adaptojë praktikat bujqësore që e mbrojnë dhe e ruajnë atë.
- Lidhet me **ujin** pasi me edukimnt mjedisor shoqëria lokale do të mësojë përdorimin racional të ujit dhe në të njëjtën kohë, do të jetë e mundur marrja e masave për të mbrojtur pronat e tyre nga përmbytjet dhe fatkeqësitë e tjera natyrore që lidhen me ujin.
- Lidhet me **mbetjet**, pasi me edukimin mjedisor shoqëria lokale do të mësojë të menaxhojë mbetjet shtëpiake në favor të tij (p.sh. ndarja e mbetjeve organike në burim, riciklimi i materialeve të ndryshme etj).
- Lidhet me **popullsinë dhe asetet aktive**, pasi gjithë veprimet kërkojë përfshirjen e gjithë komunitetit lokal, i cili përmirëson nivelin njohës, dhe përfshihet në mënyrë aktive në përmirësimin e cilësisë së jetës dhe shfrytëzimin e aseteve të tij.
- Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatikë, biodiversitetit, zhurmave, trashëgimisë kulturore dhe peizazhit, nuk është e mundur për tu përcaktuar ndikimi i Aksi të Prioritetit 10 tek faktorët mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 11 që ka lidhje me përmirësimin/modernizimin e rrjeteve të shërbimeve me interes të përbashkët (ujësjellës, kanalizime, energji, menaxhim të mbetjeve) në qytet dhe në vendbanime të tjera, dhe me përmirësimin e infrastrukturës teknike mjedisore, lidhet me faktorët e mjedisit si në vijim:

- Lidhet me **tokën**, që përbën tregues marrësin e ujit të pijshëm – ujërave të zeza nga rrjedhjet në sistemet e furnizimit me ujë – kanalizimeve, si edhe është tregues i gjendjes së pakontrolluar të mbetjeve kur rrjetet e përfitimit të përbashkët nuk ekzistojnë apo funksionojnë keq.
- Uji lidhet me Aksin e Prioritetit 11, për sa i përket ekonomizimit të tij në rrjetet e furnizimit me ujë dhe mbrojtjes së burimeve ujore të cilat sot janë treguesë të ujërave të zeza të vendbanimeve.
- **Biodiversiteti** mund të ndikohet nga ndërtimi i rrjeteve urbane të infrastrukturave, pasi një pjesë e tyre ndërtohen gjithmonë jashtë indit urban.
- **Mbetjet**, të lëngëta dhe të ngurta, lidhen me Aksin e Prioritetit 11, ndërsa menaxhimi i tyre arrihet vetëm nëpërmjet një sistemi të plotë reduktimi, parandalimi, riciklimi, kompostimi, groposjeje, për mbetjet e ngurta dhe përpunimit dhe gjendjes për mbetjet e lëngëta (ujërat e zeza të vendbanimeve).

- Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve urbane të interesit të përbashkët do të shkaktojë ndikime në cilësisë e jetës së qytetarëve dhe zonat e banuara, ato do të jenë zona më tërheqëse urbane, kështu që do të ketë ndikim si në faktorin mjedisorë të **popullsisë** ashtu edhe në **asetet aktive**.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit II në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 12 që ka lidhje me përmirësimin e dhe modernizimin e infrastrukturës së transporteve, lidhet me faktorët mjedisorë si në vijim:

- Lidhet me **ajrin**, pasi ndryshon të dhënat e qarkullimit p.sh. ngarkesat në qarkullim dhe në këtë mënyrë, ndikon në cilësinë dhe sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet.
- Lidhet indirekt me **faktorët klimaterikë** si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin.
- Lidhet me **zhurmën**, pasi kjo është drejtpërdrejt e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që mbizotërojnë dhe meqë Aksi i Prioritetit propozon forma alternative lëvizjeje (p.sh. biçikleta) dhe ndërhyrje në akset rrugore, do të ketë ndikim edhe në mjedisin akustik.
- Lidhet me **popullsinë**, pasi ndërhyrjet e mundshme do të kenë si qëllim përfundimtar lehtësimin e banorëve dhe përdorimin nga aspekti teknologjik të mjeteve të mëparshme të transportit që përbëjnë elementë pasurorë materialë për Bashkinë dhe për banorët e saj.
- Lidhet me **trashëgiminë kulturore**, pasi ka të bëjë me lidhjen dhe aksesin ndër të tjera, edhe të monumenteve kulturorë të Bashkisë.
- Lidhet me **peisazhin**, ndërsa çdo ndërhyrje në rrjetin rrugor (ndërtimi i nyjave rrugore, i arterieve të reja rrugore, shndërrimi i rrugëve të fshatit në rrugë të asfaltuara, etj.) reflektohen në peisazh.
- Përsa i përket tokës, ujit, biodiversitetin dhe mbetjeve, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 12 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 13 që ka lidhje me përmirësimin e infrastrukturës sociale, lidhet me faktorët mjedisorë si në vijim:

- Lidhet me **popullsinë dhe elementët pasurorë materialë**, pasi shërbimet e arsimimit përmirësojnë nivelin e dijeve të qytetarëve dhe për pasojë, mundësitë profesionale të banorëve dhe sjelljen e tyre mjedisore, ndërsa kujdesen për rritjen e pritshmërisë së jetës së tyre. Në vazhdim, popullsia e Bashkisë bëhet akoma më shumë konkurruese nga aspekti ekonomik edhe më shumë aktive, dhe ka shanse rritjeje të nivelit të jetesës.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit, mbetjeve, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, nuk është e mundur të përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 13 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 14 që ka lidhje me mbrojtjen dhe përmirësimin e mjedisit të strukturuar/rezidencial, lidhet me faktorët mjedisorë si në vijim:

- Lidhet me **mbetjet** pasi ato janë prodhuar brenda një mjedisi të banuar dhe rregullojnë degradimin ose përmirësimin një totali rezidencial.

- Lidhet me **zhurmat** pasi në qytete ekzistojnë përdorime toke me funksione të tilla që gjenerojnë zhurma (si vendet e argëtimit, hapësirat prodhues, arteriet rrugore, shërbimet publike). Aksi Prioritar parashikon përmirësimin e zhurmës brenda qytetit.
- Lidhet me **popullsinë dhe me asetet** e saj, pasi parashikon përmirësimin e kushteve të jetesës brenda në qytet dhe përmirësimin e ndërtesave domethënë të asetëve aktive të tyre.
- Lidhet me **peisazhin** dhe konkretisht me peisazhin urban, me ndërhyrje estetike dhe të efikasitetit energjetike në ndërtesa dhe në zonat e gjelbra të qyteteve dhe të vendbanimeve.
- Për sa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimatikë, ujit, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore nuk është e mundur për tu përcaktuar ndikimi i Aksit Prioritar 14 tek faktorët specifikë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 15 që ka lidhje me qeverisjen elektronike dhe përmirësimin e infrastrukturës elektronike lidhet me faktorët mjedisorë si në vijim:

- Lidhet me **ajrin** pasi ndikon indirekt në qarkullimin e automjeteve për lëvizjen e banorëve nga dhe drejt shërbimeve për realizimin e çështjeve të tyre. Qarkullimi i automjeteve ndikon në vazhdim në emetimin e gazrave të ndotur në atmosferë, domethënë ekziston ndikim indirekt i Aksit të Prioritetit 15 në ajër.
- Lidhet me **mbetjet** e ngurta, ndërsa ndikon në përdorimin e lëndëve të para (p.sh. të letrës – lëndës grafike) nga shërbimet dhe nga qytetarët për realizimin e çështjeve të tyre.
- Lidhet me **zhurmën** sepse kufizohen lëvizjet e qytetarëve, me mendimin se çështjet e tyre i realizojnë me ndihmën e kompjuterit të tyre.
- Aksi i Prioritetit presupozon pajisjet teknologjike të shërbimeve dhe të banorëve me kompjutera elektronikë, por edhe sisteme rajonale që përbëjnë elementë pasurorë materialë. Për më tepër, transaksionet me shërbimet bëhen më të lehta, më të shpejta duke përmirësuar kushtet e jetesës së banorëve. Kjo përbën një shtysë për qëndrimin e banorëve në vendin e tyre, dhe për pasojë kjo do të ndikojë në zhvillimin e **popullsisë** së Bashkisë.
- Lidhet me **trashëgiminë kulturore**, ndërsa në kohën e sotme përdorimi i internetit lehtëson promovimin e momunenteve kulturorë të një vendi. Për pasojë, monumentet do t'i promovohen publikut, me qëllim që ai t'i njohë ato dhe t'i vizitojë nga afër.
- Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit dhe peisazhit, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit të Prioritetit 15 në faktorët konkretë mjedisorë.

Në tabela e mëposhtme paraqitet lidhja midis Akseve të Prioritetit dhe të parametrave mjedisorë, siç u shqyrtua në paragrafët e mëparshëm.

	Toka	Ajri	Faktorët klimatikë	Uji	Biodiversiteti	Mbetjet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia kulturore	Peizazhi
Objektivi strategjik 1 " Rivalizimi ekonomik i zonës nëpërmjet vlerësimit të pozitës kyç të Bashkisë "										
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	√	√	X	√	X	√	√	√	√	√
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	√	X	X	√	X	√	X	√	X	√
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	X	√	X	√	X	√	√	√	X	√
Objektivi strategjik 2 " Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore të bashkisë "										
Aksi Prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	X	√	X	X	X	X	√	√	√	√
Aksi prioritar 5: Përforcim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktivitetëve të reja kulturore	X	√	X	X	X	X	√	√	√	√
Objektivi strategjik 3 " Mbrojtja dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Mjedisit dhe Burimeve Natyrore "										
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	√	X	X	X	√	√	X	√	X	√
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	√	√	√	X	√	X	X	√	X	√
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	√	X	X	√	√	X	X	√	X	√
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	√	X	X	√	X	√	X	√	X	√
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit lokal	√	X	X	√	X	√	X	√	X	X
Objektivi strategjik 4: " Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve "										
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisorë	√	X	X	√	√	√	X	√	X	X
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	X	√	√	X	X	X	√	√	√	√
Aksi prioritar 13: Përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës	X	X	X	X	X	X	X	√	X	X
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit	X	X	X	X	X	√	√	√	X	√
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	X	√	X	X	X	√	√	√	√	X

Tabela 6.2.1. Tabela e identifikimit të ndikimeve në mjedis për çdo Aks Prioritar dhe Faktor/Mjedisor (√ ka ndikim të Aksit Prioritar tek faktori mjedisor, X nuk ka ndikim të Aksit Prioritar tek faktori mjedisor)

6.3. Parashikimi i ndikimeve mjedisore të Planit

Në vazhdim të njohjes së ndikimeve të Planit në mjedis, realizohet parashikimi i ndikimeve mjedisore, i cili, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.1, përbën fazën gjatë së cilës realizohet vlerësimi i ndikimit pozitiv ose negativ të Akseve të Prioritetit të Planit te faktorët mjedisorë dhe vlerësohet nga ana cilësore madhësia, intesiteti i ndikimeve të parashikuara. Parashikimi i ndikimeve realizohet për çdo faktor mjedisor, ashtu si ata përcaktohen në Ligjin 91/2013 “Për Vlerësimin Strategjik Mjedisor”.

Aksi i Prioritetit 1 që ka lidhje me zhvillimin turistik të rajonit, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Në tokë pasojat nga propozimet e Aksit të Prioritetit 1 nuk do të jenë intensive, ndërsa përsa i përket aktiviteteve agroturistike, meqë ato propozohen të zhvillohen në kuadër të rregullave të turizmit alternativ, do të ndiqen praktika të buta bujqësore-blegtorale të cilat do të kenë ndikim pozitiv në tokë.
- Në ajër pasojat priten të luhaten lehtësisht nga negative në pozitive, në varësi të llojit të aktivitetit turistik dhe të përqëndrimit të turistëve në një anë. Kështu, turizmi mjedisor dhe agroturizmi do të kenë pasojat më të pakta negative, ndërsa përkundrazi, turizmi kulturor dhe konferencial do të kenë pasoja më të forta. Në çdo rast, priten pasoja të rëndësishme në faktorin e ajrit.
- Forcimi i aktivitetit turistik kërkon rritjen e kërkesës për ujë. Në këtë aspekt, ndikimi i Aksit të Prioritetit 1 do të jetë negativ në faktorin mjedisor konkret. Por nëse ndërkohë realizohen vepra që propozohen në Aksin e Prioritetit 1, ndikimi negativ do të kompesohet nga përmirësimi i rrjetit të furnizimit me ujë që sot gjendet në një situatë të keqe dhe shfaq rrjedhje në shkallë të lartë në tubacionet e furnizimit me ujë. Për më tepër, në format alternative të turizmit, investitorët kanë stimul të mbrojnë mjedisin ujqor, ndërsa aktiviteti i tyre ekonomik është drejtëpërdrejtë i lidhur me të. Kështu, ndikimi negativ nga Aksi i Prioritetit tek ujërat do të jetë i shkallës së vogël.
- Forcimi i aktivitetit turistik dhe rritja e turistëve në Bashki kërkon rritjen e popullsisë që konsumon dhe krijon mbetje. Kjo nënkupton sasi më të madhe të plehrave në vendet e hedhjes së tyre dhe respektivisht rritje të ujërave të zeza që duhet të kenë një menaxhim të përshtatshëm. Kështu, Aksi i Prioritetit ka ndikim negativ në faktorin mjedisor “mbetje”, i cili sigurisht nuk është i shkallës së lartë sepse në të ardhmen do të ekzistojnë infrastrukturat e përshtatshme mjedisore për menaxhimin e mbetjeve të ngurta dhe të lëngëta.
- **Zhurma** që do të shkaktohet nga aktivitetet turistike do të jetë e përqëndruar, por e rëndësishme. Aksi i Prioritetit 1 do të ketë ndikim negativ, por me karakter lokal.
- Për shërbimin e grupeve të ndryshme të turistëve që Aksi i Prioritetit 1 ka si objektiv të tërheqë, krijohen shanse për aktivitete të reja profesionale që do të forcojnë ekonominë lokale dhe do të përmirësojnë nivelin e jetesës së banorëve dhe për rrjedhojë, edhe gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, kjo do të ketë ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë të Bashkisë. Kështu, Aksi i Prioritetit 1 do të ketë ndikim pozitiv në **popullsi dhe në elementët pasurore**.
- **Trashëgimia kulturore** përbën një element të rëndësishëm të potencialit turistik të Bashkisë. Mund të tërheqë grupe të ndryshme turistësh, si shkencëtarë dhe studentë (historianë, arkitektë,

planifikuesë, etj.). Kjo përmirëson promovimin e trashëgimisë kulturore në nivel mbarëkombëtar. Kështu, Aksi i Prioritetit mund të ketë vetëm ndikim pozitiv në faktorin mjedisor në fjalë.

- Aksi i Prioritetit 1 synon vlerësimin e të gjitha burimeve të disponueshme, si natyrore dhe kulturore për zhvillimin e turizmit alternativ. Kjo nënkupton faktin se ndërhyrjet përkatëse do të jenë të buta dhe përmirësuese. Për rrjedhojë, **peisazhi**, qoftë ai urban apo kulturor do të pranojë ndikim pozitiv.
- Përsa i përket faktorëve klimaterikë dhe biodiversitetit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 1 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 2, që i përket modernizimit dhe forcimit të sektorit parësor, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- **Toka** mund të ndikohet negativisht nga maksimizimi i prodhimit bujqësor dhe fuqizimi i sektorit parësor, pasi do të pranojë më shumë plehra kimike dhe pesticide, prandaj ndikimi i Aksit të Prioritetit 2 në tokë do të jetë negativ në shkallë të ulët. Por nëse zbatohen propozimet e bëra në Akset e Prioritetit 8, 9, 10 dhe 11, atëherë ndikimi në tokë do të jetë pozitiv, pasi do të ketë minimizim të përdorimit të plehrave kimike dhe pesticideve, do të ndiqen praktika të mira bujqësore, do të ndërtohen rrjete kolektive të vaditjes dhe do të zbatohet një program për menaxhimin e ujit për vaditje, ndërsa me zhvillimin e projekteve të infrastrukturës për mbrojtjen e mjedisit dhe veçanërisht projekteve që lidhen me menaxhimin e mbetjeve të ngurta, procesi i kompostimit të pjesëve organike të mbetjeve do të përhapet dhe do të prodhohen plehra bujqësie të dobishme për bujqësinë, për të pasuruar tokën me materiale organike. Prandaj, zhvillimi i mëtejshëm i sektorit parësor, në varësi nëse do të kombinohet me propozimet e akteve të tjera të prioritetit, mund të ketë ndikim negativ në shkallë mesatare ose pozitive në faktorin mjedisor të tokës.
- Maksimizimi i prodhimit bujqësor dhe fuqizimi i sektorit parësor pritet që të sjellë efekte negative tek **ujërat**, nëntokësorë dhe sipërfaqësorë, si për shkak të rritjes së sasisë së kërkuar të ujit për vaditje, ashtu edhe për shkak të ndotjes nga pesticidet dhe plehrat, të marrësve ujorë (ujëra nëntokësore, përrenj, lumenj). Për shkak se uji që përdoret nga sektori parësor përbën përqindjen më të madhe të totalit të ujit të prodhuar dhe se uji është një burim i çmuar për jetën, theksohet rreziku në nivel maksimal, pavarësisht bashkërendimit me akset e tjera të prioritetit.
- Lidhja e Aksit të Prioritetit 2 dhe mbetjeve, të lëngshme apo të ngurta, përcaktohet si pozitive, pasi a) hedhja e pakontrolluar e **mbetjeve** do të lehtësohet nëse toka bujqësorë shfrytëzohet maksimalisht, b) me zbatimin e një plani menaxhimi, në mbetjet e ngurta dhe grumbullimin në burim të mbetjeve organike urbane dhe kompostimin e tyre, do të prodhohen plehra, të cilat mund të përdoren në tokën bujqësore për të pasuruar atë me materiale organike dhe c) me zbatimin e një plani menaxhimi të mbetjeve të lëngshme mund të prodhohen përsëri plehra me cilësi të lartë nga llumi i thatë i Impianteve të Përpunimit të Ujërave të zeza, me anë të kompostimit me krimbat e tokës.
- Zbatimi i propozimeve të Aksit të Prioritetit 2 do të krijojë pasuri për fermerët, banorët e zonës, kështu do të ketë ndikim pozitiv tek **popullsia** dhe do të luftojë çështjen e emigrimit të brendshëm dhe të jashtëm, ndërsa ndikime të ngjashme pozitive do të ketë edhe për **elementët pasurorë materialë**, të cilët do të rriten, në kuadër të zhvillimit të mëtejshëm të sektorit parësor (makineri, depo, sera, etj).

- Sektori bujqësor ndikon pozitivisht në **peisazh**, pasi kultivimet kur zhvillohen njësoj në shumë parcela afër njëra tjetrës, ndryshojnë nga njëra parcelë të tjetra dhe ato krijojnë imazhe të bukura me variacione në përbërje dhe ngjyra gjatë vitit. Gjithashtu, në sipërfaqen që ato zenë parandalohet hedhja e pakontrolluar e mbetjeve duke mbetur të pastra.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 2 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 3 lidhet me forcimin e sektorit dytësor dhe tregtisë, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Ndikimi i Aksit Prioritar 3 në **ajër** pritet të jetë paksa negativ, pasi rritja e trafikut të tregtisë tranzit shkakton një rritje në lëvizjen e automjeteve të mëdha për transportin e produkteve dhe rrjedhimisht një rritje në emetimet e ndotësve të gaztë.
- Pritet të ketë ndikim negativ të rëndësishëm tek **ujërat**, pasi do të përdoret ujë në njësitë e përpunimit, psh. në pastrimin e produkteve bujqësore, ndërsa njëkohësisht do të prodhohen mbetje të lëngëta, të cilat do të duhet që njësitë përpunuese t'i përpunojnë, me qëllim që të mos ndikojnë negativisht te burimet ujore, marrësit e ndotjes.
- Fabrikat e përpunimit do të prodhojnë mbeturina, të ngurta ose të lëngëta, të cilat duhet të menaxhohen. Mbeturinat nga aktivitetet nxjerrëse dhe në veçanti nga industria metalurgjike, janë më të vështirat për t'u menaxhuar, për shkak të nivelit të toksicitetit dhe kostove të menaxhimit. Në çdo rast, si në aspektin e sasisë edhe atë të rrezikut, faktori mjedisor "**mbeturina**" do të ndikojë negativisht.
- **Zhurma**, e cila do të shkaktohet nga njësitë përpunuese do të varet nga madhësia e njësisë, pajisjet mekanike të saj dhe produkti i prodhuar. Në çdo rast, përdorimi i makinerive në përpunim është fakt i njohur sikurse gjithashtu edhe ndikimi i vogël negativ në mjedisin akustik.
- Ndikimi në **popullsi dhe në elementët pasurorë materialë** do të jetë pozitiv në shkallë të vogël, pasi Aksi i Prioritetit synon rritjen e ekonomisë lokale nëpërmjet sektorit të përpunimit dhe rrjedhimisht, përmirësimin e nivelit të jetesës së banorëve, kështu që edhe të gjendjes së tyre pasurore, në të cilën do të inkuadrohen edhe infrastrukturat e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Në vazhdim, ky fakt ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, pasi aktivitetet ekonomike do ta frenojnë popullsinë dhe të rinjtë nga emigrimi i tyre.
- Ndikimi në **peisazh** nga zhvillimi i aktiviteteve përpunuese, i cili përfshin ndërtim ndërtesash dhe infrastrukturash të tjera të domosdoshme për përpunimin e produktit parësor do të jetë negativ në shkallë të vogël. Shkalla e ndikimit varet nga faktorë të ndryshëm psh. nga kushtet e strukturës për ndërtimin e këtyre ndërtesave, nga vendosja e tyre psh. të shpërndara në hapësirën bujqësore ose nga përqëndrimi i tyre në një ose më shumë zona të aktiviteteve përpunuese, etj.
- Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 3 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 4 që ka lidhje me ruajtjen, promovimin dhe reklamimin e gjithë monumenteve kulturore dhe arkeologjike të Bashkisë, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Rritja e vizitueshmërisë në monumentet arkeologjike dhe kulturorë të Bashkisë do të shkaktojë rritje të lëvizjes me mjete private dhe publike transporti nga dhe drejt monumenteve. Mjetet e transportit konsumojnë energji dhe emetojnë ndotësa që hynë në **atmosferë**. Një pjesë e madhe e lëvizjes turistike do të vijë nga turizmi i brendshëm. Duke patur parasysh gjendjen e stome të cilësisë së karburanteve dhe të gjendjes teknologjike të automjeteve, pritet që atmosfera të rëndohet shumë. Kontrolli dhe përmirësimi i cilësisë së karburanteve gjykohen të rëndësishëm, si edhe do të kërkohet për turistin që vjen nga jashtë. Dhe në këtë rast do të ketë rëndesë të atmosferës, por në shkallë më të ulët.
- **Zhurma** që do të shkaktohet nga mbledhjet e turistëve në monumente, por edhe në hapësirat e rekreacionit rreth tyre do të rritet. Zhurma që do të shkaktohet nga lëvizja me automjete pritet të rritet pasi rrjeti rrugor rreth monumenteve nuk mund t'i shërbejë automjeteve të vijnë. Ndërkohë, me zbatimin e propozimeve të Aksit të Prioritetit 12 kjo mundësi eliminohet dhe për rrjedhojë, pasojat e zhurmës vlerësohen lehtësisht negative.
- Aksi i Prioritetit 4 ka ndikim pozitiv në aktivitetet profesionale dhe shanset e shoqërisë lokale me zhvillimin e shërbimeve dhe të punësimeve tregtare që do të lidhen me promovimin e trashëgimisë kulturore (si zyra turistike dhe dyqane suveniresh). Kjo do të krijojë vende pune, përmirësim të ekonomisë lokale, përmirësim të nivelit të jetesës së banorëve dhe për rrjedhojë, përmirësim të **elementëve pasurorë materialë**. Në vazhdim, mbajtja dhe rritja e **popullsisë** do të jetë gjithashtu e pritshme.
- Do të ketë ndikim pozitiv të rëndësishëm në **trashëgimin kulturorë**, ndërsa Aksi i Prioritetit 4 synon ruajtjen dhe promovimin e saj me rritjen paralele të vizitueshmërisë në monumentet kulturore dhe në hapësirat arkeologjike të zonës për të cilat propozohen veprat e reformimit, ruajtjes dhe vlerësimit.
- Aksi i Prioritetit 4 do të ketë ndikim pozitiv të rëndësishëm në **peisazh**, sepse propozon, ndër të tjera, ndërhyrje në ndërtesa dhe në hapësira rreth monumenteve. Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit dhe mbetjeve, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 4 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 5 që ka lidhje me forcimin, zhvillimin, dhe vlerësimin e hapësirave kulturore dhe aktiviteve të reja kulturore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Aksi 5 synon të tërheqë vizitorë dhe rrjedhimisht të rrisë lëvizjet nga dhe drejt hapësirave dhe vendeve kulturore. Kjo do të ketë një ndikim të vogël negativ në **ajër** që do të varet nga frekuenca e aktiviteve kulturore që do të zhvillohen dhe nga përmasat dhe madhësia e turmës që do të tërheqë.
- Rritja e **zhurmës** së gjeneruar që do të shkaktohet nga tubimet e popullsisë dhe aktivitetet kulturore (p.sh. koncerte) është një fakt. Në këtë rast, regjistrohet ndikimi negativ nga lëvizjet që do të ndodhin për monitorimin e aktiviteve kulturore.

- Aksi Prioritar 5 ka një ndikim pozitiv mbi aktivitetet e sipërmarrjeve dhe mundësitë e komunitetit lokal me zhvillimin e shërbimeve dhe punsëimet tregtare që janë të lidhura me rritjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore (të tilla si seminare muzikore dhe teatrale, bujtina etj). Kjo do të krijojë vende të reja pune, do të përmirësojë ekonominë lokale, do të përmirësojë standardin e jetesës së njerëzve dhe si rrjedhim përmirësimin e asetet fizike. Rrjedhimisht, pritet edhe mbajtja dhe rritja e popullsisë në rajon.
- Do të ketë një ndikim pozitiv të rëndësishëm në trashëgiminë kulturore, pasi Aksi Prioritar 5 synon ruajtjen dhe promovimin e saj me rritje të vizitueshmërisë në monumentet e kulturës dhe në vendet arkeologjike të rajonit për të cilat propozohen projekte rihvillimi, ruajtjeje dhe shfrytëzimi.
- Aksi Prioritar 5 do të ketë një ndikim pozitiv të rëndësishëm në peizazh, sepse sugjeron, ndër të tjera, ndërhyrje estetike në ndërtesat dhe në zona që do të shërbejnë për aktivitetet kulturore.
- Lidhur me tokën, faktorët klimatikë, ujin, biodiversitetin dhe mbetjet, dhe siç është përmendur në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar 5 në faktorë konkretë të mjedisit.

Aksi i Prioritetit 6 që synon mbrojtjen dhe menaxhimin e qendrueshëm të burimeve natyrore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Ndikimi i Aksti Prioritar 6 në terren do të jetë pozitiv për shkak se me shpalljen e zonave të reja të mbrojtura përjashtohet vendosja por edhe aktivitetet e pakontrolluara që mund të kenë efekte negative në tokë (psh. Hedhja e mbeturinave, prerja e lëndëve të drurit, ndërtimi, etj) dhe gjithashtu marrin pjesë aktivitete që e mbrojnë atë (p.sh. ripyllëzime)
- Shpallja e zonave të mbrojtura favorizon mikpritjen e faunës dhe florës së pasur. Rrjedhimisht, ndikimet në biodiversitet janë pozitive. Shfrytëzimi i pasurisë minerare mund të krijojë boshllëqe në vazhdimësinë e mjedisit natyror dhe të ndikojë negativisht në biodiversitet, por kur industria minerare ndjek dhe respekton kushtet mjedisore që rrjedhin nga studimet e veçanta të ndikimit në mjedis, në të ardhmen këto efekte negative zbuten.
- Aksi Prioritetit 6 mund të kufizojë mbetjet që rezultojnë nga shfrytëzimi i burimeve natyrore dhe zonat e përpunimit (të tilla si vëllimi më i paktë i mbetjeve inerte rreth gurore, minierave dhe objekteve të pasurimit) pas shfrytëzimit maksimal të burimit mineral, por edhe për të mbrojtur burimet natyrore, siç janë zonat ekologjikisht të ndjeshme nga shpërndarja e pakontrolluar e ndotësve atje. Në çdo rast, këto veprime do të kenë një efekt pozitiv tek faktori mjedisor "mbeturina", me kufizimin e sasisë dhe asgjësimit të pakontrolluar të tyre.
- Shfrytëzimi i një burimi natyror përbën burim ekonomik për një pjesë të popullsisë ose produkt konsumi për mbijetesë. Aksi i Prioritetit 6 synon në menaxhimin racional të burimeve natyrore me qëllim që të mos zhduken në të ardhmen ose të mos krijojnë kushte të këqija jetesë për popullsinë e Bashkisë. Nga sa u parashtrua më sipër dalim në përfundimin se Aksi i Prioritetit 6 lidhet pozitivisht me popullsinë dhe gjendjen e saj pasurore.
- Industria minerare dhe prerjet e pakontrolluara të pemëve, si edhe mbi kullotja, janë aktivitete që kanë ndikim në peizazh, duke ndryshuar për shembull gjeomorfologjinë, hidrologjinë dhe mbulesën bimore të një vendi. Si rrjedhim, Aksi Prioritet 6 synon ruajtjen e mirë apo përmirësimin e peizazhit përmes veprimeve të tilla si rehabilitimi i hapësirave të pemëve të prera dhe shpalljen e zonave të mbrojtura. Nga sa u parashtrua më sipër dalim në përfundimin se Aksi i Prioritetit 6 lidhet pozitivisht me peizazh.

- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, zhurmës dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 6 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 7 që ka lidhje me mbrojtjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të ekosistemeve pyjore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Mbrojtja e ekosistemeve pyjore ka përfitime pozitive për **tokën** për shkak se sistemi i rrënjëve të pyjeve mban tokën pas shirave të dendura duke parandaluar kështu fenomenet e zhveshjes dhe të shkretimit.
- Përfitimet për **ajrin** janë pozitive sepse pyjet janë mushkëria që filtrojnë ndotësit e gaztë dhe japin oksigjen të pastër në atmosferë.
- Si një faktor që ndikon pozitivisht ajrin ndikimet mbi **faktorët klimatikë** janë gjithashtu pozitive si në nivel global ashtu edhe në atë lokal pasi përmirëson mikroklimën e kësaj zonë.
- Ekosistemet pyjore kanë dhe posedojnë një larmi të gjerë të florës dhe faunës dhe prandaj ndikimi në **biodiversitet** është vetëm pozitiv.
- Mbrojtja e ekosistemeve pyjore gjithashtu përfshin menaxhimin racional të burimeve pyjore përmes pyllëzimeve dhe prerjeve të kontrolluara. Për komunitetet lokale të angazhuara në këtë aktivitet sigurohen të ardhurat e tyre dhe, si rrjedhim qasja e tyre në mallra dhe mbajtja e popullsisë në fshat. Prandaj ndikimet e Aksit Prioritar 7 janë pozitive për **popullsinë dhe asetet fizike**.
- Ekosistemet pyjore marrin pjesë në **peizazhin** natyror dhe për këtë arsye mbrojtja e tyre nënkupton mbrojtjen dhe përmirësimin e peizazhit natyror.
- Në lidhje me ujin, mbetjet, zhurmat dhe të trashëgiminë kulturore, dhe siç është përmendur në paragrafin 6.2, nuk është e mundur të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar 7 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 8 që ka të bëjë me mbrojtjen dhe menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve ujore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Zbatimi i veprimeve të Aksit Prioritar 8 kontribuon shumë pozitivisht për të mbrojtur **tokën** nga erozioni dhe nga përmytjet. Menaxhimi efektiv i ujit për ujitje në veçanti, në lidhje me sasinë e disponueshme të tij dhe në lidhje me cilësinë e duhur, parashikohet që të ndikojë pozitivisht në tokë, dmth, burimet natyrore, në të cilën do të kultivohen kulturat e ndryshme.
- Aksi Prioritar 8 pritet të ndikojë shumë pozitivisht në faktorin mjedisor të **ujit**, pasi do të ndikojë në mënyrë vendimtare në lidhje me ruajtjen e sasisë dhe të cilësisë të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore ekzistuese. Mbi këtë objektiv do të bazohet menaxhimi i qëndrueshëm i ujit për ujitje dhe ujit të pijshëm.
- Menaxhimi efektiv i burimeve të ujit dio të ketë si pasojë të mos shfaqen dukuri të mbishfrytëzimit të ujit dhe privimit të tij në zona kritike për ruajtjen e **biodiversitetit**. Për më tepër, infrastruktura artificiale, të tilla si rezervuare, që përdoren për ujitje, janë vende pritëse të një faune dhe florë të pasur. Si rrjedhim, ekziston një marrëdhënie pozitive në shkallë të vogël ndërmjet Aksit Prioritar 8 dhe biodiversitetit.
- Aksi Prioritar 8 synon rritjen e ekonomisë lokale dhe si rrjedhim të shtjës së standardit të jetesës së popullsisë dhe gjendjes së tyre financiare. Si rrjedhim, kjo ka një ndikim pozitiv në zhvillimin

e popullsisë në Bashkinë. Kështu, ekziston një marrëdhënie pozitive midis Aksit Prioritar 8 dhe popullsisë dhe asetëve materiale.

- Menaxhimi efektiv i ujit për ujitje përfshin infrastrukturën që ndikon në **peizazh**, të tilla si ndërtimi i rezervuarve artificiale dhe i rrjetit të ujitjes. Kështu, ekziston një lidhje në mes të Aksit Prioritar 8 dhe peizazhit, i cili pritet të jetë pozitiv, në shkallë të vogël, pasi ekzistenca e ujit në rezervuare apo diga mund të kontribuojë pozitivisht në peizazhin natyror dhe atë rural
- Për sa i përket ajrit, faktorët klimatikë, mbetjet, zhurmat dhe trashëgiminë kulturore, dhe siç është përmendur në paragrafin 6.2, nuk mund të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar 8 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi I Prioritetit 9 ka lidhje me mbrojtjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të tokës bujqësore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Ndikimi i Aksit Prioritar 9 në **tokën** do të jetë shumë pozitiv. Politikat që e mbështesin atë synojnë mbrojtjen e tokës nga erozioni, mbingarkesa dhe përmytjet. Gjithashtu synojnë përmirësimin e tij, duke përdorur një pjesë të mbeturinave komunale dhe bujqësore (prodhimi kompost mbetjesh nga mbetje bimore dhe llumra të biodegradueshme nga impiante të trajtimit të ujërave të zeza).
- Uji bëhet objekt i menaxhimit të drejtë ose për parandalimin e fenomeneve të përmytjeve ose për sigurimin e mjaftueshmërisë së tij për mbulimin e nevojave për ujitje. Kështu, Aksi Prioritar do të ketë një efekt shumë pozitiv në **ujërat nëntokësore** dhe **ujërat sipërfaqësore**.
- Duke zbatuar propozimet e Aksit Prioritar 9 që kanë lidhje me minimizimin e përdorimit të plehrave kimike me përdorim paralel të mbetjeve urbane dhe bujqësore për përmirësimin e pjellorisë së tokës bujqësore, në **mbetjet** që përfundojnë në mjedis reduktohen dhe si rrjedhim Aksi Prioritar 9 ka një ndikim pozitiv në mbetje.
- Efekti i Aksit të Prioritetit tek **popullsia dhe asetet fizike** është pozitiv, sepse mbrojtja e tokës së punueshme dhe në përgjithësi e rajonit të punueshëm përfshin mbrojtjen e të ardhurave bujqësore dhe ruajtje dhe sigurimin e elementëve pasurorë të banorëve që merren me aktivitet bujqësor. Si rrjedhim, do të ketë një ndikim pozitiv në zhvillimin e popullsisë në bashki.
- Ndikimi i Aksit mbi **peizazhin** është pozitiv, pasi mbrojtje e tokës bujqësore dhe hapësirës rurale do të thotë eliminim i fenomenit të hedhjes së pakontrolluar të mbetjeve, dhe degradimin e peizazheve rurale përmes ndërhyrjes së aktiviteteve të papajtueshme të banimit apo industriale. Për më tepër, praktikrat bujqësore që mbrojnë kundër erozionit tokat e pjerrëta bujqësore si terraca dhe shpate krijojnë pamje të bukur natyrore.
- Për sa i përket ajrit, faktorëve klimatike, biodiversitetit, zhurmave, dhe trashëgimisë kulturore, dhe siç është përmendur në paragrafin 6.2, nuk mund të përcaktohet ndikimi i Aksit Prioritar 9 në faktorët konkretë mjedisorë.

Aksi i Prioritetit 10 që ka lidhje me edukimin mjedisor të komunitetit lokal, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- **Toka** do të pranojë ndikim pozitiv me zbatimin e veprimeve të Aksit të Prioritetit 10, ndërsa shoqëria lokale do të adoptojë praktika bujqësore që e mbrojnë dhe e ruajnë atë. Gjithashtu do të njihen me konceptin e klasifikimit dhe riciklimit të mbeturinave dhe nuk do t'i flakin ato në mënyrë të pakontrolluar në terren.

- Aksi Prioritar 10 do të ketë një ndikim pozitiv në **ujë**, sepse me edukimin mjedisor të komunitetit lokal do të pranohen praktikat e përdorimit racional të ujit në aktivitetet e tyre rurale, do të mësojnë rreth rreziqeve të tyre shëndetësore nga hedhja e pakontrolluar e ndotësve në ujëra, do të mësojnë mbi rreziqet e përmytjeve dhe si t'i shmangin ato.
- Aksi i Prioritetit 10 do të ketë ndikim pozitiv në **mbetje**, sepse me trajnimin mjedisor shoqëria lokale do të mësojë metodat e menaxhimit të mbetjeve shtëpiake si riciklimi, përzgjedhja e lëndëve organike dhe krijimi i kompostit. Në këtë mënyrë, reduktohet vëllimi i mbetjeve të ngurta shtëpiake që përfundojnë tek entet publike të menaxhimit (hapësirat e groposjes higjienike të plehrave).
- Aksi i Prioritetit synon në përmirësimin e cilësisë së jetës së banorëve, duke u dhënë atyre njohuritë e nevojshme të menaxhojnë saktë tokën e tyre (**element i rëndësishëm pasuror**) dhe të mbrojnë të ardhurat e tyre. Në vazhdim, kthimi tek aktivitetet bujqësore do të bëhet akoma më shumë atraktiv, duke mbajtur **popullsinë** në Bashki.
- Përsa i përket ajrit, faktorëve klimaterikë, biodiversitetit, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 10 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 11 që ka lidhje me përmirësimin/modernizimin e rrjeteve të shërbimeve me interes të përbashkët (ujësjellës, kanalizime, energji, menaxhim të mbetjeve) në qytet dhe në vendbanime të tjera, dhe me përmirësimin e infrastrukturës teknike mjedisore, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Rrjete urbane të përbashkëta përshkojnë zakonisht nëntokën. Për shkak të gjendjes aktuale të rrjetit të furnizimit me ujë, sasi të mëdha uji të pijshëm përfundojnë në tokë. Kjo nuk ndikon në cilësinë e tokës, por mbushja me ujë ndikon në aftësinë e saj për të mbajtur strukturat e ndërtimit (rrëshkitjet janë fenomene që lidhen me mungesën ose tepricën të ujit të tokës nën të). Nga ana tjetër, menaxhimi aktual i mbetjeve urbane me depozitim të drejtpërdrejtë në tokë çon në ndotjen e saj. Aksi Prioritar me ndërhyrjet që propozon do të përmirësojë kushtet e tokës në zonat e banuara.
- Ndikimi i Aksit të Prioritetit në **ujë** është pozitiv. Me zbatimin e politikave të Aksit do të ndalohen rrjedhjet dhe shpërdorimi i ujit nga rrjeti i furnizimit me ujë. Gjithashtu, menaxhimi i mbetjeve në pastrim biologjik, kthen ujin e mbingarkuar nga përdorimet në aktivitete njerëzore, në mjedis, në gjëndje cilësore të mirë.
- Objektet e mëdha jashtë qendrës (vende deponimi të mbetjeve, pastrim biologjik i mbetjeve) që do të mbështesin Aksin Prioritar pritet që të ndikojnë negativisht në **biodiversitet**. Vendosja e tyre duhet të marrë parasysh biodiversitetin e zonës së propozuar në mënyrë që ajo të ndikohet sa më pak të jetë e mundur. Nga ana tjetër, menaxhimi i mbetjeve në përgjithësi ka si pasojë eliminimin e fenomenit të shpërndarjes së ndotjes në mjedis dhe mbrojtjen e bimëve dhe kafshëve prej tyre.
- Aksi i Prioritetit parashikon menaxhimin e **mbetjeve** (urbane, industriale, blegtorale). Kjo sjell si pasojë reduktimin e volumit dhe cilësinë e mbetjeve që përfundojnë në mjedis. Rrjedhimisht, Aksi i Prioritetit do të ketë ndikim pozitiv në këtë sektor të faktorit mjedisor.
- Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve urbane të përbashkëta do të sjellë pasoja në cilësinë e jetës të qytetarëve dhe zonat e banuara do të jenë më tërheqëse, kështu do të ketë ndikim pozitiv si në faktorin mjedisor të **popullsisë edhe të elementëve pasurorë materialë**.

- Përsa i përket ajrit , faktorëve klimaterikë, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 11 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 12 që ka lidhje me përmirësimin e dhe modernizimin e infrastrukturës së transporteve, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Do të ketë ndikim pozitiv të Aksit të Prioritetit 12 në ajër, pasi ndryshon për mirë të dhënat e qarkullimit – sigurisht ky është objektivi - p.sh. ngarkesat në qarkullim dhe në këtë mënyrë, ndikon në cilësinë dhe sasinë e ndotësve atmosferikë që emetohen nga automjetet, duke minimizuar përqëndrimin e ndotësve të rrezikshëm.
- Do të ketë ndikim te faktorët klimaterikë si rezultat i korrelacionit të tyre me ajrin, duke reduktuar emetimet për frymë të ndotësve të fenomenit të “serrës”.
- Do të ketë pasoja te zhurma, pasi kjo është drejtëpërdrejtë e lidhur me sektorin e transporteve dhe kushtet e qarkullimit që ekzistojnë dhe meqë Aksi i Prioritetit propozon forma alternative lëvizjeje (p.sh. biçikleta) dhe ndërhyrje në akset rrugore, do të ketë ndikim edhe në mjedisin akustik.
- Aksi i Prioritetit 12 do të ketë pasoja pozitive për popullsinë, pasi ndërhyrjet e mundshme do të kenë si qëllim përfundimtar lehtësimin e lëvizjes së banorëve dhe përdorimin nga aspekti teknologjik të mjeteve të mëparshme të transportit që përbëjnë elementë pasurorë materialë për Bashkinë dhe për banorët e saj. Pra, kontributi në përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve është i qartë, dhe rrjedhimisht, do të kontribuojë në përballimin e fenomenit të emigrimit, veçanërisht të të rinjve.
- Trashëgimia kulturore, monumentet dhe hapësirat arkeologjike, parashikohet të përfitojnë nga propozimet e Aksit të Prioritetit 12, pasi do të jenë më lehtësisht të aksesueshme edhe nga komunitetet lokale, por edhe nga vizitorët dhe turistët.
- Lidhja ndërmjet Aksit të Prioritetit 12 dhe peisazhit dëshmohet nga fakti i ndërtimit të veprave rrugore duke respektuar relievin morfologjik, mjedisin natyror dhe peisazhin, i ndërtimit të rrugëve për biçikleta dhe të infrastrukturave të tjera të komunikacionit në zona peisazhi me bukuri të veçantë natyrore dhe së fundmi, një lidhje pozitivisht e formuluar do të japë mundësinë e aksesit të vizitorëve dhe të turistëve në zonat e Bashkisë me një peisazh të veçantë.
- Përsa i përket tokës, ujit, biodiversitetit dhe mbetjeve, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 12 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 13 që i përket përmirësimin të infrastrukturave sociale, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Lidhet me popullsinë dhe pasurinë, pasi shërbimet përmirësohen, nga njëra anë arsimit përmirëson nivelin e dijeve dhe si pasojë aftësitë profesionale të banorëve dhe nga ana tjetër mirëqenia rritjen e pritshmërive në jetë. Rrjedhimisht, popullsia e Bashkisë bëhet më konkurruese dhe aktive dhe ka mundësi të rrisë standartin e jetesës. Si pasojë, Aksi i Prioritetit ka ndikim pozitiv në faktorin mjedisor «popullsia dhe pasuria».
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit, mbetjeve, zhurmës, trashëgimisë kulturore dhe peisazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 13 në faktorët mjedisorë konkretë.

Aksi i Prioritetit 14 që ka lidhje me mbrojtjen dhe përmirësimin e mjedisit të strukturuar/rezidencial, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Aksi pritet të ndikojë pozitivisht në faktorin mjedisor “**mbetje**”, ndërsa mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit shtëpiak / të strukturuar nënkupton ndër të tjera edhe sigurimin e mjedisit të pastër për banorët e tij. Veprimet synojnë edhe veprimin aktiv të banorëve në sektorin e menaxhimit të plehrave të tyre. Kështu, vëllimi i plehrave në mjedisin shtëpiak do të jetë më mirë i menaxhueshëm (p.sh. me kosha riciklimi dhe mbledhje të rregullt të tyre) që do të thotë menaxhim më i mirë i tyre në përgjithësi.
- Në qytete ekzistojnë përdorime toke me funksion shqetësues (hapësira argëtimi, industri, arterie rrugore, shërbime publike). Aksi i Prioritetit 14 synon reduktimin e **zhurmës** brenda qyteteve dhe rrjedhimisht, përmirësimin e faktorit mjedisor.
- Aksi i Prioritetit 14 ka ndikim pozitiv në **popullsi dhe në elementët e saj pasurorë**, ndërsa synon përmirësimin e kushteve të jetës brenda qytetit dhe përmirësimin e rezervave ndërtimore domethënë të elementëve të tyre pasurorë. Qytetet bëhen më shumë atraktive dhe ruajnë popullsinë e tyre.
- Me veprimet e Aksit të Prioritetit 14 përmirësohet **peisazhi** dhe më konkretisht, peisazhi urban, pasi propozohen ndërhyrje estetike dhe energjike në ndërtesa dhe në hapësirat e gjelbërta të qyteteve dhe të vendbanimeve.
- Përsa i përket tokës, ajrit, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit dhe trashëgimisë kulturore, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 14 në faktorët mjedisorë konkretë

Aksi i Prioritetit 15 që ka lidhje me qeverisjen elektronike dhe përmirësimin e infrastrukturës elektronike, parashikohet të ndikojë pozitivisht ose negativisht te faktorët mjedisorë si më poshtë vijon:

- Do të ndikojë pozitivisht në cilësinë e **ajrit** pasi do të ndikojë indirekt në reduktimin e qarkullimit të automjeteve për lëvizjen e banorëve nga dhe drejt shërbimeve për realizimin e çështjeve të tyre. Reduktimi i qarkullimit të automjeteve do të shkaktojë reduktimi respektiv në emetimin e ndotësve atmosferikë, nga ku rezulton edhe lidhja pozitive ndërmjet Aksit të Prioritetit 15 dhe ajrit.
- Pritet të reduktojë **mbetjet** e ngurta, ndërsa ndikon në përdorimin e lëndëve të para (p.sh. të letrës – lëndës grafike) nga shërbimet dhe nga qytetarët për realizimin e çështjeve të tyre, e cila do të realizohet elektronikisht.
- Negativ do të jetë edhe ndikimi në **mjedisin akustik**, pasi reduktimi i qarkullimit të automjeteve, ashtu si u përmend edhe më lart, do të çojë në reduktimin e zhurmës, veçanërisht në zonat urbane, sepse do të kufizohen lëvizjet e qytetarëve, me mendimin se çështjet e tyre i realizojnë me ndihmën e kompjuterit të tyre.
- Aksi i Prioritetit 15 presupozon pajisjet teknologjike të shërbimeve dhe të banorëve me kompjutera elektronikë, por edhe sisteme rajonale që përbëjnë elementë pasurorë materialë. Për më tepër, transaksionet me shërbimet bëhen më të lehta, më të shpejta duke përmirësuar kushtet e jetesës së banorëve. Kjo përbën një shtysë për qëndrimin e banorëve në vendin e tyre, dhe për pasojë kjo do të ndikojë në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, si edhe në elementët pasurorë

materialë. Kështu, Aksi Prioritar 15 parashikohet të ketë ndikim pozitiv si në **popullsi, ashtu edhe në asetet fizike.**

- **Trashëgimia kulturore,** monumentet dhe hapësirat arkeologjike, në kuadrin e Aksit të Prioritetit 15, pritet t'u shërbejnë, nëpërmjet promovimit të përshtatshëm nga interneti, me qëllim që trashëgimia kulturore të bëhet e njohur për vizitorët dhe turistët, me përfitime si për mjedisin kulturor, ashtu edhe për ekonominë e komuniteteve lokale.
- Përsa i përket tokës, faktorëve klimaterikë, ujit, biodiversitetit dhe peisazhit, ashtu si u përmend edhe në paragrafin 6.2, nuk përcaktohet ndikim i Aksit të Prioritetit 15 në faktorët mjedisorë konkretë.

	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë pozitiv.</i>
	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak pozitiv.</i>
	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë pak negativ.</i>
	<i>Ndikimi i Aksit të Prioritetit në faktorin mjedisor do të jetë shumë negativ.</i>
	<i>Sipas Stadit të Identifikimit të Ndikimeve në Mjedis , Aksi i Prioritetit nuk lidhet me faktorin mjedisor.</i>

	Toka	Ajri	Faktorët klimatike	Uji	Biodiversiteti	Mbjetet	Zhurma	Popullsia dhe asetet materiale	Trashëgimia Kulturore	Peizazhi
Objektivi strategjik 1 " Rivalizimi ekonomik i zonës nëpërmjet vlerësimit të pozitës kyç të Bashkisë "										
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës										
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar										
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike										
Objektivi strategjik 2 " Mbrojtja dhe promovimi i trashëgimisë kulturore të bashkisë "										
Aksi Prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë										
Aksi prioritar 5: Përforcim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore										
Objektivi strategjik 3 " Mbrojtja dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Mjedisit dhe Burimeve Natyrore "										
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore										
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore										
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore										
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore										
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit lokal										
Objektivi strategjik 4: " Përmirësimi i cilësisë së jetës së banorëve "										
Aksi Prioritar 11: Përmirësimi/modernizimi i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore										
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit										
Aksi prioritar 13: Përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës										
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimit										
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike										

Tabela 6.3.1 : Tabela e Parashikimeve të Ndihmeve Mjedisore për çdo Aks Prioritar dhe Faktori Mjedisor, sipas deklarimit të veçantë

7. VLERËSIMI I NDIKIMEVE MJEDISORE

7.1. Hyrje – Metodologjia

Me synim vlerësimin e ndikimeve mjedisore të planit të propozuar, ndiqet metodologjia që është propozuar nga Udhëzuesi i VSM për Politikën kohezive Europiane 2007- 2013 «Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013» (Helander and Grant, 2006), i përshtatur për nevojat dhe karakteristikat specifike të PPV të Bashkisë dhe të propozimeve të tij. Për këtë qëllim, fillimisht, vendosen tetë karakteristika që kanë lidhje me ndikimin e mundshëm të propozimeve të PPV të Bashkisë në mjedis. Këto karakteristika të ndikimeve kanë të bëjnë me: në mundësitë e ndikimit, në vlerësimin e tij me një shkallë cilësore, si pozitiv apo negativ, shpeshtësinë dhe kohëzgjatjen e shfaqjes së tij, kthyeshmërinë apo jo të tij, kufitare apo jo, faktorin e pasigurisë, sekuencën e ndikimit dhe ndërveprimin e ndikimeve.

Karakteristika të ndikimit	Simbole	Shpjegime
Probabiliteti	!!	Shumë I mundur
	!	I mundur
	0	Asnjë mundësi
Shkalla	++	Jashtzakonisht positive
	+	Positive
	0	Asnjë
	-	Negative
	--	Jashtëzakonisht negative
Frekuenca/Kohëzgjatja	>>	Zakonisht si e qëndrueshme/afatgjatë si e përhershme
	>	E rastësishme/A fatshkurtër
	0	Asnjë ndikim
Kthyeshmëria	IR	E pa kthyeshme
	R*	E kthyeshme me kushte
	R	E kthyeshme
Dimensioni Nderkufitar	TR	Ndikime të mundshme kufitare
	0	Asnjë mundësi ndikimesh kufitare
Pasiguria	?	Ndikimi i mundshëm varet nga zbatimi i PPV
Sekuenca	P	Ndikim parësor
	S	Ndikimi dytësor
Ndërveprimi	C	Ndikim grumbullues
	SI	Ndikimi sinergjik
	0	Asnjë ndikim me parametra të tjerë

Tabela 7.1.1: Vlerësimi përmes simboleve të karakteristikave të ndikimeve mjedisore (burimi: Helander and Grant, 2006 dhe përpunimi – pasurim nga studimi).

Gjithashtu, përdoren simbole, siç tregohet në Tabelën 7.1.1 për karakterizimin e ndikimeve, në bazë të probabilitetit të shfaqjes së tyre, shkallës së tyre (domethënë sesa serioze janë), shpeshtësisë së

shfaqjes dhe kohëzgjatjes, kthyeshmërisë së tyre, karakterin e tyre ndërkufitar, renditjen dhe ndërveprimin e tyre.

Në vazhdim, vlerësohen ndikimet e propozimeve të Akseve të Prioritetit të PPV të Bashkisë tek faktorët mjedisorë që u përmendën në paragrafët 6.2 dhe 6.3 dhe që përcaktohen saktësisht nga ligji 91/2013 "Për Vlerësimin Strategjik Mjedor", me anë të tabelave, në paragrafët në vijim. Gjithashtu theksohen sa në vijim:

- Nëse një ndikim në një faktor mjedor është i kthyeshëm apo jo, plotësohet në tabelat e mëposhtme vetëm kur ndikimi është negativ, sepse kur ndikimi i parashikuar është pozitiv, me sa duket nuk ka kuptim faktori i pakthyeshmërisë.
- Kur faktor i pasigurisë nuk ekziston në vlerësimin e ndikimit, si në rastin më e mëparshëm, vendi bosh përkatës në tabelën e mëposhtme nuk plotësohet.
- Kur një ndikim mund të jetë pozitiv ose negativ, në varësi të zbatimit të propozimeve të Planit dhe nëse në këtë fazë nuk është e mundur të vlerësohet në mënyrë të detajuar, atëherë në kolonën e shkallës në tabelat e mëposhtme, ai shënohet si "+/-".
- Në mënyrë të ngjashme, vlerësimi nëse një ndikim paraqet ndikim kumulativ ose synergjik ose asnjë ndërveprim, komentohet vetëm në efekte negative, sepse vetëm atëherë ka kuptim. Prandaj, kolona e fundit në tabelat e mëposhtme plotësohet vetëm për ndikime negative të parashikuara.
- Së fundi, vlerësimi nëse një ndikim është me karakter ndërkufitar apo jo, realizohet vetëm për ndikimet negative sepse vetëm atëherë ka kuptim.

7.2. Vlerësimi i ndikimeve mjedisore të Planit

7.2.1. Ndikime në tokë

Faktori mjedor i tokait, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Aksi i Prioritetit 1, 6, 7, 8, 9, 10 dhe 11. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 3, 4, 5, 12, 13, 14 dhe 15 nuk kanë lidhje me faktorin mjedor të tokait, ndërsa Aksi Prioritar 2, i cili ka të bëjë me forcimin dhe zhvillimin e mëtejshëm të sektorit primar, mund të shkaktojë në toka si ndikime negative ashtu edhe ndikime pozitive, në varësi të parametrave të tjerë dhe në sinergji me zbatimin e Akseve të tjera Prioritare (p.sh. me Aksin e Prioritetit 8 që ka lidhje me menaxhimin e ujit për ujitje).

Pra, në përputhje edhe me analizën u kryer në paragrafin 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se praktikrat e buta të Agroturizmit (1), trajtimi i fenomeneve të erozionit të tokait (6), ruajtja dhe shfrytëzimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (7), menaxhimi i qëndrueshëm i ujit për ujitje, (8), përmirësimi i prodhimit bujqësor (9), ndjeshmëria mjedisore e komunitetit lokal (10), si edhe përmirësimi i infrastrukturës për furnizimin me ujë të pijshëm, kanalizimim, përpunimin e mbetjeve dhe menaxhimin e mbetjeve të ngurta (11), do të kenë ndikime positive mbi tokain.

Së fundi, forcimi i sektorit të prodhimit primar (2), nëse nuk kombinohet me menaxhimin e qëndrueshëm të ujit për ujitje dhe përmirësimin e prodhimit bujqësor, vetëm atëhere mund të shkaktojë efekte negative në tokë, për shkak të përdorimit të maksimizuar të ujit për ujitje dhe ndotjes që do të rezultojë nga përdorimi përkatës i pesticideve dhe plehrave kimike. Edhe për këtë

arsye, efekti është i kthyeshëm, duke u kombinuar me zbatimin e propozimeve të Akseve të Prioritetit 6, 8 dhe 9 të Planit.

Sa më lart përmendur mund të përmbliidhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.1.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në tokë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit lokal	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	!!	+/-	>>	R	0	?	P	SI

Tabela 7.2.1.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në tokat e propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikua në paragrafët 6.2 dhe 6.3 që ndikojnë tokë

7.2.2. Ndikimet në ajër

Faktori mjedisor i ajrit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 7, 12 dhe 15 dhe negativisht nga Akset e Prioritetit 1, 3, 4 dhe 5. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 2, 6, 8, 9, 10, 11, 13 dhe 14 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ajrit.

Si rrjedhim, rezulton se nga propozimet e Planit, siç pasqyrohen në Akset e Prioritetit, do të rezultojnë efekte pozitive në ajër, nga mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (7), nga përmirësimi dhe modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit (12), nga minimizimi i lëvizjeve, për shkak të trajtimit elektronik të çështjeve të qytetarëve (15).

Nga ana tjetër, zhvillimi i turizmit në rajon (1) çfarëdo forme që është ai merr pjesë në mënyrë të drejtpërdrejtë në tërheqjen e njerëzve dhe soi rrjedhim në shtimin e lëvizjeve drejt vendeve të

ndryshme turistike që Bashkia do të promovojë dhe do të reklamojë. Ato më të rëndësishme do të jenë monumentet arkeologjike, kulturore dhe natyrore (4), por rezultate të ngjashme do të ketë edhe promovimi dhe shtimi i eventeve kulturore të tilla si ekspozita, panaire, festivale (5). Me shtimin e lëvizjeve pritet të rriten proporcionalisht edhe ndotësit e ajrit i cili do të varet lloji dhe numri i automjeteve, cilësia e karburanteve, por edhe nga lloji i lëvizjeve, të cilat nuk janë të nevojshme të bëhen domosdoshmërisht me mjete lëvizëse, por mund të bëhen edhe me biçikleta ose madje edhe me ecje. Kështu, në një farë mase, këto efektet mund edhe të kontrollohen. Ndikimet që do të rezultojnë nga forcimi i tregtisë tranzite (3) do të jenë më dëmtoese për atmosferën pasi lëvizjet do të jenë të shpeshta. Përsëri, teknologjia e automjeteve dhe e karburantit të përdorur mund të mbajnë efektet negative në një nivel të tolerueshëm.

Sa më sipër përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.2.1 më poshtë:

Aksët e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ajër, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 3: Përforsimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	-	>>	R*	0		P	C
Aksi prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	!	-	>	R	0		S	SI
Aksi prioritar 5: Përforsim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	!	-	>	R	0		S	SI

Tabela 7.2.2.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore në ajër të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 sendikonnë ajër.

7.2.3. Ndikimet mbi faktorët klimatikë

Faktorët klimatikë, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, do të preken vetëm pozitivisht nga Aksët e Prioritetit 7 dhe 12. Njëkohësisht, Aksët e Prioritetit 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14 dhe 15 nuk janë të lidhura me faktorët klimatikë.

Si rrjedhim, rezulton se propozimet e Planit, siç pasqyrohet në Aksët e Prioritetit do të kenë efekte pozitive në faktorët klimatikë, nga mbrojtja dhe zhvillimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore (7).

pasi ato janë burimi kryesor i oksigjenit të pastër dhe pastruesve nga ndotësit atmosferikë. Në veçanti, për mikroklimën e zonave urbane, përmirësimi dhe modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit (12) (përmirësimi i sistemit të transportit publik, rregullime të transportit, ndërtimi i shtigjeve të këmbësorëve dhe të biçikletave) ka ndikimet më të drejtpërdrejta ndërsa sa më e madhe zona e banimit, aq më i dukshëm është përmirësimi i mikroklimës.

Sa më lart përmendur përmblihen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.3.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në faktorët klimaterikë	Karakteristikatë ndikimit të parashikuar								
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet	
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!	+	>>				P		
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!	+	>>				S		

Tabela 7.2.3.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek faktorët klimaterikë të propozimeve vetë PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikohet në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon tek faktorët klimaterikë

7.2.4. Ndikime mbi ujërat

Faktori mjedisor i ujit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 8, 9, 10 dhe 11 dhe negativisht nga Akset e Prioritetit 1, 2 dhe 3. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 4, 5, 6, 7, 12, 13, 14 dhe 15 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të ujit.

Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se menaxhimi i qëndrueshëm i ujit kryesisht për ujitje (8), mbrojtja e tokës bujqësore nga uji tepërt (përmbytjet) (9), përmirësimi i rrjeteve të infrastrukturës së furnizimit me ujë, kanalizimi, trajtimi i ujërave të zeza dhe menaxhimi i mbetjeve të ngurta (11), por edhe ndjeshmëria mjedisore e komuniteteve lokale (10), do të kenë një efekt pozitiv mbi ujin.

Efekte negative parashikohen nga zbatimi i propozimeve për forcimin e aktiviteteve të turizmit (1) dhe forcimin e sektorit të prodhimit primar (2) dhe atij sekondar të prodhimit (3). Ndërkohë, sinergjia e veprimeve nga Akse të tjera të prioriteteve mund të zvogëlojë ose të kompensojë ndikimin negativ.

Për sa i përket ndikimeve në ujë nga veprimtaritë e sektorit të turizmit janë të kthyeshme duke zbatuar veprimet që përmirësojnë infrastrukturën e furnizimit me ujë, dhe zbatimin e aktiviteteve të buta të ekoturizmit.

Efekti negativ nga përdorimi i ujit në sektorin e prodhimit dytësor ka të bëjë kryesisht me nevojat e shtuara për ujë që përdoret nga aktivitete të tilla dhe nga prodhimi i mbetjeve që kërkojnë menaxhim. Edhe në këtë rast, efektet minimizohen nga masa të tilla si menaxhimi - trajtimi i ujërave të ndotura nga njësitë industriale që i prodhojnë ato dhe ripërdorim gjatë funksionimit të tyre.

Në fushën e prodhimit primar, menaxhimi racional i ujit për ujitje dhe praktikat e mira bujqësore me përdorim minimal të plehrave dhe pesticideve, mund të ndryshojnë efektet negative.

Në këtë pikë nxirren në pah presionet mbi agjentët mjedisorë të ujit nga përdorimet e tij të ndryshme për ujitje, furnizim me ujë dhe prodhim të energjisë elektrike, kur ato nuk shpërndahen në mënyrë që një përdorim nuk e privon atë nga një tjetër.

Sa më lart përmendur mund të përmbliidhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.4.1 më poshtë:

Aksët e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në ujërat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	++	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit lokal	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	!!	--	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	--	>>	R	0		P	SI

Tabela 7.2.4.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek ujërat të propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikohet në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon ujërat sipërfaqësore dhe ato nëntokësore.

7.2.5. Ndikime mbi biodiversitetin

Faktori mjedisor i biodiversitetit, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Aksi i Prioritetit 6, 7 dhe 8. Njëkohësisht, Akset e Prioritetit 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 12, 13, 14 dhe 15 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të biodiversitetit. Akset e Prioritetit 11 mund të shkaktojnë efekte pozitive dhe negative mbi biodiversitetin, në varësi nga vendosja e zonave për grumbullimin dhe varrimin e mbetjeve dhe të instalimeve për trajtimin e mbetjeve dhe të instalimeve për trajtimin të ujërave të zeza.

Menaxhimi efektiv i burimeve natyrore si pyjet dhe toka, si edhe i ujit për ujitje, në masën që do të ketë efekte pozitive mbi burimet ujore të Bashkisë, do të shkaktojë efekte pozitive dhe tek faktor

mjedisor i biodiversitetit, pasi flora dhe fauna varen nga prania e faktorëve të tillë si mbulesa e tokës, bimësia e pyjeve dhe uji.

Sa i përket instalimit të zonave për grumbullimin dhe varrimin e mbetjeve dhe të instalimeve të trajtimit të mbetjeve larg ekosistemeve të ndjeshme, ndikimi në faktorin mjedisor konsiderohet pozitiv pasi më tej do të eliminohet fenomeni i përhapjes së ndotësve në mjedis. Nëse në vendndodhjen e njësisë nuk merret parasysh biodiversiteti i zonës atëherë do të ketë pasoja të mëdha negative.

Sa më sipër përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.5.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilat pritet të ndikojnë në biodiversitet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	!	+/-	>>	IR	0	?	S	0

Tabela 7.2.5.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek biodiversiteti i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon në biodiversitet.

7.2.6. Ndikime mbi mbetjet

Mbetjet, të ngurta dhe të lenghme, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3 pritet të kenë efekt pozitiv nga Akset e prioritetëve 2, 6, 9, 10, 11, 14 dhe 15 si dhe efekt negativ nga Akset e prioritetëve 1 dhe 3. Njëkohësisht Akset e prioritetëve 4, 5, 7, 8, 12 dhe 13 nuk kanë lidhje me mbetjet.

Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se një ndikim pozitiv dhe të rëndësishëm mbi mbetjet do të ketë zbatimi i propozimeve të Aksit Prioritar 6, i cili synon zvogëlimin e sasisë së mbetjeve ose përmes riciklimit të nënprodukteve të shfrytëzimit të burimeve natyrore ose përmes përmirësimit dhe mbrojtjes së burimeve natyrore përmes përdorimit të mbeturinave të trajtuara posaçërisht (6). Gjithashtu, fuqizimi i prodhimit bujqësor (2) në gërshetim me mbrojtjen dhe përdorimin e qëndrueshëm të tokës bujqësore (9), do të vijë nëpër një qark thithje të një pjese të mbetjeve nga sektori primar, në rarrtin kur kulturat bujqësore do të marrin llumin e dehidratuar nga Impiantet e Trajtimit të Ujërave të Zeza alternative dhe të decentralizuara, dhe kompostimi nga përdorimi i mbeturinave organike, duke pasuruar kështu tokën

e arave me lëndë organike, ndihmojnë fermerët ekonomikisht, pasi menaxhimi i tokës do të jetë me kosto më të ulët persa i perket plehrit si dhe do të zvogëlojë faktorin mjedisor të mbeturinave. Ndërgjegjësimi mjedisor i qytetarëve (10) për mënyrën se si të menaxhojnë mbeturinat e tyre (organike, të riciklueshme) ndikon në masë të madhe mbi rezultatin e menaxhimit të përgjithshëm të mbeturinave. Është logjike që pjesëmarrja qytetare është e nevojshme për ta bërë këtë rezultat të dëshirueshëm. Prandaj, çdo veprim që synohet në lidhje me informimim dhe ndërgjegjësimin do të ketë një efekt pozitiv në lidhje me faktorin mbetje mjedisore. Në të njëjtën mënyrë, ndikim pozitiv do të ketë trajtimi i mbetjeve në përgjithësi si mbledhja, përzgjedhja, riciklimi, varrimi në vende të caktuara dhe përdorimi në degë të tjera p.sh. bujqësi (11). Suksesi i këtyre veprimeve bazohet në një sistem të integruar të infrastrukturave që mund të jenë si ndër-bashkiake. Në veçanti, veprimet për një mjedis urban të pastër (14) janë pjesë e menaxhimit të përgjithshëm dhe rrjedhimisht imponohet efekti pozitiv. Gjithashtu zgjerimi i qeverisjes elektronike (prioriteti 15) vlerësohet se do të ndihmojë në uljen e prodhimit të mbetjeve të ngurta, si rezultat do të kemi një ndikim pozitiv.

Ndikimet negative nga zhvillimi i turizmit (1), të sektorit dytësor të prodhimit dhe të tregtisë tranzite (3), pavarësisht se pritet të jenë të rëndësishme pasi rritet popullsia dhe konsumimi, që sjell si pasojë shtimin e mbetjeve, do të mund të minimizohen me një menaxhim të mirë si për mbetjet e lëngshme ashtu edhe ato të ngurta, siç parashikohet në Aksin e prioritetit 11. Rasti i vetëm i një çështjeje sfiduese mjedisore është rasti i zhvillimit të aktivitetit të industrisë nxjerrëse dhe në mënyrë të veçantë të aktiviteteve minerare, nxjerrja dhe trajtimi i të cilave gjeneron mbeturina që shpërndahen në atmosferë dhe ujë (nëntokësore dhe sipërfaqësore) duke i rënduar ato me ndotës të rrezikshëm për shëndetin. Mbetjet nga këto aktivitete duhet ti nënshtrohen trajtimit të posaçëm si pjesë e imponuar në kuadër të licencimit dhe minimizojnë ndikimin negativ sa më shumë që të jetë e mundur.

Sa më sipër do të përmbledhet, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.6.1 më poshtë:

Aksin e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit lokal	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	!!	+	>>				P	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mbetjet, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	-	>>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	--	>>	R*	0	?	P	C

Tabela 7.2.6.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mbetjet i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikon mbi mbetjet.

7.2.7. Ndikime në mjedisin akustik/zhurma

Faktori mjedisor i zhurmës, në përputhje me paragrafët 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e Prioritetit 12, 14, dhe 15 dhe negativisht nga Akset e Prioritetit 1, 3, 4 dhe 5. Në të njëjtën kohë, Akset e Prioritetit 2, 6, 7, 8, 9, 10, 11 dhe 13 nuk janë të lidhura me faktorin mjedisor të zhurmës.

Pra, në përputhje me analizën e mësipërme në paragrafët 6.2 dhe 6.3, është vlerësuar se modernizimi i rrjetit rrugor në zonat urbane do të përmirësojë trafikun e automjeteve në drejtim të rrjedhjes së tyre dhe, si rrjedhim në lidhje me zhurmën e shkaktuar nga lëvizja e dendur dhe e shpeshtë e automjeteve në rrugë. Gjithashtu, zhvillimi i transportit masiv do të zvogëlojë përdorimin e automjeteve private që lëvizin drejt qendrave urbane nga fshatrat dhe anasjelltas. Lëvizjet më masive dhe më të organizuara nënkuptojnë uljen dhe reduktimin e zhurmave (12). Ndërrhyrjet e planifikimit urban dhe rehabilitimet (14), do të kenë efekte pozitive mbi zhurmën, veçanërisht në atë që krijohet nga lëvizja e automjeteve. Së fundi, efekte pozitive në reduktimin e zhurmës do të sjellë strategjia e qeverisjes elektronike (15), pasi do të zvogëlojë edhe ajo nevojën e lëvizjes të qytetareve për dhe nga shërbimet publike për trajtimin e çështjeve të tyre, kështu që vëllimi i trafikut do të bjerë dhe respektivisht edhe zhurma.

Efekte negative parashikohen nga zhvillimi i turizmit (1) në rajon ku do të ketë përqendrim të popullsisë në hapësura të ndryshme turistike, të tilla si monumentet historike, arkeologjike, natyrore, dhe të kohës së lirë dhe argëtuese, zona në të cilat do të ketë një rritje të zhurmës. Gjithashtu, promovimi i monumenteve (4) dhe krijimi i vendeve të reja të aktiviteteve kulturore (5), si levë e zhvillimit të turizmit do të ketë të njëjtin efekt si pasojë dytësore. Për më tepër, lëvizja e turistëve me makina ose me mjete të transportit publik kontribuon shkaktimin e zhurmës ose për shkak të pjesëve të tyre mekanike, ose për shkak të shpejtësisë së tyre. Rritja e lëvizjeve të automjeteve të rënda që janë më të zhurmshme pritet të shkaktohet nga forcimi dhe shtimi i aktivitetit të tregtisë tranzite i cili në kombinim dhe me instalimin e impianteve të përpunimit të

produkteve me synim forcimin e sektorit dytësor (3) do të jenë vatra të gjenerimit të zhurmave. Problemi mund të kontrollohet dhe të minimizohet përmes zhvillimit të aktiviteteve në kuadër të Aksit të Prioritar 12 dhe 14. Zhurma nga njësitë e prodhimit do të vijë nga makineritë që ato do të kenë në mjediset e tyre, por në praktikë zhurma kryesisht do të jetë vetëm për punëtorët në këto njësi të cilat do të vendosen jashtë indit urban të vendbanimeve.

Sa më sipër do të përmbledhet, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.7.1 më poshtë:

Aksat e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi mjedisin akustik/zhurmat, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkuftar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 3: Përforsimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	-	>	R	0		P	0
Aksi prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	!!	-	>	R	0		P	SI
Aksi prioritar 5: Përforsim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	!!	-	>	R	0		P	SI

Tabela 7.2.7.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi mjedisin akustik-zhurmat i propozimeve të PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi mjedisin akustik-zhurmat.

7.2.8. Ndikimet mbi popullsinë dhe në asete pasurore

Popullsia dhe elementët pasurorë materialë, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3, pritet të ndikohen pozitivisht nga Akse e Prioritetit të Planit. Pra, në bazë të analizës që u bë më lart në paragrafët 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se:

- Për shërbimin e grupeve të ndryshme të turistëve që Aksi i Prioritetit 1 ka si objektiv të tërheqë, krijohen shanse për aktivitete të reja profesionale që do të forcojnë ekonominë lokale dhe do të përmirësojnë nivelin e jetesës së banorëve dhe për rrjedhojë, edhe gjendjen e tyre pasurore. Në vazhdim, kjo do të ketë ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë. Kështu, Aksi i Prioritetit 4 do të ketë ndikim pozitiv në popullsi dhe në elementët pasurorë.
- Realizimi i propozimeve të Aksit të Prioritetit 2 do të krijojë pasuri për fermerët, banorët e zonës, dhe atëherë do të ekzistojë ndikim pozitiv në popullsi dhe do të luftohet çështja e

emigrimit të brendshëm dhe të jashtëm, ndërsa pasoja respektive pozitive do të ketë edhe për asete pasurore, të cilët do të rriten, në kuadër të zhvillimit të mëtejshëm të sektorit parësor (makineri, magazina, serra, etj.).

- Ndikimi në popullsi dhe në asete pasurore do të jetë pozitiv në shkallë të vogël, pasi Aksi i Prioritetit 3 synon rritjen e ekonomisë lokale nëpërmjet sektorit të përpunimit, dhe për rrjedhojë, përmirësimin e nivelit të jetesës së banorëve, domethënë edhe të gjendjes së tyre pasurore, në të cilën do të inkuadrohen infrastrukturat e nevojshme dhe ndërtesat e përpunimit. Në vazhdim, kjo ka ndikim edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë, pasi aktivitetet ekonomike do të mbajnë popullsinë dhe të rinjtë që të mos emigrojnë.
- Aksi i Prioritetit 4 ka ndikim pozitiv në aktivitetet profesionale dhe shanset e shoqërisë lokale me zhvillimin e shërbimeve dhe të punësimeve tregtare që do të lidhen me promovimin e trashëgimisë kulturore (si zyra turistike dhe dyqane suveniresh). Kjo do të krijojë vende të reja pune, përmirësim të ekonomisë lokale, përmirësim të nivelit të jetesës së banorëve dhe për rrjedhojë, përmirësim të elementëve pasurorë materialë. Në vazhdim, mbajtja dhe rritja e popullsisë është gjithashtu e pritshme.
- Hapësirat kulturore, dmth ku tradita dhe artet në përgjithësi gjejnë hapin e shprehjes përmes koncerteve, festivaleve, valleve, teatrove dhe të gjitha llojeve të ekspozitave, është një magnet për komunitetin lokal dhe industrinë e turizmit. Ato gjithashtu i japin mundësinë një mori artistëve, sidomos të rinjve, për të promovuar artin e tyre dhe për të kërkuar një pjesë në lavdinë e fushës. Kjo ndihmon në mbajtjen e popullsisë në rajon pasi u jep mundësi profesioneve artistike, të tilla si muzika, vallëzimi, mësuesit e pikturës etj., për të gjetur rrugën e tyre në vendin e tyre. Gjithashtu ndihmon në ruajtjen dhe përhapjen e traditës popullore për gjeneratat pasuese, e cila është një vlerë e çmuar e paprekshme për të ruajtur identitetin e komuniteteve lokale. Kështu që veprimet nën Aksin Prioritar 5 do të kenë një ndikim pozitiv si në rigjallërimin ekonomik ashtu edhe në atë popullsisë së rajonit.
- Shfrytëzimi i burimeve natyrore përbëjnë burim ekonomik për pjesën e popullsisë si edhe produkt konsumimi jetese. Aksi i Prioritetit 6 synon menaxhimin e duhur të burimeve natyrore me qëllim që ato të mos mungojnë në të ardhmen ose të mos krijojnë kushte të këqija jetese për popullsinë e Bashkisë. Nga këto që u përmendën më lart, theksohet se Aksi i Prioritetit 6 lidhet pozitivisht me popullsinë dhe me gjendjen e saj pasurore.
- Mbrojtja e pyjeve (7) ka efekte pozitive të njëpasnjëshme mbi popullsinë dhe të mirat materiale ajo zotëron. Fillimisht përbën një burim financiar për një pjesë të popullsisë. Prerësit e druve të pyllit dhe tregtarët e drurëve marrin lëndën e parë nga pylli dhe e disponojnë atë për ngrohje apo ndërtimin e objekteve prej druri. Kështu Aksi synon në ruajtjen e këtij burimi natyror me synim që të mos zhduket dhe së bashku me të të zhduken dhe profesionet. Por ekosistemi pyjor siguron mbrojtjen e pasurisë së banorëve si atë bujqësor apo edhe ndërtesat nga fatkeqësitë natyrore të tilla si erozioni i tokës dhe përmytjet, pasi përbën një agjent mbrojtës për ujërat dhe dinamikën e tyre. Së fundi ekosistemet pyjore filtrojnë ndotësit e ajrit dhe sigurojnë oksigjen të pastër në atmosferë dhe në këtë mënyrë ndikon pozitivisht mbi jetën e banorëve që jetojnë në afërsi të tyre.
- Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore i siguron njeriut cilësi të lartë jetese dhe mjedisi ku jeton dhe punon. Gjithashtu, i siguron shoqërisë lokale agrare aktivitete për të siguruar të ardhura siç janë kultivimi i tokës së tyre, elementi më i rëndësishëm pasuror për ta. Për më tepër, infrastrukturat e menaxhimit të ujit krijojnë edhe vende të reja pune (kimistë,

mirëmbajtës rrjetesh, etj.) dhe sigurojnë mbajtjen dhe rritjen e popullsisë së Bashkisë. Për rrjedhojë, ndikimi i Aksit të Prioritetit 8 është pozitiv.

- Ndikimi i Aksit të Prioritetit 9 në popullsi dhe në asetet pasurore materiale është pozitiv sepse mbrojtja e sipërfaqeve të kultivuara dhe në përgjithësi e hapësirës bujqësore kërkon mbrojtjen e të ardhurave bujqësore dhe sigurinë dhe rritjen e elementëve pasurorë të banorëve që merren me sektorin bujqësor. Në vazhdim, kjo do të ketë ndikim pozitiv edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë.
- Aksi Prioriteti 10 synon të përmirësojë cilësinë e jetës së banorëve duke u siguruar atyre njohuritë e nevojshme për të menaxhuar siç duhet tokën e tyre (aset i rëndësishëm) dhe për të mbrojtur të ardhurat e tyre. Si rrjedhim, kthimi në aktivitetet rurale do të bëhet më tërheqës, duke e mbajtur popullatën në bashki.
- Përmirësimi dhe modernizimi i rrjeteve urbane të përfitimit të përbashkët (11) do të shkaktojë ndikime në cilësinë e jetës së qytetarëve dhe zonat e banuara do të bëjnë zona urbane më atraktive, kështu që do të ketë ndikim pozitiv si në faktorin mjedisor të popullsisë, ashtu edhe të aseteve pasurorë materialë.
- Aksi i Prioritetit 12 do të shkaktojë ndikime pozitive në popullsi, pasi ndërhyrjet kanë si qëllim përfundimtar lehtësimin e lëvizjes së banorëve dhe përdorimin e mjeteve të mëparshme të transportit që përbëjnë asete pasurorë materialë për Bashkinë dhe banorët. Pra, kontributi në përmirësimin e cilësisë së jetës së qytetarëve është një fakt i njohur, për rrjedhojë kontribuon në përbalimin e fenomenit të emigrimit, në veçanti të të rinjve.
- Aksi Prioriteti 13 lidhet me popullsinë dhe asetet pasurorë materiale pasi shërbimet përmirësojnë arsimimin dhe nivelin e dijeve dhe për rrjedhojë mundësitë profesionale të banorëve dhe ky kujdes rrit pritshmërinë e jetës së tyre. Në vazhdim, popullsia e Bashkisë bëhet akoma edhe më shumë konkurruese dhe aktive dhe ka shanse rritjeje të nivelit të jetesës. Për rrjedhojë, Aksi i Prioritetit 13 ka ndikim pozitiv në faktorin mjedisor “popullsi dhe asete pasurorë”.
- Parashikohet ndikim pozitiv i shkallës së ulët në popullsi dhe në asetet pasurorë materialë nga propozimet e Aksit të Prioritetit 14, pasi ato ndikojnë pozitivisht në kushtet e jetesës brenda zonave urbane, por edhe në zhvillimin demografik të popullsisë e cila jeton dhe ushtron aktivitetin e saj brenda tyre, pasi e bëjnë mjedisin atraktiv. Aksi i Prioritetit 14 synon gjithashtu përmirësimin e rezervës ndërtimore të një qyteti që përbën aset pasuror material të banorëve të tij.
- Aksi i Prioritetit 15 presupozon pajisjen teknologjike të shërbimeve dhe të banorëve me kompjutera elektronikë por edhe me sisteme rajonale që përbëjnë elementë pasurorë materialë. Për më tepër, transaksionet me shërbimet do të bëhen më lehtë, më shpejt, duke përmirësuar kushtet e jetesës së banorëve. Kjo përbën një stimul për qëndrimin e banorëve në vendin e tyre, duke ndikuar për rrjedhojë edhe në zhvillimin e popullsisë së Bashkisë. Domethënë, Aksi i Prioritetit 15 synon të ketë ndikim pozitiv si në popullsi ashtu edhe në asetet pasurorë materialë.

Sa më lart përshkruar përmbledhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.8.1 më poshtë:

Aksët e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet aktive, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimit të parashikuar							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 5: Përforcim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	!	+	>>				S	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 10: Sensibilizimi mjedisor i komunitetit lokal	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 11: Përmirësim/modernizim i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet dhe në vendbanimet e tjera, përmirësimi i infrastrukturës teknike mjedisore	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 13: Përmirësimi i infrastrukturës sociale në të gjithë vendin sipas nevojës.	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!	+	>>				S	

Tabela 7.2.8.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore mbi popullsinë dhe në asetet aktive / propozimeve të PPI, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi popullsinë dhe asetet pasurore.

7.2.9. Ndikimet në trashëgiminë kulturore

Faktori mjedisor në trashëgiminë kulturore, në bazë të paragrafit 6.2. dhe 6.3 pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e prioritetit 1, 4, 5, 12 dhe 15, ndërkohë që Akset e prioritetit 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13 dhe 14 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor në trashëgimin kulturore.

Në bazë të analizës së bërë në paragrafët 6.2 dhe 6.3 vlerësohet se promovimi dhe prezantimi e qendrave arkeologjike / kulturore të Bashkisë (4), shfrytëzimi i të gjithë burimeve (natyrore dhe kulturore) për zhvillimin turistik të Bashkisë (1), (5), do të kenë ndikime pozitive për trashëgimin kulturore, pasi jepet mundësia të rritet numri i vizitorëve në monumentet kulturore dhe qendrat arkeologjike, nga vizitorët e agroturizmit, pjesëmarrësit në konferenca, dashamirës të natyrës. Gjithashtu do të ndikojë pozitivisht dhe ripërtëritja e shërbimit urban publik dhe ndërbashkiak (12). Gjithashtu me qeverisjen elektronike (15) jepet mundësia e promovimit dhe reklamimit të trashëgimisë kulturore. Pasoja pozitive pritet të ketë dhe nga ndërhyrjet urbanistike dhe rindërtimet (14) me ndihmën e të cilave do të krijohen kushtet paraprake për shfrytëzim më të mirë të trashëgimisë kulturore. Me studime të veçanta që do të kryhen do të jepet mundësia që monumentet kulturore dhe qendrat arkeologjike të komunikojnë në mënyrë të tillë që vizitori të njihet me vlerat dhe rëndësinë e tyre.

Sa më lart përshkruar përmbliidhen, me ndihmën e simboleve, në Tabelën 7.2.9.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristike të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5: Përforsim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të reja kulturore	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 15: E-qeverisja dhe përmirësimi i infrastrukturës elektronike	!!	+	>>				P	

Tabela 7.2.9.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek trashëgimia kulturore i propozime vetë PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikuan në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi trashëgiminë kulturore.

7.2.10. Ndikime mbi peisazhin

Faktori mjedisor i peizazhit, në bazë të paragrafit 6.2 dhe 6.3 pritet të ndikohet pozitivisht nga Akset e prioritetit 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12 dhe 15, dhe negativisht nga Aksi i Prioritetit

Njëkohësisht Akset e prioritetit 10, 11, 13 dhe 14 nuk kanë lidhje me faktorin mjedisor të ambientit.

Në bazë të analizës që u krye në paragrafin 6.2 dhe 6.3, vlerësohet se ndikime pozitive mbi ambientin në zonën e bashkisë do të kenë: promovimi dhe prezantimi i qendrave arkeologjike / kulturore të Bashkisë dhe hapësirave të kulturës (4, 5). Që të realizohet, është i domosdoshëm rikonstruksioni i peizazhit dhe i estetikës së ndërtesave. Gjithashtu shfrytëzimi i të gjithë burimeve (natyrore, kulturore, etj.), për rritjen e aktiviteteve turistike (1) p.sh. promovimi i agroturizmit, pasi të ndërtohen komplekse agroturistike të përshtatura në peisazh dhe me materiale miqësore ndaj peizazhit, pasi biznesmenët e rinj janë të interesuar për ruajtjen e ambientit natyral, se aktiviteti i tyre është i varur direkt nga gjendja e mirë e ambientit natyror. Puna në sektorin parësor (2), kur ajo kombinohet me Akset e prioritetit 8 dhe 9, përmirëson gjendjen e tokës bujqësore (9), zvogëlohen zonat bujqësore të braktisura, ndërtohet rrjet kanalizimesh i cili mbështet kultivimin dhe vazhdimësinë e tyre dhe krijohen liqene artificiale (8), të cilat përmirësojnë pamjen e estetikës të peizazhit, pasi uji ndikon pozitivisht në ambient. Mbrojtja dhe shfrytëzimi i burimeve natyrore, nënkupton sipërfaqe të pastra, të cilat nuk kanë pësuar dëmtim, pyje të dendura (7), gurore që nuk shfrytëzohen dhe risillen në gjendjen e mëparshme. Këto verime të cilat mbështeten nga Aksi i prioritetit 6 përmirësojnë peisazhin. Ndërhyrjet urbanistike dhe zgjerimet (14) është e sigurt se do të ndryshojnë pamjen e qytetit, në të gjitha qendrat e banimit që do të realizohen dhe ndryshmi vlerësohet se do jetë pozitiv (nënvizohet se këto ndryshime nuk janë gjithmonë të pranueshme nga banorët, pasi vijnë në kundërshtim me nostalgjinë e banorëve të vjetër, d.m.th. ndryshimet në ambient do të jenë pozitive ose negative janë në një farë mënyre subjektive). Përmirësimi i komunikacionit dhe të shërbimit urban (12) në lidhje me ndryshimet urbanistike do të ndryshojnë pamjen e qytetit në mënyrë pozitive.

Ndikime negative parashikohen si pasojë e zhvillimit dhe përforsimit të përpunimit të produkteve bujqësore (3), pasi qendrat e përpunimit me godinat e tyre do të shkaktojnë ndikim negativ të kufizuar në bujqësi.

Sa më sipër përmbledhet, me anë të simboleve, në Tabelën 7.2.10.1 më poshtë:

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohezgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuenca	Nderveprimet
Aksi prioritar 1: Zhvillimi turistik i zonës	!!	±	>>				P	
Aksi prioritar 2: Modernizimi dhe rritja e prodhimit primar	!	+	>>				S	
Aksi prioritar 4: Mbrojtja, promovimi dhe reklamimi i të gjitha monumenteve arkeologjike-kulturore të Bashkisë	!!	++	>>				P	
Aksi prioritar 5: Përforsim, zhvillim dhe shfrytëzim i vendeve kulturore dhe aktiviteteve të	!!	++	>>				P	

Akset e Prioritetit, në përputhje me PPV, të cilët pritet të ndikojnë mbi peisazhin, sipas paragrafëve 6.2 dhe 6.3.	Karakteristika të ndikimeve të parashikuara							
	Probabiliteti	Shkalla	Frekuenca / Kohëzgjatja	Reversibiliteti	Dimensioni Nderkufitar	Pasiguria	Sekuena	Nderveprimet
reja kulturore								
Aksi prioritar 6: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 7: Mbrojtja dhe përdorimi i qëndrueshëm i ekosistemeve pyjore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 8: Mbrojtja dhe menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve ujore	!!	+	>>				P	
Aksi Prioritar 9: Mbrojtje dhe përdorim i qëndrueshëm i tokës bujqësore	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 12: Përmirësimi, modernizimi i infrastrukturës dhe sistemeve të transportit	!!	+	>>				S	
Aksi prioritar 14: Mbrojtja dhe përmirësimi i mjedisit të banimit/ndërtimet	!!	+	>>				P	
Aksi prioritar 3: Përforcimi i prodhimit dytësor dhe tregtisë logjistike	!!	-	>	IR	0		P	0

Tabela 7.2.10.1: Vlerësimi i ndikimeve mjedisore tek peisazhi i propozimeve vetë PPV, për çdo Aks Prioriteti që parashikohet në paragrafët 6.2 dhe 6.3 se ndikojnë mbi peisazhin.

7.3. Propozime, drejtimet dhe masat për trajtimin e ndikimeve në mjedis të Planit

7.3.1. Hyrje

Në paragrafët e mësipërm 7.2.1 - 7.2.10 u vlerësuan ndikimet mjedisore të propozimeve të Planit, siç ato përshkruhen në Akset Prioritare. Në kuadër të këtij vlerësimi u cituan ndikimet negative dhe pozitive, dhe në vazhdim u komentuan mundësitë e shfaqjes së ndikimeve, shkalla e tyre, shpeshtësia e shfaqjes së tyre dhe kohëzgjatja, kthyeshmëria, karakteri i tyre ndërkuftar, karakteri i tyre kumulativ ose synergjik etj. Hapi i ardhshëm në VSM është të bëhen propozimet për masat në lidhje me trajtimin e ndikimeve të mësipërme mjedisore, për çdo faktor mjedisor dhe u konstatua se pritet të ndikohet negativisht. Është e qartë se masat e propozuara për trajtimin e ndikimeve mjedisore do të duhet të harmonizohen me Akset e Prioritetit të propozuara nga PPV dhe të jenë, nga pikëpamja ekonomike, në gjendje për t'u zbatuar.

7.3.2. Trajtimi i ndikimeve në tokë

Toka, siç analizohet në paragrafët e mëparshëm dhe në Kapitullin 6, ka të ngjarë të preket negativisht nga modernizimi dhe forcimi i prodhimit primar. Koncepti i forcimit mund të

interpretohet si një intensifikim i praktikave bujqësore me sezone kultivimi të njëpasnjëshme, ngarkimi i tokës bujqësore me plehra kimike dhe mbrojtjen e bimëve me pesticide të fuqishme. Një ndihmë dhe forcim i tillë është nga njëra anë produktive, por me një kosto të lartë për fermerin dhe sidomos në lidhje me dëmtimin e burimeve të tokës. Në periudhë afatgjatë tota kërkon më shumë plehërim dhe më shumë ujë për të plotësuar kërkesat në rritje të kultivimeve dhe përfundimisht bëhet e padobishme. Në këtë kuptim toka humbet pjellorinë e saj dhe degradohet. Që të ketë ndikim pozitiv në tokë nga forcimi dhe modernizimi i prodhimit primar do të duhet, në parim, të ofrohet një mbështetje e duhur shkencore, për fermerët dhe për të gjithë ata që angazhohen profesionalisht në sektorin primar, nga ana e agronomëve dhe specialistëve të tjerë të cilët të jenë në gjendje për të analizuar problemet dhe ndikimet nga praktikat e ndryshme të kultivimit dhe të sigurojnë dhe të japin mundësi dhe zgjidhje alternativave fitimprurëse për fermerin të tilla si kultura të përshtatshme në lidhje me tokën dhe terrenin, mbrojtjen e tokës nga erozioni, metodat biologjike të pjellorisë dhe mbrojtjes, përdorimit të pesticideve dhe plehrave kimike etj. Gjithashtu organizimi i fermerëve në kooperativa lejon zgjidhjen e problemeve në bashkëpunim, lejon të bëhet transmetimi me lehtësi i praktikës së mirë bujqësore dhe nuk ka konkurrencë që neutralizon prodhuesit e vegjël të cilët janë dhe më të shumtët duke përfituar të paktët.

Nëse në Aks përfshihen efektet negative në terren të shkaktuara nga aktivitetet e minierave (guroret, marrjen e materialeve inerte nga lumenjtë), masat mbrojtëse do të përfshijnë vendosje të kontrolluar licencim, por edhe rehabilitimin e burimeve territoriale pas skadimit të lejes së ushtrimit të aktivitetit të tyre.

7.3.3. Trajtimi i ndikimeve në ajër

Ajri, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga rritja e lëvizjeve të cilat do të ndikojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë në zhvillimin e turizmit në rajon. Për shkak se zhvillimi i turizmit do të kontribuojë në prioritetet që lidhen me mbrojtjen dhe promovimin e monumenteve arkeologjike dhe kulturore të bashkisë dhe forcimin, zhvillimin dhe shfrytëzimin e hapësirave të reja kulturore dhe aktiviteteve kulturore, efekti negativ i tyre në ajër konsiderohet dytësor. Negativ pritet të jetë ndikimi në ajër i dhtimit të trafikut për shkak të lëviujes tranzite të automjeteve të rënda të cilat janë edhe më ndotëse. Në lidhje me ndotësit nga transporti kthyeshmëria e efekteve në ajër bazohet vetëm në disa kushte të caktuara, për shembull, në përdorimin e automjeteve të teknologjisë së re jo ndotëse si edhe kalimi në rajon i një treni elektrik, organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS. Lëvizja e turistëve në monumentet historike të qytetit, numri i të cilëve është parashikuar të rritet, trajtohet me plan të mobilitetit të qëndrueshëm që do të parashikojë sa më shumë që të jetë e mundur përdorimin e biçikletave në qytet dhe lëvizjen e sigurt dhe atraktive të këmbësorëve përmes pedonaleve të këmbësorëve. Së fundi ndikimet përkatëse negativ që priten nga rritja dhe forcimi i turizmit (agroturizmi, turizmi mjedisor, kulturor, konferenca, etj) janë gjithashtu e trajtueshme nga kushtet që u përmendën më lart. Për më tepër, qasja në qendrat urbane, por edhe në vendbanimet e vogla të agroturizmit, do të jetë më e lehtë dhe me konsum më të pakët të karburantit dhe si rrjedhim të ndotësve atmosferikë, për shkak të përmirësimit të infrastrukturës së transportit rrugor.

Së fundi, mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale etj., do të kompensojë efektet negative të ndotësve të shtuar të ajrit.

7.3.4. Trajtimi i ndikimeve tek faktorët klimatikë

Faktorët e klimës nuk priten të ndikohen negativisht nga propozimet e Projektit, siç është diskutuar edhe në paragrafët e mëparshëm dhe në Kapitullin 6. Rrjedhimisht, nuk propozohen kundërmasa. Në të vërtetë, siç është konstatuar nga analiza e mësipërme, ndikimi i propozimeve të Planit do të jetë pozitiv kryesisht për mikroklimën në vende të ndryshme të Bashkisë, të tilla si afër ekosistemeve pyjore dhe qendrat urbane.

7.3.5. Trajtimi i ndikimeve në ujëra

Uji, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht: a) nga intensifikimi dhe fuqizimi i aktiviteteve turistike dhe të sektorit tercial, b) nga promovimi i sektorit dytësor me shtim të njësisve të përpunimit të produkteve të sektorit primar të prodhimit dhe c) nga zhvillimi dhe promovimi i sektorit primar të prodhimit.

Rritja e konsumit të ujit nga zhvillimi i aktiviteteve turistike dhe turizmit rural do të rezultojë nga uji për ujitje që do të përdoret për qëllime që lidhen me njësitë e turizmit rural, si edhe nga uj i i pijshëm që do të konsumohet nga turistët, por edhe nga shërbimet që do tu ofrohen në të gjitha objektet turistike. Për ujin për ujitje, është e mundur të zbatohen masat që përmenden më poshtë për sektorin primar. Për furnizimin me ujë të pijshëm, është e mundur ulja e konsumit nëpërmjet aplikimit p.sh. të sistemit të kursimit në ambientet sanitare të dhomave, në kuzhinë, etj. Gjithashtu, ndërgjegjësimi i vizitorëve me informacion të matur, të vendosur nëpër dhomat etj, është mjaft i dobishëm për të shmangur keqpërdorimin e ujit që ata përdorin.

Konsumi i ujit nga aktivitetet e përpunimit mund të kontrollohet në mënyrë parandaluese: me ushtrimin e një politike të përshtatshme faturimi për ujin, në mënyrë që të mos inkurajohet keqpërdorimi i tij, organizimi hapësinor dhe përqendrimi i njësisve të përpunimit në zonat ekonomike, në mënyrë që të ketë një menaxhim kolektiv të ujit dhe një përgjegjësi kolektive të përbashkët në aspektin e konsumit të tij, përmes kontrollit të shpimeve individuale të njësisve, në mënyrë që të jetë e mundur zbatimi i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të burimeve ujore të Bashkisë, dhe me përdorimin e makinerive bashkëkohore nëpër njësitë e përpunimit, në mënyrë që të mos konsumohet sasi e madhe uji dhe të ketë kursim të tij. Në të ardhmen, adaptimi nga këto njësi i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor p.sh. ISO 14000, EMAS, etj. do të kontribuojë gjithashtu pozitivisht në kursimin e ujit.

Për sa i përket angazhimit të ujërave sipërfaqësore për prodhimin e energjisë, studimet për basenet lumore që do të përcaktojnë përdorimin e ujit për shembull ujësjellës, ujitja, prodhimi i energjisë etj., do të përcaktojnë gjithashtu edhe sasi të që do të përdoren nga hidrocentralet në mënyrë që të mos mungojë uji për përdorime të tjera të tilla si vadija në sipërfaqet bujqësore në rrjedhën e poshtme të termocentralit hidroelektrik.

Intensifikimi i konsumit të sasive të mëdha të ujit për ujitje nga fuqizimi i prodhimit primar, është e mundur të trajtohet në mënyrë parandaluese kryesisht, me ndihmën:

- E zbatimit të një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje, siç edhe propozohet në Aksin e Prioritetit 8.

- E mbështetjes së fermerëve nga agronomët dhe specialistët e tjerë me qëllim për të zgjedhur kultura që nuk kërkojnë sasi të mëdha të ujitjes.
- E ndërtimit të rrjeteve moderne të ujitjes kolektive, në mënyrë që të minimizohet sasia e ujit për ujitje që humbet me anë të avullimit dhe të ujitet bima direkt e në rrënjë, e cila thith ujin, në mënyrë që të ketë maksimizim të efikasitetit të sistemeve të ujitjes.
- E ndërtimit të rezervuarëve dhe digave, për të mbështetur ujitjen dhe minimizimin e pompimit të ujërave nëntokësore.
- E kontrollit të shpimeve të shpërndara të fermerëve, në mënyrë që të mund të bëhet i mundur zbatimi i një plani realist të menaxhimit të ujit për ujitje.

7.3.6. Trajtimi i ndikimeve në biodiversitet

Situata për tu ndikuar negativisht biodiversiteti nga përmirësimi/modernizimi i rrjeteve të shërbimeve urbane në qytet kryesisht fokusohet në objektet e energjisë dhe menaxhimit të mbeturinave.

Në lidhje me objektet energjetike përmeden linjat ajrore të transmetimit të energjisë dhe nënstationet të tensionit të ulët të cilat duhet të rindërtohen ose përmirësohen/ modernizohen siç kërkohet nga Aksi Prioritar II. Ndikimi negativ në biodiversitet ezultojnë si gjatë fazës së ndërtimit, ashtu edhe gjatë fazës operacionale me efektet e fazës së ndërtimit të jenë më intensive, por të shkurtra dhe jo të përhershme, ndërkohë që efektet e fazës së funksionimit të ulëta por janë të përhershme.

Lidhur me menaxhimin e mbeturinave, kjo nënkupton përcaktimin e zonës së vendosjes dhe instalimin e hapësirave të trajtimit të mbetjeve urbane dhe të mbetjeve të lëngëra, hapësirë që zë një sipërfaqe të konsiderueshme të tokës, larg zonave të banuara dhe kështu në zona rurale ku biodiversiteti është faktori më i rëndësishëm.

Sidoqoftë zgjidhja e problemit qëndron në lokacionin e duhur të objekteve të mësipërme, larg ekosistemeve të ndjeshme. Për më tepër, këto efekte mjedisore do të vlerësohen në më shumë detaje nga Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis që do të hartohet për çdo projekt, në varësi të karakteristikave të ndërtimit ato operative, si edhe vendin e konkret në bashki.

7.3.7. Trajtimi i ndikimeve tek mbetjet

Mbetjet, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohen negativisht nga zhvillimi i aktiviteteve turistike dhe nga zhvillimi i sektorit dytësor, pasi shtimi i konsumit do të krijojë edhe përkatësiht shtim të mbetjeve.

Në thelb, krijimi i mbetjeve nga aktivitetet prodhuese, turizmi dhe aktivitetet e tjera të sektorit tretësor do të zgjidhet përmes infrastrukturës së menaxhimit të mbetjeve që do të ndërtohet në vitet e ardhshme në të gjitha qarqet e Shqipërisë, dmth, me vendndodhjen, ndërtimin dhe funksionimin e landfilleve të përshtatshme, si edhe promovimin e riciklimit të materialeve të ndryshme dhe kompostimit të bio-mbetjeve - biosolide (<40% lagështi). Kështu, nuk do të ketë problem në sektorin e mbetjeve. Për më tepër, veçanërisht për njësitë e turizmit rural, si pjesë e aktiviteteve të tyre, është e mundur të zhvillojnë edhe aktivitete të kompostimit në hapësirat e tyre. Mbetjet nga gatimi, mbetjet nga ushqimi, mbetjet e "gjelbra" nga krasitja e pemëve dhe kositja dhe prerja e

bimëve etj, është e mundur të përbëjnë lëndën e parë për kompostim brenda njësisë së agroturizmit, në mënyrë që të prodhohet kompost cilësor, të cilin më pas mund ta përdorin në aktivitetet e tyre bujqësore. Kështu, me zhvillimin e turizmit rural, është e mundur që në këto njësi të minimizohen mbetjet që do të dërgohen për varrim në hapësirat e përshtatshme të organizuara.

Theksohet nevoja e informimit të banorëve në lidhje me çështjet e mbetjeve. Është e dobishme që të kuptohet nga të gjithë se ndërtimi dhe funksionimi i landfilleve sanitare kërkon një kosto dhe një pagesë e cila do të mbulohet nga ekonomitë shtëpiake të Bashkive dhe Bashkitë në Agjencinë e Menaxhimit të Mbetjeve. Dhe për shkak se kjo kosto do të varet nga sasia e mbetjeve që do të rezultojnë për varrosje në zonën zyrtare të organizuar për këtë qëllim, është shumë i dobishëm zhvillimi i procesit të riciklimit të materialeve të ndryshme psh letër, metale, bateri, plastike, etj (dhe për arsye, gjithashtu, të ndikimit të tyre në mjedisit). Këto detaje do të duhet të bëhen të ditura tek komunitetet lokale, në mënyrë që të pranohen nga gjithë komuniteti gjithë infrastrukturat për menaxhimin e mbetjeve që do të ndërtohen në të ardhmen, por të bëhet edhe të kuptohet se në Bashkitë e vogla me më pak se 500,000 banorë nuk është ekonomikisht i mundshëm ndërtimi i projekteve me shkallë të gjerë për menaxhimin e mbetjeve për shkak se kostot e tyre operative janë të mëdha dhe të papërbalueshme për qytetarët. Si rrjedhim, informimi dhe pjesëmarrja aktive e komuniteteve lokale për reduktimin, parandalimin, riciklimin, kompostimin dhe varrimin (ose djegien) e mbeturinave është shumë e nevojshme për sigurimin e suksesit të menaxhimit të qëndrueshëm të mbetjeve të ngurta.

Së fundi, po aq e rëndësishme është edhe miratimi i Sistemeve të Menaxhimit të Mjedisit nga njësitë industriale të përpunimit të lëndëve të para, qofshin produkte bujqësore apo burime minerale. Miratimi mund të bëhet në vazhdim të një iniciative private të një sipërmarrjeje, por është e domosdoshme që të ketë një Kuadër Ligjor të së Drejtës Mjedisore që do të imponojë menaxhimin e mbeturinave nga vetë kompanitë në bazë të Parimit të Qëndrueshmërisë " Ndotësi Pagan".

7.3.8. Trajtimi i ndikimeve në mjedisin akustik/zhurma

Mjedisi akustik/zhurma, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga aktivitetet e përpunimit dhe në përgjithësi nga sektori sekondar, si edhe nga promovimi i turizmit siç ai do rezultojë ndërmjet të tjerash edhe me vlerësimin e monumenteve arkeologjike dhe kulturore por edhe të hapësirave kulturore.

Zhurma nga aktivitetet prodhuese nuk do të përbëjë shqetësim për mjedisin urban, pasi makineritë e ndryshme do të jenë jashtë ndërtesave dhe gjithashtu, këto aktivitete janë vendosur në zonat ekonomike të Bashkisë, të cilat janë jashtë zonat e banuara. Si rrjedhim, vendndodhja e propozuar e njësive përpunuese industriale jashtë zonave të banuara nga PPV përbën zgjidhjen për mjedisin akustik të vendbanimeve.

Shtimi i lëvizjeve që shkaktohet në zona turistike të zhvilluara, aty ku ka monumente arkeologjike, kulturore dhe natyrore, objekte kulturore, të kohës së lirë dhe qendra argëtuese, krijon zhurma si në zonat e banuara ashtu edhe në fshat. Kufizimi i këtyre zhurmave në këto raste arrihet përmes propozimeve të Aksit Prioritar 12 dhe 14 të cilët synojnë përmirësimin e lëvizshmërisë brenda dhe jashtë zonave të banimit duke përmirësuar rrugët, duke bërë rrugë të reja dhe duke promovuar mënyra alternative të transportit të tilla si çiklizmi etj. Përveç kësaj, në hapësirat e ndërtesave

mjedisi akustik i përdoruesve mund të përmirësohet duke përdorur pajisje dhe mjete të izolimit të zhurmës.

7.3.9. Trajtimi i ndikimeve mbi popullsinë dhe mbi asetet aktive

Popullsia dhe asetet aktive nuk pritet të preken nga propozimet e Planit, siç u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6. Për këtë arsye, nuk propozohet ndonjë masë zbutëse. Në të vërtetë, siç u përmend nga analiza e mësipërme, efekti i propozimeve të Planit do të jetë pozitiv dhe për popullatën e Bashkisë dhe për asetet aktive.

7.3.10. Trajtimi i ndikimeve në trashëgiminë kulturore

Trashëgimia kulturore, monumentet, vendet arkeologjike nuk pritet të preken nga propozimet e Planit, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6. Përkëtë arsye, nukpropozohetndonjë masë zbutëse.

7.3.11. Trajtimi i ndikimeve në peisazh

Peisazhi, siç edhe u analizua në paragrafët e mësipërm dhe në Kapitullin 6, pritet të ndikohet negativisht nga aktivitetet e përpunimit të produkteve bujqësore dhe nga njësitë industriale.

Për njësitë e përpunimit të produkteve bujqësore dhe për forcimin e sektorit sekondar merret parasysh propozimi i PPV për vendosjen e tyre në zonat ekonomike të propozuara. Këto zona do të jenë zona të organizuara të pritjes së biznesit dhe njërive prodhuese dhe përqendrimi i tyre në rajone të caktuara ka një tjetër avantazh: do të jetë e mundur zbatimi i një zone periferike të gjelbër në çdo zonë ekonomike, dhe madje me pemë të larta dhe me gjelbërim, me qëllim që të ketë izolim vizual nga rrugët aty pranë dhe nga zonat e banuara. Si rrjedhim, për çdo shqetësim vizual dhe ndikim mbi peizazhin ekziston mundësia të minimizohen.

Përveç kësaj, dispozita për rigjenerimin e peizazhit pas përfundimit të aktiviteteve të tilla si nxjerrja e mineraleve do të thotë një ndryshim i përkohshëm negativ në peizazh.

Theksohet se ndikimi vizual dhe ndikimi në peizazh ka lidhje gjithmonë me nëse një ndërhyrje e njeriut në mjedisin natyror është e dukshme tek shumë njerëz apo tek disa apo pothuajse tek asnjë.

7.3.12. Konkluzion për trajtimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit

Theksohet se Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis që do të hartohet në të ardhmen për projekte të ndryshme të propozuara të infrastrukturës teknike apo për projekte zhvillimi në rajonin e Bashkisë, do të duhet të marrin parasysh këtë Vlerësim Strategjik Mjedisor (VSM), me qëllim që të jenë më efektiv në identifikimin, parashikimin dhe vlerësimin e ndikimeve mjedisore të planeve, si edhe në formulimin e masave për trajtimin e këtyre ndikimeve mjedisore.

Është fakt, në përgjithësi i konstatuar, në komunitetin global shkencor se Studimet Strategjike të Ndikimit Mjedisor mund të sigurojnë kuadrin për hartimin e Vlerësimeve më të mira dhe më të sukseshme të Ndikimit Mjedisor në plane të ndryshme të propozuara në të ardhmen. Njëkohësisht, ky Vlerësim Strategjik i Ndikimit Mjedisor është e mundur të përbëjë një "mjet kontrolli" të

Vlerësimet e ardhshme të Ndikimit në Mjedis që do të përgatiten për projekte të ndryshme të propozuara, pasi komunitetet lokale dhe të gjitha palët e interesuara që do të marrin pjesë në procedurat e konsultimit të Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis, do të kenë mundësinë të përdorin këtë Vlerësim Strategjik Mjedisor si një ndihmë.

7.4. Program Monitorimi i Ndikimit në Mjedis

Bazuar në sa u përmendën më lart në lidhje me vlerësimin e ndikimeve mjedisore të propozimeve të Planit të propozuar (PPV), si edhe për masat e propozuara për trajtimin e tyre, shumë prej të cilave në thelb janë masa parandaluese, përshkruhet Programi i Monitorimit të Ndikimit në Mjedis, i cili përfshin, sipas literaturës botërore, përcaktimin e personit përgjegjës për monitorimin dhe zbatimin e masave të trajtimit, kohën dhe shpeshtësinë e monitorimit, hartimin e raportit mbi harmonizimin e zbatimit të Planit të propozuar me angazhimet e Vlerësimit Strategjik Mjedisor (VSM Studimit), në lidhje me masat e trajtimit që u përmendën në paragrafët e mësipërm. Ndikimet e parashikuara mjedisore dhe masat e propozuara të trajtimit janë përmbledhur në tabelën e mëposhtme 7.4.1, për secilin faktor mjedisor, për të cilat u vlerësuan efekte negative:

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Toka	<p>Ndotje të tokait nga pesticidet dhe plehurat kimike në kuadër të fuqizimit të sektorit primar, Reduktimi i burimeve të tokës për shkak të aktiviteteve minerare</p> <p>Ndotja e tokës në HOT SPOTS nga materialet sterile të minierave ekzistuese dhe fabrikave të pasurimit të cilat janë depozituar në të kaluarën ose janë duke u depozituar sot ose do të depozitohen në të ardhmen në tokë, në vende të pa kontrolluara</p>	<p>Mbështetje shkencore i fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian / Vendosje e kontrolluar dhe licencimi i aktiviteteve minerare / Rigjenerim i burimeve territoriale pas skadimit të lejes së aktivitetit</p> <p>Përgatitja e studimeve për hartat e të gjitha HOT SPOTS, heqja - menaxhimi i materialeve sterile dhe dekontaminimi i tokës.</p>
Ajri	<p>Ndotja e ajrit për shkak të zhvillimit të turizmit me rritjen e lëvizjeve në dhe nga atraksionet turistike</p> <p>Ndotja e atmosferës nga shkarkimi i gazrave që vjen nga prodhimi dytësor dhe tregtia e tranzitit</p>	<p>Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e biçikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban</p> <p>Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkekohore./ Organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve</p>

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
		LOGISTICS/ Miratimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedor.
Ujëra	<p>Ndotje dhe ndikim në sasinë e ujërave nëntokësore nga intensifikimi dhe forcimi i prodhimit primar</p> <p>Përdorim i ujit për promovimin e përpunimit të produkteve bujqësore dhe në përgjithësi të sektorit dytësor të prodhimit</p> <p>Përdorim të ujit nga zhvillimi dhe promovimi i turizmit dhe i agroturizmit</p>	<p>Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuareve dhe digave / Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujitje, energji, furnizim me ujë)</p> <p>Ushtrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësinor dhe përqendrim i njësisve prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njësisve individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njësitë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedor</p> <p>Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.</p>
Biodiversiteti	Ndërtimi dhe funksionimi i infrastrukturës energjitike (hidrocentraleve), landfillleve, impianteve të trajtimit të ujërave të zeza, punimet rrugore (ura, rrugë, kryqëzime rrugësh), zonave ekologjikisht të ndjeshme.	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisorë
Mbetje	<p>Rritja e mbetjeve nga veprimtaritë e prodhimit primar dhe sekondar</p> <p>Shtim të mbetjeve nga aktivitetet e turizmit dhe agroturizmit</p>	<p>Ndërtimi i landfillleve / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedor.</p> <p>Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për përpunimin e tyre optimal dhe shfrytëzimin e tyre</p>

Faktorë mjedisorë	Ndikime të parashikueshme negative	Masa të propozuara të trajtimit
Mjedisi akustik/zhurma	Shtimi i zhurmës me zhvillimin e sektorit sekondar (njësitë e përpunimit të lëndëve të para) dhe tregtia e tranzitit (lëvizja e automjeteve të rënda të transportit të mallrave) Zhurma nga zhvillimi i turizmit.	Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njësisve të përpunimit në zona ekonomike Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.
Peizazhi	Ndryshimet në peizazh për shkak të zhvillimit të sektorit sekondar (vendndodhjes të ndërtesave industriale, zhvillimit të minierave)	Organizimi territorial i impianteve përpunuese në zonat ekonomike / Zona periferike jeshile në secilën zonë ekonomike / Rivendosja e detyrueshme e peizazhit në kuadrin e licencimit të minierave dhe hidrocentraleve.

Tabela 7.4.1: Përmbledhje e ndikimeve mjedisorë të parashikuara negative tek faktorët mjedisorë dhe të masave të propozuara të trajtimit të tyre.

Bazuar në tabelën 7.4.1, hartohet Tabela 7.4.2, ku paraqiten treguesit përkatës të përshtatshëm të monitorimit, frekuenca e përgatitjes së raportit informativ dhe organi përgjegjës për monitorimin:

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
Toka	Mbështetje shkencore i fermerëve / Krijimi i kooperativave bujqësore / Adaptimi i praktikave dhe rregullave të drejta dhe nga Udhëzimet e Bashkimit Evropian / Vendosje e kontrolluar dhe licencimi i aktiviteteve minerare / Rigjenerim i burimeve territoriale pas skadimit të lejes së aktivitetit	Numri i seminareve / vit Numri i kooperativave / vit Numri i anëtarëve të kooperativave / vit Numri i produkteve të certifikuar organike / vit Numri i lejeve për aktivitete nxjerrëse minerare / vit Zonë e aktivitetit minerar Zona e rehabilituar e resursit tokësor	Raport vjetor ku do të përshkruhet objekti i trajnimit për secilin seminar, numri i kooperativave dhe objekti i veprimtarisë së tyre, numri i anëtarëve të kooperativave me regjistrim të prodhimit bujqësor të gjithësecilit dhe numrin dhe llojin e produkteve organike. Numri i lejeve për aktivitete nxjerrëse minerare. Ndryshimi hapësinor i tokës së punueshme dhe i sektorit të minierave përmes	Çdo kooperativë, në bashkëpunim me Bashkinë që do të ketë mbikëqyrjen e kooperativave / Bashkia në bashkëpunim me Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjetikës, Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	Përgatitja e studimeve për hartat e të gjitha HOT SPOTS, heqja - menaxhimi i materialeve sterile dhe dekontaminimi i tokës.	Numri i HOT SPOTS / Vëllimi i materialit të menaxhuar / Vëllimi i materialit të mbetur / Parametrat kimike të tokës.	një serie të ortofotohartave. Raport çdo katër vjet me indeksimin e treguesve	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë në bashkëpunim me Shërbimi Gjeologjik Shqiptar Drejtoria e Përgjithshme
Ajri	<p>Zbatimi i një plani të qëndrueshëm mobiliteti në nxitjen e lëvizjes së këmbësorëve, në përdorimin e biçikletave dhe transportit publik / Mbrojtja e ekosistemeve pyjore nga zjarret, prerjet ilegale, përdorimet e papajtueshme / Rritja e hapësirave të gjelbra në mjedisin urban</p> <p>Përmirësimi i lidhjeve rrugore, duke ndërtuar ose modernizuar rrugët ekzistuese sipas standardeve bashkekohore./ Organizimi i tregtisë tranzite përmes aplikimeve LOGISTICS/ Miratimi nga artizanati dhe industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedor.</p>	<p>Kilometra të rrjetit rrugëve për bicikleta për vit Kilometra të rrjetit të trotuatëve për vit Përqindje të lëvizjes që shërbehen nga mjete të transportit publik në Bashki Zona e ekosistemeve pyjore, Zona e pyjeve të shfrytëzueshëm, Lejet e prerjes, Zonat e djegura, ripyllëzimi Parametrat kimike atmosferike në qytete.</p> <p>Numri dhe lloji i njësive të shfrytëzimit dhe përpunimit të lëndëve të para / Studime të ndikimit në mjedis për projekte dhe aktivitete / Numri i ndërmarrjeve me Sistemin e Menaxhimit Mjedor.</p>	<p>Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit</p> <p>Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit</p>	<p>Shërbimi Teknik i Bashkisë në bashkëpunim me departamentin kompetent pyjor të Zonës ose Ministrisë dhe me Universitetin</p> <p>Bashkia në bashkëpunim me Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë</p>

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
Ujëra	<p>Zbatim i një plani të qëndrueshëm të menaxhimit të ujit për ujitje / Mbështetje shkencore të fermerëve / Ndërtim i rrjeteve moderne kolektive të ujitjes / Ndërtim të rezervuarëve dhe digave - Kontrolli i shpimeve të shpërndara të fermerëve / Përcaktimi i sasisë së ujit sipërfaqësor për përdorim (ujitje, energji, furnizim me ujë)</p> <p>Ushttrim i politikës së përshtatshme të faturimit për ujin / Organizim hapësinor dhe përqendrim i njërive prodhuese në rajonet ekonomike me qëllim menaxhimin kolektiv të ujit / Kontroll i njërive individuale të shpimeve për ujë / Përdorim të makinerive bashkëkohore tek njëistë prodhuese / Adaptim nga njësitë prodhuese të Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor</p> <p>Reduktimi i konsumit të ujit, përmes zbatimit të</p>	<p>Kodifikim të propozimeve të planit të menaxhimit të ujit për ujitje Numri i seminareve / vit Kilometra të rrjeteve të ujitjes kolektive / vit Lloji i kulturave (ujitëse ose jo-ujitëse) Nevoja e bimëve për ujë Vëllimi i ujit të rezervuarëve dhe digave Vendndodhja dhe sigurim të shpimeve private të ujitjes Bilanci vjetor hidrologjik (reshjet - Filtrimi - kullimi, avullimi)</p> <p>Kostoja e ujit për ujitje / m³ në vit për konsumatorët Konsumi i ujit m³ / vit për përpunuesit Vendndodhja dhe sigurim i shpimeve private industriale Përshkrim i makinerive dhe pajisjeve në Studimet e Ndikimit në Mjedis Numri i ndërmarrjeve me Sistem Menaxhim të Mjedisit</p> <p>Përshkrimi i masave të menaxhimit të ujit</p>	<p>Raport vjetor me përmbledhjen e propozimeve të planit të menaxhimit të ujit për ujitje, objektin e trajnimit në çdo seminar, evoluimin përmasave të rrjeteve të ujitjes, evoluimin e vëllimit të rezervuarëve të ujit dhe tabelë me vendndodhjen dhe sigurimin e puseve private të ujitjes / Ndarja e sasive të ujit sipas kategorisë së përdorimit, Ujitje-Ujë i pijshëm-Energji</p> <p>Raport vjetor me koston e ujit për ujitje/ m³ vit për konsumatorët, konsumin e ujit m³ / vit për përpunuesit, vendndodhjen dhe sigurimin e shpimeve private industriale, si edhe numri i kompanive me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.</p> <p>Raport vjetor për konsumin e ujit m³ / vit për çdo njësi të Agroturizmit,</p>	<p>Bashkia në bashkëpunim me departamentin përgjegjës të Prefekturës apo Ministrinë e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural dhe Shërbimin Gjeologjik të Shqipërisë</p> <p>Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të ujërave të Prefekturës apo të Ministrisë Shënim: Në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis që do të miratohet nga agjencia kompetente licencimit mjedisor, të shqyrtohen me kujdes makineritë.</p> <p>Bashkia në bashkëpunim me shërbimin kompetent të</p>

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	sistemeve të kursimeve, duke informuar dhe sensibilizuar vizitorët, duke përmirësuar rrjetet e furnizimit me ujë.	në njësitë agroturistike në Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Numri i njësive agroturistike me sisteme të kursimit të ujit Numri i njësive të agroturizmit me Sistem Menaxhim të Mjedisit	numri dhe kapaciteti i njësive agroturistike dhe numri i njësive të agroturizmit me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.	ujërave të Prefekturës ose të Ministrisë
Biodeversiteti	Trajtim parandalues me vendosje të përshtatshme të rrjeteve dhe të infrastrukturave teknike dhe mjedisore	Zona të mbrojtura, Zona me ndjeshmëri ekologjike, Zona gjeologjike të përshtatshme për vendndodhjen e infrastrukturës energjitike dhe mjedisore	Nuk është e nevojshme të hartohet një raport, por të hartohet një Plan Rajonal për gjenerimin e mbeturinave (lloji, vëllimi) dhe përshtatshmërinë gjeologjike të planifikimit hapësinor të infrastrukturës teknike dhe mjedisore. Në të njëjtën kohë, dhe hartimi i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis për projektet e propozuara	Ministria e Infrastrukturës dhe Energjetikës në bashkëpunim me Qarkun
Mbetje	Ndërtimi i landfillleve / Promovimi i riciklimit të materialeve të ndryshme / Promovimi i kompostimit të mbeturinave bio dhe mbeturinave "jeshile" / Informimi i banorëve rreth çështjeve të menaxhimit të mbetjeve të ngurta / Adaptimi nga artizanati dhe	Numri i landfillleve të mbetjeve Hapësirë e disponueshme e mbetur për varrosje e mbetjeve në çdo njësi Regjistrim të numrit të eventeve informative, të përmbajtjes dhe numri i pjesëmarrësve Numri i industria me Sistem Menaxhim të Mjedisit	Raport vjetor me të dhënat ku referohen treguesit, në lidhje me ambientet e landfillleve, por edhe të eventeve informative dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.	Prefektura në bashkëpunim edhe me Bashkinë

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshtësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	<p>industria i Sistemeve të Menaxhimit Mjedisor.</p> <p>Informim dhe ndërgjegjësim i vizitorëve për menaxhimin e mbetjeve dhe ndarja e tyre për një përpunimin optimal</p>	<p>Sasia e mbetjeve organike që ndahen, me qëllim kompostimin e tyre</p> <p>Sasia e materialeve që ndahen për riciklim (qelqi, metali, plastike, letër, etj)</p>	<p>Raport vjetor mbi sasi të mbetjeve sipas treguesve, sipas të dhënave të marra nga prodhuesit e mbetjeve</p>	<p>Bashkia në bashkëpunim me Prefekturat, duke mbledhur të dhëna nga prodhuesit e mbetjeve dhe njësitë e menaxhimit të tyre</p>
Mjedisi akustik/zhurma	<p>Izolimi akustik i ndërtesave / Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zona ekonomike</p> <p>Përmirësimi i lëvizshmërisë nga dhe për në atraksionet turistike / Përmirësimi i rrjeteve të mobilitetit urban dhe përdorimi i mjeteve alternative të transportit.</p>	<p>Ekzaminimi i projekteve të ndërtimit për njësitë e përpunimit, në mënyrë për të kontrolluar pajisjet mekanike dhe masat izolimit akustik</p> <p>Numri i vizitorëve në atraksionet turistike. Numri i biçikletave publike dhe përdorimi i tyre nga turistët apo banorët, kilometrat e rrugëve të këmbësorëve që lidhin atraksionet turistike me zonat urbane.</p>	<p>Nuk kërkohet hartim raporti</p> <p>Raporti vjetor me citim të dhënash për treguesit</p>	<p>Institucionet kompetente të Bashkisë për licencim do të marrin në konsideratë dhe do të shqyrtojnë studimet e ndërtimit të njësive të përpunimit</p> <p>Shërbimet e Bashkisë në bashkëpunim me Ministrinë e Kulturës.</p>
Peizazhi	<p>Organizim hapësinor i njësive të përpunimit në zona ekonomike / Zone periferike e gjelbër në çdo zonë ekonomike / Rivendosja e detyrueshme e peizazhit në kuadrin e licencimit të minierave dhe</p>	<p>Numri i njësive të përpunimit në çdo zonë ekonomike dhe numri i pemëve të mbjellë për kilometër në pjesën rrethuese të zonës ekonomike. Numri i industria me Sistem Menaxhim të Mjedisit</p>	<p>Raport vjetor me numrin e njësive të përpunimit dhe konstatim të gjendjes së mirë të mbjelljes rreth perimetrit të zonës ekonomike. Ndryshimi kronologjik i peizazhit përmes një serie</p>	<p>Bashkia në bashkëpunim me Autoritetin Drejtues të Zonës Ekonomike</p>

Faktorët mjedisorë	Masa të propozuara të trajtimit	Tregues monitorimi	Shpeshësia e hartimit të raportit	Përgjegjësi i Programit të Monitorimit
	hidrocentraleve.		ortofotomatesh . Numri i kompanive me Sistemin e Menaxhimit të Mjedisit dhe Sistemet e Menaxhimit Mjedisor që ndjekin njësitë industriale.	

Tabela 7.4.2: Të dhëna bazë për Programin e Monitorimit të ndikimeve mjedisore dhe të masave për trajtimin e tyre.

7.5. Konkluzione

Ky Vlerësim Strategjik i Ndikimeve Mjedisorr (VSM) identifikoi, parashikoi dhe vlerësoi ndikimet mjedisore të propozimeve të planin që po përgatitet (PPV), propozoi masa për trajtimin e ndikimeve mjedisore dhe të formuloi një program për monitorimin e tyre, në mënyrë që të verifikohet se Plani në të ardhmen zbatohet në drejtimin e duhur dhe se masat e trajtimit, nëse janë të nevojshme, zbatohen, në mënyrë që të mos ekzistojnë shqetësime dhe ndikime negative në mjedis. Siç rezultoi qartë nga analiza e mësipërme, efektet negative janë të kufizuara në faktorë të veçantë të mjedisit (në toka, ajër, ujë, biodiversitet, mbetje, mjedisi akustik/zhurma dhe peizazh), ndërsa efektet pozitive të Planit të propozuar janë më të rëndësishme dhe kanë të bëjnë me të gjithë faktorët e mjedisit. Kjo është e drejtë dhe e pritshme, pasi që nga fillimi i hartimit të propozimeve, Plani ka marrë parasysh kriteret e zhvillimit të qëndrueshëm, duke integruar në kohë dimensionin mjedisor dhe parametrin e mbrojtjes dhe përmirësimit të mjedisit natyror, kulturor dhe njerëzor në çdo objektiv strategjik dhe në çdo Aks Prioriteti. Kështu, që nga fillimi Plani kishte orientim miqësor me mjedisin dhe për këtë arsye, nuk është për t'u habitur që në vlerësimin e ndikimeve mjedisore, shumë ndikime janë pozitive dhe sa prej tyre janë negative, shpesh varet nga mënyra e zbatimit të Planit dhe jo direkt nga rekomandimet e tij, siç ato identifikohen nga Akset e propozuara të Prioritetit.

8. RAPORTI I KONSULTIMIT

Sugjerime dhe komente nga pjesëmarrësit në dëgjuesën e tretë publike për Vlerësimin Strategjik Mjedisor në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Mirditës. Takimi filloi në datën 20/12/2017 ora 12 dhe përfundoi në 13:00 në sallën e koncerteve tek Pallati i Kulturës. Morën pjesë nga AKPT, Bashkia Mirditë dhe Pukë, Institucionet vendore dhe banorë të zonave përreth. Nuk u paraqitën komente nga institucione ose pale të tjera të interesuara.

Nr	Çështja e ngritur	Mënyra e zgjidhjes/integrimit nga Plani
1.	U shpreh shqetësimin në lidhje me: guroret dhe lavatriçet të cilat operojnë në shtratin e lumit Fan dhe zbatimin e legjislacionit deri në pezullimin e tyre,	Plani i Përgjithshëm Kombëtar identifikon si zonë me zhvillim specifik dhe propozon zhvillimin e industrisë dhe teknologjisë përpunuese të mineararëve në këtë zonë duke theksuar se duhet të merren masa parandaluese për ndotjen e mëtejshme industriale në ujrat e lumenjve.
	mundësinë e shtrirjes së unazës në zonen e Repsit,	Plani i Veprimit përmban projektin për shtrirjen e unazës të Repsit. Studim projektzbatimi për këtë aks do të specifikojë shtrirjes e saj dhe karakteristikën specifike.
	mundësinë e moslejimit të ndertimit të Hec-eve në zonën e Mirditës për shkak të sasisë së paket të ujit.	Shfrytëzimi i burimeve ujore për zhvillimin energjetik është i rëndësishëm dhe përcaktohet nga Plani i Përgjithshëm kombëtar si burim i kryesor për prodhimin e energjisë. Në PPK thekësohet se është e rëndësishme ruajtja e burimeve ujore sipërfaqësore nga mbishfrytëzimi për hidrocentrale.
2.	Nënkryetaret e Bashkive Mirditë dhe Pukë folën për votën kundër në lidhje me Hidrocentralet e miratuara apo në proces miratimi.	Për sa i përket angazhimit të ujërave sipërfaqësore për prodhimin e energjisë, studimet për basenet lumore që do të përcaktojnë përdorimin e ujit për shembull ujësjellës, ujitja, prodhimi i energjisë etj., do të përcaktojnë gjithashtu edhe sasinë që do të përdoren nga hidrocentralet në mënyrë që të mos mungojë uji për përdorime të tjera të tilla si vaditja në sipërfaqet bujqësore në rrjedhën e poshtme të termocentralit hidroelektrik.
	Kryetari i Katundit të vjetër, u shpreh se nuk ishte dakord në lidhje me një Hec që përfillet të ndërtohet në zonën e tyre ku do të mbledhet i gjithë uji, do të protestojnë nëse do të bëhet një ndertim i tillë.	
	Nënkryetaret e Bashkive Mirditë dhe Pukë shikojnë edhe mundësinë jo vetëm të zhvillimit të turizmit por dhe të shfrytëzimit minerar.	Vlera specifike e pjesës veriore të Mirditës është nxjerrja dhe përpunimi i minerareve. Plani i Përgjithshëm Kombëtar identifikon si zonë me zhvillim specifik dhe propozon zhvillimin e industrisë dhe teknologjisë përpunuese të mineararëve në këtë zonë. Efektet negative në terren të shkaktuara nga

		aktivitetet e minierave (guoret, marrjen e materialeve inerte nga lumenjtë), VSM propozon se duhet të merren masat mbrojtëse të cilat do të përfshijnë vendosje të kontrolluar licencim, por edhe rehabilitimin e burimeve territoriale pas skadimit të lejes së ushtrimit të aktivitetit të tyre.
3.	Pjesa e qytetit e ka të zgjidhur nga kendveshtrimi i VSM procesin e mbetjeve urbane, por desha të dije se si është parashikuar kjo për në fshat?	Në VSM janë propozuar projekte si riçiklimi, informimi dhe sesibilizimi i banuesve të Bashkisë në lidhje me trajtimin e mbeturinave dhe vendosja e koshave për mbledhjen e mbeturinave në çdo fshat. Zgjidhja e parashikuar për ndarjen e produkteve dhe kompostimi bio aty ku është e mundur, për zona të banuara me më pak se 3000 banore, ku nuk keshillohet përqendrimi i trajtimit të ujrave të zeza.

Foto 1. Zhvillimi i dëgjesës publike, për Vlerësimin Strategjik Mjedisor në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Mirditës

Foto 2. Zhvillimi i dëgjësës publike, për Vlerësimin Strategjik Mjedisor në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vëndor për Bashkinë e Mirditës

	Bashkia Mirditë
	Dëgjësë Publike Prezantimi i Fazës së III-te tek , në kuadër të Hartimit të Planit të Përgjithshëm & VSM për Bashkinë Mirditë
	Nrëshen, 20/12/2017

Nr	EMER	MBIEMER	POZICIONI	INSTITUCIONI	NR. TELEFONI	EMAIL
1.	Malvin	Morku	Deputet	Bashkia Mirditë	0683450639	malvinmalvin@yaho.com
2.	Saimir	Koliza	Çështës	CNN AL	0682915213	saimirkoliza@gmail.com
3.	PIETOR	MAROKU	SH-KA MARDITË	PIKOR	0682572416	pietormaroku@yahoo.com
4.	Blendi	Janiri	PPV	Partia e Lirisë	0697002159	blendi.janiri13@gmail.com
5.	Arma Doda	Doda	Aktivist	Partia Mirditë	0633918604	arma.doda@bashkia.mirdite.gov.al
6.	Frena Pllaga		Politikant	Çështës	0682022880	frena-pllaga@yaho.com
7.	Shal Mirditë		Aktivist	Partia Mirditë	0684612252	shal.mirdite@yaho.com
8.	Enxh Xhepa		Aktivist	Bashkia Mirditë	0682052282	enxhxhepa@yaho.com
9.	TARAH	ZAZA	Deputet	Bashkia Mirditë	0684122668	tarahzaza@yaho.com
10.	MARIL	PAGUKU	ZVENDIMTAR	BASHKIA MIRDITË	0682033813	marilpaguku@yaho.com
11.	Enxh	Rafaeli	Yndimtar	AKTIV	0696976865	enxhrafaeli@yaho.com
12.	Dënanah	Dudi	GISPECU	B. MIRDITË	0696336146	dudid@bashkia.mirdite.gov.al
13.	Arçeta	Caka	Topi Mirditë	Bashkia Mirditë	0683356148	arçeta.caka@yaho.com
14.	Blinda	Keli	Zëvendës B. Mirditë	Bashkia Mirditë	0699827681	blinda.keli@gmail.com
15.	Simona	Gjoni	Aktivist	Bashkia Mirditë	0696544317	simonagjoni@yaho.com
16.	Liliana	Doda	SH-KA MARDITË	Bashkia Mirditë	0692643106	liliana.doda@yaho.com
17.	Yllkuza	Miranda	AKTIVIST	Bashkia Mirditë	0689054350	yllkuza.miranda@yaho.com
18.	Ilirida	Arçeta	Yndimtar	Bashkia Mirditë	0682733083	iliridaarçeta@yaho.com
19.	Blendi	Doda	SH-KA MARDITË	B. MIRDITË	0693656550	blendidoda@yaho.com
20.	Enxh	Miranda	Aktivist	Bashkia Mirditë	0698224550	enxhmiranda@yaho.com
21.	Miranda	Arçeta	Yndimtar	Bashkia Mirditë	0684431800	mirandaarçeta@yaho.com
22.	Enxh	Pllaga	Aktivist	Bashkia Mirditë	0685559606	-
23.						
24.						

Foto 3. Listpresenca për Dëgjësën publike, për Vlerësimin Strategjik Mjedisor në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vëndor për Bashkinë e Mirditës

	Bashkia Mirditë
	Dëgjese Publike
	Prezantimi i Fazës së III-të të tekut, në kuadër të Hartimit të Planit të Përgjithshëm & VSM për Bashkinë Mirditë
	Rrëshen, 20/12/2017

Nr	EMER	MBIEMER	POZICIONI	INSTITUCIONI	NR. TELEFONI	EMAIL
49.	Demanda	Migjeni	P. Bashkia	B. Mirditë	0672060017	demanda@kshk@hotmail.com
50.	Telet	Telet	Aizas	Telet	0632182882	telet-telet@xksh.com
51.	Sen	Sen	N. ad. Shkollat	Ad. 24/1	0686870415	sen@xksh.com
52.	Sen	Sen	Ad. 24/1	B. Mirditë	0682340917	sen@xksh.com
53.	Sen	Sen	Ad. 24/1	B. Mirditë	0682351653	sen@xksh.com
54.						
55.						
56.						
57.						
58.						
59.						
60.						
61.						
62.						
63.						
64.						
65.						
66.						
67.						
68.						
69.						
70.						
71.						
72.						

Foto 4. Listpresenca për Dëgjese publike, për Vlerësimin Strategjik Mjedisor në kuadër të hartimit të Planit të Përgjithshëm Vendor për Bashkinë e Mirditës

BIBLIOGRAFIA

- Arce, R. and Gullón, N. (2000), "The application of Strategic Environmental Assessment to sustainable assessment of infrastructure development", *Environmental Impact Assessment Review*, 20, pp.393-402.
- Blowers, A. (1992), "Sustainable Urban Development: the Political Prospects", in Breheny, M.J. (Ed.), *Sustainable Development and Urban Form*, London: Pion Limited, pp. 24-38.
- Breheny, M. (1992), "The Contradictions of the Compact City: A Review", in Breheny, M.J. (Ed.), *Sustainable Development and Urban Form*, London: Pion Limited, pp. 138-157.
- Breheny, M. and Rookwood, R. (1996), "Planning the Sustainable City Region", in Blowers, A. (ed.), *Planning for a sustainable environment*, London: Earthscan Publications Ltd, pp. 150-189.
- Breheny, M. (1997), "Urban compaction: feasible and acceptable?", *Cities*, 14 (4), pp. 209-217.
- Dalal-Clayton, B. and Sadler, B. (1999), *Strategic Environmental Assessment: A Rapidly Evolving Approach*, London: International Institute for Environment and Development.
- Dalal-Clayton, B. and Sadler, B. (2003), *The Status and Potential of Strategic Environmental Assessment*, London: International Institute for Environment and Development.
- Davidson, F. (1996), "Planning for Performance: Requirements for Sustainable Development", *Habitat International*, 20 (3), pp. 445-462.
- Desmond, M. (2007), "Identification and development of waste management alternatives for Strategic Environmental Assessment (SEA)", *Environmental Impact Assessment Review*, 29, pp.51-59.
- Fischer, T.B. (2002a), "Strategic Environmental Assessment Performance Criteria – The Same Requirements for Every Assessment?", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 4 (1), pp.83-99.
- Fischer, T.B. (2002b), *Strategic Environmental Assessment in Transport and Land Use Planning*, London: Earthscan Publications Ltd.
- Fischer, T.B. (2003), "Strategic environmental assessment in post-modern times", *Environmental Impact Assessment Review*, 23, pp.155-170.
- Glasson, J., Therivel, R. and Chadwick, A. (2012), *Introduction to Environmental Impact Assessment*, London: Routledge, 4^η έκδοση.
- Hautekeur, G. (2005), "Community development in Europe", *Community Development Journal*, 40 (4), pp. 385-398.
- Lahiri-Dutt, K. (2004), "I plan, you participate": A southern view of community participation in urban Australia", *Community Development Journal*, 39 (1), pp. 13-27.
- Macedo, J. (2004), "City profile Curitiba", *Cities*, 21 (6), pp. 537-549.
- Mahizhnan, A. (1999), "Smart Cities – the Singapore case", *Cities*, 16 (1), pp. 13-18.

Mega, V. (2000), "Cities inventing the civilization of sustainability: an odyssey in the urban archipelago of the European Union", *Cities*, 17 (3), pp. 227-236.

Morrison-Saunders, A. & Arts, J. (2004), *Assessing Impact – handbook of EIA and SEA Follow-up*, London: Earthscan Publications Ltd.

Murdoch, S. (2005), "Community development and urban regeneration", *Community Development Journal*, 40 (4), pp. 439-446.

Noble, B.F. (2000), "Strategic Environmental Assessment: What is it? & What Makes it Strategic?", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 2 (2), pp.203-224.

Noble, B.F. (2003), "Auditing Strategic Environmental Assessment Practice in Canada", *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 5 (2), pp.127-147.

Noble, B.F. (2010), *Introduction to Environmental Impact Assessment – A guide to Principles and Practice*, Oxford: Oxford University Press.

Risse, N., Crowley, M., Vincke, Ph., Waub, J.-Ph. (2003), "Implementing the European SEA Directive: the Member States' margin of discretion", *Environmental Impact Assessment Review*, 23, pp. 453–470.

Roberts, I. (2000), "Lester environment city: learning how to make Local Agenda 21", *partnerships and participation deliver Environment & Urbanization*, 12 (2), pp. 9-26.

Rogozi E., "Brejtesit e Shqiperise dhe mundesia e tyre per Transmetimin e Semundjeve Infektive", Conference Paper · October 2012.

Rookwood, R. (1996), "Make it Happen", in Blowers, A. (ed.), *Planning for a sustainable environment*, London: Earthscan Publications Ltd, pp. 190-208.

Roseland, M. (2000), "Sustainable community development: integrating environmental, economic, and social objectives", *Progress in Planning*, 54, pp. 73-132.

Sadler, B. & Verheem, R. (1996), *Strategic Environmental Assessment Status, Challenges and Future Directions*, The Hague: Ministry of housing.

Satterthäite, D. (1999), *Sustainable Cities*, London: The Estates Gazette Ltd.

Scheurer, J. (2001), *Urban ecology, innovations in housing policy and the future of cities*, PhD Thesis, Murdoch University.

Selman, P. (1996), *Local Sustainability – Managing and Planning Ecologically Sound Places*, London: Paul Chapman Publishing Ltd.

Seo, J-K. (2002), "Re-urbanisation in Regenerated Areas of Manchester and Glasgow", *Cities*, 19 (2), pp. 113-121.

Smith, M., Eñhitelegg, J. and Williams, N. (1998), *Greening the Built Environment*, London: Earthscan Publications Ltd.

Stead, D. and Hoppenbrouwer, E. (2004), "Promoting an urban renaissance in England and the Netherlands", *Cities*, 21 (2), pp. 119-136.

Tallon, A.R., Bromley, R.D.F. and Thomas, C.J. (2005), "City profile Swansea", *Cities*, 22 (1), pp. 67-76.

Therivel, R. and Partidario, M.R. (1996), *The Practice of Strategic Environmental Assessment*, London: Earthscan Publications Ltd.

Therivel, R. (1998), "Strategic Environmental Assessment of Development Plans in Great Britain", *Environmental Impact Assessment Review*, 18, pp.39-57.

Therivel, R. (2004), *Strategic Environmental Assessment in Action*, London: Earthscan Publications Ltd.

Von Seht, H. (1999), "Requirements of a comprehensive strategic environmental assessment system", *Landscape and Urban Planning*, 45, pp.1-14.

Wilson, G.A. and Bryan, R.L. (1997), *Environmental Management – New Directions for the Twenty-First Century*, London: UCL Press Ltd.

Wood, Ch. (2003), *Environmental Impact Assessment – A Comparative Review*, 2ⁿ έκδοση, Essex: Pearson Prentice Hall.

Hartimi I Planit Të Përgjithshëm Vendor (PPV) – Bashkia Mirditë, Faza I.

Hartimi I Planit Të Përgjithshëm Vendor (PPV) – Bashkia Mirditë, Faza II – Strategjia Territoriale.

Strategjia dhe Plani I Veprimt për Biodiversitetin, Ministria e Mjedisit, 2015

Dokumenti i politikave strategjike për mbrojtjen e biodiversitetit, Tiranë, 2015..

Bashkia Mirditë, "PLANI OPERACIONAL i Zhvillimit Vendor Bashkia Mirditë", 2016.

Deininger, K., Carletto, G. και Savastano, S., World Bank, Washington DC and Ministry of Economic Development, Government of Italy, Rome. (2007). Land Market Development and Agricultural Production Efficiency in Albania.

Dokumenti Strategjik për Mbrojtjen e Biodiversitetit, 2015.

Dokumenti Strategjik për Shqipërinë 2014- 2020 (Indicative Strategy Paper for Albania) përcakton prioritetet e mbështetjes financiare të vendit nga BE, për periudhën 2014- 2020 në rrugën drejt anëtarësisë. U përgatit në kuadër të Programit IPA II, i cili është mjeti i përkrahjes financiare dhe teknike për reformat në vendet aspiruese.

FAN – Commune Profile, Mirdita/Albania (version i printuar)

FZHSB, Plani Rajonal Shkodër-Lezhë 2005-2020, 2006, Eptisa.

Gurra e Domgjonit, "Gjeologjia –gjeoresurset-gjeorreziqet dhe mjedisi në Bashkitë e Shqipërisë, Bashkia Mirditë", SH.GJ.SH., 2017.

INSTAT: Të dhëna të raportit vjetor të Shqipërisë, viti 2013.

Interreg III: Programi i fqinjësisë Greqi – Shqipëri 2013, projekti «Studimi i shanseve investuese në sektorin primar, sekondar dhe terciar në Shqipëri» dhe Ministria e Ekonomisë dhe e Financave, 2007: Ofrim shërbimesh për hartimin e studimit strategjik të impakteve mjedisore të programit Shqipëri – Greqi të objektivit 3 «Bashkëpunimi evropian territorial».

Jazoj, A., Stanfield, D. και Barry, T., Land Tenure Center - University of Wisconsin - Madison. (1997). Albania Land Market Action Plan.

Kaleshi et al., 1992, nga “Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: probleme aktuale dhe tendenca në të ardhmen”, Lushaj S., Zdruli P., 2007.

Kennedy C., Cuddihy J. and Engel-Yan J. (2007), The changing metabolism of cities. Journal of Industrial Ecology, vol. 11 (2), p.43-59., Sustainable energy for Albania - <http://aea-al.org/>

Këshilli i Qarkut Lezhë, 2009, Plani rajonal i administrimit të pyjeve dhe kullotave për Qarkun Lezhë, fq. 6.

Këshilli i Qarkut Lezhë, GTZ, 2010, Koncepti i Zhvillimit Rajonal, Qarku Lezhë.

Këshilli i Qarkut Lezhë, 2015, Skenarët e Zhvillimit Nënrajonal në Qarkun Lezhë, fq. 28.

Këshilli i Qarkut Shkodër, GTZ, 2010, Koncepti Strategjik i Zhvillimit Rajonal.

Këshilli i Qarkut Shkodër, 2015, Skenarët e Zhvillimit Nënrajonal në Qarkun Shkodër.

KTHELLA – Commune Profile, Mirdita/Albania (version i printuar)

Komisioni i Komunitetit Europian, për dhe në emër të Qeverisë Shqiptare 2010, “Plani i Manaxhimit të Basenit të Lumit Mat”.

Koprencka, L. και Muharremi, O., Faculty of Economics - University of Vlora (Ismail Qemali). (2010). Land Market in Albania - Unresolved Property Ownership Rights.

Korridoret e Evropës Juglindore, Rrugët dhe Flagship Axes, SEETO.

Ledio Allkja, Changing Planning Cultures - The Case of Albania, July 2012.

Niveli i humusit dhe fosforit në tokën bujqësore , “Burimet e tokave dhe dherave të Shqipërisë: problemet aktuale dhe tendencat në të ardhmen”, Lushaj S., Zdruli P.,2007.

OROSH – Commune Profile, Mirdita/Albania (version i printuar).

Prof.asc.Dr. Pal Nikolli, “Mirdita në vështrim gjeo-hartografik”, 2006, Tiranë

Paul Rabe, Rudina Toto, Sibora Dhima, Analyzing the Likely Impact of European Union Policies on Territorial Planning in Albania - Policy Brief, Mars 2013.

Pedologjia e tokave të Shqipërisë, “Përmbledhje e Informacionit të Tokave dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri”, Lushaj S., Zdruli P.,(ppt).

“Përmbledhje e Informacionit mbi Tokat dhe Mbrojtjes së Tokave në Shqipëri”, Lushaj S., Zdruli P.,(ppt).

Peter A. Christopher, “Technical summary report, Mirdita Project, Albania”, 2007, Tirex Resources LTD.

Planifikimi dhe Zhvillimi i Territorit në Shqipëri- Manual Teknik, USAID.

PROFILI I KOMUNËS KAÇINAR (version i printuar)

Projektet strategjike të propozuara nga Plani rajonal Shkodër – Lezhë, 2005-2020.

Raport Vjetor, Gjendja e Sektorit të Energjisë dhe Veprimtaria e ERE-s gjatë Vitit 2010.

- Raport për gjendjen e krimit të organizuar, Këshilli i Evropës, Dhjetor 2005.
- Rrjeti Sizmologjik Shqiptar (ASN) deri në fund të viti 1999.
- Rrugët peisazhiste bregdetare, Bashkia Lezhë (Bashkia Lezhë, 2016, Strategjia Territoriale Bashkia Lezhë.
- Sallaku, F. and Shehu, A., (2004). Assessment of mass valuation methodology for compensation in land reform process in Albania.
- Seismicity, seismotectonics and seismic hazard assessment in Albania, Aliaj S. et al., Academy of Science of Albania, 2010.
- SELITA – Commune Profile, Mirdita/Albania (version i printuar).
- Shënohen e pozicioni i Bashkisë Mirditë, Muço B. et al., 2000.
- Sherko, R., Land Tenure Center - University of Wisconsin - Madison. (1997). An Insider's View on Establishing an Immovable Property Registration System in Albania.
- SHGJSH, 2017, "Gjeologjia - Gjeoresurset – Gjeorreziqet dhe Mjedisi në Bashkitë e Shqipërisë, Bashkia Mirditë".
- SHQIPËRIA, Raport vjetor 2013: Ambasada Greke në Tiranë, Zyra e Çështjeve Ekonomike dhe Tregtare Ambasada Greke në Tiranë, Zyra e Çështjeve Ekonomike dhe Tregtare, Shënime për sektorin e shëndetësisë në Shqipëri, 2011.
- St. depoja e Gurrës Munazit, Rubik, "Gjeologjia –gjeoresurset-gjeorreziqet dhe mjedisi në Bashkitë e Shqipërisë, Bashkia Mirditë", SH.GJ.SH., 2017.
- Stanfield, D., Land Tenure Center - University of Wisconsin - Madison. (2004). The Creation of an Immovable Property Registration System in Albania.
- Strategjia e parë Kombëtare mbulonte periudhën 2007- 2013.
- Strategjia Sektoriale e Turizmit 2007- 2013, u miratua me VKM nr. 884, datë 11.6.2008 " Për miratimin e Strategjisë Sektoriale të Turizmit".
- Studim vjetor për strukturën Biznesit, 2000-2013.
- Totali, Rrugët Nacionale Kryesore, Rrugët Nacionale Dytësore, 2003-2008, INSTAT.
- UNDP, Integrated Support for Decentralization Project "Working for Regional Development", Regional Disparities in Albania, 2010
- Universiteti Polis, Arizona State University, Metropolis sh.p.k, Bashkia Shkodër, 2016, Plani i Përgjithshëm Vendor Bashkia Shkodër.
- Valletta, W., Hamza, E., Laha, M. and Kelm, K., The World Bank Office in Tirana. (2006). Status of Land Reform and Real Property Markets in Albania.
- Velaj T., 2015 "New ideas on the tectonic of the Kurveleshi anticlinal belt in Albania, and the perspective for exploration in its subthrust", Review article, Ke Ai journal, Petroleum 1 (2015) 269-288.
- Wheeler, S. R. and Waite, M., Land Tenure Center. (2003). Property Rights and Land Markets.

Wolman A (1965), The metabolism of cities. Scientific American, vol. 213 (3), p.179-190.

Zhang, Y., Urban Economist. (2005). Land and Shelter Challenges in Albania.

Zdruli P., Lushaj S., "Overview of soil information and soil protection in Albania" (ppt), 2001.

Zona e burimit në det të hapur e Shqipërisë Jugore bie në rajonin e quajtur BJ (Bregdeti Jonian), nga Aliaj et al., 2004.

Zonimi sizmik në Shqipëri në shkallën 1:500.000, nga Sulstarova et al., 1980.

<https://geoportal.asig.gov.al/sq/sherbimet>

<http://aea-al.org/climate-characteristics-of-albania/#>

<https://en.climate-data.org>

<http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx>

http://akzm.gov.al/apps/akzm_cd/Index.htm

<http://aea-al.org/wp-content/uploads/2014/07/Geological-Overview-Albania.pdf>

<https://www.britannica.com>

https://issuu.com/rresheni/docs/rreshen_profile_eng

<http://lukasmartinelli.ch/gis/2016/04/03/openstreetmap-noise-pollution-map.html>

https://www.numbeo.com/pollution/country_result.jsp?country=Albania

<http://www.instat.gov.al/en/Home.aspx>

<http://www.moh.gov.al/>

<http://www.ashrtirane.gov.al/>

<http://imk.gov.al/Pages/Default.aspx>.

<https://commons.wikimedia.org>.

<http://www.thealbanian.co.uk>

<https://www.wmf.org/project/spa%C3%A7-prison>

<https://www.google.gr/publicdata>

<http://data.worldbank.org/indicator/EG.USE.PCAP.KG.OE/countries/AL?display=graph>

http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/67884/1/WHO_SDE_WSH_03.02.pdf

<http://www.dpuk.gov.al/rub.php?idr=345&lang=1>

<http://mbetjet.zhvillimiurban.gov.al>

<http://185.30.147.99/AKBNPortal/Default.aspx>

<http://www1.med.auth.gr/depts/gpathologiki/mathimata/leismaniasi.pdf>

<http://www.mbrojtjacivile.al/index.php/publikime/kuadri-sendai-r-r-f-2015-2030>

REPUBLIKA E SHQIPËRISE
MINISTRIA E MJEDISIT

Nr. 11711 Prot.

Tiranë, më 10.12 2014

Nr. identifikues 314

ÇERTIFIKATË

Në mbështetje të Vendimit të Këshillit të Ministrave Nr. 122, datë 17.02.2011 Për një ndryshim në Vendimin Nr. 1124, datë 30.7.2008, të Këshillit të Ministrave, "Për miratimin e rregullave, të procedurave dhe kriterëve për pajisjen me certifikatën e specialistit, për vlerësimin e ndikimit në mjedis dhe auditimin mjedisor":

ZNJ. DIANA BARDHI (SOFTA)

Çertifikohet për hartimin e raporteve të vlerësimit të ndikimit në mjedis, për të kryer auditimin mjedisor, për hartimin e ekspertizave për probleme mjedisore dhe thirrjen si ekspert për të vlerësuar një raport të vlerësimit të ndikimit në mjedis ose rezultatet e një auditimi.

MINISTRI

Lefter KOKA

